

UCHWAŁA NR XLII/383/23
RADY GMINY ŁOMŻA

z dnia 28 lutego 2023 r.

**w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
Gminy Łomża**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) oraz art. 12 ust. 1 i art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 z późn. zm.) w związku z uchwałą Nr XXV/206/21 Rady Gminy Łomża z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża, zmienioną uchwałą Nr XXIX/235/21 Rady Gminy Łomża z dnia 30 listopada 2021 r., uchwala się, co następuje:

§ 1. 1. Uchwala się zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża.

2. Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża obejmuje aktualizację przebiegu drogi ekspresowej S61 wraz z wyznaczeniem terenów inwestycyjnych w obszarze gminy.

3. Załącznikami do niniejszej uchwały są:

- 1) załącznik Nr 1 – część I – „Diagnoza” obejmująca jednolity tekst Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża;
- 2) załącznik Nr 2 – „Diagnoza” obejmująca jednolity rysunek Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża, opracowany w skali 1:25000;
- 3) załącznik Nr 3 – część II – „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy” obejmująca tekst Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża;
- 4) załącznik Nr 4 – „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” obejmujące jednolity rysunek Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża, opracowany w skali 1:25000;
- 5) załącznik Nr 5 - rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia nieuwzględnionych uwag wniesionych do projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża;
- 6) załącznik Nr 6 – dane przestrzenne aktu planowania przestrzennego.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Sławomir Zacharczyk

WÓJT GMINY ŁOMŻA

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY ŁOMŻA
DIAGNOZA**

WÓJT GMINY ŁOMŻA

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁOMŻA

CZĘŚĆ I - DIAGNOZA - tekst jednolity

ZAŁĄCZNIK Nr 1
DO UCHWAŁY
NR XV/136/20
RADY GMINY ŁOMŻA
Z DNIA 19 CZERWCA 2020 R.

Opracował:

zespół projektowy: inż. Marcelin Przesław
mgr Grażyna Paluszkiewicz

Zmiany naniesiono kolorem zielonym

ŁOMŻA, 2019 R.

WÓJT GMINY ŁOMŻA

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁOMŻA

CZĘŚĆ I - DIAGNOZA - tekst jednolity

ZAŁĄCZNIK Nr 1
DO UCHWAŁY
NR XLII/383/23
RADY GMINY ŁOMŻA
Z DNIA 28 LUTEGO 2023 R.

Opracował:

zespół projektowy: mgr inż. Miłosz Banasiewicz
mgr inż. Ilona Musiałek
mgr Milena Banasiewicz
mgr inż. Patrycja Kosyło
mgr inż. Joanna Jamróz

Zmiany naniesiono kolorem fioletowym

ŁOMŻA, 2023 R.

ZESPÓŁ AUTORSKI

Główny Projektant:

mgr inż. arch. Alicja Mieszkowska - upr.urb. Nr 242/88

Projektanci:

Struktura funkcjonalno - przestrzenna:

/ vV ¹ mgr inż. arch. Alicja Mieszkowska - upr.urb. Nr 242/88^{HTJ/j^}

Środowisko przyrodnicze:

mgr inż. Ryszard Serwatka

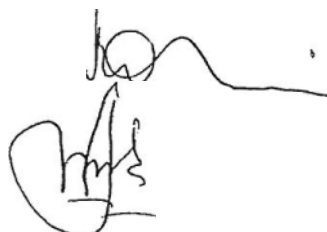
Sfera społeczna, środowisko kulturowe:

inż. Maria Piątkowska

Rolnictwo i gospodarka gruntami:

inż. Tadeusz Borowski

Komunikacja:

mgr inż. Jerzy Przybyłowicz

Zaopatrzenie w wodę, gaz i odprowadzenie ścieków:

mgr inż. Hanna Konarzewska

Elektroenergetyka:

inż. Krystyna Fronczek

Grafika komputerowa:

tech. Bud. Jadwiga Ptaszyńska

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	6
UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	8
UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	14
I. STRUKTURA FUKCJONALNO – PRZESTRZENNA	15
1. Położenie i ogólna charakterystyka gminy	15
2. Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy	16
II. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	20
1. Ocena lokalnych zasobów środowiska przyrodniczego	20
2. Obiekty i obszary prawnie chronione	29
3. Zagrożenia środowiska przyrodniczego	33
4. Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego	36
III. ŚRODOWISKO KULTUROWE	39
1. Obiekty i tereny zabytkowe oraz obiekty kulturowe	39
2. Wykaz stanowisk archeologicznych podlegających ochronie Jednaczewo	39
3. Zasady ochrony konserwatorskiej	41
IV. SFERA SPOŁECZNA	44
1. Obsługa ludności	44
2. Ludność i zatrudnienie	46
3. Mieszkalnictwo	48
V. SFERA GOSPODARCZA	50
1. Rolnictwo	50
2. Charakterystyka indywidualnych gospodarstw rolnych	53
3. Pozarolnicza działalność gospodarcza	58
4. Turystyka i rekreacja	58
V a. ZŁOŻA KOPALIN i TERENY GÓRNICZE	60
VI. KOMUNIKACJA	63
VII. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	67
1. Zaopatrzenie w wodę	67
2. Odprowadzenie ścieków	70
3. Zaopatrzenie w gaz	70
4. Elektroenergetyka	70
VIII. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU	73
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	77

Załącznik graficzny

Diagnoza gminy Łomża skala 1: 25 000

WPROWADZENIE

Podstawę prawną opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża stanowią:

- ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U z 1999 r. Nr 15, póź. 139, Nr 41, póź. 412 i Nr 111, póź. 1279, z 2000 r. Nr 12, póź. 136, Nr 109, póź. 1157 i Nr 120, póź. 1268, z 2001 n Nr 5, póź. 42, Nr 14, póź. 124, Nr 100, póź. 1085, Nr 115, póź. 1229 i Nr 154, póź. 1804 oraz z 2002 r Nr 25, póź. 253),
- uchwała Nr IV722/98 Rady Gminy Łomża z dnia 28 grudnia 1998 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża,
- uchwała Nr XXXIV/183/2002 Rady Gminy Łomża z dnia 29 maja 2002 roku w sprawie zmiany uchwały o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża,
- ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2022 r., poz. 503 ze zm.)
- uchwała Nr XXV/206/21 Rady Gminy Łomża z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża, zmieniona uchwałą Nr XXIX/235/21 z dnia 30 listopada 2021 r.

Przedmiotem opracowania studium jest gmina Łomża w granicach administracyjnych.

Zakres studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy obejmuje uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej.

W związku ze zmianą polityki przestrzennej gminy odnośnie terenów położonych w miejscowościach **Boguszyce, Konarzyce, Kisiołki**, Stare Modzele, Nowe Kupiski, Podgórze, Bacze Suche, Grzymały Szczepankowskie, na których udokumentowano złoża kopalin, Rada Gminy Łomża podjęła Uchwałę Nr XXXVIII/212/13 z dnia 30 grudnia 2013 r. **oraz Uchwałę Nr VII/60/19 Rady Gminy Łomża z dnia 30 maja 2019 r.** w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża” określając jako zakres zmian wprowadzenie obszarów udokumentowanych złóż kopalin. Powyższa sytuacja ma związek ze zmianą przepisów odrębnych - ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze, której przepisy wymagają ujawnienia w Studium obszarów udokumentowanych złóż kopalin posiadających zatwierdzoną dokumentację geologiczną. Także wydobywanie kopalin ze złóż jest możliwe, jeśli nie naruszy sposobu wykorzystania nieruchomości ustalonego w Studium. Koncesja na wydobycie kopalin wymaga uzgodnienia z Wójtem na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Zgodnie z uchwałą Nr XXV/206/21 Rady Gminy Łomża z dnia 24 czerwca 2021 r. zmienioną uchwałą Nr XXIX/235/21 z dnia 30 listopada 2021 r. przedmiotem zmiany studium jest aktualizacja przebiegu drogi ekspresowej nr S61 oraz wskazanie obszarów pod docelowe tereny inwestycyjne. Obejmuje ona tereny o łącznej powierzchni ok. 1 032 ha położone w środkowej oraz północno-zachodniej części gminy. Aktualizacja dokumentu wynika z potrzeb potencjalnych inwestorów, którzy wnioskowali o wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę produkcyjną, magazynową i usługową, w tym również z możliwością lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW. Ponadto część terenów zostanie objęta zabudową mieszkaniową jednorodzinną i usługową, zgodnie z wnioskami właścicieli gruntów. Presja inwestycyjna związana jest z budową drogi ekspresowej S61, która będzie pełnić również rolę obwodnicy miasta Łomża. Przystąpienie do zmiany studium miało także na celu zaktualizowanie przebiegu trasy ww. drogi, ponieważ ostateczny wariant inwestycji znacznie odbiega od tego, który został wskazany w dotychczasowej wersji dokumentu studium. Przystąpienie do zmiany studium stanowi działanie wyprzedzające, które pozwoli na uniknięcie niekorzystnych zmian w strukturze

przestrzennej gminy, przy jednoczesnym wsparciu aktywizacji gospodarczej na terenach sąsiadujących z drogą ekspresową. Zmiana studium umożliwi władzom gminy przystąpienie do realizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, kreujących nowe tereny inwestycyjne.

W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- prawa własności gruntów,
- jakości życia mieszkańców,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- występowania udokumentowanych złóż kopalin,
- występowanie terenów górniczych.

W studium określa się w szczególności:

- obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych,
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe,
- obszary rolniczej, przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,
- obszary zabudowane, ze wskazaniem w miarę potrzeb, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę, ze wskazaniem w miarę potrzeb, obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikające z potrzeby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej,
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym obszary, na których będą stosowane indywidualne i grupowe systemy oczyszczania ścieków, a także tereny niezbędne do wytyczania ścieżek rowerowych,
- obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny,
- obszary, dla których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania,
- obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających ze strategii rozwoju województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Części składowe opracowania:

- *Część I - Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego - diagnoza*
- *Część II - Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy*

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Przy opracowaniu uwarunkowań zewnętrznych wykorzystano materiały, wytyczne i ustalenia zawarte w opracowaniach w skali kraju, makroregionu, regionu i województwa.

Gmina Łomża położona jest w zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie łomżyńskim.

Zgodnie ze *Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010*, która została przyjęta przez Sejmik Województwa w sierpniu 2000 roku, gmina znajduje się w obszarze funkcjonalnym „Zachodnim”. Obszar ten ukierunkowany jest na rozwój nowoczesnego rolnictwa oraz przemysłu przetwórczego.

Powiat łomżyński posiada bardzo dobre warunki glebowe przydatne do upraw roślin intensywnych i przemysłowych. W produkcji zwierzęcej wiodący kierunek stanowi chów bydła mlecznego i trzody chlewnej.

Ważniejsze uwarunkowania zewnętrzne wpływające na rozwój gminy:

- położenie północnej części obszaru gminy w zasięgu krajowej sieci ekologicznej ECO-NET PL oraz Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi,
- położenie gminy w obszarze funkcjonalnym Zielone Płuca Polski,
- położenie w Łomżyńskim Parku Krajobrazowym Doliny Narwi,
- przebieg dróg krajowych nr 61 i nr 63,
- przebieg linii elektroenergetycznych: 110 kV relacji Łomża - Zambrów, Ostrołęka - Łomża, Łomża - kierunek Nowogród, Łomża - Wizna,
- przebieg bocznic kolejowej,
- przebieg gazociągu wysokiego ciśnienia,
- przebieg przez obszar gminy drogi ekspresowej nr S61.

Obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego został przyjęty Uchwałą nr XXXVI/330/17 z dnia 22 maja 2017 r. Sejmiku Województwa Podlaskiego. Integralnymi składowymi tego Planu są część tekstowa, część graficzna oraz wykaz ponadlokalnych inwestycji celu publicznego. PZPWP jest zgodny z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, której trzeci cel zakłada poprawę dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych, poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej. Jednym z kierunków działań ww. celu jest zarządzanie strategiczne i etapowe inwestycji, w ramach których przyjęto rozwój sieci drogowej, w tym budowę drogi ekspresowej S61 na terenie gminy Łomża.

Zgodnie z ustaleniami Planu, tereny zmiany studium zaliczone zostały do miejskiego obszaru funkcjonalnego miasta Łomża. W dokumencie wskazano następujące kierunki i zasady realizacji celów polityki przestrzennej województwa, które dotyczą terenu opracowania zmiany studium:

Cel 1. Zwiększenie konkurencyjności miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków – wojewódzkiego Białegostoku, subregionalnych Łomży i Suwałk oraz powiatowych w zakresie jakości: infrastruktury funkcji publicznych ponadlokalnych, potencjału gospodarczego, powiązań funkcjonalnych zewnętrznych i struktur przestrzennych zagospodarowania. Kierunki poprawy i rozwoju infrastruktury miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka subregionalnego Łomży dotyczą między innymi: rozwoju infrastruktury transportowej drogowej, telekomunikacji i teleinformatyki oraz komunikacji zbiorowej z priorytetem budowy obwodnicy Łomży w ciągu drogi ekspresowej S61 Via Baltica, a także poprawy infrastruktury dla rozwoju inwestycji gospodarczych. Ponadto budowa drogi ekspresowej S61 jest wymieniana jako kierunek współpracy z sąsiadującymi z Podlasiem województwami mazowieckim czy warmińsko-mazurskim.

Zgodnie ze *Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030* przyjętą uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r. Łomża stanowi ponadlokalny ośrodek wzrostu oraz jako miasto średnie o charakterze ośrodka subregionalnego odgrywa ogromne znaczenia w rozwoju całego województwa. Ponadto wzmacnianie jej pozycji powinno opierać się między innymi na rozwijaniu potencjału gospodarczego i poprawieniu atrakcyjności inwestycyjnej bazującej na potencjale

endogenicznym.

Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych obszaru zmiany studium

Zgodnie z wykazem inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na terenie powiatu łomżyńskiego przewidziano realizację drogi ekspresowej S61 – przedsięwzięcie priorytetowe w zakresie rozwoju infrastruktury drogowej w granicach województwa podlaskiego.

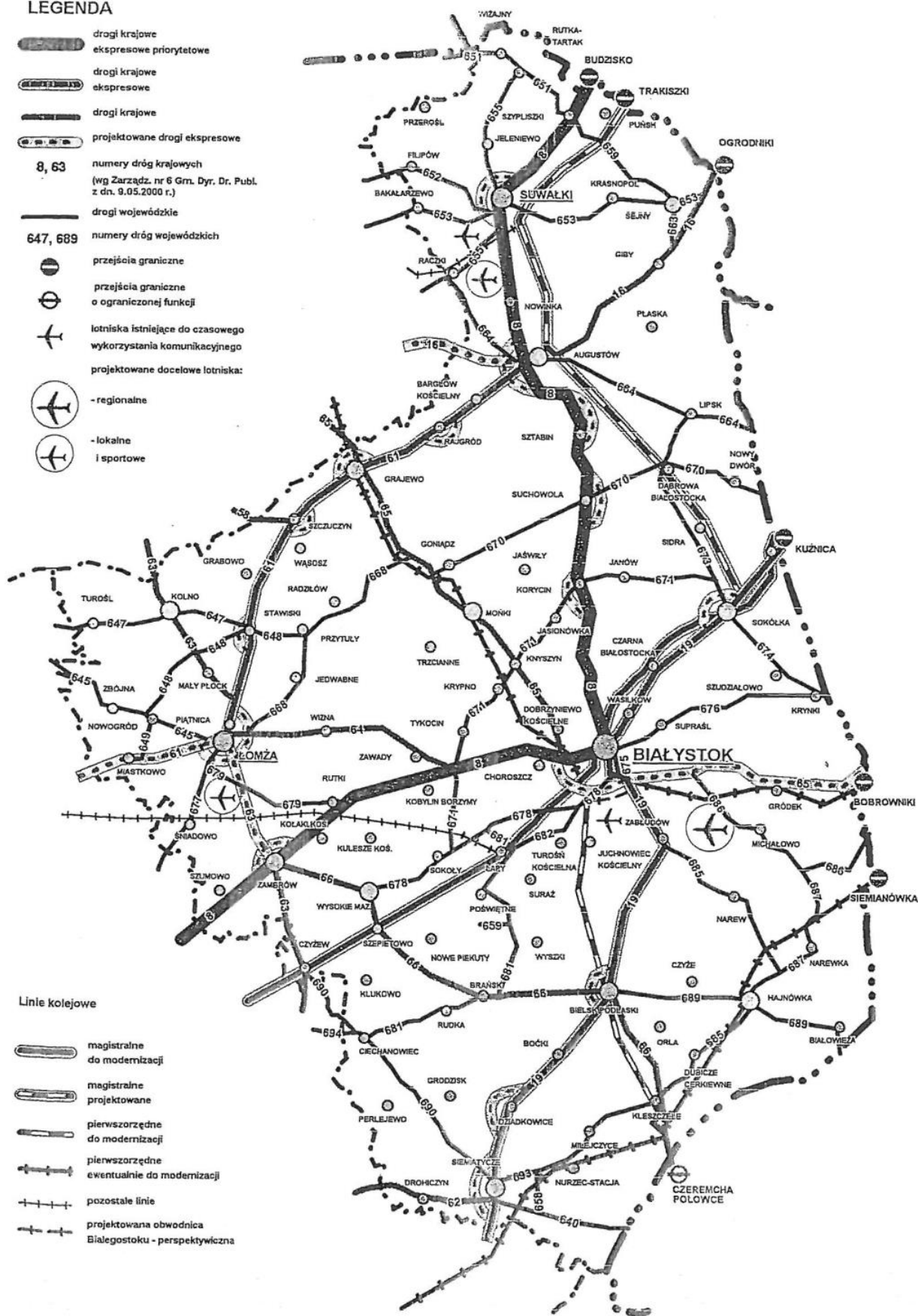
OBSZARY FUNKCJONALNE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

SYSTEMY TRANSPORTOWE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

LEGENDA

- drogi krajowe ekspresowe priorytetowe
- drogi krajowe ekspresowe
- drogi krajowe
- projektowane drogi ekspresowe
- 8, 63 numery dróg krajowych
(wg Zarząd. nr 6 Gm. Dyr. Dr. Publ.
z dn. 9.05.2000 r.)
- drogi wojewódzkie
- 647, 689 numery dróg wojewódzkich
- przejścia graniczne
- przejścia graniczne o ograniczonej funkcji
- lotniska istniejące do czasowego wykorzystania komunikacyjnego
- projektowane docelowe lotniska:
  - regionalne
  - lokalne i sportowe

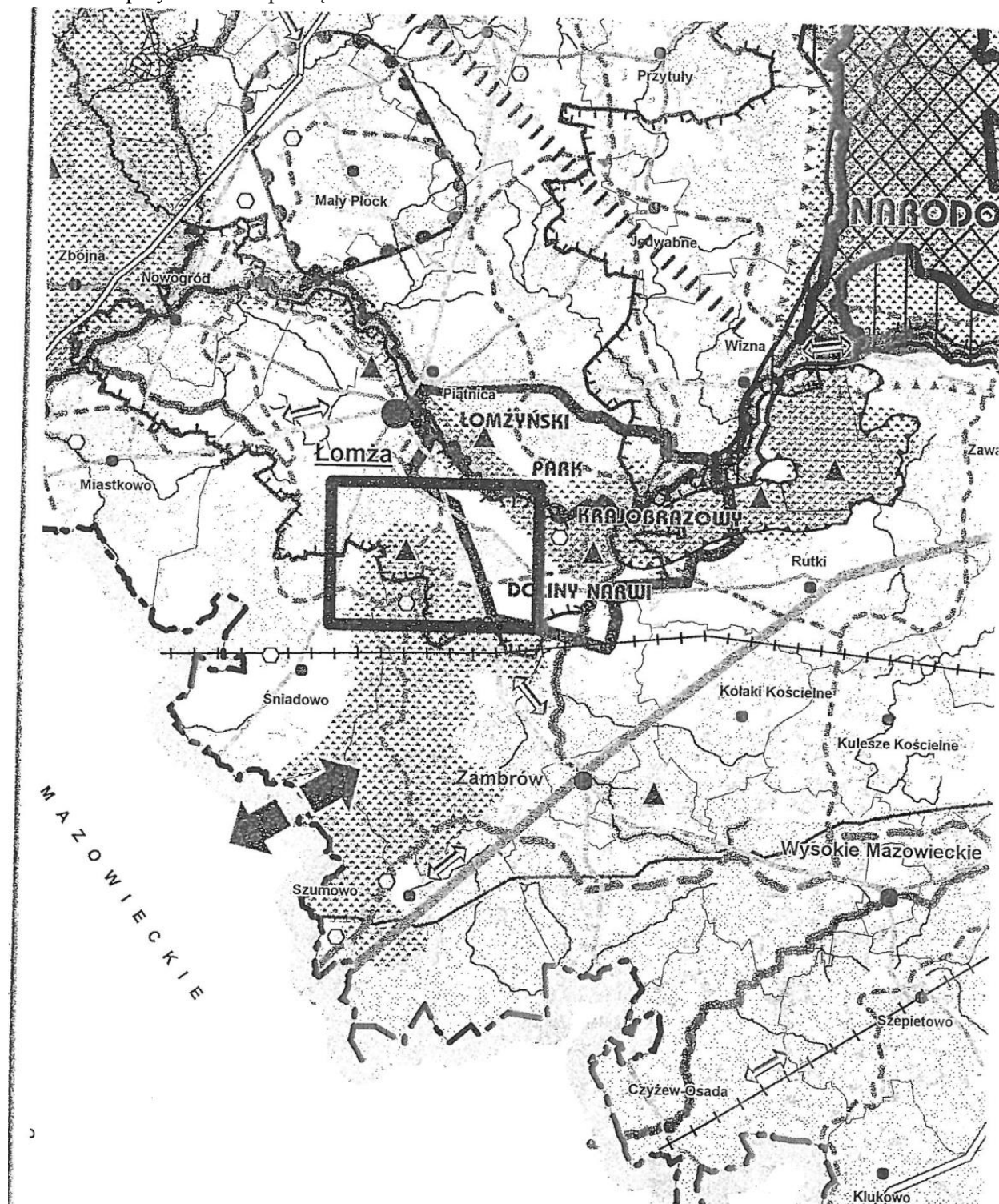

Linie kolejowe

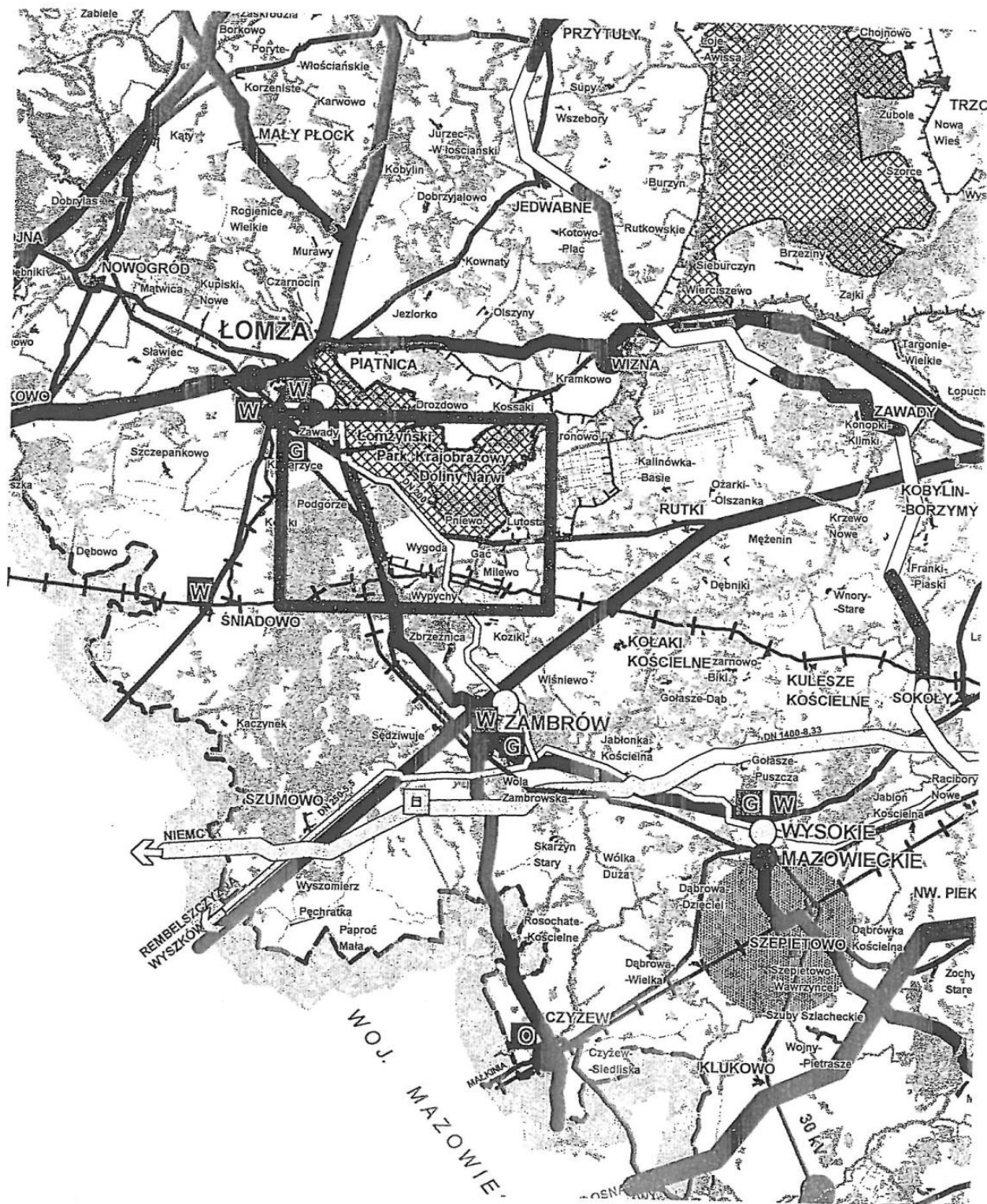
- magistralne do modernizacji
- magistralne projektowane
- pierwszorzędne do modernizacji
- pierwszorzędne ewentualnie do modernizacji
- pozostałe linie
- projektowana obwodnica Białegostoku - perspektywiczna

WYCIĄG Z UWARUNKOWAŃ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Środowisko przyrodnicze - powiązania

WYCIĄG Z UWARUNKOWAŃ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
infrastruktura techniczna - powiązania

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

I. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

I. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA

1. Położenie i ogólna charakterystyka gminy

Gmina Łomża położona jest w zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie łomżyńskim. Wzdłuż północnej granicy gminy przepływa rzeka Narew.

Gmina położona jest w obszarze „Zielonych Płuc Polski”, w obrębie dwóch makroregionów: Niziny Północno-Mazowieckiej (mezoregiony: Międzyrzecze Łomżyńskie i Dolina Dolnej Narwi) oraz Niziny Północno-Podlaskiej (mezoregiony: Kotlina Biebrzańska i Wysoczyzna Wysokomazowiecka), przy głównych szlakach komunikacyjnych o znaczeniu krajowym. Sąsiaduje z gminami: od północnego - wschodu z gminą Piątnica, od wschodu z gminą Wizna i Rutki, od południa z gminą Zambrów, od południowego - zachodu z gminą Śniadowo, od zachodu z gminą Miastkowo, od północnego-zachodu z gminą Nowogród oraz od północy na niewielkim odcinku z gminą Mały Płock.

Ludność gminy ogółem: 9546 osób - (wg danych Urzędu Gminy - stan na dzień 31.12.2001 roku)

Powierzchnia gminy wynosi 20.698 ha.

Użytkowanie gruntów przedstawia się następująco:

* Użytki rolne, w tym:	15869 ha =>	76,7 %
- grunty orne i sady	10961 ha	
- użytki zielone (łąki i pastwiska)	4908 ha	
* Lasy i grunty leśne	3559 ha =>	17,2 %
* Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym	925 ha =>	4,5 %>
- tereny osiedlowe	182 ha	
- tereny komunikacyjne	715 ha	
- użytki kopalne	28 ha	
* Nieużytki i tereny różne	173 ha =>	0,8 %
* Wody	158 ha =>	0,8 %
* Użytki ekologiczne	14 ha =>	0,0 %

Podstawowa funkcja gminy - rolnicza oraz ekologiczna.

Funkcja uzupełniająca turystyka, turystyczno - edukacyjna, wypoczynkowa.

Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu oraz stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony, stan prawny gruntów obszaru zmiany studium

Przeważająca część obszaru zmiany studium nie jest objęta ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Teren analizy pokrywa się z obowiązującymi dokumentami jedynie w dwóch miejscach: w miejscowości Andrzejki (teren aktualizacji przebiegu S61) oraz we wsi Grzymały Szczepanowskie (planowany teren inwestycyjny). Na trasie przyjętego wariantu projektowanej drogi obowiązują ustalenia planu przyjętego uchwałą Nr XIX/105/12 z dnia 26 czerwca 2012 roku. W granicach zmiany studium wyznaczono tereny rolne oraz drogi wewnętrzne z możliwością realizacji drogi ekspresowej S61. W miejscowości Grzymały Szczepanowskie obowiązuje miejscowy plan przyjęty uchwałą Nr XXIV/157/97 z dnia 24 października 1997 r., w obrębie zmiany studium wyznacza on tereny użytków leśnych, tereny urządzeń i tras komunikacyjnych, parkingi i zieleń urządzoną oraz tereny zabudowy usługowej z zakresu obsługi podróży komunikacji samochodowej. Ponadto przyszły teren inwestycyjny pod drogę ekspresową w miejscowości Kisiółki w niewielkim fragmencie ingeruje w obszar objęty miejscowym planem

zagospodarowania przestrzennego przyjętym uchwałą nr XI/55/07 z dnia 28 września 2007 r. (0,03 ha przeznaczone pod teren infrastruktury technicznej).

Obszar objęty zmianą studium stanowią w głównej mierze wolne od zabudowy użytki rolne posiadające dostęp do dróg publicznych. W kilku podobszarach znajduje się istniejąca zabudowa przemysłowa, w tym farma fotowoltaiczna. W dwóch lokalizacjach występuje zabudowa mieszkaniowa, w granice opracowania wkraczają również fragmenty lasów i zadrzewień (szczególnie wzdłuż trasy budowanej drogi ekspresowej), teren miejscowo przecinają mniejsze ciek wodne. Część terenu zajmuje trwająca inwestycja polegająca na budowie drogi ekspresowej S61. Obszary zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie rozwiniętych systemów osadniczych posiadają pewien dostęp do infrastruktury technicznej (wzdłuż dróg biegną m.in. sieci wodociągowe, istniejąca zabudowa jest wyposażona w infrastrukturę techniczną, obszary zmiany studium przecinają też linie elektroenergetyczne). W miejscowości Jarnuty zlokalizowana jest elektrownia wiatrowa wytwarzająca energię, wysokość całkowita elektrowni wynosi 150 m. Realizacja obiektów produkcyjno-usługowych na gruntach wolnych od zabudowy w większości będzie wymagała doprowadzenia sieci wodociągowej, telekomunikacyjnej, energetycznej czy sieci lub indywidualnych urządzeń kanalizacji sanitarnej. Obszary zmiany studium obejmują tereny wolne od zabudowy, jednak w większości pozbawione wartościowych elementów przyrodniczo-krajobrazowych. Ich lokalizacja stanowi uzupełnienie luk istniejących systemów osadniczych, z kolei sąsiedztwo drogi ekspresowej oraz innych dróg publicznych wyższych kategorii sprawia, że stają się one atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów.

Droga ekspresowa stanowi własność Skarbu Państwa, w granicach opracowania znajdują się również grunty należące do gminy (drogi publiczne) oraz właścicieli prywatnych (w przeważającej części obszaru zmiany studium).

2. Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy

Gmina Łomża to głównie obszar produkcji rolnej. Użytki rolne zajmują aż 76,7% powierzchni ogólnej gminy. Tereny zurbanizowane zajmują jedynie 4,5% ogólnej powierzchni gminy, a w ich strukturze przeważają drogi - 715 ha, tereny zabudowane zajmują tylko 182 ha.

Gmina charakteryzuje się znaczącymi walorami środowiska przyrodniczego. Ochrona konserwatorska obejmuje obiekty i obszary chronione. Na terenie gminy położona jest przeważająca część Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, fragment Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi, rezerwaty i pomniki przyrody. Północne obszary gminy - dolina rzeki Narwi pełnią bardzo ważną rolę obszaru o charakterze łącznikowym, w systemie ponadlokalnych powiązań przyrodniczych. Walory przyrodnicze gminy wzbogaca zachowane środowisko kulturowe.

System osadniczy gminy tworzą 40 jednostki osadnicze.

Najwięcej ludności, powyżej 300 osób zamieszkuje w miejscowościach: Giełczyn, Jednaczewo, Konarzyce, Nowe Kupiski, Pniewo, Podgórze, Siemień Nadrzeczny, Stara Łomża nad Rzeką, Stare Kupiski, Wygoda. Najmniej zaludnione są: Andrzejki, Bożenica, Dłużniewo, Kisiołki, Siemień-Rowy, Stare Sierzputy, Zosin - poniżej 50 osób.

Średnia wielkość wsi wynosi 239 osób.

Gęstość zaludnienia gminy wynosi 44 osoby/km² przy średniej w województwie podlaskim na terenach wiejskich 26 osób/km², w powiecie łomżyńskim 36 osób/km².

Gmina położona jest w zasięgu oddziaływania regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju - miasta Łomża.

System osadniczy gminy oparty jest o wyodrębniony, regionalny, wielofunkcyjny ośrodek równoważenia rozwoju - miasto Łomża, gdzie zlokalizowana jest siedziba gminy.

Mieszkańcy gminy korzystają z licznych usług z zakresu obsługi ludności, obsługi rolnictwa oraz zakładów produkcyjnych zlokalizowanych na terenie miasta.

Jednostki osadnicze gminy to wsie typowo rolnicze z rozwijającymi się funkcjami pozarolniczymi

Funkcję ośrodków wspomagających pełnią:

- w południowej części gminy wieś Wygoda i zespół wsi Gać-Puchały,

- w południowo-zachodniej wieś Konarzyce.

Funkcję usługową pełnią również wsie: Nowe Kupiski, Stare Kupiski, Chojny Młode, Konarzyce, Gielczyn, Wygoda, Pniewo, Siemień Nadrzeczny, Gać.

W pozostałych wsiach występują pojedyncze usługi typu sklep, remiza, zlewnia mleka.

Funkcja produkcyjno-usługowa występuje we wsiach: Konarzyce, Nowe Kupiski, Stare Kupiski, Wygoda, Podgórze, Modzele Wypychy, Chojny Jednaczewo, Gielczyn i Pniewo.

Wsie, w których występują obiekty zabytkowe wpisane do rejestru to: Chojny Młode, Gać, Gielczyn, Konarzyce, Pniewo, Puchały.

Wieś, w której występują zabytki archeologiczne to: Stara Łomża nad Rzeką.

Najbardziej istotnymi elementami decydującymi w układzie przestrzennym gminy jest położenie wokół miasta Łomży (ponadregionalny ośrodek) i wydzielony jego obszar administracyjny, dolina rzeki Narew i układ komunikacyjny.

Przez obszar gminy przebiegają drogi krajowe i wojewódzkie:

- Łomża - Zambrów - droga krajowa nr 63,
- Łomża - Ostrołęka - Warszawa droga krajowa nr 61,
- Łomża - Śniadowo- Ostrów Mazowiecka nr 677,
- Łomża - Nowogród - nr 645,
- Łomża - Mężenin - (do drogi nr 8) i dalej w kierunku Białegostoku nr 679.

Takie położenie gminy bezpośrednio przy drogach o charakterze międzynarodowym i międzyregionalnym powoduje, że Łomża jest ważnym węzłem drogowym i jednocześnie ważną przeprawą drogową przez rzekę Narew. Układ docelowych dróg tranzytowych w rejonie Łomży jest zatem nadrzędny w stosunku do rozwiązań projektowych i funkcjonalnych systemu transportowego gminy i powoduje ograniczenia w obsłudze terenów gminy oraz konflikty komunikacyjne.

Istotnymi elementami w strukturze gminy są linie elektroenergetyczne napowietrzne: 110kV relacji Łomża - Zambrów, Ostrołęka - Łomża, Łomża - kierunek Nowogród, Łomża -Wizna zasilające trzy istniejące stacje transformatorowe 110/15kV w Łomży oraz gazociąg wysokiego ciśnienia stanowiący odgałęzienie w kierunku Łomży o średnicy 200 mm od gazociągu relacji Białystok - Rembelszczyzna o średnicy 250 mm.

Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze gminy oraz prawnie wydzielony obszar Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi nie wydzielono dodatkowo jednostek strukturalnych.

Na obszarze Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi obowiązują zasady gospodarowania określone w zatwierdzonym planie ochrony parku.

Strukturę funkcjonalno -przestrzenną gminy przedstawiono na mapie w skali 1:25 000.

Uwarunkowania wynikające z diagnozy przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy

Strategia Rozwoju Gminy Łomża do roku 2020 została przyjęta uchwałą Nr XV/83/15 Rady Gminy Łomża z dnia 27 listopada 2015 r. Przeprowadzona na potrzeby opracowania dokumentu diagnoza społeczno-gospodarcza wykazała między innymi następujące uwarunkowania:

- korzystne położenie geograficzne: na głównym szlaku transportowym o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym, bliska odległość do kluczowych ośrodków gospodarczych w skali regionalnej i międzynarodowej,
- rosnąca liczba mieszkańców,
- wysoka atrakcyjność osiedleńcza, rozwój budownictwa mieszkaniowego jako efekt suburbanizacji Miasta Łomża – renta położenia,
- budowa obwodnicy Łomży oraz miejscowości Stare Kupiski i Konarzyce jako szansa na powstanie nowych terenów inwestycyjnych,
- degradacja istniejącej sieci drogowej w wyniku presji przekraczającej jej możliwości techniczne,
- niski stopień wykorzystania OZE oraz nowoczesnych technologii opierających się o ekologiczne

i energooszczędne rozwiązania,

- niska liczba podmiotów zajmujących się wsparciem biznesu oraz rozwijaniem ekonomii społecznej,
- słabe przygotowanie i uzbrojenie już istniejących stref aktywności gospodarczej, niska atrakcyjność oferty inwestycyjnej,
- zła jakość infrastruktury drogowej, wysokie potrzeby inwestycyjne w tym zakresie.

II. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

II. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

• Ocena lokalnych zasobów środowiska przyrodniczego

.1. Położenie geograficzne

Według fizyczno-geograficznego podziału Polski (J. Kondracki) obszar gminy Łomża położony jest w obrębie dwóch makroregionów:

- część wschodnia i południowo-wschodnia należy do makroregionu Nizina Północno-Podlaska (mezoregiony: Kotlina Biebrzańska i Wysoczyzna Wysokomazowiecka),
- część północna i zachodnia należy do makroregionu Nizina Północnomazowiecka (mezoregiony: Dolina Dolnej Narwi i Międzyrzecza Łomżyńskiego).

.2. Rzeźba terenu

Rzeźba obszaru będącego przedmiotem zainteresowania związana jest z akumulacyjną i działalnością najmłodszego stadia zlodowacenia środkowopolskiego oraz akumulacyjno-erozyjną działalnością wód lodowcowych i rzecznych w okresie zlodowacenia bałtyckiego. Procesy denudacyjne, soliflukcyjne i wietrzenie mrozowe zachodzące w warunkach panowania klimatu peryglacjalnego doprowadziły do pewnego złagodzenia rzeźby poprzez obniżenie wzniesień i złagodzenie stoków oraz wypełnienie obniżień.

Dominującą formą jest wysoczyzna morenowa pagórkowata, położona na wysokości 105 - 140 m n.p.m., o przeważających spadkach poniżej 5% i ogólnym nachyleniu w kierunku dolin rzecznych. W północnej, wschodniej i południowo-wschodniej części wysoczyzna opada do doliny Narwi stromą krawędzią.

Wysoczyznę wyróżnia szereg form urozmaicających jej powierzchnię i są to:

- strefa krawędziowa występująca w północno-środkowej części obszaru gminy o wysokości względnej 10 - 40 m, i przeważających spadkach powyżej 10%,
- wzgórza moreny czołowej w formie pojedynczych pagórków, bądź garbów i wałów występujące w południowo-zachodniej części obszaru gminy o wysokościach względnych ponad 10 m i spadkach, w przewadze, powyżej 10%,
- pagórki i wzgórza kemowe występujące w północnej części gminy o wysokościach względnych 5 - 10 m i spadkach, z reguły ponad 10%,
- równina sandrowa zajmująca obszar poniżej wymienionej strefy czołowo-morenowej (w północnej części opracowania), prawie płaska (nachylona w przewadze poniżej 5%) i wyniesiona 118 - 130 m n.p.m.,
- dolinki erozyjne-denudacyjne o nieckowatych, płaskich dnach i na ogół stromych zboczach, z reguły suche i tylko okresowo prowadzące cieką epizodyczną, często zakończoną stożkami napływowymi,
- dolinki fluwialno-denudacyjne o płaskich, często podmokłych dnach, wykorzystywane przez cieką stałą, rzadziej okresową,
- zagłębienia bezodpływowe powstałe w wyniku nierównomiernej akumulacji lodowcowej, bądź wytapiania się mniejszych brył martwego lodu,
- rozległe obniżenia o założeniach wytopiskowych, wypełnione holocenową akumulacją bagienną, wciągnięte we współczesną sieć dolinną (występują głównie w zachodniej części obszaru gminy),
- pola piasków przewianych, którym towarzyszą małe formy wydmy, występujące w rejonie Starych Kupisk, Sierżput Młodych i Mikołajek.

Poza wymienionymi wyżej formami naturalnymi, na obszarze gminy występują dość liczne formy pochodzenia antropogenicznego i są to: wyrobiska poeksploatacyjne (częściowo zrekultywowane), groble, wykopy, nasypy drogowe, grodziska itp.

Położenie geograficzne i rzeźba terenu obszaru zmiany studium

Obszary objęte opracowaniem znajdują się w granicach:

- Doliny Dolnej Narwi, która jest wyraźnie zaakcentowana w krajobrazie Niziny Północnomazowieckiej. Dolina składa się z kilku odcinków rzeki Narew. W sąsiedztwie Łomży jest ona stosunkowo wąska i posiada strome zbocza. Zajmuje podmokły, łukowy teras zalewowy po którym meandruje rzeka. Zwężenie to tworzy rodzaj przełomu przez otaczające je wysoczyzny. W granicach Doliny Dolnej Narwi zlokalizowany jest fragment obszaru opracowania wysunięty najdalej na północ (miejscowości: Jednaczewo, Stare Kupiski), przeznaczony pod drogę ekspresową.
- Międzyrzecz Łomżyńskiego, będącego wysoczyzną morenową położoną pomiędzy Doliną Dolnej Narwi a Doliną Dolnego Bugu. Jest ono wzniesione o ok. 100-120 m n.p.m. Jego wschodnią granicę stanowi podnóże wału kemowo-morenowego, o przebiegu północ-południe. W granicach Międzyrzecza Łomżyńskiego mieści się większość terenów objętych zmianą studium.

.3. Budowa geologiczna i surowce mineralne

Pod względem geologicznym obszar gminy leży w obrębie prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej. Podrzedną jednostką tektoniczną (wg Pożaryskiego) tej części platformy jest antekliza mazursko-białoruska. Wyniesienie to budują utwory trzeciorzędowe.

Podłoże czwartorzędu budują głównie iły i mułki miocenu oraz iły pliocenu (wschodnia część). W środkowej części gminy przebiega południkowe głęboka dolina (na linii Łomża-Giełczyn), w której podłoże odpreparowane jest do osadów oligoceńskich, a w jej centralnej części aż do margli z krzemieniami mastrychtu (górną kreda). Strop osadów oligoceńskich (iłów i pyłów) ujmuje wiercenie archiwalne w Konarzycach na głęb. 190 m.

W skład utworów czwartorzędowych, których miąższość prawdopodobnie przekracza 100 m, wchodzi utwoi plejstoceny reprezentowane przez warstwy akumulacji lodowcowej (gliny, piaski), przewarstwione utworami akumulacji wodnolodowcowej (piaski, żwiry) i zastoiskowej (iły i mułki) oraz utwory holoceny.

Z utworów plejstoceny na obszarze gminy występują:

- utwory zastoiskowe reprezentowane przez iły i iły pylaste, zalegające w podłożu od 1,0 m do 4,0 m, stwierdzone w wierceniu archiwalnym w Jarnutach,
- utwory lodowcowe (zwałowe) reprezentowane przez gliny pylaste i piaszczyste o różnej konsystencji (w przewadze twardoplastyczne) oraz piaski gliniaste. Miąższość tych utworów przekracza 4,5 m. Występują zwartymi płatami w rejonie miejscowości Stare Kupiski i Stare Sierpuły (na północy), Mikołajki, Dłużniewo, Boguszyce, Giełczyn i Kisiołki (w centralnej części) oraz Milewa i Lutostani (na południu),
- utwory lodowcowe reprezentowane przez zagęszczone piaski różnoziarniste, żwiry i po-spółki z otoczkami o miąższości przekraczającej 4,5 m. Budują one powszechnie wysoczną morenową obszaru gminy,
- utwory lodowcowe (czołowo-morenowe) reprezentowane przez piaski i żwiry (zagęszczone) o bardzo zróżnicowanych frakcjach z soczewkami i wkładkami piasków gliniastych i glin piaszczystych (twardoplastycznych), o miąższości ponad 4,5 m. Występują głównie w okolicy Starych i Nowych Kupisk, Dłużniewa, Giełczyna i Wyrzyk oraz w rejonie Podgórze, Starych Modzel i Baczy Suchych, tworząc tak zwany Wał Czerwonego Boru,
- utwory wodnolodowcowe (kemowe) reprezentowane przez zagęszczone piaski i żwiry o różnych frakcjach, o miąższości ponad 4,5 m. Występują one w północnej części obszaru gminy w rejonie Bożenicy, Sierput Młodych i Grzymał Szczepankowskich oraz na południu w okolicy Wyrzyk,
- utwory wodnolodowcowe (sandrowe) reprezentowane przez średnio zagęszczone i zagęszczone piaski oraz podrzędnie żwiry, występujące zwartymi płatami w rejonie Bożenicy, Chojn,

Mikołajek (na północy) oraz na wschód od Wału Czerwonego Boru, utwory rzeczno-zbiornikowe reprezentowane przez piaski średnio zagęszczone, drobne pyły gliny przewarstwione namułami organicznymi o miąższości ponad 4,5 m, tworzące wąskie listwy w północnej części obszaru gminy oraz w obrębie doliny Łomżyczki,

- utwory rzeczne reprezentowane przez piaski średnio zagęszczone, w przewodzie drobne i średnie, lokalnie gliniaste i pylaste oraz żwiry i pospółki o miąższości ponad 4,5 m. Występują zwartymi płatami w rejonie Jednaczewa oraz w rejonie miejscowości Gać i Lutostań, tworząc wąskie listwy tarasu nadzalewowego.

Z utworów młodoplejstoceniowych i holoceniowych na obszarze gminy występują:

- utwory eoliczne reprezentowane przez piaski drobnoziarniste i pylaste luźne o miąższości od 1,0 m do 3,0 m, budujące pojedyncze formy wydymowe i pola piasków przewianych, występujące płatami w rejonie Starych Kupisk, Sierput Młodych i Mikołajek,
- utwory bagienne, rzeczne i deluwialne reprezentowane przez torfy w różnym stopniu rozkładu i miąższości ponad 2,0 m, dominujące w dolinach rzek: Narew, Gać i Łomżyczka oraz namuły, mułki i piaski budujące taras zalewowy Narwi, dna dolin fluwialno-denudacyjnych i erozyjno-denudacyjnych oraz obniżen,

Na terenie gminy Łomża prowadzone były dość intensywne prace poszukiwawcze złóż kruszywa naturalnego grubego (piasków ze żwirem) i drobnego (piasku) oraz surowców ilastych. Przebadano również 13 torfowiska, głównie w dolinie Narwi. Prace te doprowadziły do udokumentowania następujących złóż surowców:

- W rejonie Podgórze złoża piasków do produkcji cegły wapienno-piaskowej. Miąższość złoża wynosi średnio 14,7 m, grubość nadkładu - średnio 0,95 m. Zasoby bilansowe w kategorii €2 wynoszą 8 652 tys.m³. Złoże to obecnie nie jest eksploatowane i raczej nie przedstawia perspektyw eksploatacyjnych, z uwagi na pokrycie jego obszaru zwartą szatą leśną.
  - W rejonie Podgórze niewielkie złoża piasków przydatnych do celów budowlanych. Zasoby tego złoża wynoszą 193,1 tys. ton. Złoże jest własnością prywatną i nie jest eksploatowane.
  - Eksploatowane złoża piasku i pospółki w rejonie Nowych Kupisk (Kupiski Nowe II) o zasobach: pospółki 53 tys. ton i piasku 193 tys. ton. Miąższość złoża (pospółki i piasku) wynosi od 2,3 m do 8,3 m (średnio 6,6 m). Nadkład do 2,5 m (średnio 1,6 m), a jego kubatura wynosi 30 tys. m².
  - Eksploatowane złoża kruszywa na gruntach wsi Gać (w niedalekiej odległości od Pniewa), zalegające na obszarze 8,2 ha, o średniej miąższości około 3 m, miejscami około 6-7 m. **Aktualnie zasoby złoża zostały wyeksploatowane, a koncesję na wydobycie wygaszono.**
  - W rejonie Pniewa złoża kruszywa o średniej miąższości 7,9 m. Surowiec oceniono jako przydatny do produkcji betonów i dla budownictwa ogólnego. Zasoby złoża wynosiły 249 560 ton. Było ono intensywnie eksploatowane. Aktualnie jego zasoby nie figurują w Bilansie.
  - Na gruntach wsi Stare Modzele eksploatowane złoża kruszywa stanowiące kompleks piasków o różnej granulacji, z gniazdami piasku ze żwirem (pospółki) o miąższości w granicach 13,4 do 23,7 m, średnio 18,8 m i zasobach wynoszących 39,6 tys. m³.
  - Na gruntach wsi Baczę Suche złoża piasku i pospółki o średniej miąższości 8,0 m, spoczywające pod nadkładem średnio 1,12 m. Surowiec może znaleźć zastosowanie w budownictwie ogólnym i drogowym. Jego zasoby wynoszą 66 301 ton.
  - W rejonie wsi Koty złoża kruszywa szacowane na około 90 tys. ton.
- ~~Na gruntach wsi Jarnuty złoża gliny zwalowej przydatnej do produkcji cegły palonej. Zasoby surowca (bilansowe) oszacowane są na 68 885 m³.~~

Przebadanych zostało również 13 torfowisk. Dominującym typem torfu jest torf turzycowy i drzewno-trzcinowy. W warunkach bilansowych występuje ona w czterech rejonach. Z uwagi na położenie torfowisk na obszarze Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi oraz Obszarze Chronionego Krajobrazu Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi, ich eksploatacja nie może mieć miejsca.

Surowce mineralne obszaru zmiany studium

Na obszarze opracowania nie występują tereny ani obszary górnicze. W obrębie analizowanego terenu znajduje się fragment udokumentowanego złoża kruszywa naturalnego pod nazwą Kisiołki (nr złoża KN 19387). Jego całkowita powierzchnia wynosi ok. 5,8 ha, z czego w granicach zmiany studium mieści się ok. 2 ha. Możliwymi kierunkami zastosowania kopaliny (piasku ze żwirem) jest budownictwo.

.4. Gleby

Obszar gminy położony jest w międzyrzeckim rejonie bielcowym (M Strzemiński), który obfituje w gleby o wyraźnym zbielcowaniu. Niemal cała południowa i południowo-wschodnia część gminy posiada gleby brunatne i brunatne wyługowane, wykształcone na podłożu piaszczystym i piaszczysto-żwirowym. Pozostała część obszaru gminy, a więc obszar leżący bezpośrednio na zachód i południe od Łomży (nie licząc dolin rzecznych i cieków) stanowi dość skomplikowaną mozaikę, w skład której wchodzi, zarówno gleby bielcowe jak i brunatne, przy czym jedne i drugie wykształcone są na podłożu piaszczystym i żwirowym, a miejscami na glinie zwałowej.

Zupełnie odmienny rodzaj gleb występuje w dolinach rzecznych. Są to przeważnie mady oraz różne rodzaje gleb hydromorficznych: glejowe, torfowo-rnurszowe oraz gleby wytworzone z torfów.

Najlepsze gleby występują w centralnej, lokalnie północnej części obszaru gminy. Są to w przewadze gleby pszenne dobre i pszenno-żytnie, w typie gleb brunatnych i bielcowych, z małym udziałem czarnych ziem. Występują one zwartymi płatami na obszarze gruntów należących do wsi: Stare Kupiski, Czaplice, Boguszyce, Lutostań i Koty. W składzie mechanicznym tych gleb przeważają piaski gliniaste, lokalnie na glinach lekkich lub piaski gliniaste mocne na glinach (lokalnie występują pyły zwykłe na glinach lekkich). Gleby te zaliczane są do IIIb i IVa klasy gruntów ornych i charakteryzują się właściwymi stosunkami wodno-powietrznymi.

Gleby o gorszych warunkach wodno-powietrznych, okresowo nadmiernie uwilgotnione, występują większymi płatami w pasie równoleżnikowym w centralnej części gminy. Są to w większości gleby w typie czarnych ziem, wytworzone z piasków gliniastych mocnych i pyłów na glinie lekkiej, zaliczane do kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego (IVa klasa gruntów ornych).

Do grupy gleb dobrych należą również:

- gleby bielcowe wytworzone z glin należące do kompleksu pszennego wadliwego (klasa IVa i IVb), okresowo za suche. Występują one płatami głównie w rejonie Siemienia, na powierzchniach o spadkach przekraczających 10%,
- gleby żytnie dobre, należące w przewadze do klasy IVb (lokalnie IVa) z niewielkim udziałem gleb zbożowo-pastewnych słabych. Gleby te występują dużymi płatami w sąsiedztwie gleb najlepszych, w północnej i centralnej części obszaru gminy.

W południowej oraz północnej części gminy oraz w rejonie Janowa, Chojn Młodych, Grzymał Szczepankowskich, Mikołajek (na zachód) oraz Siemienia (na wschód) dominują gleby V i VT klasy gruntów ornych, głównie brunatne wyługowane, z małym udziałem czarnych ziem wytworzonych z piasków luźnych, piasków słabo gliniastych na piaskach luźnych, rzadziej średnich i żwirach. Są to gleby stale lub okresowo za suche, w większości żytnio-lubinowe i żytnio-ziemniaczane słabe.

Do najslabszych użytków rolnych należą gleby z kompleksu zbożowo-pastewnego słabego, o podobnym składzie mechanicznym jak scharakteryzowane wyżej. Są to w przewadze gleby w typie czarnych ziem (lokalnie murszowych), o słabej strukturze, okresowo podmokłe. Występują one przeważnie w sąsiedztwie użytków zielonych.

Trwałe użytki zielone zajmują kilka procent obszaru gminy. Są to w przewadze użytki o średniej wartości (III i IV klasy), na glebach torfowych i murszowych oraz madach, wytworzonych z piasków gliniastych lekkich, słabo gliniastych i pyłów, zalegających na piaskach słabo gliniastych lub piaskach luźnych. Największe ich powierzchnie występują w dolinach rzek; Narwi, Gaci i Łomżyczki oraz w rozległych obniżeniach w rejonie Bożenicy, Jarnut, Giełczyzna i Modzel.

Słabe użytki zielone (V i VI klasy) o typie gleb i składzie mechanicznym jak wyżej, występują

dużymi płatami o obrębie doliny Narwi - na północy i wschodzie.

Rozległy obszar łąk położonych w dolinie Narwi na południe od Jednaczewa użyźniany jest poprzez system kanałów, ściekami z Zakładów Przemysłu Ziemniaczanego w Łomży.

Gleby w obszarze zmiany studium (rolnicza przestrzeń produkcyjna)

W granicach zmiany studium przeważają gleby średniej oraz słabej jakości (przeważnie jest to IV oraz V klasa bonitacyjna). Sporadycznie pojawiają się grunty rolne klas chronionych (użytki zielone III klasy bonitacyjnej oraz grunty orne klasy IIIa i IIIb). Koncentrują się one w północnej (miejscowości: Stare Kupiski, Nowe Kupiski) oraz południowej (obręby: Boguszyce, Konarzyce) części terenu przewidzianego pod drogę ekspresową oraz towarzyszącą jej bezpośrednio zabudowę przemysłową. Niewielkie wydzielenie III klasy bonitacyjnej mieści się również w granicach terenu zmiany studium we wsi Łochtynowo.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych ochronie podlegają występujące w granicach obszarów zmiany gleby klasy III, które mogą zostać zabudowane tylko, jeśli jasno wynika to z ustaleń niniejszego studium i uzyskana zostanie stosowna zgoda właściwego Ministra. Całkowita powierzchnia gruntów chronionych (klas I-III) w rejonie opracowania zajmuje ok. 14 ha.

.5. Wody powierzchniowe i podziemne

Pod względem hydrograficznym obszar gminy położony jest w obrębie lewobrzeżnej części dorzecza Narwi. Nadmiar wód powierzchniowych z tego obszaru odprowadzany jest siecią cieków (stałych i okresowych) bezpośrednio do rzeki Narwi, bądź też za pośrednictwem jej większych dopływów; Gać, Łomżyczka, Lepacka Struga i Ruż przepływająca już poza obszarem gminy.

Rzeka Narew płynie szeroką doliną wzdłuż północno-wschodniej i północnej granicy gminy. Koryto rzeki na tym odcinku nie jest uregulowane i wcięte maksymalnie do 1 - 2 m w dno tarasu zalewowego. Spadek profilu podłużnego rzeki wynosi 0,203 promila, a prędkość jej przepływu 0.5-0,9 m/sek. Maksymalne stany wód w rzece przypadają na miesiące marzec i kwiecień, minimalne zaś na sierpień, wrzesień i październik, przy czym nie wykluczone są krótkotrwałe wezbrania letnie (spowodowane gwałtownymi opadami), charakterystyczne dla rzek nizinnych. Amplitudy rocznych wahań dochodzą średnio do 3 - 4 m. Podczas wysokich stanów wód występują często powodzie obejmujące swym zasięgiem obszar tarasu zalewowego i częściowo fragmenty tarasu nadzalewowego.

Rzeka Gać przepływa przez południowo-wschodnią część obszaru gminy, początkowo z kierunku SW na NE. Od miejsca ujścia rzeki w obręb tarasu zalewowego Narwi, zmienia się jej bieg na południkowy (z S na N). Koryto rzeki na tym odcinku jest wyrównane i wcięte średnio do około 1 m w powierzchnię tarasu zalewowego.

Rzeka Łomżyczka płynie niezbyt szeroką doliną, biegnącą przez centralną część obszaru gminy. Bieg rzeki o kierunki z SW na SE zmienia się od miejscowości Konarzyce na południkowy z S na N. Koryto rzeki na tym odcinku jest nieuregulowane, a jej bieg kręty (meandrowaty).

Rzeka Lepacka Struga znajduje się w całości na obszarze gminy Łomża - w jej północno-zachodniej części. Kierunek biegu rzeki od jej źródeł do ujścia jest bardzo zmienny, a jej koryto wcięte jest maksymalnie do około 1 m w powierzchnię dna doliny (tarasu zalewowego).

Wody gruntowe

Strefa występowania ciągłego poziomu wód gruntowych o swobodnym zwierciadle utrzymuje się w przepuszczalnych (głównie piaszczystych) utworach czwartorzędowych, budujących dna dolin i znaczną część wysoczyzny morenowej, przy czym wody występujące w czwartorzędowych osadach holocenijskich (na obszarach dolin) kontaktują się z wodami plejstocenijskimi (obszar wysoczyzny) i są to wody hydrotechnicznie związane, tworząc jeden poziom. Okresowe wahania zwierciadła wody tego poziomu są ściśle uzależnione od wysokości stanu wód w rzekach. Im dalej jednak od obszarów dolinowych, tym mniejsza jest ta zależność i wahania okresowe są w większym stopniu zależne od wielkości i intensywności opadów atmosferycznych. Głębokość występowania zwierciadła wody

gruntowej w obrębie tej strefy wiąże się ściśle z wyniesieniem obszaru nad poziom morza i waha się od poniżej 1 m od powierzchni terenu w dnach dolin rzecznych do powyżej 4 m od powierzchni terenu na obszarach wysoczyznowych. Okresowe wahania zwierciadła wód tego poziomu zamykają się w granicach 1 - 2 m, przy czym najwyższe stany występują od lutego do maja, natomiast najniższe od lipca do października.

Strefa występowania wód gruntowych o zakłóconej ciągłości zwierciadła wody związana jest z występowaniem od powierzchni, bądź płytko w podłożu, utworów o słabszej przepuszczalności i gorszych warunkach infiltracyjnych, reprezentowanych przez gliny zwałowe, budujące część obszaru wysoczyzny morenowej. Występowanie zwierciadła wody w glinach związane jest z przewarstwieniami piaszczystymi, które mogą występować na różnych głębokościach (wody śródglinowe o zwierciadle napiętym). W obrębie tej strefy zwierciadło wody gruntowej może również miejscami utrzymywać się w utworach piaszczystych, podścielonych płytko glinami (wody naglinowe o zwierciadle swobodnym), lub też występować w formie tzw. wierzchołek w stropie glin, bezpośrednio przy powierzchni terenu - zwłaszcza w okresach mokrych, na obszarach płaskich o utrudnionym odpływie wód opadowych. W strefie występowania glin zwałowych, okresowe wahania poziomu wód gruntowych mogą być dość znaczne i są uzależnione wyłącznie od wielkości i intensywności opadów atmosferycznych,

Z rozpoznania warunków hydrogeologicznych wynika, iż na terenie gminy Łomża występują dwa zasadnicze poziomy wodonośne, związane z ewentualnymi osadami plejstoceniowymi.

Pierwszy poziom wodonośny występuje na głębokości około 10 m. Są to wody gruntowe o zwierciadle swobodnym i miejscami napiętym (w strefie występowania glin). Ze względu na płytkie zaleganie zwierciadła wody oraz brak warstwy izolacyjnej, narażone są one na zanieczyszczenia bakteriologiczne.

Drugi poziom wodonośny występuje na zróżnicowanych głębokościach, z reguły głębiej niż 10 m od powierzchni terenu i ujmowany jest przez studnie wiercone dla obiektów przemysłowych oraz lokalnej sieci wodociągów wiejskich w miejscowościach: Jednaczewo, Nowe i Stare Kupiski, Stare Modzele i Modzele-Wypychy, Podgórze, Siemień oraz Bożenica. Wody tego poziomu utrzymują się w piaszczysto-żwirowych warstwach międzymorenowych, na głębokości od 10 m do 56 m i są z reguły pod ciśnieniem hydrostatycznym (zwierciadło napięte). Jakość wód poziomów międzymorenowych nie budzi większych zastrzeżeń i wody te mogą być bez specjalnych uzdatnień wykorzystywane do picia i innych potrzeb.

Wody powierzchniowe i podziemne obszaru zmiany studium

Obszar opracowania mieści się w regionie wodnym Środkowej Wisły, w dorzeczu rzeki Narwi, przez którą wraz z jej dopływami (Gacią, Łomżyczką, Lepacką Strugą) jest odwadniany. Narew jest rzeką, która w obrębie gminy Łomża ma nieuregulowane koryto. Zgodnie z Planem gospodarki wodami dorzecza Wisły z 2016 r. tereny analizy znajdują się w obrębie pięciu jednolitych części wód powierzchniowych:

- Narew od Biebrzy do Pisy (RW20002126399) – część naturalna, monitorowana, o złym stanie/potencjale, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych jakimi są dobry stan ekologiczny (możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego – Narew w obrębie JCWP) oraz dobry stan chemiczny. Z powodu braku możliwości technicznych zastosowano odstępstwo polegające na przedłużeniu terminu osiągnięcia celu do 2021 roku;
- Łomżyczka (RW20001726369) – część naturalna, monitorowana, o złym stanie/potencjale, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych jakimi są dobry stan ekologiczny oraz dobry stan chemiczny. Z powodu braku możliwości technicznych zastosowano odstępstwo polegające na przedłużeniu terminu osiągnięcia celu do 2021 roku;
- Lepacka Struga (RW200017263949) – część naturalna, monitorowana, o złym stanie/potencjale, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych jakimi są dobry stan ekologiczny oraz dobry stan chemiczny. Z powodu braku możliwości technicznych zastosowano odstępstwo polegające na

- przedłużeniu terminu osiągnięcia celu do 2027 roku;
- Krzywa Noga (RW200017265129) – część naturalna, niemonitorowana, o złym stanie/potencjale, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych jakimi są dobry stan ekologiczny oraz dobry stan chemiczny. Z powodu braku możliwości technicznych oraz dysproporcjonalnych kosztów zastosowano odstępstwo polegające na przedłużeniu terminu osiągnięcia celu do 2021 roku;
  - Bzdziązek (RW2000172651689) – część naturalna, niemonitorowana, o złym stanie/potencjale, niezagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych jakimi są dobry stan ekologiczny oraz dobry stan chemiczny.

Według podziału na regiony wodne obszar opracowania zaliczany jest do Regionu Środkowej Wisły. Zgodnie z obowiązującym podziałem kraju na 172 jednolite części wód podziemnych (JCWPd), tereny analizy znajdują się w zasięgu jednostki o kodzie PLGW200051. Ma ona powierzchnię 3147 km² i jest złożona głównie z piętra czwartorzędowego oraz paleogeńsko-neogeńskiego. Użytkowe poziomy wodonośne tworzą plejstocenyjskie piaski i żwiry oraz neogeńskie i paleogeńskie piaski z węglem brunatnym, piaski ze żwirami oraz piaski glaukonitowe. Mają charakter porowy. JCWPd charakteryzuje się dobrym stanem ilościowym i chemicznym wód oraz jest niezagrożona niespełnieniem celów środowiskowych.

Obszar opracowania znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Subniecka Warszawska o numerze 215. Ma on charakter porowy, a jego wody znajdują się w utworach trzeciorzędowych. Zasoby dyspozycyjne wynoszą ok. 250 tys. m³/dobę, natomiast ujęcia czerpią wodę z głębokości około 160 m. W granicach gminy Łomża znajduje się 8 komunalnych ujęć wód, które eksploatują wody z czwartorzędowego piętra wodonośnego na głębokości od 40 do 90 m. Żadne z nich nie znajduje się w obrębie zmiany studium.

.6. Lasy i zadrzewienia

Lasy zajmują 3 559 ha, co stanowi 17,2% powierzchni gminy. Zdecydowana ich większość należy do prywatnych właścicieli – 2 321 ha. Pozostałą część, tj. 1 224 ha stanowią lasy własności Skarbu Państwa pod zarządem Lasów Państwowych Nadleśnictwa Łomża.

Największe zwarte kompleksy leśne występują w północnej, centralnej i południowej części obszaru gminy.

Na północy (Uroczysko Jednaczewo) występuje las świeży o zróżnicowanym drzewostanie sosnowo-dębowym i las mieszany z sosną i dębem w wieku około 60 lat,

W Uroczysku Kupiski Stare występuje bór mieszany świeży z drzewostanem sosnowym w wieku około 60 lat.

W rejonie miejscowości Pniewo występują dwa zwarte kompleksy lasów państwowych. Na wysoczyźnie dominuje las świeży i mieszany, w przewadze z młodym drzewostanem sosnowo-brzozowo-dębowym. W kompleksie położonym w dolinie Narwi dominuje ols jesionowy, z olchą w różnych klasach wiekowych.

Pozostałe lasy należące do prywatnych właścicieli, w zasadniczej części stanowią lasy świeże i występują głównie w centralnej i wschodniej części obszaru gminy. W drzewostanie dominuje sosna, z nielicznymi domieszkami drzew liściastych.

Oceniając wszystkie lasy na obszarze gminy Łomża pod kątem ich przydatności dla rekreacji i turystyki, mimo małej ogólnej ich powierzchni, należy stwierdzić, że gmina posiada stosunkowo dobre warunki dla rekreacji. Decydują o tym duże, zwarte kompleksy leśne w północnej, centralnej i południowej części gminy. Są to kompleksy o starszych drzewostanach, na siedliskach, w przewadze odpornych na antropopresję, o korzystnych warunkach mikroklimatycznych i znacznej atrakcyjności krajobrazowej.

Lasy i zadrzewienia (szata roślinna) obszaru zmiany studium

Największy wpływ na modyfikację szaty roślinnej w granicach opracowania ma gospodarka rolna.

Na florę składają się rośliny uprawne (głównie zboża), a także zadrzewienia śródpolne i przydrożne, drobne kompleksy leśne, zakrzaczenia oraz roślinność segetalna. Teren analizy charakteryzuje się niewielkim zróżnicowaniem szaty roślinnej.

W sumie w obszarze zmiany studium występuje ok. 35,7 ha zewidencjonowanych lasów. Największe połacie kompleksów zlokalizowane są w granicach obszarów na terenie miejscowości: Sierzputy Młode, Stare Sierzputy, Giełczyn, Stare Kupiski oraz Nowe Kupiski. Lasy w zdecydowanej większości stanowią własność prywatną, dwa niewielkie wydzielania leśne należące do Skarbu Państwa mieszczą się w Jednaczewie (ok. 1 ha) oraz Giełczynie (ok. 7 ha). Wydzielenie w Giełczynie stanowi sztucznie nasadzona plantacja. W drzewostanie lasów dominują gatunki rodzime, takie jak dąb, topola, sosna, olcha. W składzie lasów prywatnych przeważnie występują dwa gatunki: olcha i sosna. Część zadrzewień (w tym lasów) została w ostatnich latach wycięta z uwagi na trwającą budowę drogi ekspresowej.

.7. Warunki klimatyczne

Charakterystyki warunków klimatycznych gminy Łomży dokonano w oparciu o dane ze stacji meteorologicznej w Kisielnicy, położonej 7 km na północny-wschód od Łomży oraz ze stacji meteorologicznej w Ostrołęce, położonej około 30 km na południowy-zachód od omawianego terenu.

Według R. Gumińskiej omawiany teren położony jest na pograniczu dwóch dzielnic rolniczo-klimatycznych; dzielnicy środkowej (liczba dni z przymrozkami 100-110, czas zalegania pokrywy śnieżnej 50 - 80 dni, opad roczny poniżej 500 mm, czas trwania okresu wegetacyjnego 210-220 dni) 5 chłodniejszej dzielnicy podlaskiej (liczba dni mroźnych 50 - 60, liczba dni z przymrozkiem 110 - 138, czas zalegania pokrywy śnieżnej 90-110 dni, opad roczny 550 - 650 mm, okres wegetacyjny 200 - 210 dni).

Temperatura powietrza

Średnia roczna temperatura powietrza waha się w granicach 6 - 5°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (17,4 - 18°C), najzimniejszym luty (-4,4°C do -5°C). Zima jest długa i ostra. Jeszcze w kwietniu pojawiają się dni mroźne z temperaturą max poniżej 0°C. Wiosna przychodzi późno, zdecydowane ocieplenie następuje dopiero w maju. Pierwsze dni z przymrozkami pojawiają się już we wrześniu, a pierwsze dni mroźne już w październiku. Największą liczbą dni gorących z temperaturą max powyżej 25°C notuje się w czerwcu i lipcu (7-9 dni).

Warunki termiczne modyfikowane są pod wpływem takich elementów jak rzeźba terenu, poziom wód gruntowych oraz rodzaju gruntów.

Najkorzystniejsze warunki termiczne posiadają zbocza o spadkach powyżej 5%, o wystawie południowej. Korzystne warunki termiczne panują na obszarze falistej wysoczyzny, o gruntach zwięzłych. Na obszarach wysoczyzny o gruntach piaszczystych, występują większe amplitudy dobowe temperatury w przyziemnej warstwie powietrza.

Najmniej korzystne warunki termiczne mają wszelkie obniżenia terenowe, a przede wszystkim szeroka i głęboko wcięta (30-40 m) dolina Narwi. Występowanie na tym obszarze obniżonych temperatur spowodowane jest zarówno wypromieniowaniem ciepła przez grunt nocą, jak również wpływami chłodnego powietrza z terenów otaczających. Istnienie dwóch przegród poprzecznych w dolinie hamuje spływ chłodnego powietrza i powoduje utrzymanie się jego zastoisk. Na tym obszarze należy spodziewać się częstszych przymrozków, występowania wysokich amplitud dobowych temperatury w okresach lata oraz znacznych spadków temperatury zimą.

Korzystniejsze nieco warunki termiczne, z uwagi na słabe wcięcie oraz brak przegród mogących utrudniać grawitacyjny spływ chłodnego powietrza panuje w dolinach i obniżeniach położonych w obrębie wysoczyzny. Mało korzystne warunki termiczne mają również strome zbocza, eksponowane na północ.

Wilgotność względna i mgły

Średnia roczna wilgotność względna powietrza kształtuje się na poziomie 80-82%. Najniższe wartości wilgotności względnej obserwowane są na przełomie wiosny i lata, z minimum w czerwcu.

W przebiegu dobowym najwyższe wartości wilgotności względnej obserwuje się nocą, zaś najmniejsze w godzinach popołudniowych.

Z wilgotnością względną wiąże się ściśle występowanie mgieł. Średnio w ciągu roku obserwuje się 30 - 40 dni z mgłą. Mgły najczęściej występują w październiku, maju i czerwcu nie obserwuje się dni z mgłą,

Obszarami najbardziej narażonymi na powstawanie zastoisk wilgotnego powietrza a także na powstawanie i utrzymywanie się mgieł są rozległe i wilgotne łąki w dolinach rzecznych, zwłaszcza po zachodzie słońca. W cieplej porze roku na terenach tych parowanie wód powierzchniowych jest szczególnie duże, a tym samym wilgotność powietrza wysoka, co przy znacznych spadkach temperatury powietrza czyni, iż na terenach tych wzrasta częstotliwość występowania mgieł. Podobne zjawisko występuje również w obniżeniach, jednak w znacznie mniejszym zakresie.

Na obszarze wysoczyzny warunki wilgotności są na ogół korzystniejsze. Nieco gorsze warunki mają tereny o płytszym niż 2 m poziomie zalegania zwierciadła wody gruntowej. W czasie wyższych stanów wód należy liczyć się ze zwiększoną częstotliwością mgieł przyziemnych

Podwyższonej częstotliwości zamgleń należy spodziewać się również w centralnej części gminy (rejon miasta Łomży), z uwagi na zwiększoną emisję zanieczyszczeń stanowiących jądra kondensacji, sprzyjających tworzeniu mgieł.

Zachmurzenie i nasłonecznienie

Zachmurzenie kształtuje się na poziomie średnim, typowym dla Polski nizinnej i wynosi około 6,5 stopnia pokrycia nieba, w skali 11 stopniowej. Największe zachmurzenie w przebiegu rocznym występuje w listopadzie, natomiast najmniejsze we wrześniu oraz w czerwcu.

Nasłonecznienie uzależnione jest od rzeźby terenu. Najkorzystniejsze warunki nasłonecznienia występują na stromych zboczach południowych oraz na zboczach wschodnich i zachodnich, gdzie w zależności od ekspozycji, najlepsze nasłonecznienie przypada w godzinach przedpołudniowych lub popołudniowych. Najmniej korzystne warunki nasłonecznienia panują na stromych zboczach o ekspozycji północnej (niemal cały obszar strefy krawędziowej)

Opady

Charakterystyka opadów oparta została o dane obserwacyjne z okresu 40-letniego (1891-1930) ze stacji opadowych w Ostrołęce, Boguszach i Kolnie, znajdujących się poza omawianym terenem.

Obszar gminy Łomża otrzymuje w ciągu roku około 550 mm opadu, z czego na okres wegetacyjny przypada około 370 mm. Przebieg roczny opadów jest zróżnicowany. Największe miesięczne sumy opadów występują w lipcu i sierpniu (80-90 mm), najmniejsze zaś w lutym i marcu (20 - 30 mm). Opady letnie są często krótkotrwałe, o dużym natężeniu, opady zimowe długotrwałe o małym natężeniu.

W ciągu roku obserwuje się około 18 - 20 dni z burzą, przy czym największa ich ilość występuje w lipcu.

Pokrywa śnieżna zalega przez okres 75 - 83 dni, od listopada do marca. Długość okresu utrzymywania się pokrywy śnieżnej ma istotne znaczenia dla rolnictwa w związku z retencjonowaniem przez nią wody niezbędnej na wiosnę w okresie wzrostu roślin, jak również ochronę roślin przed wahaniami temperatury powietrza. Pokrywa śnieżna zalega dłużej na zboczach o ekspozycji północnej i większym nachyleniu.

Warunki wietrzne

Na obszarze gminy dominują wiatry zachodnie i południowo-zachodnie. Najrzadziej występują wiatry północne i północno-wschodnie. Częstość występowania wiatrów z poszczególnych kierunków zmienia się w poszczególnych porach roku. W zimie najczęściej wieją wiatry z kierunku południowo-zachodniego, najrzadziej z kierunku północnego i północno-zachodniego. Średnia prędkość wiatru kształtuje się w granicach 3,0 - 3,5 m/sek.

Wiosną udział wiatrów z poszczególnych kierunków jest bardziej wyrównany, przy nieznacznej przewadze wiatrów zachodnich i południowo-zachodnich. W lecie przewaga wiatrów zachodnich i południowo-zachodnich jest wyraźna, przy dość niskich średnich prędkościach wiatru (2,2 - 2,9 m/sek.).

W jesieni dominują wiatry zachodnie i południowo-zachodnie. Wzrasta udział cisz oraz rzadko występują wiatry północne.

Prędkość i kierunek wiatru w znacznym stopniu zależą od warunków lokalnych, a ponieważ dane pochodzą ze stacji położonych poza obrębem omawianego terenu, powyższa charakterystyka ma charakter orientacyjny.

Obszar gminy charakteryzuje się dość zróżnicowanymi warunkami nawietrzania. Najlepiej nawietrzane są tereny wysoczyzny, przy czym krawędź wysoczyzny (północna), okresowo, zwłaszcza w miesiącach zimowych i wiosennych może być poddana zbyt silnemu nawietrzaniu. Warunki wietrzne w dolinie Narwi są bardzo złożone. Z uwagi na głębokie wcięcie i ukierunkowanie doliny w odcinku przełomowym na SE-SW, przeważające kierunku wiatrów na tym obszarze ulegają zmianie. Wiatry zachodnie ulegają przesterowemu na północno-zachodnie, a wiatry południowe i wschodnie na południowo-wschodnie.

Oceniając generalnie warunki klimatyczne obszaru gminy należy stwierdzić:

- przeważająca część obszaru gminy (wysoczyzna) charakteryzuje się na ogół korzystnymi z punktu widzenia lokalizacji zabudowy mieszkaniowej warunkami klimatu lokalnego. Są to tereny o dobrych warunkach termiczno-wilgotnościowych, dobrych warunkach nawietrzania oraz o małej częstotliwości występowania mgieł, przy czym pewne zróżnicowanie niektórych cech klimatu, a zwłaszcza warunków solarnych i termicznych zależy od nachyleń i ekspozycji zboczy;
- najkorzystniejsze warunki klimatyczne, głównie z uwagi na najlepsze nasłonecznienie mają zbocza o ekspozycji południowej;
- mało korzystne warunki klimatu lokalnego, głównie ze względu na obniżone temperatury powietrza, bardzo słabe warunki solarne i dłuższe zaleganie pokrywy śnieżnej występują głównie w północno-wschodniej części obszaru gminy (strefa krawędziowa). Tereny te nie są wskazane do zabudowy mieszkaniowej;
- niekorzystnymi warunkami klimatycznymi charakteryzuje się dolina Narwi, z uwagi na złe warunki termiczno-wilgotnościowe, inwersje temperatur i tworzenie zastoisk chłodnego powietrza oraz dużą częstotliwość występowania mgieł. W związku z tym tereny te nie są wskazane do wszelkiego rodzaju zabudowy.

• **Obiekty i obszary prawnie chronione**

Poza umiejętnościami racjonalnego korzystania z dóbr przyrody, ważną rolę odgrywa również konserwatorska ochrona przyrody, realizowana poprzez tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych i krajobrazowych obejmujących przyrodniczo najciekawsze i najlepiej zachowane tereny oraz poprzez poddawanie pod ochronę okazałych starych drzew, głązów narzutowych itp., jako pomniki przyrody, jak również obejmowanie ochroną w formie użytków ekologicznych śródleśnych bagienek, oczek wodnych, torfowisk itp., odgrywających istotną rolę w zachowaniu bogactwa naturalnego rodzimej przyrody.

Obszar gminy Łomża należy do gmin charakteryzujących się dość znacznymi walorami środowiska przyrodniczego. Występuje tu kilka obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską, do których należą:

- rezerваты przyrody (dwa),
- pomniki przyrody (sześć),
- przeważająca część Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi,
- fragment Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej! Doliny Dolnej Narwi,
- użytki ekologiczne (dwa),
- lasy ochronne.

Obiekty i obszary prawnie chronione obszaru zmiany studium

Tereny zmiany studium znajdują się częściowo w granicach obszarów prawnie chronionych

na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, takich jak:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi” (ok. 29 ha),
- otulina Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (ok. 217 ha),
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi (PLB140014) (ok. 45 ha),
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Ostoja Narwiańska (PLH200024) (ok. 5 ha).

.1. Rezerваты przyrody

Na obszarze gminy znajdują się dwa rezerваты przyrody i są to; Rezerwat Wielki Dział i Rezerwat Rycerski Kierz.

Rezerwat Wielki Dział utworzony w 1990 roku na powierzchni 120,07 ha (Zarządzenie MOŚZNiL z dnia 25.06.1990r. - Mon. Pol. Nr 31 z dnia 14 sierpnia 1990 r., póź. 248).

Rezerwat obejmuje dużą część największego w dolinie Narwi zachowanego kompleksu lasów łągowych o naturalnym charakterze i należy do Nadleśnictwa Łomża. Celem utworzenia rezerwatu jest zachowanie w stanie nienaruszonym największego w dolinie Narwi kompleksu lasów łągowych naturalnego pochodzenia. Rezerwat Wielki Dział położony jest w granicach Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi.

Rycerski Kierz utworzony w 1989 r. (Zarządzenie MOŚiZN z dnia 03.03.1989r. - Mon. Pol. Nr 9, póź. 77 z 1989 r). Położony jest na terenie lasów Nadleśnictwa Łomża, ok. 2 km na północny zachód od Łomży. Zajmuje powierzchnię 43,52 ha. Obejmuje niewielki fragment lasu charakterystycznego dla doliny Narwi. Występuje w pradolinie Narwi na niewielkim wyniesieniu otoczonym rozległymi torfowiskami, częściowo zmeliorowanymi zagospodarowanymi jako łąki i użytki zielone. Celem utworzenia rezerwatu jest zachowanie ginących zbiorowisk grądu częściowego oraz fragmentu dąbrowy świetlistej.

W Planie Ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, w części dotyczącej obszaru gminy Łomża, przewiduje się utworzenie rezerwatu przyrody „Stara Łomża”, położonego w strefie krawędziowej, na południowy-wschód od miejscowości Stara Łomża, o powierzchni około 30 ha. Celem utworzenia rezerwatu jest ochrona bogatych florystycznie muraw z ostrożniem krótkołodygowym.

.2. Pomniki przyrody

Na terenie gminy Łomża występuje sześć obiektów uznanych za pomniki przyrody i są to:

- grupa 103 drzew (lipy drobnolistne) o obwodzie 160 - 370 cm i wysokości 16 - 20 m, rosnących przy Szkole Podstawowej w Konarzycach,
- aleja sosnowa w Podgórzu, w wieku 100 - 120 lat, przy drodze Łomża - Zambrów,
- aleja lipowa przy drodze Puchały - Pniewo, w wieku około 80 lat, drzewa o obwodzie 120-350 cm i wysokości 15-18 m,
- aleja lipowa w Puchałach przy drodze do Milewa, w wieku około 110 lat, drzewa o obwodzie 140 - 320 cm i wysokości 13 -21 m,
- wiąz pospolity rosnący w miejscowości Stare Modzele (przy drodze na posesji prywatnej), w wieku około 200 lat, drzewo o obwodzie 283 cm i wysokości 25 m,
- lipa drobnolistna rosnąca w miejscowości Wyrzyki (posesja prywatna), w wieku około 300 lat.

Zgodnie z aktami prawnymi (zarządzenia Wojewody Łomżyńskiego) uznającymi te drzewa za pomniki przyrody podlegają one ochronie z zakazem:

- wycinania, niszczenia lub uszkodzania drzew.
- zrywania pączków, kwiatów liści oraz pozyskiwania nasion,
- zanieczyszczania terenu, wzniecania ognia w pobliżu pomnika przyrody,
- umieszczania tablic, napisów i innych znaków za wyjątkiem związanych z ochroną pomnika.
- wykonywania innych czynności mogących zniszczyć pomnik przyrody.

.3. Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi

Park powołany został w 1994 roku na mocy Rozporządzenia Nr 4/94 Wojewody Łomżyńskiego z dnia

10 grudnia 1994 roku w sprawie utworzenia Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Dz. Urz. Województwa Łomżyńskiego Nr 11, póź. 99 z dnia 16 grudnia 1994 roku). Całkowita powierzchnia parku wynosi 7353 ha, w tym 4 109 ha (56%) znajduje się w granicach gminy Łomża.

Dla obszaru Parku opracowany został plan ochrony (Rozporządzeniem Nr 11/99 Wojewody Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 1999 roku o zatwierdzeniu planu ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi oraz zmianie rozporządzenia w sprawie utworzenia Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego Nr 16, póź. 239 z dnia 14 maja 1999 roku), zawierający szczegółowe ustalenia dotyczące zasad jego ochrony.

.4. Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi

Północno-zachodnia część gminy położona jest na Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi (rozporządzenie Wojewody Łomżyńskiego z dnia 19 maja 1998 roku) i należy do krajowego ekologicznego systemu obszarów chronionych (ESOCH). Jest to obszar o charakterze łącznikowym, istotny dla kształtowania systemu powiązań przyrodniczych w dorzeczu Narwi, w połączeniu z układami przyrodniczymi pojezierzy: Mazurskiego, Augustowskiego i Pomorskiego.

Zasady gospodarowania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego na tym obszarze zawiera wymienione wyżej rozporządzenie Wojewody Łomżyńskiego i są to między innymi:

- zakaz zabudowy pasa terenu o szerokości 25 m od linii brzegowej rzek,
- zakaz niszczenia gleby i naturalnego ukształtowania terenu,
- zakaz zmiany stosunków wodnych z wyjątkiem zabiegów renaturalizacyjnych,
- zakaz niszczenia nor, żeremi, legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich i niszczenia jaj.

Stosowanie powyższych zasad gwarantuje ochronę tego obszaru przed degradacją przyrodniczą.

Na terenie Obszaru według Uchwały nr VI/44/19 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 18 lutego 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi” wprowadzono następujące zakazy (od których przewidziano jednak liczne odstępstwa):

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

.5. Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne zaliczane do drobno przestrzennych elementów przyrodniczych, stanowiących istotne elementy przyrodniczej struktury gminy. Ochrona ich stanowi ważny element całego systemu ochrony rodzimej przyrody. Na obszarze gminy utworzone zostały dwa użytki ekologiczne, znajdujące się w granicach Łomżyńskiego parku Krajobrazowego Doliny Narwi:

- Bagno Brzeziny o powierzchni 13,78 ha, położone w obrębie geodezyjnym wsi Pniewo, będące własnością Skarbu Państwa, w zarządzie Nadleśnictwa Łomża, Leśnictwo Pniewo (rozporządzenie nr 11/96 Wojewody Łomżyńskiego z dnia 4 grudnia 1996 roku w sprawie uznania niektórych obszarów województwa za użytki ekologiczne),
- rzeka Łopian o powierzchni 4,98 ha położona w obrębie geodezyjnym wsi Pniewo, będąca własnością Skarbu Państwa, w zarządzie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie (rozporządzenie nr 28/02 Wojewody Podlaskiego z dnia 19 września 2002 roku w sprawie uznania naturalnych zbiorników wodnych za użytki ekologiczne).

Zasady gospodarowania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego na obszarach użytków zawierają wymienione wyżej akty prawne, uznające te obiekty za użytki ekologiczne i są to między innymi;

- zakaz niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektów,
- wysypywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości,
- zaśmiecania obiektów i terenów wokół nich,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody.

.6. Lasy ochronne

Na obszarze gminy Łomża lasy ochronne zajmują powierzchnię około 785 ha, w tym;

- lasy wodochronne - 136 ha,
- lasy strefy podmiejskiej (w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast powyżej 50 tys. mieszkańców) - 595 ha,
- inne formy ochrony - 54 ha.

W lasach wodochronnych należy ograniczać pozyskanie drewna oraz opracowania zasad i form ich udostępniania dla ludności. Gospodarowanie w lasach strefy podmiejskiej powinno sprzyjać ich rekreacyjnemu wykorzystaniu.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi (PLB140014)

Został utworzony na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 05.09.2007 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Zajmuje powierzchnię 26527,92 ha w powiecie wyszkowskim, ostrołęckim, makowskim, łomżyńskim, kolneńskim, pułuskim, miasta Ostrołęka i Łomża. Położony jest na Nizinie Północnomazowieckiej między Pułuskim a Łomżą. Narew w obrębie odcinka o długości 140 km objętego przedmiotową formą ochrony przyrody silnie meandruje. Szerokość jej doliny jest zmienna i wynosi od 1,5 do 7 km. Brzegi rzeki są strome, z kolei szerokość nurtu wynosi ok. 80-100 m. Charakterystyczne dla tego odcinka cieków są liczne wypłyenia i łachy oraz starorzecza. W obrębie doliny Narwi występują zadrzewienia wierzbowe i olchowe oraz niewielkie skupiska borów sosnowych. Lasy porożcinane są terenami otwartymi głównie o charakterze łąk i pastwisk. Na obszarze występuje 35 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 19 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Stanowi on niezwykle ważną ostoję w okresie lęgowym dla ptaków wodno-błotnych, w tym zagrożonych, takich jak: batalion, błotniak łąkowy, dubelt, kraska, krwawodziób, kulik wielki, kulon, łabędź krzykliwy, rybitwa białoczelna, rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, rycyk, sieweczka rzeczna, sowa błotna i zimorodek.

Obszar Natura 2000 posiada plan zadań ochronnych ustanowiony na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 23 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014 [Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego z 2014 r. Poz. 4462 ze zm.] [Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego z 2014r. Poz. 1763 ze zm.].

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Ostoja Narwiańska (PLH200024)

Powołano go na mocy Decyzji Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmującej, na mocy dyrektywy

Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE). Zajmuje powierzchnię 18604,96 ha w powiecie białostockim, łomżyńskim, monieckim, kolneńskim i miasta Łomża. Dolina Narwi na odcinku objętym formą ochrony przyrody cechuje się mało zmienionym systemem rzeczny z licznymi meandrami i starorzeczami, co prowadzi do corocznych zalewów, które obejmują znaczne partie doliny. Sprzyja to utrzymaniu różnorodnych siedlisk hydrogenicznych oraz semihydrogenicznych. Jest to obszar niezwykle zróżnicowany przyrodniczo. Na tym terenie występują siedliska, takie jak starorzecza, jałowczyska oraz murawy napiaskowe i kserotermiczne oraz różnego typu łąki i dąbrowy świetliste. Dolina posiada również niezwykle istotną funkcję korytarza ekologicznego.

Obszar posiada plan zadań ochronnych powołany na mocy Zarządzenia nr 25/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 9 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Narwiańska PLH200024 (Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego z 2013r. Poz. 4473).

- **Zagrożenia środowiska przyrodniczego**

- .1. Eksploatacja surowców mineralnych (rekultywacja)**

Na obszarze gminy Łomża prowadzona jest koncesjonowana eksploatacja trzech złóż kruszywa. Są to: złoża piasku i pospółki zlokalizowane na gruntach wsi Gać, złoża piasku i pospółki zlokalizowane na gruntach wsi Nowe Kupiski i złoża piasku i pospółki zlokalizowane na gruntach wsi Stare Modzele. Eksploatacja kruszyw prowadzona jest metodą odkrywkową, zgodnie z opracowaną i zatwierdzoną dokumentacją geologiczną oraz zgodnie z planami ruchu odkrywkowego, sporządzonymi dla poszczególnych złóż. Z chwilą zakończenia eksploatacji, wyrobiska poeksploatacyjne powinny zostać poddane zabiegom rekultywacyjnym, a następnie odpowiednie zagospodarowane.

Ponadto na obszarze gminy prowadzona jest w 49 punktach dorywcza (nie koncesjonowana) eksploatacja kopalin. Eksploatacja odbywa się w sposób chaotyczny, prowadząc do dewastacji krajobrazu. W niektórych wyrobiskach znajdują się „dzikie” wysypiska śmieci. W 38 punktach eksploatacja została zaniechana.

Szczególnie wyrobiska po eksploatacji zaniechanej należy poddać rekultywacji i odpowiednio je zagospodarować (rolniczo lub zalesić). Natomiast czynne punkty eksploatacji dorywczej (na potrzeby lokalnej ludności) należy dokładnie zainwentaryzować i zaniechać dalszej eksploatacji, w szczególności tych, które prowadzą do dewastacji krajobrazu.

- .2. Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych**

Rzeka Narew dopływając do granic gminy prowadzi wody w ni klasie czystości. Przyjmując ścieki z obszaru miasta Łomży, za pośrednictwem Oczyszczalni Miejskiej oraz rzeki Łomżyczki, klasa jej nie ulega zmianie. Świadczy to o dość sprawnej i wydajnej (na dzień dzisiejszy) Oczyszczalni Miejskiej MPWiK w Łomży.

Do rzeki Narwi odprowadzane są również odsiaki z obiektów melioracyjnych Mątwi-ca - Kupiski i Mątewica - Jednaczewo, które to obiekty nawadniane są (po odpowiednim rozcieńczeniu) ściekami pochodzącymi z PEPES S.A. W okresie wegetacji traw ścieki kierowane są do zbiornika retencyjnego. Zakład ten odprowadza również do Łomżyczki wody pochłódnicze z Glukozowni (po sezonie kampanijnym) i ze Sprężarkami pracującej na potrzeby Browaru oraz wody opadowe.

Ponadto rzeka Łomżyczka jest odbiorcą wód opadowych ze znacznej części (2/3) obszaru miasta. Łącznie uchodzi do niej ponad dwadzieścia kolektorów kanalizacji deszczowej, którymi dopływają również ścieki sanitarne („dzikie” podłączenia). Rzutuje to znacznie na jakość wód w tej rzece, która od szeregu lat klasyfikowana jest jako NON.

Rzeka Gać, przyjmująca wody rzeki Jabłonki (do której odprowadzane są oczyszczone ścieki z oczyszczalni komunalnej miasta Zambrów), sklasyfikowana jest również jako NON. Przyczyną tak wysokiego poziomu zanieczyszczeń rzeki są zanieczyszczenia biogenne i sanitarne. Stan czystości

pozostałych cieków, w tym rzeki Lepacka Struga nie jest znany, ponieważ nie są one kontrolowane pod tym względem.

Na obszarze gminy brak jest większych źródeł zagrażających czystości wód powierzchniowych i gruntowych. Gmina wybitnie o charakterze rolniczym. Jednym z poważniejszych źródeł stwarzającym zagrożenie jest hodowla bydła mlecznego i trzody chlewnej w stosunkowo dużych oborach i chlewniach w technologii bezściółkowej. Zagrożeniem tym jest gnojowica, którą należy odpowiednio zagospodarować poprzez budowę oczyszczalni lub rolnicze wykorzystanie, na terenach charakteryzujących się odpowiadającymi ku temu warunkami. Na obszarze gminy znajdują się dwa duże (powyżej 50 DJP) gospodarstwa specjalizujących się w produkcji bydła mlecznego w systemie bezściółkowym (Lutostań i Bożenica) oraz cztery duże (powyżej 50 DJP) gospodarstwa specjalizujących się w hodowli trzody chlewnej, również w systemie bezściółkowym (Nowe Kupiski, Konarzyce i dwa w Siemieniu). Odchody (gnojowica) z tych gospodarstw gromadzone są w szczelnych zbiornikach i wykorzystywane rolniczo.

Poza tym na obszarze gminy znajduje się kilka, niewielkich zakładów przetwórstwa rolnego, będących źródłem ścieków poprodukcyjnych. Są to następujące zakłady:

- Zakład Produkcyjny „Scandic - Food spółka z o.o.” w Starych Chojnach zajmujący się produkcją mrożonek warzyw i owoców, z własną oczyszczalnią ścieków,
- Dwie masarnie prowadzące także skup żywca i ubój zlokalizowane we wsiach: Podgórzu (Apis) i Nowych Kupiskach,
- Dwie ubojnie: w Podgórzu i Starych Kupiskach.

Ścieki z masarni z ubojnią i ubojni w Podgórzu oraz z ubojni w Starych Kupiskach gromadzone są w szczelnych zbiornikach a następnie wywożone do punktu zlewnego oczyszczalni ścieków w Łomży. Ścieki z masarni z ubojnią w Nowych Kupiskach odprowadzane są do kanalizacji połączonej z miejską siecią kanalizacyjną Łomży.

Ścieki bytowe są mniejszym zagrożeniem. Zważywszy jednak na fakt, iż wszystkie miejscowości wyposażone są w wodociąg, gospodarka ściekowa staje się bardzo istotnym do rozwiązania problemem. W chwili obecnej tylko wieś Mikołajki posiada kanalizację z oczyszczalnią ścieków oraz z miejscowości Stare Kupiski w 80% ścieki odprowadzane są do kanalizacji połączonej z systemem kanalizacyjnym miasta Łomży. W pozostałych miejscowościach ścieki bytowe gromadzone są w szczelnych zbiornikach, przydomowych. Wylewanie ścieków na pola jest bardzo szkodliwe i grozi zanieczyszczeniem wód gruntowych.

W najbliższej przyszłości zamierza się wybudować sieci kanalizacyjne w Bożenicy, Nowych Kupiskach, Konarzycach, Starej Łomży (N/Rz i P/Sz), Siemieniu i Pniewie, połączone z systemem kanalizacyjnym miasta Łomży.

Zagrożeniem dla wód gruntowych może stać się nieracjonalne nawożenie mineralne, które może zagrażać również wodom powierzchniowym - nawożenie łąk w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych.

.3. Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego

Gmina Łomża jest gminą wybitnie rolniczą. Na jej terenie nie ma obiektów przemysłowych, które w poważnym stopniu miałyby wpływ na pogorszenie warunków aerosanitarnych. Działalność gospodarcza (poza rolniczą) prowadzona jest w niewielkim zakresie na bazie małych zakładów usługowo-rzemieślniczych. Wielkość tych zakładów oraz charakter ich usług lub produkcji rzemieślniczej, praktycznie nie mają wpływu na stan sanitarny powietrza atmosferycznego.

W okresie zimowym (grzewczym), w nieznacznym stopniu, na pogorszenie stanu czystości atmosfery wpływ mogą mieć paleniska domowe i niewielkie kotłownie szkolne. Zważywszy na niewielkie zaludnienie gminy oraz używanie przez miejscową ludność drewna, jako nośnika energii cieplnej, problem ten staje się jeszcze mniejszym, praktycznie bez znaczenia.

Znaczący wpływ na warunki aerosamtarne gminy ma miasto Łomża. Generalnie jednak jakość powietrza atmosferycznego w mieście ulega systematycznej poprawie. Dzieje się tak dlatego, ponieważ

zmniejsza się znacznie działalność gospodarcza w mieście, jak również za sprawą stosowania technologii bardziej przyjaznych środowisku oraz stosowania powszechnie urządzeń znacznie redukujących emisję zanieczyszczeń do atmosfery,

Na obszarze miasta jest niewiele obiektów emitujących pył i związki gazowe bądź przykre związki zapachowe. Należą do nich przede wszystkim kotłownie (w tym również technologiczne), Gaspol (zakład rozlewania gazu płynnego), PEPES (zbiornik do retencjonowania ścieków) oraz liczne kotłownie lokalne (78) i paleniska indywidualne opalane węglem, jak również wzrastający ruch samochodowy.

Do większych obiektów emitujących zanieczyszczenia należą:

- Ciepłownia miejska,
- Kotłownia PEPES,
- Kotłownia Łomżyńskiej Bawełny „Narew”,
- Łomżyńska Fabryka Mebli,
- Kotłownia Wojewódzkiego Szpitala,
- Przedsiębiorstwo Drogowo-Mostowe.

.4. Hałas

Ze względów jak wyżej (nieznaczna pozarolniczą działalność gospodarcza) - poza tartakiem w Modzelach Wy puchach oraz młynem w miejscowości Gać - na terenie gminy nie występują znaczące, zorganizowane źródła hałasu. Hałas komunikacyjny staje się problemem dla mieszkańców miejscowości zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 61 i nr 63 oraz drogi wojewódzkiej nr 677, szczególnie w okresie letnim - dużego nasilenia ruchu turystycznego. Pozostałe drogi nie stwarzają praktycznie żadnej uciążliwości, z uwagi na niewielki ruch pojazdów samochodowych - lokalny układ drogowy (drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne).

.5. Promieniowanie

Przez obszar gminy przebiegają cztery przesyłowe linie elektroenergetyczna o mocy 110 kV: Ostrołęka - Łomża, Łomża - Zambrów, Łomża - Wizna - Białystok i Łomża - Nowogród. Dwie następne linie tej samej mocy są projektowane: Łomża - Płanica i Łomża - Śniadowo,

Przepływ prądu powoduje powstania pola elektromagnetycznego powodującego promieniowanie niejonizujące - szkodliwym dla ludzi i środowiska. Dlatego też należy zachować odpowiednie, bezpieczne odległości od miejsc stałego przebywania ludności Dla linii 110 kV jest to 20 m od osi linii.

.6. Odpady stałe

~~Gmina Łomża posiada nowo wybudowane składowisko odpadów stałych, zlokalizowane w obszarze gminy Śniadowo – wspólne dla dwóch gmin. Jest to obiekt spełniający wymogi sanitarno-ekologicznych określone dla składowisk odpadów stałych.~~

Gospodarka odpadami z terenu gminy Łomża opiera się o Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Opadów w Czartorii.

.7. Zagrożenia powodziowe

Wczesnowiosenne występowanie wód z koryt rzek i cieków i ich rozlewanie ogranicza się w zasadzie do terenów dolinowych, które pozostają w użytkowaniu rolniczym - łąki i pastwiska. Doliny te, pozbawione są w zasadzie jakiegokolwiek zabudowy, która narażona jest na działanie wód powodziowych. Należy więc stwierdzić, iż zagrożenia powodziem na obszarze praktycznie gminy Łomża nie występują.

Zagrożenia środowiska przyrodniczego, bezpieczeństwa ludności i jej mienia obszaru zmiany studium

Zagrożenie powodziowe

Dla obszaru Gminy Łomża sporządzone zostały mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego w ramach programu ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami) opracowanych przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej. Teren zmiany studium znajduje się w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Lepacka Struga $Q=1\%$. Zostały one wyznaczone w północnej części opracowania (w pasie przebiegu drogi ekspresowej S61), na zalanie wodą narażone są tutaj fragmenty użytków zielonych o powierzchni ok. 15,3 ha. Teren w tej części opracowania został silnie zmeliorowany.

Dodatkowo w obszarach opracowania, które sąsiadują z mniejszymi ciekami wodnymi mogą mieć miejsce lokalne podtopienia podczas wiosennych roztopów i letnich ulew.

Hałas oraz niska emisja

W obszarze zmiany studium występuje niekorzystne oddziaływanie akustyczne oraz zanieczyszczenie powietrza związane z ruchem samochodowym na drogach publicznych. Szczególne znaczenie będzie miał wpływ drogi ekspresowej S61, która jest w trakcie realizacji. Pewnym źródłem zanieczyszczeń mogą być także zakłady przemysłowe zlokalizowane w granicach opracowania. Emisja szkodliwych substancji okresowo pochodzi również z indywidualnych kotłowni ciepłych w budynkach zlokalizowanych w granicach lub niedalekim sąsiedztwie obszarów analizy.

Gospodarka ściekowa, ryzyko awarii

Zagrożenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych w obszarze zmiany jest możliwe z uwagi niski stopień skanalizowania gminy. W 2019 roku z instalacji korzystało ok. 24,9% jej ludności, występuje więc realne ryzyko skażenia wód związane z nieszczelnością w indywidualnych zbiornikach bezodpływowych lub bezpośrednim odprowadzaniem ścieków do cieków wodnych. Zagrożeniem dla wód są również nawozy wprowadzane do gleb w przypadku produkcji rolnej.

W obrębie opracowania nie funkcjonują zakłady zakwalifikowane do obiektów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. W obszarach objętych analizą istnieje jednak prawdopodobieństwo zdarzeń losowych w budynkach oraz obiektach zlokalizowanych na ich terenie.

• Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

.1. Powiązania przyrodnicze

Północna, dolinowa część obszaru gminy Łomża pełni szczególną rolę w systemie ponad lokalnych powiązań przyrodniczych. Przepływająca przez tę część obszaru gminy rzeka Narew, z jej rozległą doliną, jest łącznikiem przyrodniczym łączącym Pradolinę z cennymi przyrodniczo obszarami dolnej Narwi i Wisły, oraz Puszcą Kurpiowską, jak również poprzez rzekę Pisę i jej dolinę z systemem jezior mazurskich. Wszystkie te obszary stanowią część krajowego ekologicznego systemu obszarów chronionych (ESOCH).

„Strategia Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski” zalicza część obszaru gminy do obszarów o charakterze łącznikowym, istotnym dla kształtowania systemu powiązań przyrodniczych w dorzeczu Narwi, w połączeniu z układami przyrodniczymi pojezierzy Augustowskich, Mazurskich i Pomorskich oraz niziny Mazurskiej, predysponowany do szczególnie wysokiego reżimu gospodarowania środowiskiem.

Sieć ECONET - PL kwalifikuje część dolinową Narwi powyżej miasta Łomży do obszarów węzłowych (25M - Obszar Doliny Górnej Narwi) o znaczeniu międzynarodowym, z obszarem biocentrowym, którym jest Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi. Część dolinowa Narwi, poniżej Łomży, uznana została za korytarz ekologiczny łączący obszary węzłowe - Obszar Doliny Górnej Narwi (25M) z Obszarem Puszczy Kurpiowskiej (M22).

Powiązania przyrodnicze obszaru zmiany studium

Mapa przebiegu korytarzy ekologicznych na obszarze Polski została opracowana w dwóch etapach

przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego. W drugim etapie doprecyzowano sieć korytarzy, zgodnie z którą przez północną część obszaru zmiany studium przebiega główny korytarz ekologiczny Przełomowa Dolina Narwi (GKPn-7), natomiast przez jego południowy fragment przechodzi główny korytarz ekologiczny Czerwony Bór (GKPnC-5A).

Przebieg korytarzy przez gminę Łomża jest ściśle związany z występowaniem doliny rzeki Narew będącej głównym szlakiem migracyjnym na tym terenie. Lokalne korytarze ekologiczne mogą stanowić ciekły oraz skupiska zadrzewień występujące również w granicach zmiany studium.

III. ŚRODOWISKO KULTUROWE

III. ŚRODOWISKO KULTUROWE

- **Obiekty i tereny zabytkowe oraz obiekty kulturowe**

Boguszyce

1. 3 krzyże, żeliwne, 1887, 1884, 1900 r

Chojny Młode

- Dwa cmentarze z I wojny światowej nr rej. A-257. A-258*
- 2 krzyże przydrożne, żeliwne, k. XIX w.

Czaplice

4. Układ przestrzenny wsi
  5. Dwór, mur, ok. 1880 r. - szkoła.
  6. 2 krzyże żeliwne, przydrożne, 1879r., 1885r
- Gać
7. Młyn wodny, drewniany, odbudowany po 1945 r.
  8. Cmentarz z I wojny światowej nr rej. A-246*

Gielczyn

9. Cmentarz z okresu n wojny światowej nr rej. A-422*

Jednaczewo

10. Układ przestrzenny wsi.

Konarzyce

- Budynek szkoły, mur. 1928 r. nr rei, A-506*
- Kapliczka, mur., 2 pół. XVIII w.
- Krzyż przydrożny, żeliwny, 1884 r.

Kupiski Stare

14. Zespół dworski
  - a) Dwór, mur., XIX w., przebud. 1962 r.
  - b) Czworak, mur., pocz. XX w.
  - c) Spichlerz, k. XIX w.
15. Drożnicówka „Koszarka”, mur, 1923 r.
16. Kapliczka mur., pocz. XX w.
17. Dom nr 39, drewn., l. 20 XX w,
18. Dom nr 64, drewn., l 10 XX w.
19. 2 krzyże przydrożne, żeliwne, 1886 r.

Mikołajki

20. Dom nr 17, drewn., 1915 r.
21. Dom nr 23, drewn., l 20 XX w.
22. Kapliczka mur., pocz. XIX w.

Pniewo

23. Układ przestrzenny wsi.
24. Dom nr 47, drewn, l 30 XX w,
25. Cmentarz z okresu II wojny światowej nr rej. A-444*

Puchały

26. Układ przestrzenny wsi.
27. Cmentarz przykościelny, nr rei. A-360*
28. Cmentarz rzymskokatolicki, nr rej. A-359*
  - a) Kaplica cmentarna> mur, pocz. XX w.
  - b) Kaplica cmentarna, drewn., pół. XIX w.
29. Dom parafialny, drewn., 4 ćw. XIX w,
30. 2 aleje: lipowa Puchały-Milewo, kasztanowo-lipowa Puchały-Pniewo,

Rybno

31. Układ przestrzenny wsi.

Siemień Nadrzeczny

32. Układ przestrzenny wsi.

Stara Łomża

33. Układ przestrzenny wsi.

34. Grodzisko wczesnośredniowieczne (Gródek i dwa podgrodzia), nr rei. A-148*

35. Cmentarzysko wczesnośredniowieczne (Wzgórze Św. Wawrzyńca), nr rei. A-163*

Wygoda

36. Dom nr 2, drewn, l 20 XX w,

37. Dom nr 22, drewn, l 10 XX w.

38. Dom nr 23 drewn, l. 20 XX w.

39. Dom nr 74, drewn., l. 30 XX w.

40. Dom nr 77, drewn, l 30 XX w.

41. Dom nr 93, drewn., pocz. XX w.

* obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków)

• **Wykaz stanowisk archeologicznych podlegających ochronie**

Jednaczewo

1. Stanowisko nr; 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11.

Stara Łomża

2. Stanowisko I - grodzisko wpis do rej. A-148*

3. Stanowisko II - fundamenty kościoła, cmentarzysko wpis do rej. A-163*

4. Stanowisko III

Stara Łomża przy Szosie

5. Stanowisko IV.

Boguszyce

6. Stanowisko nr: 1, 3, 4, 6.

6a. Stanowisko nr AZP 38-76/5

Konarzyce

7. Stanowisko nr: 1, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16.

7a. Stanowisko nr AZP 38-76/17, 38-76/16, 38-76/15, 38-76/11, 38-76/12, 38-76/37

Gielczyn

8. Stanowisko nr: 2, 3, 5.

8a. Stanowisko nr AZP 38-76/33

Pniewo

9. Stanowisko nr; 4, 5, 8, 9, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56.

Rybno

10. Stanowisko 2

Siemień Nadrzeczny

11. Stanowisko nr: 6, 8, 12, 15, 28, 32

Podgórze

12. Stanowisko nr: 7, 11

12a. Stanowisko nr AZP 38-77/55, 38-77/54

Wyrzyki Stare

13. Stanowisko 2

Lutostan

14. Stanowisko l, 2, 3, 4, 5.

Koty

15. Stanowisko nr: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9,

Gać

16. Stanowisko 2

Stare Modzele

17. Stanowisko nr: 1, 2

Łochtynowo

18. Stanowisko nr AZP 37-76/48

Grzymały Szczepankowskie

19. Stanowisko nr AZP 37-75/29

* obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków)

5. Zasady ochrony konserwatorskiej

5.2. Obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków) objęte są ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na ich zachowaniu i konserwacji, wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

5.3. Obiekty kulturowe (pozostałe figurujące w spisie) stanowią przedmiot zainteresowania konserwatorskiego, podlegają zachowaniu i ochronie. Prace przy obiektach kulturowych winny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Rozbiórka budynku o wartościach kulturowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach (bardzo zły stan zachowania) za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

5.4. Założenia dworsko - ogrodowe

Ochrona zabytkowych założeń dworsko - ogrodowych polega na :

- zachowaniu i restauracji dworu oraz zabudowy podworskiej,
- restauracji i rekonstrukcji elementów zabytkowych układu terenu: układ komunikacyjny, podział funkcjonalno - przestrzenny, osie kompozycyjne i widokowe, ciek i zbiorniki wodne,
- zachowaniu i konserwacji starodrzewu,
- usunięciu elementów zniekształcających kompozycję zieleni (np. samosiewy) i odtworzeniu elementów zniszczonych (uzupełnianie nasadzeń),
- zakazie lokalizowania na terenie założenia i w jego otoczeniu inwestycji o charakterze uciążliwym - mogącym przyczynić się do zniszczenia zabytku, a także obiektów zasłaniających widok na zabytek, czy też dysharmonizujących z jego elementami,
- wszelkie prace przy zabytku oraz działalność inwestycyjna na jego terenie winne być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

5.5. Cmentarze i mogiły historyczne

Ochrona cmentarzy i mogił historycznych polega na:

- wyłączeniu ich spod wszelkiej działalności inwestycyjnej, nie związanej z ich rewaloryzacją,
- zachowaniu i konserwacji historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarzy (nasypy, wały, układ alejowy, układ kwater i mogił),
- zachowaniu i konserwacji starodrzewu,
- zachowaniu i konserwacji zabytkowych nagrobków, krzyży oraz innych elementów małej architektury (ogrodzenia, bramy),
- usuwaniu elementów zniekształcających (np. samosiewy, wysypiska śmieci, wyrobiska),
- zakazie lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok na cmentarz, czy też dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z jego elementami.

5.6. Zabytki archeologiczne (stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków) objęte są ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na zakazie prowadzenia na terenie zabytku wszelkiej

działalności inwestycyjnej nie związanej z jego rewaloryzacją. Prace przy tych obiektach oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

5.7. **Stanowiska archeologiczne** objęte są obserwacją archeologiczną. Wszelka działalność inwestycyjna na ich terenie może być prowadzona, po uprzednim uzgodnieniu jej ze służbą konserwatorską, pod nadzorem archeologiczne - konserwatorskim. W przypadku stwierdzenia reliktywów archeologicznych prace winny być przerwane, a teren udostępniony do badań archeologicznych, których wyniki zadecydują o możliwości ich kontynuowania.

5.8. **Ochrona historycznych układów przestrzennych (urbanistycznych i ruralistycznych) polega na:**

- zachowaniu historycznego rozplanowania układu wiejskiego i jego historycznych elementów (np; zespół kościoła, cmentarze, zespół dworski wraz z towarzyszącą im zielenią, krzyże i kapliczki przydrożne, wieś - ulicówka), historycznego układu komunikacyjnego i parcelacyjnego, a w szczególności przebiegu dróg w obecnych liniach rozgraniczających i zabudowy;
- zachowaniu otwartego charakteru historycznych placów targowych;
- kształtowaniu nowych elementów układu przestrzennego w dostosowaniu do historycznej kompozycji i dyspozycji funkcjonalno - przestrzennej układu oraz jego poszczególnych elementów;
- zachowaniu zbliżonej do historycznej skali układu;
- zachowaniu historycznych dominant wysokościowych, przestrzennych i architektonicznych (np. kościoła parafialnego i dzwonnicy, dworu)
- zachowaniu, restauracji i modernizacji technicznej zabudowy historycznej;
- dostosowaniu nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej wsi w zakresie sytuacji skali i bryły, oraz w nawiązywaniu do lokalnej tradycji budowlanej, przy lokalizacji nowych obiektów mieszkalnych i gospodarczych winna być zachowana tradycyjna dyspozycja funkcjonalno - przestrzenna zagrody;
- ochronie krajobrazu urządzonego i naturalnego związanego historycznie i przestrzennie z założeniem urbanistycznym i ruralistycznym, a także ekspozycji układu.

Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej obszaru zmiany studium

W granicach zmiany studium występują stanowiska archeologiczne ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (zgodnie z pismem Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 6 maja 2021 r., znak Ł.5151.217.2021.ECH.). Ich charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Miejscowość	Obszar AZP	Numer stanowiska na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia
Podgórze	38-77	55	Ślad osadnictwa	XV-XVII w.
Podgórze	38-77	54	Punkt osadniczy	XV-XVII w.
Giełczyn	38-76	33	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Konarzyce	38-76	16	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia – okres nowożytny
Konarzyce	38-76	15	Ślad osadnictwa	OWR
Łochtynowo	37-76	48	Znalezisko luźne	Neolit
Konarzyce	38-76	11	Ślady osadnictwa	OWR – okres nowożytny
Boguszyce	38-76	5	Ślad osadnictwa	Średniowiecze
Grzymały	37-75	29	Osada	Okres nowożytny

Szczepankowskie				
Konarzyce	38-76	12	Osada, ślady osadnictwa	Epoka brązu – okres nowożytny
Konarzyce	37-76	37	Osady, ślady osadnictwa	Epoka kamienia – okres nowożytny
Konarzyce	38-76	17	Osada, ślady osadnictwa	Epoka brązu – wczesne średniowiecze

Obszary zmiany studium zostały wyznaczone poza innymi obiektami wpisanymi do rejestru zabytków oraz pozostałych ewidencji. Przeważnie są to tereny rolne, wolne od zabudowy.

IV. SFERA SPOŁECZNA

IV. SFERA SPOŁECZNA

1. Obsługa ludności

Mieszkańcy gminy Łomża, z uwagi na położenie w sąsiedztwie miasta Łomża, które jest regionalnym ośrodkiem równoważenia rozwoju, korzystają z licznych usług z zakresu obsługi ludności, obsługi rolnictwa oraz zakładów produkcyjnych zlokalizowanych na terenie miasta. W mieście zlokalizowana jest siedziba gminy oraz usługi ponadpodstawowe jak administracja finansowa, samorządowa, lecznictwo zamknięte i specjalistyczne, kultura, szkolnictwo ponadgimnazjalne i wyższe.

1.1. Szkolnictwo podstawowe

Na terenie gminy Łomża w roku szkolnym 2002/2003 funkcjonuje dziewięć szkół podstawowych w następujących miejscowościach: Wygodzie, Puchały, Pniewo, Podgórze, Nowe Kupiski, Konarzyce, Jarnuty, Czaplice, Lutostań. W wyniku reformy administracyjnej likwidacji uległy szkoły podstawowe w Modzelach Starych i Giełczynie - pustostany do zagospodarowania na inne cele oraz w Jednaczewie - obiekt sprzedany osobie fizycznej.

W szkołach podstawowych znajduje się 57 pomieszczeń do nauczania. Do szkół uczęszcza 777 uczniów z terenu całej gminy. Na 1 pomieszczenie do nauczania przypada 14 uczniów (średnia terenów wiejskich województwa podlaskiego wynosi 11 uczniów). Zajęcia w szkołach prowadzi 92 nauczycieli pełnozatrudnionych. Na 1 nauczyciela przypada 8 uczniów - średnia w województwie wynosi 11. Oznacza to, że sytuacja w zakresie 6 letniego szkolnictwa podstawowego w gminie Łomża jest zbliżona do wyżej opisywanej na terenach wiejskich województwa. Maksymalna odległość do szkoły wynosi 10 km, W przypadku gdy odległości od szkoły dzieci młodszych w klasach O - IV jest większa od 3 km i dzieci starszych w klasach V - VI przekracza 4 km, zapewniony jest dowóz.

1.2. Szkolnictwo gimnazjalne

Na terenie gminy Łomża brak jest szkoły gimnazjalnej. Uczniowie z całej gminy uczęszczają do gimnazjum znajdującego się w mieście Łomża. W roku szkolnym 2002/2003 do gimnazjum uczęszcza 401 uczniów z terenu całej gminy w wieku od 13 do 16 lat. W gimnazjum znajduje się 17 pomieszczeń do nauczania. Na 1 pomieszczenie przypada 24 uczniów. Zajęcia w gimnazjum prowadzi 33 nauczycieli. Na 1 nauczyciela przypada 12 uczniów.

Ze wsi oddalonych powyżej 4 km od miasta, zapewniony jest dowóz dzieci do gimnazjum (zakup biletów miesięcznych - komunikacja PKS).

1.3. Wychowanie przedszkolne

W gminie wychowanie przedszkolne odbywa się w oddziałach przedszkolnych przy wszystkich szkołach podstawowych. Do dziewięciu oddziałów przedszkolnych uczęszcza 133 dzieci w wieku 6 lat.

1.4. Usługi pocztowe

Obsługę ludności gminy w zakresie usług pocztowych pełnią:

- Urząd pocztowy w Wygodzie - 1 okienka obsługi, obsługuje 21 wsi - południowa część gminy,
- Urzędy pocztowe w Łomży - pozostały obszar gminy.

1.5. Ochrona zdrowia i pomoc socjalna

Na terenie gminy funkcjonuje jedna placówka lecznictwa otwartego - podstawowy ośrodek zdrowia w Wygodzie. Dysponuje gabinetami lekarskimi: rodzinnym, stomatologicznym, poradni dla kobiet. Ośrodek obsługuje południową część gminy. Pozostała część gminy obsługiwana jest przez placówki zlokalizowane w Łomży.

W zakresie lecznictwa zamkniętego i specjalistycznego gmina obsługiwana jest przez szpital i poradnie specjalistyczne w Łomży, Białymstoku.

W 2002 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomży obejmował pomocą społeczną 718 osób w 423 rodzinach z ogólną liczbą osób w tych rodzinach 1849. Pomocą objęto 7,5% mieszkańców

gminy.

Dominującą przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest niepełnosprawność, ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, alkoholizm oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

1.6. Kultura

Na terenie gminy Łomża funkcjonują następujące placówki kultury;

- gminny ośrodek kultury w Pniewie,
- biblioteki w miejscowościach; Wygoda, Pniewo, Kupiski, Konarzyce, Podgórze.

Do upowszechniania kultury wykorzystane są także remizy straży pożarnej we wsiach; Gać, Stare Kupiski, Pniewo, Siemień Nadrzeczny, Podgórze, Stare Modzele, Gielczyn, Konarzyce, Czaplice, Chojny Młode, Nowe Kupiski, Jednaczewo.

Wyposażenie gminy w placówki kultury jest typowe dla terenów wiejskich. Występują niedobory placówek upowszechniających kulturę. Jest to efektem występujących od kilku lat tendencji ograniczania wydatków na kulturę, a także gwałtownie rozwijającej się sieci oddziaływania różnorodnych środków masowego przekazu.

Jedną z najbardziej podstawowych i powszechnych form uczestnictwa w kulturze jest czytelnictwo. W ostatnich latach w sposób zasadniczy spadło zainteresowanie czytelnictwem. W 1991 roku na terenie gminy było 25 placówek bibliotecznych (1 biblioteka, 4 filie biblioteczne, 20 punktów bibliotecznych), zaś w 2001 na terenie gminy pozostało 5 bibliotek. Zlikwidowano wszystkie punkty biblioteczne. Na przestrzeni analizowanych lat zmniejsza się nieco liczba czytelników, W stosunku do 1991 roku ich liczba zmalała z 1908 do 1856 w 2001 roku.

1.7. Handel i gastronomia

W zakresie usług handlowych ludność gminy obsługiwana jest przez sieć sklepów, których liczba w 2001 roku wynosiła 45, powierzchnia sprzedażowa tych sklepów - 3057 m². Na 1000 mieszkańców gminy przypada 4,7 sklepów, średnia terenów wiejskich województwa podlaskiego wynosi 5,1, zaś powiatu łomżyńskiego 6,0. Znaczna większość placówek handlowych to sklepy są wyrobami spożywczo-przemysłowymi - 73%. Stosunkowo dobrze przedstawia się rozmieszczenie przestrzenne punktów sprzedaży. Sklepy znajdują się w następujących miejscowościach: Wygoda, Modzele Skudosze, Gać, Pniewo, Gielczyn, Podgórze, Siemień Nadrzeczny, Siemień-Rowy, Czaplice, Boguszyce, Chojny Młode, Nowe Kupiski, Stare Kupiski, Jednaczewo i Konarzyce. Wszystkie wsie znajdują się w odległości nie przekraczającej 3 km. W ostatnich latach znacznie zmieniła się struktura własności placówek handlowych. Obecnie przeważają sklepy prywatne,

Na terenie gminy funkcjonują bary gastronomiczne we wsiach: Stara Łomża Przy Szosie, Stara Łomża Nad Rzeką, Podgórze, Wygoda, Gać, Konarzyce.

1.8. Ochrona przeciwpożarowa

Ochronę przeciwpożarową w gminie Łomża pełnią jednostki straży pożarnej w następujących miejscowościach: Gać, Stare Kupiski, Pniewo, Siemień Nadrzeczny, Podgórze, Stare Modzele, Gielczyn, Konarzyce, Czaplice, Chojny Młode, Nowe Kupiski, Jednaczewo. Rozmieszczenie przestrzenne placówek jest prawidłowe. Remizy strażackie posiadają wszystkie jednostki straży. Poprawa stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego winna następować w wyniku poprawy wyposażenia w sprzęt.

Zaopatrzenia w wodę dla celów ochrony przeciwpożarowej odbywa się z wodociągów wiejskich, z istniejących zbiorników wodnych oraz rzek.

1.9. Administracja

W zakresie usług administracji państwowej, gospodarczej, wymiaru sprawiedliwości, finansowej i ubezpieczeniowej ludność gminy obsługiwana jest przez placówki zlokalizowane w regionalnym

ośrodka rozwoju - mieście Łomża. Na terenie gminy z zakresu placówek administracji funkcjonują parafie rzymskokatolickie w Puchałach, Wygodzie i Nowych Kupiskach. W Podgórzu jest kaplica, która podlega pod parafię katedralną w Łomży.

1.10. Sport

W gminie są następujące placówki sportowe:

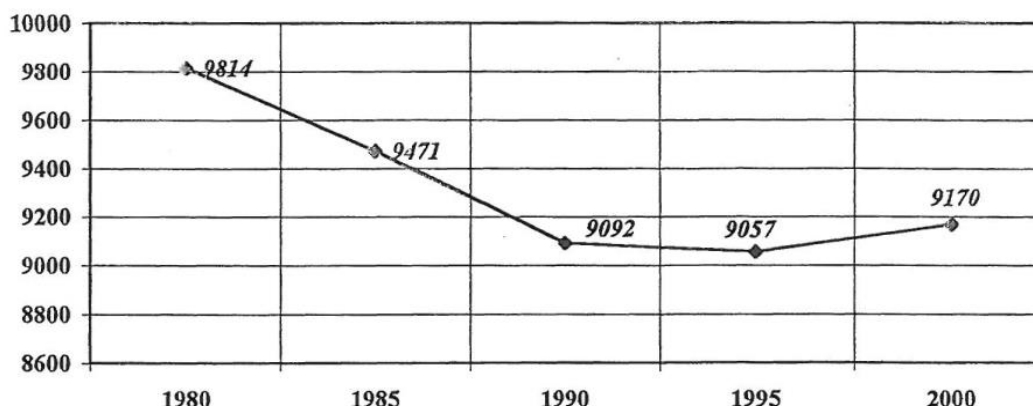
- sala gimnastyczna w szkole podstawowej w Nowych Kupiskach i w Wygodzie, młodzież gimnazjalna korzysta z sali gimnastycznej przy gimnazjum w Łomży,
- małe, zastępcze sale gimnastyczne w pozostałych szkołach podstawowych,
- boiska sportowe przy wszystkich szkołach podstawowych.

2. Ludność i zatrudnienie

2.1. Dane ogólne

Wg danych Urzędu Gminy w Łomży w dniu 31 grudnia 2001 roku gminę zamieszkiwało 9546 osób. W okresie od 1975 roku liczba ludności zmalała o 830 osób, W latach 1980-1990 tempo spadku zaludnienia było większe i równomierne. Od 1990 roku nastąpił niewielki, umiarkowany spadek zaludnienia. Od 1995 roku zaobserwowano wzrost zaludnienia. Liczbę ludności w gminie Łomża w latach 1980-2000 przedstawiono na wykresie: (dane Urzędu Statystycznego).

Ludność w latach 1980 - 2000

Spadki zaludnienia w latach 1980-1990 spowodowane były głównie dość dużym odpływem ludności (ujemne saldo migracji w skali roku około 1,6% - 2,8% liczby ludności).

Na spadek wielkości zaludnienia ma także wpływ zmniejszenie się współczynnika dynamiki demograficznej (stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów), który w 1980 roku wynosił 2,55 zaś w 2000 już tylko 1,31 (średnia w województwie ogółem wynosi 1,02, zaś dla terenów wiejskich 0,88).

Rozwój demograficzny gminy Łomża w latach 1980-2000 przedstawia tabela: (dane Urzędu Statystycznego).

Wyszczególnienie	1980	1985	1990	1995	2000
Liczba ludności gminy:	9814	9471	9092	9057	9170
w tym kobiety	4951	4700	4539	4524	4610
w tym mężczyźni	4863	4771	4553	4533	4560
współczynnik feminizacji	101,8	98,5	99,7	99,8	101
napływ	245	224	170	134	170
odpływ	523	376	289	183	187
saldo migracji	-278	-152	-119	-49	-17
małżeństwa	73	78	59	67	62
urodzenia	258	210	181	152	135
przyrost naturalny	157	104	81	50	32

2.2. Struktura płci

Struktura płci kształtuje się mniej korzystnie niż na terenach wiejskich województwa podlaskiego. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) w gminie kształtuje się na poziomie 100,2 - tereny wiejskie województwa 97,0. Struktura płci w gminie na przestrzeni analizowanych lat pozostaje na jednakowym poziomie. Występuje równowaga pomiędzy ilością kobiet i mężczyzn.

2.3. Struktura wiekowa

Struktura wieku ludności gminy Łomża w porównaniu z terenami wiejskimi województwa podlaskiego i powiatu łomżyńskiego jest bardziej korzystna. Charakteryzuje się wyższym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz niższym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym. Korzystnym zjawiskiem jest duży udział ludności młodej.

Strukturę wiekową gminy Łomża na tle terenów wiejskich powiatu łomżyńskiego i województwa podlaskiego zawarto w tabeli;

Wyszczególnienie	Tereny wiejskie - % udział ludności		
	gmina	powiat	województwo
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	31,3	27,7	25,6
Ludność w wieku produkcyjnym	54,8	53,4	53,5
Ludność w wieku poprodukcyjnym	13,9	18,9	20,9

2.4. Rozmieszczenie ludności

W skład obszaru gminy wchodzi 40 miejscowości. Średnia wielkość wsi wynosi 239 osób (tereny wiejskie powiatu łomżyńskiego - 155, województwo - 128 osób). Najwięcej ludności zamieszkuje w następujących miejscowościach: Boguszyce, Czapłce, Giełczyn, Jednaczewo, Konarzyce, Modzele-Skudosze, Nowe Kupiski, Pniewo, Podgórze, Siemień Nadrzeczny, Stara Łomża Nad Rzeką, Stara Łomża Przy Szosie, Stare Kupiski, Stare Mód-zele, Wygoda - wsie powyżej 200 mieszkańców. Na terenie gminy znajduje się tylko jedna wieś mała poniżej 50 mieszkańców - Rybno.

Średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 44 osoby/km² (średnia gęstość zaludnienia terenów wiejskich województwa wynosi 26 osób/km²).

Siedziba gminy znajduje się w regionalnym ośrodku równoważenia rozwoju - mieście Łomża (siedziba powiatu łomżyńskiego),

2.5. Zatrudnienie

Do pracujących zaliczono: osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, pracodawców i pracujących na własny rachunek, osoby wykonujące pracę nakładczą, agentów, członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych, duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie. Gmina Łomża jest gminą wiejską, typowo rolniczą, zatem liczba osób wykonujących inną pracę przynoszącą dochód jest stosunkowo niewiele. Liczba osób pracujących w 2000 roku wynosiła 607 osób, co stanowi 6,6% ogółu ludności (na terenach wiejskich województwa podlaskiego osób pracujących jest 5,9%, zaś w powiecie łomżyńskim 5,9%). Najwięcej zatrudnionych jest w przemyśle i budownictwie - 57% ogółu pracujących. Następnie w usługach rynkowych (handel, transport, pośrednictwo finansowe, obsługa nieruchomości, pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna) - 20%. W dziale usługi nierynkowe (administracja, opieka socjalna, edukacja, ochrona zdrowia) pracujących jest 19,4% oraz w dziale rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo pracujących jest zaledwie 3,6%.

2.6. Bezrobocie

Według stanu na dzień 30 czerwca 2002 roku Powiatowy Urząd Pracy na terenie gminy Łomża zarejestrował 742 osoby pozostające bez pracy. Z tego 381 kobiet i 361 mężczyzn. Bezrobotni stanowią 8,2% ogółu ludności gminy (tereny wiejskie województwa 5,8%, tereny wiejskie powiatu łomżyńskiego - 7,2%). Ponad połowa osób bezrobotnych pozostaje bez pracy powyżej 12 miesięcy.

W porównaniu do stycznia 2001 roku liczba bezrobotnych się zmniejszyła o 53 osoby.

Struktura wiekowa bezrobotnych przedstawia się następująco: wśród bezrobotnych najwięcej jest ludzi młodych w przedziale wiekowym 18-24 lata - aż 34%; w przedziale wiekowym 25-34 lata - 29%; w przedziale wiekowym 35-44 lata - 22% oraz w wieku 45-54 lata - 12%. Najmniej 3% bezrobotnych jest w wieku 55-59 lat i powyżej 60 lat.

Według poziomu wykształcenia największą liczbę osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym - 40%, zasadniczym - 36%, oraz policealnym i średnim zawodowym - 18% ogółu liczby bezrobotnych. Najmniej jest osób z wykształceniem ogólnokształcącym - 3% i wyższym - 3% ogółu bezrobotnych.

Ze względu na staż pracy najliczniejszą grupę stanowią osoby z krótkim stażem pracy do 1 roku - 39% oraz bez stażu pracy - 28%, Mniejszą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby, które posiadają większy staż pracy: od 1 do 5 lat pracy - 15%, od 5 do 10 lat pracy - 8%, od 10 do 20 lat pracy - 7%, Osób z długim stażem pracy powyżej 20 lat pracy jest 3%.

Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest fakt długiego okresu czasu pozostawania bez pracy. Najwięcej jest osób bezrobotnych, które pozostają bez pracy przez okres powyżej 24 miesięcy - 39%, od 12 do 24 miesięcy jest 23% ogółu bezrobotnych.

3. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w 2001 roku w gminie Łomża stanowi 2401 mieszkań dysponujące 9760 izbami mieszkalnymi o łącznej powierzchni użytkowej 199,3 tysięcy m². Tempo przyrostu zasobów mieszkaniowych było umiarkowane. Wzrost wielkości zasobów mieszkaniowych oraz ich charakterystykę na przestrzeni analizowanych lat przedstawia tabela:

Wyszczególnienie	1980	1985	1990	1995	2001
Mieszkania	2334	2464	2192	2318	2401
Izby	7857	8671	8447	9203	9760
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tyś. m ²	142,3	163,0	165,8	184,3	199,3
Przeciętna pow. użytkowa mieszkania w m ²	61,0	66,2	75,6	79,5	83,0
Przeciętna liczba osób w mieszkaniu	4,2	3,84	4,1	3,91	3,82
Przeciętna liczba osób na izbę	1,25	1,09	1,1	0,98	0,94
Przeciętna pow. użytkowa na osobę w m ²	14,5	17,2	18,2	20,4	21,7

Na przestrzeni badanych lat warunki mieszkaniowe ulegały znacznej poprawie. W analizowanym okresie zaobserwowano wzrost powierzchni użytkowej mieszkań, ilości izb. Poprawa warunków zamieszkania charakteryzuje się wielkością przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań, która w 1980 roku wynosiła 61 m², obecnie wynosi 83,0 m².

Przeciętna liczba osób w mieszkaniu od 1980 roku zmniejszyła się i wynosi obecnie 3,82 - przy średniej wojewódzkiej terenów wiejskich 3,33. Takie efekty zasobów mieszkaniowych wynikają z odmiennych (niż w miastach) form zabudowy na wsi. Mieszkania wiejskie charakteryzują się większą powierzchnią użytkową mieszkań oraz mniejszą liczbą izb w mieszkaniu.

Charakterystyka zasobów mieszkaniowych w gminie w porównaniu z terenami wiejskimi województwa podlaskiego i powiatu łomżyńskiego przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	gmina	powiat	województwo podlaskie
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę w m ²	21,7	21,1	22,7
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,82	3,75	3,33
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,94	0,97	0,88
przeciętna pow. użytkowa 1 mieszkania w m ²	83,0	79,1	75,5

Przedstawiona analiza pozwala stwierdzić, że warunki zamieszkania w gminie Łomża są bardzo zbliżone do występujących na terenach wiejskich województwa podlaskiego i powiatu łomżyńskiego.

Wśród mieszkań prawie wszystkie stanowią własność prywatną — 99,25%. Mieszkań będących własnością gminy jest zaledwie 18. Izb w tych mieszkaniach jest 57. Są to małe mieszkania o przeciętnej

powierzchni użytkowej 1 mieszkania 53,3 m².

Sporządzone na potrzeby zmiany studium opracowanie pt. „Analiza potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Łomża”, zawiera szereg aktualnych danych określających potrzeby i możliwości rozwoju gminy wynikające m.in. z analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych oraz demograficznych. W ramach dokumentu „Analizy potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Łomża” został również opracowany bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

V. SFERA GOSPODARCZA

V. SFERA GOSPODARCZA

1. Rolnictwo

1.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Gmina Łomża położona jest w powiecie łomżyńskim i zajmuje obszar 20.698 ha, co stanowi 15,3% powierzchni ogólnej powiatu i 1,0% powierzchni województwa. Jest to gmina o charakterze rolniczym, gdzie warunki naturalne są na poziomie średnich dla powiatu łomżyńskiego. O jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej decyduje szereg czynników środowiska takich jak: gleba, agroklimat, rzeźba terenu i warunki wodne, które przy ocenie metodą bonitacji punktowej, pozwalają na całościową ocenę warunków przyrodniczych produkcji rolniczej gminy.

Takim miernikiem tej oceny opracowanej przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach jest ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, który dla gminy Łomża wynosi 52,5 pkt. (powiat- 52,1 pkt woj- 55,0 pkt, kraj - 66,6 pkt), w tym:

- jakość i przydatność rolnicza	-38,3 pkt. powiat	-37,8 pkt
- agroklimat	- 7,8 pkt. powiat	- 8,0 pkt.
- rzeźba terenu	- 4,0 pkt. powiat	- 3,8 pkt.
- warunki wodne	- 2,4 pkt. powiat	- 2,5 pkt.

Wskaźnik syntetyczny oceny jakości gleb w punktach wynosi:

- dla gruntów ornych	- 39,3 pkt. powiat	- 38,6 pkt.
w tym: bonitacja	- 36,2 pkt. powiat	- 36,3 pkt.
- przydatność rolnicza	- 42,2 pkt. powiat	- 40,9 pkt.
- dla użytków zielonych	-36,1 pkt. powiat	- 32,1 pkt
w tym: bonitacja	- 34,7 pkt. powiat	- 32,0 pkt.
- przydatność rolnicza	- 37,6 pkt. powiat	- 32,2 pkt.

Jak wynika z powyższego zestawienia wskaźniki dla gminy są nieco wyższe od wskaźników dla powiatu, w szczególności dotyczy to użytków zielonych.

Jednym z czynników wpływających na intensywność organizacji rolnictwa i poziom produkcji rolnej są warunki przyrodnicze. Uzyskiwane plony wynikają między innymi z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, na którą składa się szereg czynników, między innymi: klasyfikacja gruntów, kompleksy rolniczej przydatności gleb, melioracje gruntów.

Klasyfikacja gruntów

Według danych Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach z waloryzacji agroekologicznej obszaru „Zielone Płuca Polski” wykonanej w 1994 roku na ogólną powierzchnię 10.972 ha gruntów ornych objętych klasyfikacją w gminie Łomża, co stanowi 53,0% powierzchni ogólnej gminy, obszar gruntów w poszczególnych klasach wynosi:

klasa IIIa	- 12ha	- 0,1%,
klasa IIIb	- 251 ha	- 2,3%,
klasa IVa	- 1.599 ha	- 14,6%,
klasa IVb	- 3.020 ha	- 27,5%,
klasa V	- 4.056 ha	- 36,9%,
klasa VI	- 1.886 ha	- 17,3%,
klasa VIz	- 148 ha	- 1,3%.

Obszar użytków zielonych, objętych klasyfikacją wynosi 4.663 ha, co stanowi 22,5% powierzchni ogólnej gminy, w tym:

-klasaH	- 1 ha	- 0,0%,
-klasam	- 276ha	- 5,9%,
klasa IV	- 1.739 ha	- 37,3%,
klasa V	- 1.923 ha,	- 41,2%,
-klasa VI	- 675 ha,	- 14,5%.

klasa VIz - 49 ha, - 1,1%.

Pozostałe grunty - 5.120 ha, co stanowi 24,6% powierzchni gminy.

Na terenie gminy użytki rolne są średniej jakości, gdyż wyższe klasy bonitacyjne II-IV, stanowią 44,0% (dla powiatu - 42,3%), w tym: grunty orne - 44,5%, użytki zielone - 43,2%.

Klasa bonitacyjna będąc dobrym wskaźnikiem wartości użytkowej gleb, nie zawsze w pełni informuje o ich rolniczej przydatności. Rolę tę spełniają kompleksy przydatności rolniczej, które łączą gleby o zbliżonych wartościach agroekologicznych ukształtowanych w procesach glebotwórczych jak i na skutek przemian spowodowanych agrotechniką, zaś typy siedliska wyróżniają obszar odpowiedni do uprawy określonych gatunków roślin.

Kompleksy rolniczej przydatności gleb

Obszar objęty opracowaniem map glebowo- rolniczych obejmował powierzchnię 15.635 ha użytków rolnych, co stanowi 75,5% powierzchni ogólnej gminy, w których wyróżniono następujące kompleksy:

Grunty orne na powierzchni 10,972 ha, w tym:

2 - pszenney dobry	- 296 ha - 2,7%,
3 - pszenney wadliwy	- 55 ha - 0,5%,
4 - żytni bardzo dobry	- 1.646 ha - 15,0%,
5 - żytni dobry	- 2.765 ha - 25,2%,
6 - żytni słaby	- 3.698 ha - 33,7%,
7 - żytnio- łubinowy	- 1.821 ha - 16,6%,
8 - zbożowo- pastewny mocny	- 351 ha - 3,2%,
9 - zbożowo- pastewny słaby	- 340 ha - 3,1%.

Użytki zielone na powierzchni 4.663 ha, w tym:

Iz - dobry i bardzo dobry	- 1 ha - 0,0%,
2z - średni	- 2,015 ha - 43,2%,
3z - słaby i bardzo słaby	- 2,647 ha - 56,8%.

W gruntach ornych kompleksy pszenne i żytnie dobre (2-5 i 8) stanowią 46,6% (powiat- 43,4%), co daje dobre możliwości produkcyjne zbóż intensywnych i roślin okopowych. Natomiast w użytkach zielonych 43,2% stanowi kompleks średni, co stwarza możliwości dalszego rozwoju produkcji pasz, do produkcji zwierzęcej (powiat- 31,5%) Melioracje gruntów

Zgodnie z danymi uzyskanymi w Wojewódzkim Zarządzie Melioracji i Urzędzeń Wodnych obszar użytków rolnych wymagających melioracji wynosi na terenie gminy - 5.196 ha, co stanowi 32,7% ogólnej powierzchni użytków rolnych, w tym 3.355 ha zostało już zmeliorowanych, co stanowi 64,6% użytków wymagających melioracji, w tym:

- grunty orne wymagające melioracji	- 900 ha,
- zmeliorowano	- 546 ha, co stanowi 60,7% potrzeb
- użytki zielone wymagające melioracji	- 4.296 ha,
- zmeliorowano	- 2.809 ha, co stanowi 65,4% potrzeb.

Odpowiednio dla powiatu łomżyńskiego:

- użytki rolne wymagające melioracji	- 36.865 ha,
- zmeliorowano	- 16.132 ha, co stanowi 43,8% potrzeb,
w tym: - grunty orne wymagające melioracji	- 14.893 ha,
- zmeliorowano	- 6.582 ha, co stanowi 44,2% potrzeb,
- użytki zielone wymagające melioracji	- 21.972 ha,
- zmeliorowano	- 9.550 ha, co stanowi 43,5% potrzeb.

Jak wynika z powyższych danych obszar użytków rolnych oczekujących na melioracje na terenie gminy wynosi 1.841 ha, w tym 1.487 ha użytków zielonych, odpowiednio dla powiatu - 20,733 ha, w tym 12.422 ha użytków zielonych. Dlatego też, gmina Łomża wymaga jeszcze dużych nakładów na melioracje.

1.2. Struktura użytków gruntowych

Zgodnie ze zbiorczym wykazem gruntów sporządzonym według stanu na dzień 1.01.2002 r, przez Starostwo Powiatowe w Łomży struktura użytków gruntowych w gminie oraz powiecie przedstawia zestawienie:

Nazwa użytku	Gmina Pow. w ha	%	Powiat Pow. w ha	%
1) powierzchnia ogólna	20.698	100,0	135.393	100,0
2) użytki rolne,	15.869	76,7	98.067	72,4
w tym: grunty orne,	10.555	66,5	67.761	69,1
sady,	56	0,4	361	0,4
łąki,	3.000	11,1	12.460	12,7
pastwiska,	1.766	2,2	15.052	15,3
grunty rolne zabudowane,	350	0,9	1.874	1,9
stawy, rowy szczegółowe.	142		559	0,6
3) grunty leśne i zadrzewione,	3.559	17,2	29.841	22,1
w tym: lasy,	3.479	97,7	29.350	98,4
grunty zadrzewione	80	2,3	491	1,6
4) grunty zabudowane i zurbanizowane,	925	4,5	4.998	3,7
w tym: ter. zabud. i zurbanizowane	182	19,7	980	19,6
ter. komunikacyjne,	715	77,3	3.846	77,0
użytki kopalne	28	3,0	172	3,4
5) grunty pod wodami	158	0,8	1.139	0,8
6) użytki ekologiczne	14	0,6	50	0,0
7) nieużytki	161	0,8	1.198	0,9
8) tereny różne	12	0,0	100	0,1

Obszar gminy charakteryzuje się;

- dużym udziałem użytków rolnych w strukturze użytków gruntowych - 76,7%, powiat - 72,4%, województwo - 59,5%,
- dużym udziałem gruntów ornych w strukturze użytków rolnych - 66,6%, powiat - 69,1%, województwo - 66,1%,
- małą lesistością gminy: udział lasów w strukturze użytków gruntowych wynosi tylko - 17,2%, powiat - 22,1%, województwo - 29,6%, kraj - 27,8%.

1.3. Struktura władania gruntami

Zgodnie z wykazami gruntów według stanu na dzień 1.01.2002 roku sporządzonymi przez Starostwo Powiatowe w Łomży, struktura władania gruntami przedstawia się następująco:

Grupa reje-strowa	Wyszczególnienie gruntów	Gmina powierzchnia w ha	%	Powiat powierzchnia w ha	%
1+2	grunty Skarbu Państwa, w tym: -grunty wchodzące w skład zasobu własności rolnej SP, -Lasy Państwowe, -pozostałe grunty SP -grunty SP w użytkowaniu wieczystym	1.632 15 1.224 316 77	7,9 0,9 75,0 19,4 4,7	16.265 695 13.415 1.944 211	12,0 4,3 82,5 12,0 1,2
4+5	grunty gmin i związków między gminnych, w tym: grunty gminne przekazane w użytkowanie wieczyste	596 1	2,9 0,1	3.219 49	2,4 1,5
7	grunty osób fizycznych, w tym: grunty osób fizycznych wchodzące w skład gosp. rolnych	18.034 17.606	87,1 97,6	113.231 111.615	83,7 98,6
8	grunty spółdzielni	20	0,1	55	0,0
9	grunty kościołów i związków wyznaniowych	31	0,1	297	0,2
10	grunty wspólnot gruntowych	286	1,4	1.677	1,2
11+12	grunty powiatów i związków powiatów,	76	0,4	558	0,4
13	grunty województw	-	-	7	0,0
15	grunty spółek prawa handlowego,	23	0,1	134	0,1
	Powierzchnia ogólna	20.698	100,0	135.393	100,0

W strukturze władania gruntami dominuje sektor prywatny, który stanowi 87,1% powierzchni ogólnej gminy i jest większy niż udział tych gruntów w strukturze władania całego powiatu -83,7%, Niski jest też udział gruntów Skarbu Państwa w gminie - 7,9%, w powiecie 12,0%.

2. Charakterystyka indywidualnych gospodarstw rolnych

2.1. Struktura obszarowa i agrarna gospodarstw rolnych

Według danych ostatnio przeprowadzonego spisu rolnego z 1996 roku na terenie gminy było 1.047 indywidualnych gospodarstw rolnych i działek rolnych w poszczególnych grupach obszarowych użytków rolnych:

grupa obszarowa w ha	ilość gospodarstw	%	powierzchnia w	%
do 1(dz. rolne)	190	11,7	59	0,4
1-2	101	6,2	138	1,0
2-3	110	6,8	272	2,0
3-5	166	10,2	663	4,9
5-7	221	13,6	1.318	9,7
7-10	294	18,1	2.481	18,3
10-15	305	18,8	3.686	27,2
15-20	142	8,8	2.414	17,8
20-50	95	5,8	2.453	18,2
50-100	1	0,0	66	0,5
Razem	1.625	100,0	13.549	100,0

W strukturze obszarowej największy udział stanowią gospodarstwa rolne o powierzchni: 10-15 ha, których udział wynosi 18,8%, zaś powierzchnia stanowi 27,2% powierzchni ogólnej użytków rolnych wszystkich gospodarstw rolnych.

Jak wykazują dane ze Spisu Rolnego z 1996 roku średnia powierzchnia działki w indywidualnych gospodarstwach wynosi 2,3 ha (powiat-2,8 ha), a ich ilość w gospodarstwie - 4,7 (powiat - 4,9), zaś średnia odległość od siedliska od najdalej położonej działki w gospodarstwie wynosi 4,2 km, (powiat - 4,7 km).

Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych według rodzaju użytków dla gminy i powiatu wynosi odpowiednio:

wyszczególnienie	gmina, powierzchnia w ha	powiat, powierzchnia w ha
powierzchnia ogólna	11,0	13,4
w tym: użytki rolne	9,4	11,1
grunty orne	6,7	7,6
łąki	1,8	2,2
pastwiska	0,9	1,3
las	1,3	1,7
pozostałe grunty	0,4	0,6

Jak wynika z powyższej analizy struktura agrarna indywidualnych gospodarstw rolnych, ich rozłóg, średnia powierzchnia i struktura użytków gruntowych, ogólnie kształtuje się poniżej średniej dla powiatu, jest niezbyt korzystna do dalszego rozwoju indywidualnych gospodarstw rolnych i wymaga przekształceń.

2.2. Typy gospodarstw rolnych, rodzaje i kierunki prowadzonej działalności

Zgodnie z danymi Spisu Rolnego z 1996 roku możemy wyróżnić na terenie gminy następujące typy gospodarstw rolnych

typ gospodarstwa rolnego	ilość
I rolniczy	791
II rolniczo- pracowniczy	56
III pracowniczy i pracownice - rolniczy	280
IV emerytów i rencistów	171
V poza rolniczą działalnością gospodarczą	28
VI utrzymujący się z nie zarobkowych źródeł utrzymania niż emerytura i renta	20
VII pozostałe	82
Razem	1428

Ilość gospodarstw rolnych ze względu na rodzaj prowadzonej działalności i cel produkcji przedstawia się następująco:

- nie prowadzących żadnej działalności - 19
- nie prowadzących działalności rolniczej - 20
- prowadzących tylko działalność rolniczą na własne potrzeby - 291
- w tym: głównie na własne potrzeby - 254
- głównie na rynek - 1072
- prowadzących pozarolniczą i rolniczą działalność - 45

Wśród gospodarstw prowadzących działalność rolniczą głównie na rynek dominują gospodarstwa o średniej produkcji towarowej, a mianowicie:

- o wartości w złotych, 2,501- 4.999 - 180

- o wartości w złotych, 5.000 -14 - 562
- o wartości w złotych, 15.000 i więcej - 330

Wydatki poniesione przez indywidualne gospodarstwa rolne na cele inwestycyjne oraz na bieżącą produkcję rolną w gminie według Spisu Rolnego z 1996 roku przedstawiają się następująco:

- wydatki ogółem na jedno gospodarstwo - 5.855 zł,
- wydatki na 1 ha użytków rolnych - 608 zł,
- nakłady inwestycyjne na jedno gospodarstwo - 8.225 zł,
- nakłady na 1 ha użytków rolnych - 700 zł,
- wybrane wydatki na bieżącą produkcję rolniczą na 1 gospodarstwo - 2.645 zł,
- wybrane wydatki na bieżącą produkcję rolniczą na 1 ha użytków rolnych - 274 zł,

Wydatki na bieżącą produkcję rolniczą wynoszą 23,5% towarowej produkcji rolniczej.

2.3. Kierunki produkcji rolnej

Liczba gospodarstw rolnych zakwalifikowanych podczas Spisu Rolnego w 1996 roku w poszczególnych kierunkach produkcji przedstawia się następująco:

- roślinna - 315, 22,5%,
- zwierzęca - 605, 43,1 %,
- mieszana - 483, 34,4%.

Większość gospodarstw prowadzi produkcję zwierzęcą lub mieszaną, ponieważ posiada dużo użytków zielonych oraz ukształtowane tradycje produkcji zwierzęcej, w szczególności bydła mlecznego.

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych posiadających zwierzęta, według Spisu Rolnego z 1996 roku, wynosi - 1291, w tym podstawowe gatunki:

- bydło - 1.119,
- w tym krowy - 1.094,
- trzodę chlewną - 909,
- konie - 288,
- owce - 6,

Liczba gospodarstw rolnych nie posiadających zwierząt gospodarskich wynosi - 137, co stanowi 9,6 % wszystkich gospodarstw. Natomiast 78 % gospodarstw posiada bydło.

Struktura zasiewów głównych ziemiopłodów w indywidualnych gospodarstwach rolnych według danych Spisu Rolnego z 1996 roku oraz informacji Urzędu Gminy na gruntach ornych o powierzchni 10.555 ha (wg wykazu gruntów) przedstawia się następująco:

wyszczególnienie	Powierzchnia w ha dane z 1996r	% zasiewów	Powierzchnia w ha - dane z 2002r.	% zasiewów
grunty pod zasiewami	9.451	100,0	9.451	100,0
zboża ogółem	6.752	71,4	7.152	75,6
w tym: pszenica	506	5,3	500	5,3
-żyto	2.727	28,8	2.734	28,9
-jęczmień	378	4,0	365	3,9
-owies	901	9,6	897	9,5
-pszenżyto	307	3,2	306	3,2
-mieszanek zbóż.	1.904	20,2	2.270	24,0
-kukurydza	28	0,3	80	0,8
ziemniaki	1.995	21,1	1.276	13,5
buraki cukrowe	2	0,0	1	0,9
okopowe past.	18	0,2	18	0,2
strączkowe past.	214	2,3	250	2,7
motylkowe	287	3,0	300	3,2
warzywa	56	0,6	56	0,6
pozostałe uprawy	128	1,4	398	4,2

W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż, które stanowią ponad 75 % powierzchni zasiewów, głównie żyto oraz na lepszych gruntach mieszanki zbożowe w podobnych ilościach.

Szczegółowe dane dotyczące zasiewów będą znane po opracowaniu danych ze Spisu Rolnego w 2002 roku. Jednak jak wynika z analizy powyższych danych produkcja roślinna jest w przeważającej części podporządkowana produkcji zwierzęcej o czym świadczy obsada inwentarza żywego w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

wyszczególnienie	Bóść -dane z 1996 roku	obsada na 100 ha UR	ilość - dane z 2002 roku	obsada na 100 haJJR
Bydło	7.751	49	8.407	53
w tym : krowy dojne	4.228	27	4.758	30
trzoda chlewna	13.587	86	15.210	96
w tym: lochy	1.257	8	1.699	11

Obsada na 100 ha użytków rolnych w powiecie łomżyńskim, dla bydła wynosi 53 sztuki, dla trzody - 95 sztuk. Jak wynika z powyższego zestawienia, następuje zwiększenie obsady bydła i trzody chlewnej, których wskaźnik jest na poziomie średniego wskaźnika dla powiatu. Na terenie gminy dynamicznie rozwija się produkcja zwierzęca związana z hodowlą bydła mlecznego, przede wszystkim we wsiach; Lutostań, Koty, Jednaczewo, Pniewo, Się-mień Nadrzeczny, Modzele- Wypychy, Boguszyce, Czaplice, Mikołajki, Dłużniewo, Chojny Młode.

2.4. Ludność zamieszkała w gospodarstwach rolnych

Według Spisu Rolnego z 1996 roku ludność faktycznie zamieszkała w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wynosiła na terenie gminy:

- ogółem - 6.625 osób,
- w tym: - 3.400 mężczyzn,
- 3.225 kobiet.
- w tym, według ekonomicznych grup wieku;
- 60-64 lat - 295 osób,
- 65 lat i więcej - 835osób.

Na jedno gospodarstwo rolne przypada 4,08 osoby, przy czym w wieku produkcyjnym mobilnym - 1,55 osoby.

Użytkownicy gospodarstw rolnych według wieku:

przedział wieku	ilość osób	%
15 - 19 lat	1	0,0
20 - 29 lat	163	9,9
30 -39 lat	404	24,6
40 - 49 lat	451	27,5
50 - 59 lat	297	18,2
60 - 64 lat	114	7,0
65 lat i więcej	210	12,8

Użytkownicy indywidualnych gospodarstw rolnych według poziomu wykształcenia:

wykształcenie	ilość osób	%
wyższe	17	1,2
policealne	5	0,4
średnie zawodowe	151	10,6
średnie ogólnokształcące	9	0,6
zasadnicze zawodowe	373	26,0
podstawowe ukończone	778	54,5
podstawowe nieukończone	95	6,7

razem	1.428	100,0
-------	-------	-------

Ponadto 513 osób ukończyło kursy rolnicze. Struktura wieku właścicieli gospodarstw rolnych jest korzystna, gdyż 62,0% stanowią ludzie w wieku do lat 50.

Natomiast wykształcenie użytkowników gospodarstw rolnych należy ocenić jako niezadowalające, gdyż 61,2% posiada wykształcenie podstawowe ukończone i nieukończone.

2.5. Budownictwo zagrodowe w indywidualnych gospodarstwach rolnych

Według ostatniego Spisu Rolnego z 1996 roku na terenie gminy znajdują się następujące budynki i budowle zagrodowe w indywidualnych gospodarstwach rolnych, których powierzchnia i stopień wykorzystania na produkcję rolniczą wynosi:

Wyszczególnienie	Powierzchnia w m ²	Stopień wykorzystania
Obory	64.164	93,1
chlewnie	35.519	92,6
kurniki	10.891	94,4
Stodoły	165.556	97,6
tunele foliowe	350	100,0

Ponadto w gminie powstały nowoczesne budynki inwentarskie:

obory: Lutostań - 1, Bożenica - 1,

chlewnie: Nowe Kupiski -1, Konarzyce - 1, Siemień - 2

2.6. Obsługa produkcji rolnej

Na terenie gminy funkcjonuje:

- 12 zlewni mleka zlokalizowanych we wsiach: Gać, Lutostań, Pniewo, Modzele- Wypychy, Stare Modzele, Giełczyn, Konarzyce, Boguszyce, Nowe Kupiski, Jednaczewo, Sierzputy Młode, Chojny Młode, obsługiwanych przez Okręgową Spółdzielnię Mleczarską w Piątnicy która ponadto odbiera mleko bezpośrednio od rolników,
- 2 masarnie, prowadzące także skup żywca i ubój zlokalizowane we wsiach: Podgórzu (Apis) i Nowych Kupiskach oraz dwie ubojnie w Podgórzu i Starych Kupiskach. Część żywca skupowana jest przez ubojnie położone poza granicami gminy, bezpośrednio od rolników, w tym na podstawie zawartych umów z Okręgowym Przedsiębiorstwem Przemysłu Mięsnego w Białymstoku.
- na terenie gminy brak jest punktów skupu zboża i ziemniaków, które sprzedawane są przez rolników we własnym zakresie, przeważnie na targowiskach, ziemniaki dla PEPE-ES S. A. w Łomży.
- przerób na mąkę dla własnych potrzeb świadczy młyn prywatny w Gaci,
- usługi weterynaryjne świadczy prywatna lecznica dla zwierząt w Gaci oraz lecznice położone poza terenem gminy: w Łomży i Szczepankowie,
- obsługą bankową rolników zajmuje się Bank Spółdzielczy w Łomży oraz jego punkt kasowy w Gaci,
- usługi rolnicze, transportowe i sprzedaż paliw świadczy Spółdzielnia Usługowa w Starych Kupiskach,
- produkcją mrożonek warzyw i owoców zajmuje się zakład produkcyjny „Scandic – Food spółka z o. o.” w Starych Chojnach,
- produkcją mieszanek paszowych Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowe „Roi- Tuc” w Modzelach Starych.

Usługi rolnicze związane ze sprzedażą nawozów, środków do produkcji, maszyn rolniczych świadczą liczne punkty sprzedaży położone w Łomży, między innymi: firmy: „ROLMASZ”, „AGROCAST”.

We wsi Konarzyce znajduje się zbiornica padłych zwierząt będąca w administracji Urzędu Gminy w Łomży.

We wsi Wygoda znajduje się punkt skupu runa leśnego.

Na terenie gminy powstały liczne gospodarstwa agroturystyczne, a mianowicie: Stara Łomża P/Szosie ~ 3, Zosin - 1, Stara Łomża N/Rzeką - 2, Pniewo - 2, Siemień - 3, Jednaczewo - 2, Giełczyn - 3.

3. Pozarolnicza działalność gospodarcza

Według danych Urzędu Statystycznego w 2001 roku w gminie pozarolniczą działalność prowadziło 433 podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON (przez podmioty gospodarki narodowej rozumie się osoby prawne, samodzielne jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą). Struktura podmiotów gospodarki narodowej według sektorów własności przedstawia się następująco: 13 podmiotów jest publicznych, zaś 420 prywatnych (w tym 352 zakłady osób fizycznych). Według wybranych sekcji Europejskiej Klasyfikacji Działalności najwięcej jest podmiotów zarejestrowanych w następujących działach:

- handel i naprawy - 1 19 podmiotów (27,5%),
- przetwórstwo przemysłowe - 68 podmiotów (15,7%),
- budownictwo - 56 podmiotów (1 2,9%),
- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo ~ 50 podmiotów (1 1,
- transport, gospodarka magazynowa i łączność - 42 podmioty (9,7%).

W pozostałych sekcjach EKD zarejestrowanych podmiotów jest mniej niż 5%.

Według danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku, w dniu 31.12.2000 roku na terenie gminy Łomża pracujących było 607 osób. Stanowiło to 6,6% ogółu liczby ludności gminy. Najwięcej - 56,8% to pracujący w przemyśle i budownictwie.

Na terenie gminy występują następujące większe zakłady produkcyjno-usługowe:

- Nowe Kupiski - usługi hotelarskie, wypożyczalnia sprzętu wodnego, gastronomia, handel detaliczny i hurtowy, art spożywcze i przemysłowe, zakład budowlany, murarstwo, tynkarstwo, skup i sprzedaż złomu, złoto, srebro, lombard.
- Stare Kupiski - usługi remontowo-budowlane.
- Wygoda - produkcja makaronów i opakowań foliowych.
- Nowe Kupiski - produkcja stolarki okiennej i montaż, usługi remontowo - budowlane,
- Podgórze - produkcja i sprzedaż wyrobów cukierniczych, usługi marketingowe.
- Modzele Wypychy - usługi tartaczne oraz handel drewnem.
- Chojny - zakład przetwórstwa rolniczego.
- Podgórze - ubojnia, masarnia.
- Nowe Kupiski ~ masarnia.
- Stare Kupiski - zakład produkcyjno - handlowy „ubojnia”.
- Jednaczewo - zakład produkcyjno - handlowy.
- Giełczyn - dwa zakłady produkcyjno - handlowe.
- Konarzyce - montaż urządzeń gazowych.
- Pniewo - zakład produkcyjno - handlowy.

4. Turystyka i rekreacja

Obszarem o znaczących walorach turystycznych jest rejon związany bezpośrednio z rzeką Narew. Rzeką Narew jest krajowym szlakiem turystyki wodnej łączącym jeziora augustowskie i mazurskie z rzeką Wisłą i dalej morzem Bałtyckim. W tym rejonie zlokalizowana jest w zasadzie cała, nieliczna baza turystyczna, jaką dysponuje gmina. Ograniczająca się ona do kilkudziesięciu domów letniskowych oraz kilkunastu gospodarstw agroturystycznych (Stara Łomża P/Sz - 3, Zosin - 1, Stara Łomża N/Rzeką - 2, Pniewo, - 2, Siemień, - 3, Jednaczewo - 2, Giełczyn - 3).

Jest to zbyt skromna baza w stosunku do licznych przyrodniczych i kulturowych walorów zgromadzonych na obszarze gminy, które to scharakteryzowane zostały w częściach dotyczących środowiska przyrodniczego i kulturowego. Są to przede wszystkim: Łomżyński Park Krajobrazowy

z unikatową florą i fauną, rezerваты przyrody, pomniki przyrody, liczne tereny sprzyjające masowej rekreacji i wypoczynku i to zarówno te związane z rzeką Narew, jak również kompleksy leśne w oddaleniu od rzeki spełniające rolę lasów strefy podmiejskiej (chronione dla tych funkcji). Z walorów kulturowych wymienić należy przede wszystkim liczne stanowiska archeologiczne oraz grodzisko w Starej Łomży.

Istniejące szlaki turystyczne oraz ścieżki przyrodnicze umożliwiają zwiedzanie, zarówno przyrodniczych jak i kulturowych osobliwości znajdujących się na obszarze gminy. Są to następujące szlaki turystyczne:

- zielony szlak „Pradolina Narwi” Gać - Pniewo - Łomża - Jednaczewo - Szablak - Nowogród - Rybaki - Miastkowo,
- czerwony szlak Giełczyn - Czerwony Bór - Szumowo,
- niebieski szlak Giełczyn - Czerwony Bór - Wygoda,
- dwie ścieżki przyrodnicze w Łomżyńskim Parku Krajobrazowym Doliny Narwi.

Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia

Zgodnie z danymi demograficznymi dla obszaru Gminy Łomża można zaobserwować następujące zjawiska:

- Wzrost liczby ludności w okresie od 2006 do 2020 r. o 1 340 mieszkańców (9 914 os. w 2006 r. oraz 11 254 os. w 2020 r.).
- Ujemny przyrost naturalny – przyrost naturalny w 2020 roku wyniósł: -1,52, jednak w okresie 2006 – 2020 kilkakrotnie był dodatni, osiągając w roku 2010 wartość aż 4,74.
- Dodatnie saldo migracji, które w 2020 r. osiągnęło wartość 8,4 na 1000 osób,
- Utrzymująca się na zbliżonym poziomie gęstość zaludnienia – 54 os./ km²,
- Pod względem struktury wiekowej ludność w 2020 r. kształtowała się w następujący sposób:
  - udział ludności w wieku przedprodukcyjnym – 19,4%,
  - udział ludności w wieku produkcyjnym – 63,3 %,
  - udział ludności w wieku poprodukcyjnym – 17,3 %,
- wskaźnik obciążenia demograficznego oznaczający liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wyniósł w 2020 r. 58, przez ostatnie 15 lat wskaźnik ten dla gminy Łomża zmniejszył się o ok. 11,5.

W ciągu ostatnich lat w gminie Łomża obserwowane były przeważnie korzystne tendencje demograficzne związane ze zwiększaniem się liczby ludności. Niekorzystnym zjawiskiem jest natomiast starzenie się społeczeństwa. Powyższą tendencję obserwuje się jednak na całym obszarze Polski.

W gminie następuje systematyczny spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych – w roku 2020 ich liczba wyniosła 295 osób (udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym – 8,8% w 2006 r., w 2020 r. – 4,1%). Wskaźnik bezrobocia określający liczbę bezrobotnych przypadających na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym w gminie pozostaje nieznacznie wyższy od średniego wskaźnika dla powiatu łomżyńskiego (3,8%).

Uwarunkowania wynikające z opracowania pt. „Analiza potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Łomża”, wykonanego na potrzeby zmiany studium (stanowiącej oddzielny załącznik)

Obserwowany w ostatnich latach wzrost liczby mieszkańców gminy Łomża jest silnie związany z jej rozwojem gospodarczym. Potencjalni mieszkańcy generują potrzebę wyznaczania nie tylko nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, ale również usługowo-przemysłową, która zapewni nowe miejsca pracy. Ponadto za wzrostem zapotrzebowania na tego typu obiekty przemawiają wynikające z przeprowadzonej analizy argumenty:

- lokalizacja gminy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Łomża,
- realizacja trasy ekspresowej wraz z węzłami drogowymi zapewniającymi obsługę komunikacyjną terenów przemysłowo-usługowych – zwiększenie atrakcyjności terenów dla inwestorów,
- rosnąca liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON,
- niski udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON (spadek wartości wskaźnika od 2016 r.),
- zwiększająca się liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą,
- zwiększanie się udziału nowo zarejestrowanych podmiotów z sektorów pozarolniczych, co świadczy o rozwoju funkcji usługowych w gminie,
- w strukturze rynku działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne, według sekcji PKD dominują sekcje związane z budownictwem, handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów oraz przetwórstwem przemysłowym.

W wyniku zmiany studium może nastąpić wzrost dochodów gminy z tytułu podatku od nieruchomości za użytkowanie gruntów na cele usługowe i przemysłowe oraz od powierzchni budynków usługowych i produkcyjnych. Po uchwaleniu planu miejscowego dla części wyżej wymienionych obszarów może nastąpić również zmiana podstawy opodatkowania z podatku rolnego na podatek od nieruchomości. Racjonalne kształtowanie terenów inwestycyjnych w sąsiedztwie drogi o znaczeniu ponadlokalnym oraz miejsc wyposażonych w infrastrukturę techniczną, z zachowaniem odpowiednich parametrów powierzchni biologicznie czynnej, a także przy uwzględnieniu przepisów z zakresu ochrony przyrody daje szansę na zrównoważony rozwój całej gminy. Głównym celem przyjęcia zmiany jest odpowiedź na potrzeby inwestorów, a także zmieniające się uwarunkowania (budowa drogi ekspresowej) dające szansę na wykorzystanie potencjału inwestycyjnego sąsiednich terenów. Realizacja zmiany studium będzie wymagała finansowania przez gminę podniesienia wyposażenia w połączenia komunikacyjne oraz infrastrukturę techniczną. Obszary zmian w większości posiadają dostęp do powyższych sieci lub znajdują się w ich sąsiedztwie. Przy wyznaczeniu terenów przemysłowych istotne może okazać się w tym zakresie wsparcie prywatnych inwestorów.

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową gminy Łomża planuje się, że prognozowane dochody od 2024 r. będą sukcesywnie wzrastać. Jednocześnie zakłada się stopniowe zwiększanie wydatków budżetu gminy. Przewidywany wzrost dochodów oznacza w przyszłości większe możliwości inwestycyjne, a co za tym idzie, także możliwość poprawy stanu infrastruktury społecznej, technicznej i komunikacyjnej, a w konsekwencji wzrost jakości życia mieszkańców.

V a. ZŁOŻA KOPALIN I TERENY GÓRNICZE

Na terenie gminy występują złoża kopalin – kruszywa naturalnego, głównie piaski, piaski kwarcowe, piasek ze żwirem w złożach o statusie (wg MIDAS):

- ~~złoża eksploatowane – Bacze Suche dz. 115, Kupiski Nowe II,~~
- ~~złoża eksploatowane okresowo - Kupiski Nowe II,~~
- złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo - Grzymały Szczepankowskie, Kupiski, Kupiski Nowe dz. 970, Podgórze II, Stare Modzele 5, **Podgórze III, Kisiołki,**
- złoża, z których wydobywanie zostało zaniechane - Bacze Suche, Kupiski Nowe III, Stare Modzele I, Stare Modzele II, Stare Modzele III,
- złoża zagospodarowane – Boguszyce, **Bacze Suche dz. 115,**
- ~~złoża, o których brak danych skreślone z bilansu zasobów~~ – Chojny Stare, Gać, Kraska, Podgórze, Stare Modzele, Stare Modzele IV,
- złoża rozpoznane wstępnie – Podgórze,
- udokumentowane złoża kopalin Kupiski Nowe II, Kupiski **Nowe,** Kupiski Nowe II dz. 970, Kupiski Nowe III, Stare Modzele I, Stare Modzele II, Stare Modzele III, ~~Stare Modzele IV,~~ Stare Modzele 5, Podgórze, Podgórze II, Bacze Suche dz. 115, Grzymały Szczepankowskie, **Bacze Suche, Boguszyce, Podgórze III**

(część działek nr 32/3 i 33), Kisiołki (Kisiołki – część działek nr 1/4 i 3/3, Konarzyce – części działek nr 667/2, 669/2, i 671/3, Boguszyce – części działek nr 305/1 i 305/2).

Złoża kopalin piasku i żwiru ujęte w Bilansie Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2018r. (PIG-PIB) reprezentowane są przez następujące złoża:

Bacze Suche /Z/, Bacze Suche dz. 115 /~~TE~~/, Boguszyce /E/, Grzymały Szczepankowskie /R/, Kisiołki /R/, ~~Jarnuty /E/~~, Kupiski /R/, Kupiski Nowe II /T/, Kupiski Nowe II dz. 970 /R/, Kupiski Nowe III /Z/, ~~Podgórze /P/~~, Podgórze II /R/, ~~Podgórze III /R/~~, Stare Modzele 5 /R/, Stare Modzele I /Z/, Stare Modzele II /Z/, Stare Modzele III /Z/, ~~Stare Modzele IV /M/~~ o łącznych zasobach geologicznych bilansowych 40 943 6 185 tys. ton. Najzasobniejsze są złoża w ~~Podgórzu~~ Starych Modzelach. W ww. Bilansie ujęto także złoża piasków kwarcowych zlokalizowane na granicy dwóch powiatów (łomżyńskiego i zambrowskiego) pn. Podgórze /P/ o zasobach geologicznych bilansowych 8 652 tys. ton.

Stan zagospodarowania zasobów w złożach:

E – złoża eksploatowane,

M - złoża skreślone z bilansu w roku sprawozdawczym,

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo,

Z – złoża, z którego wydobyte zostało zaniechane,

T – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo,

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie.

Obszary i tereny górnicze o statusie „aktualny” zostały ustanowione w złożach:

Bacze Suche dz. 115,

Bacze Suche

Kupiski Nowe II

Boguszyce Pole A1,

Boguszyce Pole A2,

Podgórze II,

Podgórze III,

Stare Modzele 5.

Występowanie udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla na obszarze zmiany studium

W obszarze objętym opracowaniem zmiany studium nie występują kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Tereny analizy znajdują się w zasięgu jednolitej części wód podziemnych o kodzie PLGW200051. Ma ona powierzchnię 3147 km² i jest złożona głównie z piętra czwartorzędowego oraz paleogeńsko-neogeńskiego. Użytkowe poziomy wodonośne tworzą plejstocenyjskie piaski i żwiry oraz neogeńskie i paleogeńskie piaski z węglem brunatnym, piaski ze żwirami oraz piaski glaukonitowe. Mają charakter porowy. JCWPd charakteryzuje się dobrym stanem ilościowym i chemicznym wód oraz jest niezagrożona niespełnieniem celów środowiskowych. Cały obszar zmiany studium znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Subniecka Warszawska o numerze 215. Ma on charakter porowy, a jego wody znajdują się w utworach trzeciorzędowych. Zasoby dyspozycyjne wynoszą ok. 250 tys. m³/dobę, natomiast ujęcia czerpią wodę z głębokości około 160 m.

W obrębie zmiany studium znajduje się fragment udokumentowanego złoża kruszywa naturalnego pod nazwą Kisiołki (nr złoża KN 19387). Jego całkowita powierzchnia wynosi 5,768 ha, z czego w granicach zmiany studium mieści się ok. 1,98 ha. Możliwymi kierunkami zastosowania kopaliny (piasku ze żwirem) jest budownictwo.

VI. KOMUNIKACJA

VI. KOMUNIKACJA

Gmina Łomża leży w centralnej części Ziemi Łomżyńskiej po lewej stronie Narwi, przylegając od strony południowej do węzła komunikacyjnego i obszaru miasta Łomży. Najważniejszymi drogami gminy są drogi krajowe:

- Łomża - Zambrów - droga krajowa nr 63,
- Łomża - Ostrołęka - Warszawa droga krajowa nr 61,

oraz drogi wojewódzkie:

- Łomża - Śniadowo- Ostrów Mazowiecka (Warszawa) nr 677,
- Łomża -> Nowogród - (Olsztyn) nr 645,
- Łomża - Mężenin - (do drogi nr 8) i dalej w kierunku Białegostoku nr 679.

Ze względu na bardzo słabo rozwiniętą sieć PKP w obszarze Ziemi Łomżyńskiej brak bezpośredniego dostępu do znaczącej komunikacyjnej linii kolejowej. Na terenie gminy istnieją linie kolejowe trzeciorzędowe o znikomym znaczeniu transportowym w postaci bocznicy od stacji Śniadowo do dawnego dworca w Łomży oraz w postaci nieczynnego odcinka linii kolejowej do Łap (przebieg po południowej stronie gminy przez stację Czerwony Bór). Brak pełnego dostępu do systemu transportu kolejowego oznacza konieczność dowozu towarowego transportem samochodowym. **Przez obszar gminy Łomża, w tym obszar przedmiotowej zmiany studium, przebiegają cztery warianty projektowanej linii kolejowej odc. Ostrołęka – Giżycko. Realizacja linii kolejowej związana jest z inwestycją szczebla rządowego związaną z Centralnym Portem Komunikacyjnym.**

Gmina Łomża jest położona bezpośrednio przy ważnych drogach tranzytowych o charakterze drogi międzynarodowej, międzyregionalnej oraz na trasie ruchu turystycznego i rekreacyjnego. W rejonie Łomży zbiega się 6 ważnych kierunków tranzytowych co powoduje, że Łomża jest ważnym węzłem drogowym 5 jednocześnie ważną przeprawą drogową przez rzekę Narew. Z powyższego względu dotychczasowe plany zagospodarowania przestrzennego rezerwowały trasę obejścia Łomży w ciągu drogi nr 61 po wschodniej stronie w postaci obwodnicy o długości ok. 10 km z odejściem w kierunku Zambrowa, Ostrowi Mazowieckiej i w kierunku Ostrołęki. Układ docelowych dróg tranzytowych w rejonie Łomży pokazano jako element nadrzędny na planszy diagnozy. Rozwiązania projektowe i funkcjonalne systemu transportowego gminy powinny być dostosowane do ww. układu dróg i obwodnic węzła łomżyńskiego.

Teren gminy jest położony na skraju Narwi, co ma istotny wpływ na ukształtowanie układu komunikacyjnego regionu. Na terenie miasta Łomży istnieją dwa mosty przez Narew. Na terenie gminy nie występują inne przeprawy przez rzekę poza lokalnym, gospodarczym promem w rejonie wsi Rakowo (teren gminy Piątnica).

Należy zauważyć, że gmina Łomża nie jest ośrodkiem ruchotwórczym i wobec tego istnieje stosunkowo duża równowaga między lokalnymi potrzebami i uwarunkowaniami lokalnego systemu transportowego. Konflikty komunikacyjne występują wyłącznie w związku z ruchem tranzytowym. Drogi wylotowe z Łomży mimo, że dają dobre połączenia komunikacyjne z siecią drogową kraju są w obszarach przebiegu przez wsie uciążliwe a docelowo będą wymagały wyłączenia z ruchu lokalnego, rolniczego i będą wymagały ograniczenia w obsłudze terenów przyległych.

Głównymi drogami o znaczeniu regionalnym są drogi krajowe i wojewódzkie, które powinny posiadać klasę funkcjonalną wg Rozporządzenia MTiGM z dnia 02.03.1999 r - dla dróg krajowych minimum „Gp” lub „G” dla dróg wojewódzkich minimum „Z” lub „G”, dla dróg powiatowych klasę „Z” lub „L”.

W niniejszym opracowaniu wydzielono i ustalono przebiegi następujących dróg i odpowiadające im funkcje wg. powyższego „Rozporządzenia”:

- Łomża - Zambrów - droga krajowa nr 63 o klasie funkcjonalnej obecnie G kierunkowo Gp i docelowo S- połączenie z drogą ekspresową Warszawa- Białystok nr 8 w rejonie obejścia Zambrowa,
- Łomża - Ostrołęka - Warszawa droga krajowa nr 61 o klasie funkcjonalnej obecnie G kierunkowo Gp,
- Łomża - Śniadowo- Ostrów Mazowiecka (Warszawa) droga wojewódzka nr 677 o klasie funkcjonalnej obecnie G kierunkowo Gp,

- Łomża - Nowogród - (Olsztyn) droga wojewódzka nr 645 o klasie funkcjonalnej obecnie G kierunkowo Gp,
- Łomża - Mężenin - (do drogi nr 8) i dalej w kierunku Białegostoku droga wojewódzka nr 679 o klasie funkcjonalnej obecnie i kierunkowo G,
- odcinki dróg powiatowych o znaczeniu lokalnym - wg planszy diagnozy,
- odcinki ważniejszych dróg gminnych wg planszy diagnozy.

Wstępna analiza wykazała, że wszystkie odcinki dróg zaliczonych do podstawowego systemu drogowego nie spełniają wymagań (dla swego poziomu klasy) ww. Rozporządzenia w zakresie parametrów technicznych i użytkowych, ilości włączeń, zasad obsługi terenów przyległych itp. Wyjątkiem są niektóre odcinki dróg dojazdowych, dla których wymagania normatywne są liberalne.

Przebieg drogi nr 61 transportem ciężarowym oraz jej wysoka ranga jako ważnej drogi międzynarodowej, turystycznej i wakacyjnej została w ostatnim czasie dostrzeżona. Podjęto szereg decyzji zmierzających do pełnej modernizacji drogi i dostosowanie nawierzchni do obciążeń powyżej 115 KN/oś.

Wpływ przyszłej drogi ekspresowej Warszawa - Białystok projektowanej przez teren województwa podlaskiego jako połączenia z krajowym i europejskim systemem dróg ruchu szybkiego jest dla terenu gminy pośredni poprzez połączenia drogowe Łomża - Zambrów i Łomża - Ostrów Mazowiecka.

Na planszy diagnozy wydzielono drogi nadrzędne i o znaczeniu lokalnym o długościach w obszarze gminy:

- drogi krajowe - łącznie ok. 17,1 km,
- drogi wojewódzkie - łącznie ok. 29 km,
- drogi powiatowe łącznie ok. 58,8 km.

Odcinki głównych dróg gminnych wydzielone w niniejszej diagnozie na terenie obszaru gminy posiadają długość około 75 km w tym drogi o nawierzchni twardej lub ulepszonej około 25 km.

Dużym problemem lokalnym jest brak wyizolowanych ciągów pieszych (docelowo także ścieżek rowerowych) wzdłuż dróg tranzytowych i wylotowych z Łomży w tym także wzdłuż dróg rekreacyjnych nad Narwią.

Należy się też liczyć ze stałym wzrostem uciążliwości przebiegu głównych dróg tranzytowych przez teren gminy. Na terenie gminy przewiduje się budowę części odcinka obwodnicy Łomży, która na podstawie dotychczasowych studiów przebiegać będzie poza fortami na nową przeprawę mostową powyżej ostatnio zrealizowanego mostu na wylocie ul. Sikorskiego w Łomży. Dalej przebieg obwodnicy Łomży będzie przecinał drogę nr 63 (węzeł lub skrzyżowanie o częściowo ograniczonych relacjach), dalej będzie przecinał obecną „szosę do Mężenina” tj. drogę nr 679 (główny węzeł drogowy w rejonie Łomży z odejściem obwodnicy w kierunku drogi nr 61 do Ostrołki poprzez ulicę Poznańską) i dalej do drogi nr 677 z obejściem Konarzyc. Przebieg dróg tranzytowych pokazano jako elementy nadrzędne na planszy diagnozy. Obwodnice i obecne przebiegi dróg nr 61 i nr 63 są też ważnymi drogą rekreacyjnymi obciążonymi ruchem letnim i turystycznym. W sieci drogowej gminy należy rezerwować teren pod obwodnice wykluczając jej obudowywanie i zainwestowanie inne niż rolnicze.

Jednocześnie należy zauważyć, że obecnie poza szczególnymi okresami ruchów rekreacyjnych i wakacyjnych ruch tranzytowy jest w godzinach szczytu w 55% związany z regionem (dojazdy do Łomży) lub samym obszarem gminy.

Podstawowe drogi i ulice wiejskie leżące w ciągach dróg powiatowych powinny być zaliczone do min. klasy funkcjonalnej „L” a w ciągach dróg gminnych do klasy funkcjonalnej „D”. Niezbędne poszerzenia pasów ulicznych dotyczą głównie obszarów skrzyżowań. Przewiduje się docelowe szerokości dróg powiatowych i podstawowych dróg gminnych min. 15m, dla wyższych klas minimum 20,0 - 30,0 m. Pozwala to na urządzenia pasa drogowego, ale będzie niekiedy niewystarczające dla przeprowadzenia uzbrojenia (szczególnie w wypadku istnienia zieleni wysokiej lub zajęcia terenu przez niewłaściwie ułożone sieci podziemne, których nie można przebudować).

Na planszy diagnozy wskazano występujące obecnie miejsca niebezpieczne. W tym wskazano 10 miejsc w postaci niebezpiecznych luków lub skrzyżowań na drogach krajowych i wojewódzkich i min. 4 miejsca niebezpieczne na drogach powiatowych. Niebezpieczne miejsca o niewłaściwej geometrii

i ograniczonej widoczności powinny ulec przebudowie zgodnie z wymaganiami normatywów technicznych. Wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich należy już obecnie ograniczyć ilość zjazdów i zakres obsługi terenów przyległych.

Na terenie gminy występują następujące obiekty obsługi ruchu drogowego i systemu transportowego:

- 2 stacje paliw,
- parkingi przydrożne oraz MOP-y w miejscowości Chojny i Wygoda,
- przystanki PKS-u na terenie wszystkich głównych wsi gminy,
- warsztaty obsługi i naprawcze branży komunikacyjnej ok. 10 obiektów.

W dalszej fazie opracowaniach urbanistycznych należy przeanalizować na tle potrzeb gospodarczych i specyfiki przestrzennej gminy i miasta funkcjonalność oraz gęstość sieci drogowej, dostępność oraz zasady obsługi terenów ze szczególnym uwzględnieniem zagadnienia zjazdów z dróg o charakterze tranzytowym (klasy G i Gp), zagadnienia zbilansowania miejsc postojowych na terenach mieszkaniowych i przy głównych lokalizacjach usług lub miejsc pracy oraz zagadnienia budowy ciągów ścieżek rowerowych. Podstawowym zagadnieniem jest określenie wymagań i docelowej funkcji obwodnicy Łomży oraz zagadnień etapowania rozwoju sieci drogowej w rejonie miasta i gminy Łomża.

Oprócz dróg tranzytowych i powiatowych na terenie wsi gminnych występują drogi i ulice wewnętrzne (dojazdy gospodarcze i dojazdy na terenach zamieszkania) oraz drogi zakładowe. Drogi te nie podlegają szczegółowej analizie w ramach studium ogólnego. Drogi i ulice dojazdowe nie wydzielone na rysunku planu oraz drogi i ulice wewnętrzne są adaptowane w zakresie swej funkcji i przebiegu, mogą być modernizowane zależnie od potrzeb lokalnych.

Całość docelowej sieci dróg i ulic gminy wymaga sukcesywnych modernizacji i przebudów tak aby w ciągu około 15 najbliższych lat doprowadzić do ulepszenia nawierzchni i wzmocnienia słabej podbudowy oraz likwidacji miejsc niebezpiecznych oraz dostosowania do wymaganych przepisami parametrów technicznych. Obecne funkcje transportu drogowego na drogach tranzytowych wymagają wzmocnień konstrukcji jezdni dostosowujących do obciążenia i nacisków pojazdów transportowych dla 110 i 115 KN/oś.

Komunikacja obszaru zmiany studium

W obszarze zmiany studium występują dobre oraz bardzo dobre warunki dostępności komunikacyjnej. Przeważająca część opracowania została wyznaczona w celu aktualizacji przebiegu budowanej drogi ekspresowej S61, która stanowi obwodnicę miasta Łomża oraz posiada węzły komunikacyjne z drogami niższych kategorii. Obszary wysunięte najdalej na wschód zlokalizowane są przy drodze krajowej nr 63 oraz przy jej skrzyżowaniu z drogą wojewódzką nr 679. Analizowany teren w miejscowości Konarzyce graniczy z drogą wojewódzką nr 677. Tereny mieszczące się w obrębach ewidencyjnych Chojny Młode oraz Grzymały Szczepankowskie sąsiadują z drogą krajową nr 61. Ponadto przez obszar w północnej części opracowania przebiega droga wojewódzka nr 645. Powyższe uwarunkowania dają możliwość bezpośredniego dojazdu do większych miast w regionie, tj. Ostrołęka, Ostrów Mazowiecka, Zambrów czy Białystok. Obszary położone w miejscowościach Jarnuty oraz Łochtynowo oddalone są od głównych tras o mniej niż kilometr, a powiązania komunikacyjne zapewniają drogi niższych kategorii.

VII. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

VII. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

1. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy znajduje się jedno z ujęć dla miasta Łomży. Ujęcie to oparte na 6-ciu studniach głębinowych o łącznej wydajności 450 m³/h, usytuowane jest w obszarze wsi Giełczyn i Zawady. Woda ze stacji wodociągowej doprowadzana jest do miasta przewodem magistralnym o średnicy 450 mm biegnącym wzdłuż drogi nr 63 Łomża - Zambrów.

Gmina Łomża zводociągowana jest w 100% (biorąc pod uwagę liczbę wsi objętych siecią wodociągową). Dla porównania, średni procent zводociągowania wsi w województwie podlaskim wynosi 71% (wg stanu z 31.12.2000 r). Wodociągami zbiorowymi w gminie objętych jest 40 wsi, poprzez 134 km sieci wodociągowej i 2160 przyłączy wodociągowych.

Sieć funkcjonuje w postaci następujących wodociągów grupowych:

Wodociąg „Kupiski”

Ujęcie i stacja wodociągowa

Wodociąg oparty jest na dwóch studniach głębinowych o następujących parametrach:

Lp	Nr studni	Głębokość (m)	Zasoby eksploatacyjne ujęcia (m ³ /h)	Rok włączenia studni do eksploatacji	Rodzaj studni
1.	SW-1	72	44,0	1964	podstawowa
2.	SW-2	64		1974	podstawowa

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w kategorii „B” zostały określone na $Q_e=44\text{m}^3/\text{h}$, przy depresji 18 m. Maksymalna wielkość poboru wody nie może przekraczać $Q_{d\max}=315,0\text{m}^3/\text{d}$.

Pozwolenie wodno-prawne (Decyzja OŚ.6210.1 - 72/97) zostało wydane na okres dziesięciu lat i jego ważność upływa 31.01.2008 roku. Dla ujęcia w Nowych Kupiskach został opracowany „Projekt stref ochronnych ujęcia”. Wyznaczona strefa ochrony bezpośredniej 10 m znajduje się w granicach działki, a z uwagi na dobrą izolację warstwy wodonośnej tego ujęcia, nie ma konieczności ustanawiania strefy ochrony pośredniej.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody. Woda ze studni tłoczona jest na trzy odzłaziacze oraz dwa hydrofory utrzymujący ciśnienie i podawana na sieć. Stacja wybudowana w latach 70-tych wymaga natychmiastowej modernizacji, ponieważ występują problemy z uzdatnianiem wody, urządzenia do uzdatniania są małej wydajności i podawana woda jest złej jakości.

Zasięg wodociągu

Omawiane ujęcie i stacja wodociągowa zaopatruje w wodę wsie: Nowe Kupiski, Stare Kupiski oraz Bożenica i jest spięta z wodociągiem „Jarnuty”. Długość sieci wodociągowej na terenie wynosi 13,2 km z 339 przyłączami o długości 8,5 km. Sieć wykorzystana jest prawie w 100%.

Wodociąg grupowy „Stara Łomża Przy Szosie”

Ujęcie i stacja wodociągowa

Wodociąg oparty jest na jednej studni głębinowej o głębokości 56 m i zasobach eksploatacyjnych w kategorii „B” - $Q_e=44,9\text{m}^3/\text{h}$ przy $s=3,7\text{ m}$.

Pozwolenie wodno-prawne (Decyzja RLIOŚ.6223/1/2/2001) na pobór wód podziemnych i eksploatację urządzeń dla potrzeb wodociągu wiejskiego zostało wydane na okres 5 lat i jest aktualne do 31 marca 2006 roku. Maksymalny pobór wody nie może przekraczać $Q_{d\max}=74\text{m}^3/\text{d}$

Ustanowiona decyzją strefa ochrony bezpośredniej wynosi 10x7,5x7 m. Z „Projektu stref ochronnych ujęcia” wynika, że nie ma potrzeby wyznaczania strefy ochrony pośredniej.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody. Do poboru, uzdatniania, magazynowania i poboru wody służą następujące urządzenia: 1 pompa głębinowa, 2 zbiorniki hydroforowe, chlorator i wodomierz.

Wody popłuczne ze stacji odprowadzane są poprzez 5 komorowy odстойnik kanalizacja do pobliskiego

rowu melioracyjnego.

Planuje się likwidację tego ujęcia i włączenie sieci do wodociągu grupowego „Siemień” poprzez pompownię wody.

Zasięg wodociągu

Wodociąg o długości 5,9 km obsługuje jedynie wieś Starą Łomżę i Zosin. Ilość przyłączy włączonych do sieci wodociągowej to 125 sztuk o długości około 3,7 km. Sieć wykorzystana jest w ponad 90%,

Wodociąg grupowy „Jarnuty”

Ujęcie i stacja wodociągowa

Wodociąg oparty jest na dwóch studniach głębinowych o następujących parametrach:

Lp	Nr studni	Głębokość (m)	Zasoby eksploatacyjne studni (m ³ /h)	Rok włączenia studni do eksploatacji	Rodzaj studni
1.	SW-1	83	50	19....	podstawowa
2.	SW-2	83	51	19....	podstawowa

Pobór wody nie może przekraczać wielkości $Q_{d\dot{s}r}=420\text{m}^3/\text{d}$.

Pozwolenie wodno-prawne (Decyzja OŚ, 6210 J-124/93) zostało wydane na okres dziesięciu lat i jego ważność upływa 31.08.2003 roku. Dla ujęcia został opracowany „Projekt stref ochronnych ujęcia”. Wyznaczona strefa ochrony bezpośredniej 8 m znajduje się w granicach działki, a z uwagi na dobrą izolację warstwy wodonośnej tego ujęcia, nie ma konieczności ustanawiania strefy ochrony pośredniej.

Stacja wodociągowa wybudowana w latach 90-tych, pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody. Stacja wymaga rozbudowy o zbiorniki wyrównawcze.

Zasięg wodociągu

Omawiane ujęcie i stacja wodociągowa zaopatruje w wodę wieś: Jarnuty, Dłużniewo, Łochtynowo, Sierzputy Młode, Stare Sierzputy, Janowo, Grzymały, Chojny Młode oraz Stare Chojny (9 wsi). Sieć wodociągowa jest spięta z wodociągiem „Kupiski”. Długość sieci wodociągowej na terenie wynosi 19,9 km z 284 przyłączami o długości 8,1 km. Sieć wykorzystana jest prawie w 100%.

Wodociąg grupowy „Siemień”

Ujęcie i stacja wodociągowa

Wodociąg oparty jest na dwóch studniach głębinowych o następujących parametrach:

Lp	Nr studni	Głębokość (m)	Zasoby eksploatacyjne studni (m ³ /h)	Rok włączenia studni do eksploatacji	Rodzaj studni
1.	SW-1	56	76	1980	podstawowa
2.	SW-2	56		1975	podstawowa

Pobór wody nie może przekraczać wielkości $Q_{d\dot{s}r}=150\text{m}^3/\text{d}$.

Pozwolenie wodno-prawne (Decyzja OŚ.6210.1-4/98) zostało wydane na okres dziesięciu lat i jego ważność upływa 31.03.2003 roku. Dla ujęcia został opracowany „Projekt stref ochronnych ujęcia”. Wyznaczona strefa ochrony bezpośredniej 8 m znajduje się w granicach działki, a z uwagi na dobrą izolację warstwy wodonośnej tego ujęcia, nie ma konieczności ustanawiania strefy ochrony pośredniej.

Zmodernizowana stacja wodociągowa, pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody. Stacja wymaga rozbudowy o zbiorniki wyrównawcze.

Zasięg wodociągu

Omawiane ujęcie i stacja wodociągowa zaopatruje w wodę wieś: Siemień Nadrzeczny, Pniewo i Rybno (3 wieś). Długość sieci wodociągowej na terenie wynosi 11,9 km z 222 przyłączami o długości 6,9 km. Sieć wykorzystana jest prawie w 100%.

Wodociąg grupowy „Modzele Stare”

Ujęcie i stacja wodociągowa

Wodociąg oparty jest na dwóch studniach głębinowych o następujących parametrach:

Lp	Nr studni	Głębokość (m)	Zasoby eksploatacyjne studni (m ³ /h)	Rok włączenia studni do eksploatacji	Rodzaj studni
1.	SW-1	59	47	1962	podstawowa
2.	SW-2	67		1979	podstawowa

Pobór wody nie może przekraczać wielkości $Q_{dsr}=500\text{m}^3/\text{d}$.

Pozwolenie wodno-prawne (Decyzja OŚ.6210.1-5/98) zostało wydane na okres dziesięciu lat i jego ważność upływa 31.08.2003 roku. Dla ujęcia został opracowany „Projekt stref ochronnych ujęcia”. Wyznaczona strefa ochrony bezpośredniej 10 m znajduje się w granicach działki, a z uwagi na dobrą izolację warstwy wodonośnej tego ujęcia, nie ma konieczności ustanawiania strefy ochrony pośredniej.

Stacja wodociągowa wybudowana w latach 80-tych, pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody, jest przystosowana do rozbudowy o zbiorniki wyrównawcze.

Zasięg wodociągu

Omawiane ujęcie i stacja wodociągowa zaopatruje w wodę wsie: Stare Modzele, Wygoda, Milewo, Wyrzyki, Modzele Skudosze, Modzele Wy pychy, Gać, Lutostań, Koty, Puchały (10 wsi). Długość sieci wodociągowej na terenie wynosi 29,5 km z 315 przyłączami o długości 12,7 km. Sieć wykorzystana jest prawie w 100%.

Wodociąg grupowy „Podgórze”

Ujęcie i stacja wodociągowa

Wodociąg oparty jest na dwóch studniach głębinowych o następujących parametrach:

Lp	Nr studni	Głębokość (m)	Zasoby eksploatacyjne studni (m ³ /h)	Rok włączenia studni do eksploatacji	Rodzaj studni
1.	SW-1	67	65	19....	podstawowa
2.	SW-2	95		19....	podstawowa

Pobór wody nie może przekraczać wielkości $Q_{dsr}=492\text{m}^3/\text{d}$.

Pozwolenie wodno-prawne (Decyzja RLiOŚ.6223/1/3/2001) zostało wydane na okres dziesięciu lat i jego ważność upływa 31.04.2006 roku. Dla ujęcia została wyznaczona strefa ochrony bezpośredniej o promieniu 10 m i nie ma konieczności ustanawiania strefy ochrony pośredniej (według „Projektu stref ochronnych dla potrzeb wodociągu Podgórze”).

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody i wymaga modernizacji oraz rozbudowy o zbiorniki wyrównawcze oraz n stopień pompowania wody.

Zasięg wodociągu

Ujęcie i stacja wodociągowa zaopatruje w wodę wsie: Podgórze, Giełczyn, Zawady Wieś, Siemień Rowy oraz wsie z dawnego wodociągu „Konarzyce” - Konarzyce, Boguszyce, Czaplice, Mikołajki, Kisiołki i Andrzejki (razem 10 wsi). Długość sieci wodociągowej na terenie wynosi 40,2 km z 666 przyłączami o długości 17,6 km. Sieć wykorzystana jest prawie w 100%.

Wodociąg grupowy „Bacze Suche”

Ujęcie i stacja wodociągowa

Wodociąg oparty jest na jednej studni głębinowej o głębokości 45 m i zasobach eksploatacyjnych w kategorii B 25 m³/d, a pobór wody nie może przekraczać $Q_{dsr}=32\text{m}^3/\text{d}$.

Pozwolenie wodno-prawne (Decyzja OŚ. 621 OJ-120/93) zostało wydane na okres dziesięciu lat i jego ważność upływa 31.07.2003 roku. Dla ujęcia został opracowany „Projekt stref ochronnych ujęcia” i wyznaczona strefa ochrony bezpośredniej o promieniu 8 m znajdująca się w granicach działki. Z uwagi

na dobrą izolację warstwy wodonośnej wokół ujęcia, nie ma konieczności ustanawiania strefy ochrony pośredniej.

Stacja wodociągowa wybudowana w latach 90-tych, pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody. Stacja wymaga rozbudowy o zbiorniki wyrównawcze,

Zasięg wodociągu

Omawiane ujęcie i stacja wodociągowa zaopatruje w wodę jedynie wieś Baczę Suche. Długość sieci wodociągowej na terenie wsi wynosi 0,8 km z 20 przyłączami. Sieć wykorzystana jest prawie w 100%.

Zaopatrzenie w wodę pozostałych wsi

- **do wodociągu „Sławiec”** (gmina Nowogród) podłączona jest z gminy Łomża wieś Jednaczewo. Długość sieci wodociągowej wynosi 11,1 km. Wykonanych jest 90 przyłączy wodociągowych o długości około 2,1 km,
- **z wodociągu miejskiego „Łomża”** zaopatrywana jest wieś Stara Łomża Naci Rzeką. Sieć wodociągowa posiada długość 1,6 km i 86 przyłączy wodociągowych,

Eksploatacją stacji i sieci wodociągowej na terenie gminy Łomża zajmuje się zakład Wodociągi Wiejskie Spółka z o.o. w Łomży

2. Odprowadzenie ścieków

Odprowadzenie ścieków sanitarnych w gminie Łomża odbywa się głównie do przydomowych, lokalnych zbiorników bezodpływowych z przeznaczeniem do wywożenia.

Na terenie gminy Łomża dwie wsie są skanalizowane: Stare Kupiski i Mikołajki. Ścieki z obszaru wsi Stare Kupiski siecią kanalizacji sanitarnej o długości 6,7 km poprzez przepompownię i kanał tłoczny, odprowadzane są do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej w Łomży i do oczyszczalni ścieków. Planowana jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na obszar wsi Bożenica i Nowe Kupiski według opracowanej dokumentacji technicznej z 2001 roku. Inwestycja obejmuje budowę około 4 km sieci kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej umożliwiającej podłączenie wszystkich istniejących budynków mieszkalnych.

Wieś Mikołajki posiada własną oczyszczalnię ścieków, do której ścieki doprowadzane są siecią kanalizacji sanitarnej o długości 0,9 km poprzez 32 przyłącza.

Wszystkie informacje dotyczące zaopatrzenia gminy w wodę i odprowadzenia ścieków zostały opracowane na podstawie danych (aktualnych na dzień 31 grudnia 2001 roku) uzyskanych z Urzędu Gminy w Łomży i Wodociągów Wiejskich Spółka z o.o. w Łomży.

3. Zaopatrzenie w gaz

Istniejący system gazociągów wysokiego ciśnienia na terenie naszego województwa pozwala na bezpośrednie zaopatrzenie w gaz przewodowy gminy Łomża. Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia stanowiący odgałęzienie w kierunku Łomży o średnicy 200 mm od gazociągu relacji Białystok - Rembelszczyzna o średnicy 250 mm.

Zaopatrzenie w gaz, zarówno miasta i gminy następuje poprzez nowoczesną, wybudowaną w 1996 r., stację redukcyjno-pomiarową I-go stopnia, o wydajności 9-12 tys.m³/d. Sieć gazowa średniego ciśnienia o długości około 3,5 km doprowadzona jest do wsi Stara Łomża Przy Szosie, gdzie jest 40 odbiorców.

Do czasu rozbudowy systemu zaopatrzenia w gaz przewodowy wskazane jest utrzymanie i rozwijanie stosowania gazu propan - butan przez mieszkańców gminy.

4. Elektroenergetyka

Gmina Łomża zasilana jest w energię elektryczną liniami napowietrznymi 15kV z trzech istniejących stacji transformatorowych 110/15kV w Łomży (GPZ-I, RPZ-H, RPZ-IH Jantar), Przez teren gminy przebiegają linie elektroenergetyczne 110kV relacji Łomża - Zambrów, Ostrołęka - Łomża, Łomża - kierunek Nowogród, Łomża - Wizna.

Na terenie gminy znajduje się 88 stacji transformatorowych 15/0,4kV. W większości przypadków są to słupowe stacje transformatorowe typu ŻH, STS lub STSa.

Odbiorcy energii elektrycznej są obsługiwani przez posterunek energetyczny w Łomży. Remontu

i modernizacji wymagają następujące urządzenia elektroenergetyczne:

- dawna linia napowietrzna 30kV Łomża - Wygoda - Zambrów,
- linie napowietrzne 15kV relacji Łomża - Śniadowo, - Nowogród z odgałęzieniem do Jednaczewa, - Giełczyn, - Kossaki, - Pogdórze,
- sieć elektroenergetyczna SN i nn we wsi Stara Łomża p/Szosie,

Aktualnie w gminie, ze względu na konfigurację sieci elektroenergetycznej SN i jej stan techniczny, dostarczana jest moc i energia elektryczna do odbiorców w ilości przez nich zapotrzebowanych. Ilość stacji transformatorowych 15/0,4kV jest wystarczająca w stosunku do potrzeb odbiorców.

Infrastruktura techniczna obszaru zmiany studium

Tereny zmiany studium w przeważającej części obejmują grunty wolne od zabudowy, dlatego ich wyposażenie w infrastrukturę techniczną nie jest wysokie. Jednak dzięki położeniu na obrzeżach systemów osadniczych możliwe jest szybkie doprowadzenie sieci wodociągowej, elektroenergetycznej czy telekomunikacyjnej. Trwająca budowa drogi ekspresowej także wiąże się z wyposażeniem w odpowiednią infrastrukturę techniczną. W miejscach, gdzie występuje już zainwestowanie doprowadzone są sieci wodociągowe (obszar w miejscowości Chojny Młode, Nowe Kupiski, zakład w Grzymałach Szczepankowskich, Podgórzu), elektroenergetyczne oraz telekomunikacyjne. Istniejąca zabudowa posiada indywidualne zbiorniki na nieczystości. Obszary położone przy wschodniej granicy Giełczyna sąsiadują bezpośrednio z MPWiK, w granicach którego wyznaczono bezpośrednią strefę ochrony ujęcia wody. Przez teren w obrębach ewidencyjnych Bożenica, Chojny Młode oraz Grzymały Szczepankowskie przebiega linia elektroenergetyczna 110 kV. Odcinek wysunięty najdalej na południe przecina linia elektroenergetyczna 400 kV. Przez pozostałe obszary biegną również linie niższych napięć (teren w Jarnutach, Nowych Kupiskach, Jednaczewie, Boguszycach, Konarzycach, Giełczynie).

Teren zmiany studium w miejscowości Giełczyn przecina istniejącą farmę fotowoltaiczną, z kolei w obszarze w Jarnutach mieści się elektrownia wiatrowa służąca pozyskiwaniu energii elektrycznej.

Wokół elektrowni wiatrowej w miejscowości Jarnuty funkcjonuje strefa ochronna w promieniu 1,5 km (stanowiąca wartość 10H wysokości całkowitej elektrowni wiatrowej) wykluczająca możliwość lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej. Obejmuje ona następujące miejscowości: Jarnuty, Łochtynowo, Dłużniewo, Janowo, Sierpity Młode, Stare Kupiski oraz miasto Łomża.

Przez obszar zmiany studium (w obrębie ewidencyjnym Dłużniewo i Jarnuty) przebiega Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej, której celem jest zwiększenie dostępu do Internetu dla instytucji publicznych, przedsiębiorstw i mieszkańców obszarów peryferyjnych zagrożonych „wykluczeniem cyfrowym”.

Pozostałe zagadnienia wymagane zgodnie z art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dla obszaru zmiany studium:

Na obszarze zmiany studium nie występują:

- obszary występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- obszary naturalnych zagrożeń geologicznych (osuwania się mas ziemnych);
- rekomendacje lub wnioski zawarte w audycie krajobrazowym jak i krajobrazy priorytetowe.

VIII. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU

VIII. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU

W zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- położenie północnej części obszaru gminy w zasięgu krajowej sieci ekologicznej ECO-NET PL oraz Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi, co świadczy o dużym przyrodniczym potencjale obszaru gminy,
- położenie gminy w obszarze funkcjonalnym Zielone Płuca Polski,
- znaczne zróżnicowanie przyrodnicze - szczególnie północnej części obszaru gminy - z zachowaniem licznych obszarów w stanie zbliżonym do naturalnego,
- korzystne warunki dla rozwoju różnych form turystyki, wypoczynku i rekreacji, szczególnie na obszarze Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi oraz w jego sąsiedztwie,
- występowanie użytków zielonych w obrębie zmeliorowanych dolin rzecznych, umożliwiających rozwój intensywnej hodowli bydła,
- położenie wzdłuż wodnego szlaku turystycznego wiodącego na Pojezierze Augustowskie - (rzeka Narew),
- występowanie znacznych, zwartych obszarów gleb sprzyjających produkcji rolnej, szczególnie w zachodniej części obszaru gminy,
- znaczna poprawa stanu sanitarnego wód Narwi w wyniku sukcesywnego rozwiązywania gospodarki ściekowej na obszarach położonych powyżej gminy Łomża,
- dobre warunki aerosanitarne przy braku większych źródeł emitujących zanieczyszczenia do atmosfery.

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

- zanieczyszczenie wód rzeki Gać, pochodzenia zewnętrznego, zanieczyszczających rzekę Narew,
- występowanie zagrożeń powodziowych na części obszarów atrakcyjnych turystycznie,
- brak systemowego rozwiązania zbiórki, selekcji i transportu odpadów stałych,
- nierozwiązana gospodarka ściekowa na obszarze części gminy.

W zakresie demografii, obsługi ludności i mieszkalnictwa:

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- korzystne położenie względem regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju miasta Łomża, gdzie występuje koncentracja placówek usługowych o znaczeniu lokalnym, ponadlokalnym i regionalnym,
- występowanie podstawowych placówek usługowych o znaczeniu lokalnym, korzystna struktura wieku ludności,
- wzrost zaludnienia w gminie,
- korzystna sytuacja lokalowa w placówkach oświaty,
- korzystne warunki mieszkaniowe charakteryzujące się dużą powierzchnią użytkową mieszkania na 1 osobę i małą ilością osób w mieszkaniu oraz wzrostem powierzchni użytkowej budowanych mieszkań.

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

- duże rozmiary bezrobocia, szczególnie wśród absolwentów i ludzi młodych w przedziale wiekowym 18-34 lata.

W zakresie rolnictwa:

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- duży udział użytków rolnych w strukturze użytków gruntowych,
- korzystne warunki do dalszego rozwoju produkcji zwierzęcej, w szczególności bydła mlecznego oraz trzody chlewnej,
- duży udział kompleksów pszennych i żytnich dobrych w gruntach ornych predysponowanych do produkcji roślinnej o wysokiej wydajności, w szczególności roślin przemysłowych oraz paszowych dla produkcji zwierzęcej,
- duży udział gruntów stanowiących własność indywidualną a także korzystna struktura wieku właścicieli tych gospodarstw daje możliwość dalszego rozwoju produkcji specjalistycznej, wysokotowarowej,

- korzystne proporcje gruntów ornych do użytków zielonych w poszczególnych gospodarstwach rolnych,
- wysoki poziom środowiska naturalnego daje szansę na dalszy rozwój rolnictwa ekologicznego,
- wysokie walory krajobrazowe gminy stwarzają szansę dalszego rozwoju agroturystyki

Uwarunkowania hamujące rozwój:

- niski wskaźnik zmeliorowania użytków zielonych przy stosunkowo dużej ich powierzchni nie w pełni wykorzystywanej do produkcji pasz,
- brak dostatecznie rozwiniętej bazy przetwórczej,
- trudności ze zbytem produktów rolnych po korzystnych cenach,
- niewystarczający poziom szkoleń rolniczych dotyczących prowadzenia gospodarstw rolnych nowoczesnymi metodami i ich opłacalnością,
- zbyt mała średnia powierzchnia gospodarstw rolnych oraz niezbyt korzystna struktura agrarna tych gospodarstw.

W zakresie gospodarki:

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- duże zasoby i rezerwy siły roboczej,
- bogate zasoby płodów rolnych,
- występowanie wolnych obiektów do wykorzystania na działalność produkcyjno- usługową,
- istniejąca sieć transportowa - przebiegi dróg krajowych nr 61 i nr 63, przebieg pomocniczej linii kolejowej Śniadowo-Łapy,

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

- występowanie gleb chronionych,

W zakresie turystyki:

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

- obecność części Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi na obszarze gminy,
- szlak wodny Narwi umożliwiający rozwój różnych form turystyki wodnej,
- występowanie oznaczonych pieszych i pieszo-rowerowych szlaków turystycznych umożliwiających uprawianie krajoznawczych form turystyki,
- malowniczość krajobrazu, wynikająca z ukształtowania i pokrycia terenu, z licznymi punktami widokowymi,
- walory wędkarskie rzeki Narew.

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

- brak bazy turystycznej,
- zbyt mała promocja walorów turystycznych.

W zakresie komunikacji:

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- funkcje i połączenia dróg krajowych wraz z mniastotwórczym potokiem ruchu rekreacyjnego,
- założona możliwość realizacji obejścia Łomży z realizacją węzłów i skrzyżowań,
- zrównoważony stosunek obciążenia ruchem w stosunku do stopnia rozwoju sieci drogowej regionu.

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

- braki ulepszonych nawierzchni wielu dróg lokalnych i gminnych,
- zły stan techniczny dróg i ulic wiejskich oraz niska nośność podbudów jezdni,
- braki w rozwoju zaplecza ruchu kołowego w regionie,
- zbyt wąskie pasy drogowe dróg lokalnych i głównych dróg tranzytowych,
- niedorozwój sieci drogowej na niektórych obszarach nowej zabudowy mieszkaniowej wsi w okolicy Łomży,
- brak dostępu do komunikacji kolejowej.

W zakresie zaopatrzenia w wodę

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- istniejące ujęcia oraz stacje wodociągowe pokrywają potrzeby perspektywiczne zapotrzebowania wody,
- bardzo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa obejmująca 40 wsi na terenie gminy,

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

- ujęcia i stacje wodociągowe wymagające modernizacji lub rozbudowy,

W zakresie odprowadzenia ścieków

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej we wsi Stare Kupiski z odprowadzeniem ścieków do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej w Łomży,
- istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej z oczyszczalnią ścieków we wsi Mikołajki,
- opracowana dokumentacja techniczna na sieć kanalizacji sanitarnej we wsiach: Bożenica i Nowe Kupiski,

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

- brak rozwiązywanej gospodarki ściekowej w pozostałej części gminy.

W zakresie zaopatrzenia w gaz

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- istniejący na terenie gminy system gazociągów wysokiego ciśnienia oraz stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia,
- zaopatrzona w gaz przewodowy wieś Stara Łomża Nad Rzeką.

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

- brak sieci gazowej średniego ciśnienia w pozostałej części gminy.

W zakresie elektroenergetyki;

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- istniejące stacje transformatorowe 110/15kV (KPZ) w Łomży

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

1. konieczność przeprowadzenia remontu i modernizacji sieci elektroenergetycznej SN i nn we wsi Stara Łomża p/Szosie oraz linii 15kV relacji Łomża – Śniadowo - Nowogród z odgałęzieniem do Jednaczewa, - Giełczyn - Kossaki, - Podgórze oraz dawna linia napowietrzna 30kV Łomża - Wygoda - Zambrów.

Synteza uwarunkowań rozwoju w zakresie zmiany studium

Zgodnie z uchwałą Nr XXV/206/21 Rady Gminy Łomża z dnia 24 czerwca 2021 r. zmienioną uchwałą Nr XXIX/235/21 z dnia 30 listopada 2021 r. przedmiotem zmiany studium jest aktualizacja przebiegu drogi ekspresowej nr S61 oraz wskazanie obszarów pod docelowe tereny inwestycyjne. Obejmuje ona tereny o łącznej powierzchni ok. 1 032 ha położone w środkowej oraz północno-zachodniej części gminy. Przebieg przez obszar opracowania ww. drogi ekspresowej nr S61 należy do ważniejszych uwarunkowań zewnętrznych predysponujących dalszy rozwój całej gminy. Do głównych uwarunkowań wewnętrznych obszaru zmiany studium zaliczono:

- Obszar objęty zmianą studium stanowią w głównej mierze wolne od zabudowy użytki rolne posiadające dostęp do dróg publicznych, w wybranych podobszarach znajduje się istniejąca zabudowa przemysłowa (w tym farma fotowoltaiczna i elektrownia wiatrowa), a także domy mieszkalne;
- W obrębie analizowanego terenu znajduje się fragment udokumentowanego złoża kruszywa

naturalnego pod nazwą Kisiołki (nr złoża KN 19387);

- W granicach zmiany studium przeważają gleby średniej oraz słabej jakości (przeważnie jest to IV oraz V klasa bonitacyjna); całkowita powierzchnia gruntów chronionych (klas I-III) w rejonie opracowania zajmuje ok. 14 ha;
- Obszar opracowania znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Subniecka Warszawska o numerze 215;
- W obszarze zmiany studium występuje ok. 36 ha zewidencjonowanych lasów;
- Tereny zmiany studium znajdują się częściowo w granicach obszarów prawnie chronionych na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, takich jak:
  - Obszar Chronionego Krajobrazu „Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi”,
  - otulina Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi,
  - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi (PLB140014),
  - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Ostoja Narwiańska (PLH200024);
- Teren zmiany studium znajduje się w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Lepacka Struga $Q=1\%$, na zalanie wodą narażone są fragmenty użytków zielonych o powierzchni ok. 15 ha;
- Głównym źródłem hałasu będzie ruch samochodowy odbywający się budowaną drogą ekspresową; z uwagi na niski stopień skanalizowania gminy w obszarze zmiany studium może dochodzić do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych;
- Przez północną część obszaru zmiany studium przebiega główny korytarz ekologiczny Przełomowa Dolina Narwi (GKPn-7), natomiast przez jego południowy fragment przechodzi główny korytarz ekologiczny Czerwony Bór (GKPnC-5A);
- W granicach zmiany studium występuje 12 stanowisk archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- W ciągu ostatnich lat w gminie Łomża obserwowane były przeważnie korzystne tendencje demograficzne związane ze zwiększaniem się liczby ludności;
- Potencjalni mieszkańcy generują potrzebę wyznaczania nie tylko nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, ale również usługowo-przemysłową, która zapewni nowe miejsca pracy;
- W obszarze zmiany studium występują dobre oraz bardzo dobre warunki dostępności komunikacyjnej;
- Tereny zmiany studium w przeważającej części obejmują grunty wolne od zabudowy, dlatego ich wyposażenie w infrastrukturę techniczną nie jest wysokie. Jednak dzięki położeniu na obrzeżach systemów osadniczych możliwe jest szybkie doprowadzenie sieci wodociągowej, elektroenergetycznej czy telekomunikacyjnej.

W ramach zmiany studium sporządzono odrębne opracowanie pt. „Analiza potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Łomża”, które zawiera szereg aktualnych danych określających potrzeby i możliwości rozwoju gminy wynikające m.in. z analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych oraz demograficznych. W ramach dokumentu „Analizy potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Łomża” opracowano również bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę. Wyniki bilansu terenów, wskazane w ww. opracowaniu umożliwiają w obszarze zmiany studium wyznaczenie terenów:

- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- dla zabudowy zagrodowej,
- dla zabudowy usługowej,
- dla zabudowy lotniskowej,
- dla zabudowy przemysłowej, produkcyjnej i magazynowej.

Powierzchnie, jakie w ramach bilansu terenów można wykorzystać poza obszarami o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zostały wskazane w rozdziale 4 dokument pt. „Analiza potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Łomża”.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Przy opracowaniu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża” posłużono się następującymi materiałami źródłowymi:

- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża opracowany przez WBPP w Łomży w 1993 roku;
  - Wykaz zabytków i obiektów kulturowych sporządzony przez Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Białymstoku - Delegatura w Łomży;
  - Przyroda województwa łomżyńskiego pod redakcją Aleksandra W. Sokołowskiego - Łomża, 1997 rok;
  - Opracowanie fizjograficzne ogólne dla planu zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża opracowane przez „Geoprojekt” Warszawa, 1982 rok;
  - Stan środowiska województwa podlaskiego - WIO Ś w Białymstoku 1999 rok;
  - Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych stałych na terenie województwa łomżyńskiego – gmina Łomża
  - Plan urządzenia Gospodarstwa Leśnego Nadleśnictwa Łomża na lata 2000 - 2009;
  - Mapy glebowo-rolnicze;
  - Program małej retencji w województwie łomżyńskim - Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, Falenty, 1997 rok;
  - Waloryzacja agroekologiczna obszaru Zielone Płuca Polski - IUNG Puławy, 1994 rok;
  - Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego z 1996 roku;
  - Wykaz gruntów sporządzony przez Starostwo Powiatowe w Łomży;
  - Ewidencja obszarów zmeliorowanych Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku;
  - Materiały Rejonu Energetycznego w Łomży;
  - Materiały Wodociągów Wiejskich Spółka z o.o, w Łomży;
  - Dane urzędu statystycznego w Łomży i w Białymstoku;
  - Mapa topograficzna gminy w skali 1 : 25 000;
  - Wykaz wniosków do studium sporządzony przez Urząd Gminy w Łomży;
- oraz **opracowaniami wyższej rangi:**
- Koncepcja Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET - Polska;
  - Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010 sporządzona przez Zarząd Województwa Podlaskiego w sierpniu 2000 roku wraz z poprzedzającymi materiałami diagnostycznymi;

WÓJT GMINY ŁOMŻA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZA- GOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁOMŻA

CZEŚĆ II - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

- UCHWALONE UCHWAŁĄ NR IV/18/02 RADY GMINY ŁOMŻA Z
DNIA 30 GRUDNIA 2002 R.
*Opracował: Łomżyński Zespół Projektowo - Inwestycyjny pod kierunkiem mgr
inż. arch. Alicji Mieszkowskiej*
- Zmiany:
  - 1) UCHWALONA UCHWAŁĄ NR V/17/11 RADY GMINY ŁOMŻA Z
DNIA 31 STYCZNIA 2011 R.
*Opracował:
zespół projektowy pod kierunkiem mgr inż. arch. Alicji Mieszkowskiej*
  - 2) UCHWALONA UCHWAŁĄ NR XVIII/101/12 RADY GMINY ŁOMŻA Z
DNIA 16 MAJA 2012 R.
*Opracował:
zespół projektowy pod kierunkiem mgr inż. arch. Wiktora Panfiluka*
  - 3) UCHWALONA UCHWAŁĄ NR XXII/114/12 RADY GMINY ŁOMŻA
Z DNIA 10 WRZEŚNIA 2012 R.
*Opracował:
zespół projektowy pod kierunkiem: mgr inż. arch. Alicji Mieszkowskiej*
  - 4) UCHWALONA UCHWAŁĄ NR XXIX/154/13 RADY GMINY ŁOMŻA
Z DNIA 27 MARCA 2013 R.
*Opracował:
zespół projektowy pod kierunkiem: mgr inż. arch. Wiktora Panfiluka
Zmiany w tekście studium naniesiono kolorem zielonym*
  - 4) UCHWALONA UCHWAŁĄ XXVIII/176/17 RADY GMINY ŁOMŻA
Z DNIA 30 MARCA 2017 R.
*Opracował:
zespół projektowy pod kierunkiem: mgr inż. Alicji Pejta-Jaworskiej
Zmiany w tekście studium naniesiono kolorem czerwonym*

WÓJT GMINY ŁOMŻA

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁOMŻA

CZĘŚĆ II - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY - tekst jednolity

ZAŁĄCZNIK Nr 3

DO UCHWAŁY
NR XV/136/20
RADY GMINY ŁOMŻA
Z DNIA 19 CZERWCA 2020 R.

Opracował:

zespół projektowy: inż. Marcelin Przesław
                                 mgr Grażyna Paluszkiewicz

Zmiany naniesiono kolorem niebieskim

ŁOMŻA, 2019 R.

WÓJT GMINY ŁOMŻA

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁOMŻA

CZĘŚĆ II - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY - tekst jednolity

ZAŁĄCZNIK Nr 3

DO UCHWAŁY
NR XLII/383/23
RADY GMINY ŁOMŻA
Z DNIA 28 LUTEGO 2023 R.

Opracował:

zespół projektowy: mgr inż. Miłosz Banasiewicz
mgr inż. Ilona Musiałek
mgr Milena Banasiewicz
mgr inż. Patrycja Kosyło
mgr inż. Joanna Jamróż

Zmiany naniesiono kolorem fioletowym

ŁOMŻA, 2023 R.

Spis treści

WPROWADZENIE	6
1. PODSTAWOWE CZYNNIKI ROZWOJU	8
1.1. Mierniki rozwoju gminy.....	8
1.2. Uwarunkowania wspierające rozwój gminy	9
1.3. Uwarunkowania hamujące rozwój gminy.....	9
1.4. Podstawowe problemy do rozwiązania	10
2. CELE ROZWOJU	10
2.1. Cel nadrzędny - strategiczny	11
2.2. Cele szczegółowe	11
2.2.1. Ekologiczne cele rozwoju	11
2.2.2. Społeczne cele rozwoju.....	11
2.2.3. Gospodarcze cele rozwoju	11
2.2.4. Cele rozwoju komunikacji	12
2.2.5. Cele rozwoju infrastruktury technicznej	12
3. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	13
3.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna	13
3.2. Kierunki rozwoju osadnictwa.....	14
3.2.1. Tendencje demograficzne	14
3.2.2. System osadniczy	14
3.3. Kierunki ochrony przestrzeni przyrodniczej.....	15
3.3.1. Szczególne formy ochrony przyrody	15
3.3.2. Sieć dolin pozostałych cieków wodnych.....	17
3.3.3. Lasy	18
3.3.4. Zieleń urządzona	18
3.3.5. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	19
3.3.6. Ochrona powietrza atmosferycznego	19
3.3.7. Ochrona ludzi i środowiska przed hałasem i wibracjami.....	19
3.3.8. Ochrona ludzi i środowiska przed polem elektromagnetycznym ~~szkodliwym~~ ~~elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym~~	20
3.3.9. Ochrona powierzchni ziemi	20
3.4. Kierunki ochrony przestrzeni kulturowej.....	21
3.4.1. Tereny i obiekty dóbr kultury podległe ochronie prawnej	21
3.4.2. Kierunki i zasady ochrony konserwatorskiej	24
3.5. Kierunki i zasady rozwoju obszarów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę.....	26
3.6. Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej	30
3.6.1. Edukacja.....	30
3.6.2. Ochrona zdrowia	31
3.6.3. Opieka socjalna	31
3.6.4. Usługi kultury.....	32
3.6.5. Sport, rekreacja, wypoczynek	32
3.6.6. Mieszkalnictwo	32
3.7. Kierunki rozwoju sfery gospodarczej.....	33
3.7.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	33
3.7.2. Leśnictwo	34
3.7.3. Działalność produkcyjno-usługowa	35
3.7.4. Turystyka.....	35

3.8. Kierunki rozwoju komunikacji	36
3.8.1. Sieć drogowa.....	36
3.8.2. Komunikacja kolejowa.....	39
3.8.3. Transport ciężki i tranzyt.....	40
3.8.4. Ścieżki rowerowe rekreacyjne	40
3.9. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.....	40
3.9.1. Zaopatrzenie w wodę	40
3.9.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	41
3.9.3. Zaopatrzenie w gaz.....	41
3.9.4. Zaopatrzenie w ciepło	42
3.9.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną	42
3.9.6. Gospodarka odpadami.....	43
3.9.7. Telekomunikacja	43
3.10. Ochrona przeciwpożarowa i obrona cywilna.....	44
3.11. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu filar ochronny	45
3.12. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji	46
4. KIERUNKI POLITYKI PLANISTYCZNEJ	46
4.1. Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe	46
4.1. Obszary, dla których obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynika z przepisów szczególnych.....	46
4.2. Obszary, dla których sporządzenie planu miejscowego może być obowiązkowe ze względu na istniejące uwarunkowania	47
5. ZADANIA DLA REALIZACJI CELÓW PUBLICZNYCH	49
5.1. Polityka przestrzenna państwa i samorządu województwa.....	49
5.2. Zadania i programy.....	49
5.3. Zasady współpracy z obszarami sąsiednimi.....	50
6. UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ PRZYJĘTYCH W ZMIANIE STUDIUM	51
7. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU ZMIANY STUDIUM	51
8. UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ PRZYJĘTYCH W ZMIANIE STUDIUM	51
9. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU ZMIANY STUDIUM	51
10.MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	52

WPROWADZENIE

Podstawę prawną opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża” będącego opracowaniem planistycznym dotyczącym całego obszaru administracyjnego gminy stanowią:

ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 i Nr 41, poz. 412, Nr 111, poz. 1279; Dz.U. z 2000 roku, Nr 12, poz. 136 i Nr 100, poz. 1085, Nr 115, poz. 1229, Nr 154, poz. 1804, Dz.U. z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 113, poz. 984, Nr 130, poz. 1112),

uchwała Nr XXXIV/183/2002 Rady Gminy Łomża z dnia 29 maja 2002 roku w sprawie zmiany uchwały o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża.

Zakres merytoryczny studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy obejmuje uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej zgodnie z art. 6 ustawy.

W związku ze zmianą polityki przestrzennej gminy odnośnie terenów położonych w miejscowościach Boguszyce, Konarzyce, Kisiołki, Stare Modzele, Nowe Kupiski, Podgórze, Bacze Suche, Grzymały Szczepankowskie, na których udokumentowano złoża kopalin, Rada Gminy Łomża podjęła Uchwałę Nr XXXVIII/212/13 z dnia 30 grudnia 2013 r. oraz Uchwałę Nr VII/60/19 Rady Gminy Łomża z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża” określając jako zakres zmian wprowadzenie obszarów udokumentowanych złóż kopalin. Powyższa sytuacja ma związek ze zmianą przepisów odrębnych - ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze, której przepisy wymagają ujawnienia w Studium obszarów udokumentowanych złóż kopalin posiadających zatwierdzoną dokumentację geologiczną. Także wydobywanie kopalin ze złóż jest możliwe jeśli nie naruszy sposobu wykorzystania nieruchomości ustalonego w Studium. Koncesja na wydobycie kopalin wymaga uzgodnienia z Wójtem na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża wynika z uchwały Nr XXV/206/21 Rady Gminy Łomża z dnia 24 czerwca 2021 r. zmienionej uchwałą Nr XXIX/235/21 z dnia 30 listopada 2021 r. Przedmiotem zmiany studium jest aktualizacja przebiegu drogi ekspresowej nr S61 oraz wskazanie obszarów pod docelowe tereny inwestycyjne obejmujące przede wszystkim tereny produkcyjne (w tym wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii), składowe, magazynowe, usługowe oraz mieszkaniowe. Zmiana studium obejmuje obszar o łącznej powierzchni ok. 1 032 ha. Sporządzenie zmiany studium stanowi działanie wyprzedzające, które pozwoli na uniknięcie niekorzystnych zmian w strukturze przestrzennej gminy, przy jednoczesnym wsparciu aktywizacji gospodarczej na terenach sąsiadujących z drogą ekspresową.

W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z:

dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
prawa własności gruntów,
jakości życia mieszkańców,
zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
występowania udokumentowanych złóż kopalin.

W studium określa się w szczególności:

- obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych,
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe,
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,
- obszary zabudowane ze wskazaniem, w miarę potrzeb, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę, ze wskazaniem, w miarę potrzeb obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikającą z potrzeby

- zaspakajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej,
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym obszary na których będą stosowane indywidualne i grupowe systemy oczyszczania ścieków, a także tereny niezbędne do wytyczania ścieżek rowerowych,
- *strefy dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych,¹*
- *obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny,*
- obszary, dla których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania,
- obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających ze strategii rozwoju województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa,
- *obszary na których dopuszcza się realizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.*

Opracowanie ma na celu zapewnienie prawidłowej realizacji struktury funkcjonalno - przestrzennej i zobowiązuje organy samorządowe w ich działalności (stanowiąc podstawę do podejmowania uchwał intencyjnych dotyczących planów miejscowych, realizacji zadań własnych z zakresu planowania przestrzennego, gospodarki gruntami, itd.).

Opracowanie składa się z dwóch części:

CZĘŚĆ I - Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne gminy (diagnoza stanu istniejącego)

CZĘŚĆ II - Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy - część uchwalana.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego zbudowano na podstawie analizy uwarunkowań rozwoju zawartych w części I opracowania. Niniejsze studium stanowi podstawę długookresowej polityki przestrzennej i jako jedyny ustawowo dokument planistyczny dotyczy obszaru całej gminy.

CZĘŚĆ II zawiera:

Część tekstową „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” - załącznik nr 4 **3**

Część graficzną „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża”

w skali 1:25 000 - załącznik nr 2 **4**

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XXII/114/12 Rady Gminy Łomża z dnia 10 września 2012 r.

1. PODSTAWOWE CZYNNIKI ROZWOJU

1.1. Mierniki rozwoju gminy

Zawarte w opracowaniu mierniki obrazują, gdzie plasuje się gmina Łomża na tle powiatu i województwa podlaskiego. Prezentowane mierniki zostały opracowane na podstawie materiałów GUS.

LP	Wyszczególnienie	Jednostka miary	gmina Łomża	powiat łomżyński	woje- wództwo podlaskie
1.	Gęstość zaludnienia	osób/km ²	44	36	26
2.	Ruch naturalny ludności	małżeństwa/1000 ludności	6,7	5,6	5,5
		urodzenia/1000 ludności	14,4	13,2	10,9
		przyrost naturalny/1000 ludności	3,4	1,9	-1,5
3.	Zasoby mieszkaniowe	liczba osób w 1 mieszkaniu	3,82	3,74	3,33
		liczba osób na izbę	0,94	0,97	0,88
		pow. użytkowa 1 mieszkania (m ²)	83,0	79,1	75,5
		pow. użytkowa na 1 osobę w m ²	21,7	24,4	22,7
4.	Szkoły podstawowe	liczba uczniów na pomieszcz. do nauczania	11,2	12,4	11,2
		liczba uczniów na szkołę	87	90	86,2
		liczba uczniów na 1 nauczyciela	11	11,7	11,3
5.	Gospodarka	podmioty gospodarki na 1000 ludności	45,4	44,9	70,2
6.	Rynek pracy	pracujący w gosp. narod. na 1000 ludności	63,6	59,1	59,2
		bezrobotni na 1000 ludności	83,2	71,5	58,1
7.	Struktura użytków gruntu wych	% użytki rolne,	76,7	72,4	59,5
		w tym: grunty orne, sady	70,0	72,0	66,6
		łąki trwałe	18,9	12,7	20,4
		pastwiska trwałe	11,1	15,3	13,0
		las i grunty zadrzewione	17,2	22,1	29,5
		pozostałe	6,1	5,5	11,0
8.	Klasyfikacja gleb użytków rolnych	%			
		klasa III	3,4	4,6	6,6
		klasa IV	40,7	37,5	45,0
		klasa V	38,3	32,9	29,6
		klasa VI i VI	17,6	25,0	18,8
9.	Wskaźnik waloryzacji rol- niczej przestrzeni produk- cyjnej	punkty			
		ogólny	52,5	52,1	55,0
		jakość i przydatność gleb	38,3	37,8	41,0
		agroklimat	7,8	8,0	7,5
		rzeźba terenu	4,0	3,8	3,7
10.	Stopień zaspokojenia po- trzeb melioracyjnych	warunki wodne	2,4	2,5	2,8
		%			
		użytki rolne	64,6	43,8	59,4
		grunty orne	60,7	44,2	56,4
11.	Struktura obszarowa indy- widualnych gospodarstw rolnych	użytki zielone	65,4	43,5	62,9
		%			
		1-2 ha	17,9	4,7	8,8
		2-5 ha	17,0	14,0	16,1
		5-10 ha	31,7	32,0	29,5
		10-15 ha	18,8	25,8	23,6
12.	Ludność zamieszkała w gospodarstwach rolnych wg wieku	powyżej 15 ha	14,6	23,5	22,0
		%			
		przedprodukcyjnym	30,7	29,5	26,6
		produkcyjnym	54,5	52,4	53,1
		poprodukcyjnym	14,8	18,1	20,3

		nieprodukcyjnym/100 osób w wieku produkcyjnym	83,5	90,7	88,3
13.	Stopień zwodociągowania	% - ilość wsi objęta siecią wodociągową	100	60,0	71,0
14.	Stopień skanalizowania	% - ilość wsi objęta siecią kanalizacyjną	5	1,5	3,1
15.	Stopień gazyfikacji	% - ilość wsi objęta siecią gazową	2,5	0,4	2,9

* wszystkie dane dotyczą obszarów wiejskich

1.2. Uwarunkowania wspierające rozwój gminy

Do czynników wspierających rozwój gminy można zaliczyć:

- położenie w obszarze „Zielonych Płuc Polski” stwarzające możliwość ekologicznej promocji gminy,
- położenie północnej części obszaru gminy w zasięgu krajowej sieci ekologicznej ECONET PL oraz Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi, co świadczy o dużym przyrodniczym potencjale obszaru gminy,
- położenie gminy przy szlaku turystyki samochodowej relacji Warszawa - Mazury i Pojezierze Suwalsko-Augustowskie oraz wzdłuż wodnego szlaku turystycznego wiodącego na Pojezierze Augustowskie - (rzeka Narew),
- korzystne warunki dla rozwoju różnych form turystyki, wypoczynku i rekreacji, szczególnie na obszarze Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi oraz w jego sąsiedztwie,
- znaczna poprawa stanu sanitarnego wód Narwi w wyniku sukcesywnego rozwiązywania gospodarki ściekowej na obszarach położonych powyżej gminy Łomża,
- malowniczość krajobrazu, wynikająca z ukształtowania i pokrycia terenu, z licznymi punktami widokowymi,
- walory wędkarskie rzek Narwi,
- bardzo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa obejmująca 40 wsi na terenie gminy przy istniejących ujęciach oraz stacjach wodociągowych, które pokrywają potrzeby perspektywiczne zapotrzebowania wody,
- istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej we wsi Stare Kupiski z odprowadzeniem ścieków do miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej w Łomży,
- istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej z oczyszczalnią ścieków we wsi Mikołajki,
- opracowana dokumentacja techniczna na sieć kanalizacji sanitarnej we wsiach: Bożenica i Nowe Kupiski,
- istniejący na terenie gminy system gazociągów wysokiego ciśnienia oraz stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia,
- zaopatrzona w gaz przewodowy wieś Stara Łomża Przy Szosie oraz częściowo Stara Łomża Nad Rzeką,
- duży udział użytków rolnych w strukturze użytków gruntowych,
- korzystne warunki do dalszego rozwoju produkcji zwierzęcej, w szczególności bydła mlecznego oraz trzody chlewnej,
- duży udział kompleksów pszennych i żytnich dobrych w gruntach ornych predysponowanych do produkcji roślinnej o wysokiej wydajności, w szczególności roślin przemysłowych oraz paszowych dla produkcji zwierzęcej,
- duży udział gruntów stanowiących własność indywidualną a także korzystna struktura wieku właścicieli tych gospodarstw dająca możliwość dalszego rozwoju produkcji specjalistycznej, wysokotowarowej,
- korzystne proporcje gruntów ornych do użytków zielonych w gospodarstwach rolnych,
- wysoki poziom środowiska naturalnego daje szansę na rozwój rolnictwa ekologicznego,
- wysokie walory krajobrazowe gminy stwarzają szansę dalszego rozwoju agroturystyki,
- zasoby złóż kopalin **pospolitych** (głównie piaski i żwiry, miejscowo mułki gliny) stwarzające możliwość rozwoju gospodarczego w oparciu o ich wydobycie i przetwarzanie,
- realizacja drogi ekspresowej S61 w obszarze gminy.

1.3. Uwarunkowania hamujące rozwój gminy

Do czynników hamujących można zaliczyć:

- ograniczenia rozwoju przestrzennego i funkcji osadniczej wynikające z potrzeby ochrony:

- rolniczej przestrzeni produkcyjnej (występowanie gleb chronionych),
- najbardziej cennych ekosystemów wodno-łąkowych w dolinach cieków wodnych i innych obniżeniach terenowych,
- złóż surowców,
- ograniczenia w zagospodarowaniu:
  - w strefie ochronnej ujęcia wody,
  - korytarzy infrastruktury technicznej oraz stref ochronnych linii elektroenergetycznych 15 kV,
- występowanie zagrożeń powodziowych na części obszarów atrakcyjnych turystycznie,
- brak systemowego rozwiązania zbiórki, selekcji i transportu odpadów stałych,
- przebieg ruchu tranzytowego przez tereny zabudowy wsi,
- brak rozwiązywanej gospodarki ściekowej w znacznej części gminy,
- ujęcia i stacje wodociągowe wymagające modernizacji lub rozbudowy,
- niski wskaźnik zmeliorowania użytków zielonych przy stosunkowo dużej ich powierzchni nie w pełni wykorzystywanej do produkcji pasz,
- brak dostatecznie rozwiniętej bazy przetwórczej,
- trudności ze zbyt niskimi cenami produktów rolnych po korzystnych cenach,
- niewystarczający poziom szkoleń rolniczych dotyczących prowadzenia gospodarstw rolnych nowoczesnymi metodami i ich opłacalnością,
- zbyt mała średnia powierzchnia gospodarstw rolnych oraz niezbyt korzystna struktura agrarna tych gospodarstw.

1.4. Podstawowe problemy do rozwiązania

Bezrobocie stanowi jedną z najważniejszych barier rozwoju i najgroźniejszych zjawisk w gospodarce gminy. W kategoriach społecznych bezrobocie niesie za sobą zagrożenia socjalne w postaci zjawisk patologicznych i kryminogennych.

Niski poziom wykształcenia rolników, brak stabilnej, opłacalnej produkcji rolnej ograniczają ich aktywność zawodową i społeczną oraz podejmowanie inicjatyw gospodarczych. Brak pozarolniczych miejsc pracy na wsi przy pogarszających się warunkach społeczno - gospodarczych w kraju, potęguje proces narastania bezrobocia rejestrowanego i utajonego. Dążenie do łagodzenia skutków bezrobocia poprzez stwarzanie szans na zagospodarowanie zasobów ludzkich w wyniku przekwalifikowania, stymulowania rozwoju małych firm, jak również, wsparcie finansowe będzie jednym z najważniejszych działań na rzecz rozwoju gminy.

Podstawowym **problemem w zakresie systemu komunikacji** gminy jest eliminacja konfliktów między ruchem tranzytowym i turystycznym, a lokalnym gminy oraz dostosowanie parametrów systemu (standardy, nośności konstrukcji jezdni, stopień bezpieczeństwa itp.) do potrzeb gospodarczych gminy. Istotnym zagadnieniem (w okresie kierunkowym) jest realizacja obejścia Łomży i izolacja ruchu na drodze wojewódzkiej od ruchów rolniczych i pieszych w obszarach wsi.

2. CELE ROZWOJU

Cele rozwoju gminy jak i kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego sformułowane zostały w wyniku wszechstronnej analizy uwarunkowań przedstawionych w pierwszej części opracowania "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża - Diagnoza".

Biorąc za podstawę rozpoznane w trybie sporządzania studium uwarunkowania rozwoju wynikające z:

- dotychczasowego zagospodarowania i uzbrojenia obszaru gminy,
- dotychczasowego przeznaczenia terenów i wniosków w sprawie zmiany przeznaczenia,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- prawa własności gruntów,
- jakości życia mieszkańców,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,

określono cel nadrzędny i cele szczegółowe w podziale na grupy problemowe: przyrodnicze, społeczne, gospodarcze, komunikacyjne i infrastrukturalne.

2.1. Cel nadrzędny - strategiczny

Głównym celem rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża jest:

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez proekologiczny (zrównoważony) rozwój gminy, przy racjonalnym wykorzystaniu walorów przyrodniczych i gospodarczych środowiska, istniejącego majątku trwałego, potencjału infrastrukturalnego i produkcyjnego, w tym walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

2.2. Cele szczegółowe

Rozwinięciem celu nadrzędnego będzie tworzenie warunków do realizacji następujących grup szczegółowych celów rozwoju:

2.2.1. Ekologiczne cele rozwoju

- Kształtowanie przyrodniczej struktury przestrzennej gminy poprzez:
  - zachowanie systemu naturalnych powiązań przyrodniczych obejmujących aktywne biologicznie ekosystemy łąkowe, bagienne, wodne i leśne, które mają zasadniczy wpływ na utrzymanie równowagi biologicznej w całym środowisku przyrodniczym gminy i jej sąsiedztwa, w tym projektowanych głównych korytarzy ekologicznych: Przełomowa Dolina Narwi – Puszcza Biała (GKPN-3A) i Przełomowa Dolina Narwi (KPN-7),
- podniesienie kategorii ochrony najcenniejszych przyrodniczo fragmentów obszaru Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi,
- racjonalne wykorzystanie przyrodniczych walorów w gospodarczym rozwoju gminy,
- zapewnienie normatywnych warunków sanitarnych zamieszkiwania ludności, przede wszystkim w zakresie jakości powietrza atmosferycznego i poziomu hałasu,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem ich ściekami, środkami ochrony roślin i ubocznymi skutkami nawożenia,
- zwiększenie zasobów i dyspozycyjności wód powierzchniowych,
- likwidacja konfliktów i zagrożeń spowodowanych dotychczasową działalnością gospodarczą.

2.2.2. Społeczne cele rozwoju

- łagodzenie skutków transformacji społecznej, a zwłaszcza bezrobocia,
- rozwój i poprawa funkcjonowania placówek usługowych,
- rozwój bazy sportowo - rekreacyjnej,
- promocja zdrowego stylu życia i podnoszenie świadomości ekologicznej ludności,
- tworzenie warunków dla rozwoju oświaty i podnoszenia poziomu wykształcenia,
- tworzenie miejsc do kulturalnego spędzania czasu,
- rozwój opieki zdrowotnej i socjalnej oraz przeciwdziałanie patologiom i uzależnieniom,
- rozwój i podnoszenie standardów budownictwa mieszkaniowego i usługowego.

2.2.3. Gospodarcze cele rozwoju

- tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem poprzez wielofunkcyjny rozwój wsi zapewniający alternatywne źródło dochodów,
- pozyskanie inwestorów tworzących miejsca pracy oraz zapewnienie wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej zgodnie z warunkami naturalnymi, tradycjami lokalnymi, potrzebami przetwórstwa rolno-spożywczego oraz popytem na określone surowce i produkty rolne,
- poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- tworzenie nowych form organizacji usług rolniczych i instytucji otoczenia rolnictwa,
- rozwój gospodarki leśnej i zwiększanie lesistości, w tym zalesianie gruntów marginalnych,
- poprawa jakości surowców rolnych zgodnie z normami Unii Europejskiej,
- zagospodarowanie gruntów o ograniczonej przydatności dla produkcji rolnej,

- *wykorzystanie udokumentowanych lokalnych zasobów kruszyw naturalnych¹*

2.2.4. Cele rozwoju komunikacji

- zmniejszenie uciążliwości tranzytów przebiegających przez teren gminy,
- poprawa stopnia bezpieczeństwa ruchu samochodowego i pieszego,
- dostosowanie nośności dróg i ulic do potrzeb gospodarczych regionu i gminy,
- podnoszenie standardu usług komunikacyjnych przez ulepszenie nawierzchni dróg i ulic,
- poprawa dostępności do systemu komunikacji zbiorowej regionu,
- poprawa zaplecza obsługi ruchu tranzytowego i turystycznego.

2.2.5. Cele rozwoju infrastruktury technicznej

- sprawne i niezawodne funkcjonowanie systemu zaopatrzenia w wodę zapewniającego zaspokojenie potrzeb,
- sukcesywne rozwiązywanie problemu gospodarki ściekowej,
- rozwiązanie problemu zbiórki i selekcji odpadów stałych,
- dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb wynikających z długookresowego rozwoju gminy oraz stwarzanie warunków do niezawodnego funkcjonowania systemu,
- *rozwój energetyki odnawialnej,²*
- rozbudowę systemu zaopatrzenia w gaz przewodowy oraz wymiany uciążliwych dla środowiska nośników energii na proekologiczne,
- rozwój nowoczesnych technik łączności oraz wdrażanie systemu internetowego.

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr V/17/11 Rady Gminy Łomża z dnia 31 stycznia 2011 r.

² Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XXII/114/12 Rady Gminy Łomża z dnia 10 września 2012 r.

3. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

3.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna

Gmina Łomża położona jest w zachodniej części województwa podlaskiego, na obszarze Międzyrzecza Łomżyńskiego i należy do gmin typowo rolniczych.

Sąsiaduje z gminami: Śniadowo, Miastkowo, Nowogród, Piątnica, Wizna, Rutki, Zambrów oraz miastem Łomża, gdzie mieści się siedziba władz gminnych.

Struktura przestrzenna zdeterminowana jest przez elementy środowiska przyrodniczego oraz położenie wokół miasta będącego ośrodkiem ponadregionalnym województwa podlaskiego, w tym również przez drogę ekspresową S61 (częściowo zrealizowaną, częściowo w budowie).

Na obszarze gminy występują obszary i obiekty objęte ochroną konserwatorską. Przewiduje się również podniesienie rangi ochronnej obszarów już uznanych za chronione.

Oprócz rezerwatów przyrody Rezerwatu Wielki Dział i Rycerski Kierz, sześciu obiektów uznanych za pomniki przyrody przeszło połowa powierzchni Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (położonego na obszarze trzech gmin, którego osią jest rzeka Narew z jej zalewową doliną) położona jest na terenie gminy. Część gminy północno-zachodnia Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi należy do korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym (ESOCH). Tereny związane z dolinami rzek Łomżyczki, Strugi Lepackiej i Gaci, łączące się z terenami prawnie chronionymi, tworzą korytarze ekologiczne o znaczeniu lokalnym. Walory przyrodnicze gminy wzbogaca zachowane środowisko kulturowe.

Otwarta rolnicza przestrzeń produkcyjna charakteryzuje się średnią jakością i wysokim poziomem intensywności produkcji rolnej. Obszar gminy Użytki rolne zajmują 76,7% powierzchni gminy, a w ich strukturze przeważają grunty orne. Pod względem lesistości gmina należy do obszarów słabo zalesionych, a odsetek lasów wynosi zaledwie 17,2% ogólnej powierzchni.

Gmina Łomża położona jest bezpośrednio przy drogach o charakterze tranzytowym (międzynarodowym i międzyregionalnym) i trasie ruchu turystyczno-rekreacyjnego (droga ekspresowa S61, drogi krajowe nr 61 i 63). W rejonie Łomży zbiega się 6 ważnych kierunków tranzytowych co powoduje, że Łomża jest ważnym węzłem drogowym kraju i jednocześnie ważną przeprawą drogową przez rzekę Narew. Położenie gminy wzdłuż brzegu Narwi ma istotny wpływ na ukształtowanie układu komunikacyjnego. Istniejące na terenie miasta dwa mosty nie są wystarczające. Docelowo przewidziano realizację trzeciego mostu na trasie projektowanej obwodnicy Łomży.

Projektowana przez teren województwa podlaskiego droga ekspresowa Warszawa – Białystok będzie miała dla terenu gminy wpływ ze względu na połączenia drogowe Łomża – Zambrów i Łomża – Ostrów Mazowiecka. Zarezerwowano teren pod przebieg obwodnicy Łomży, wykluczając jej obudowywanie i zainwestowanie.

Istotnym elementem w przestrzeni gminy są napowietrzne linie elektroenergetyczne 110 kV oraz gazociąg wysokiego ciśnienia stanowiący odgałęzienie w kierunku Łomży o średnicy 200 mm od gazociągu relacji Białystok - Rembelszczyzna o średnicy 250 mm.

W południowo zachodniej części gminy na gruntach wsi: Dłużniewo, Boguszyce, Mikołajki i Czaplice oraz Andrzejki, Stare Chojny, Jarnuty i Stare Sierzputy zakłada się realizację farm elektrowni wiatrowych.¹

Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze gminy oraz prawnie wydzielony obszar Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, nie wydzielono dodatkowo jednostek strukturalnych.

Na obszarze Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi obowiązują zasady gospodarowania określone w zatwierdzonym planie ochrony parku.

Zakłada się umiarkowany rozwój miejscowości, przede wszystkim w kierunku polepszania standardu życia, odzyskiwanie walorów kulturowych oraz przystosowanie do potrzeb turystyki (budowa urządzeń turystycznych, rozwój agroturystyki).

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XXII/114/12 Rady Gminy Łomża z dnia 10 września 2012 r.

3.2. Kierunki rozwoju osadnictwa

3.2.1. Tendencje demograficzne

Na podstawie analiz przeprowadzonych na etapie diagnozy ustalono, że czynniki kształtujące rozwój demograficzny kształtują się dość korzystnie. Mimo stopniowego zmniejszania się rozmiarów odpływu ludności, nadal występuje ujemne saldo migracji. Zanotowany spadek liczby urodzeń wpływa ograniczająco na przyrost naturalny. Negatywny wpływ na rozwój demograficzny ma również sytuacja społeczno-gospodarcza, a zwłaszcza trudna sytuacja na rynku pracy, wysoki poziom bezrobocia.

Przy powyższych uwarunkowaniach w okresie najbliższych lat przewiduje się utrzymanie tempa przyrostu zaludnienia na dotychczasowym poziomie. Przewiduje się, że liczba mieszkańców gminy utrzymywać się będzie na jednakowym poziomie i w 2010 roku osiągnie wartość około 9300 osób.

Aby ograniczyć niekorzystne czynniki rozwoju demograficznego, należy dążyć do zahamowania procesu odpływu ludności z gminy poprzez:

- tworzenie nowych miejsc pracy,
- tworzenie zachęt do powrotu studiującej młodzieży,
- wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego,
- poprawę dostępności do usług.

3.2.2. System osadniczy

W skład obszaru gminy wchodzi 40 wsi. Najwięcej ludności zamieszkuje w następujących miejscowościach: Giełczyn, Jednaczewo, Konarzyce, Nowe Kupiski, Pniewo, Podgórze, Siemień Nadrzeczny, Stara Łomża nad Rzeką, Stare Kupiski, Wygoda - powyżej 300 osób. Najmniej zaludnione są: Andrzejki, Bożenica, Dłużniewo, Kisiołki, Siemień-Rowy, Stare Sierzputy, Zosin - poniżej 50 osób. Średnia wielkość wsi wynosi 239 osób.

Gęstość zaludnienia gminy wynosi 44 osoby/km² przy średniej w województwie podlaskim 59 osób/km² (na terenach wiejskich 32 osoby/km²).

Gmina położona jest w zasięgu oddziaływania regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju – miasta Łomża.

System osadniczy gminy oparty jest o wyodrębniony, regionalny, wielofunkcyjny ośrodek równoważenia rozwoju - miasto Łomża, gdzie zlokalizowana jest siedziba gminy. Mieszkańcy gminy korzystają z licznych usług z zakresu obsługi ludności, obsługi rolnictwa oraz zakładów produkcyjnych zlokalizowanych na terenie miasta.

Ośrodkami wspomagającymi w zakresie obsługi ludności oraz usług na rzecz rolnictwa w południowej części gminy jest wieś Wygoda i zespół wsi Gać-Puchały. Południowo-zachodnia część gminy obsługiwana jest przez wieś Konarzyce.

Funkcja usługowa występuje głównie we wsiach: Nowe Kupiski, Stare Kupiski, Chojny Młode, Konarzyce, Giełczyn, Wygoda, Pniewo, Siemień Nadrzeczny, Gać. W pozostałych wsiach występują pojedyncze usługi typu sklep, remiza, zlewnia mleka.

Funkcja produkcyjno-usługowa występuje we wsiach: Nowe Kupiski, Stare Kupiski, Wygoda, Podgórze, Modzele Wypychy, Chojny, Jednaczewo, Giełczyn, Pniewo i Konarzyce.

Wsie, w których występują obiekty zabytkowe wpisane do rejestru to:

Chojny Młode, Gać, Giełczyn, Konarzyce, Pniewo, Puchały, Stara Łomża

Stanowiska archeologiczne o dużej wartości poznawczej znajdują się w Starej Łomży.

Kierunki rozwoju sieci osadniczej:

- utrzymanie i dalszy rozwój ośrodków wspomagających poprzez:
  - rozwój i poprawę funkcjonowania placówek usługowych,
  - rozwój usług na rzecz rolnictwa,
  - rozwój funkcji produkcyjno - usługowej,
  - rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej.
- wielofunkcyjny rozwój pozostałych wsi poprzez:
  - rozwój rolnictwa,
  - utrzymanie i rozwój placówek usługowych,
  - utrzymanie i rozwój usług na rzecz obsługi rolnictwa,

- rozwój funkcji pozarolniczych,
- rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy zagrodowej.
- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych pomiędzy poszczególnymi ośrodkami systemu osadniczego poprzez:
  - modernizację sieci drogowej,
  - poprawę funkcjonowania komunikacji zbiorowej,
  - rozbudowę systemów łączności,
  - kształtowanie racjonalnych relacji funkcjonalno-przestrzennych społecznie akceptowanych i efektywnych ekonomicznie pomiędzy poszczególnymi ośrodkami.
- rozwój funkcji turystyczno – krajoznawczo – edukacyjnej na terenie parku poprzez:
  - rozwój turystyki przyrodniczej, wędrowniej pieszej, rowerowej, konnej,
  - rozwój sportów: narciarstwo biegowe oraz zjazdowe - Stara Łomża,
  - rozwój usług z zakresu obsługi ruchu turystycznego,
  - realizację zabudowy letniskowej w miejscowościach Stara Łomża, Siemień Nadrzeczny i agroturystycznej.

3.3. Kierunki ochrony przestrzeni przyrodniczej

Zakłada się zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego gminy – ochronę i wzbogacanie walorów przyrodniczych i wartości użytkowych oraz ich racjonalne wykorzystywanie w rozwoju gminy, przy zapewnieniu sprawnego funkcjonowania całego systemu przyrodniczego, w powiązaniu z systemem wojewódzkim i krajowym.

3.3.1. Szczególne formy ochrony przyrody

Obszar gminy Łomża należy do grupy gmin charakteryzujących się znaczącymi walorami środowiska przyrodniczego. Występują tu zarówno obszary jak i obiekty objęte ochroną konserwatorską. Przewiduje się również podniesienie rangi ochronnej obszarów uznanych już za chronione.

* Rezerваты przyrody

Na obszarze gminy znajdują się dwa rezerваты przyrody i są to: Rezerwat Wielki Dział i Rezerwat Rycerski Kierz. Rezerваты te posiadają opracowane plany ochrony zawierające szczegółowe ustalenia dotyczące zasad ich ochrony.

Rezerwat Wielki Dział utworzony w 1990 roku na powierzchni 120,07 ha (Zarządzenie MOŚZNiL z dnia 25.06.1990r. - Mon. Pol. Nr 31 z dnia 14 sierpnia 1990 r., poz. 248) położony jest w granicach Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi.

Rezerwat obejmuje dużą część największego w dolinie Narwi zachowanego kompleksu lasów łągowych o naturalnym charakterze i należy do Nadleśnictwa Łomża.

Celem utworzenia rezerwat jest zachowanie w stanie nienaruszonym największego w dolinie Narwi kompleksu lasów łągowych naturalnego pochodzenia.

Rycerski Kierz utworzony w 1989 r. (Zarządzenie MOŚiZN z dnia 03.03.1989r. - Mon. Pol. Nr 9, poz. 77 z 1989 r.). Położony jest na terenie lasów Nadleśnictwa Łomża około 2 km na północny zachód od Łomży. Zajmuje powierzchnię 43,52 ha. Obejmuje niewielki fragment lasu charakterystyczny dla doliny Narwi. Występuje w pradolinie Narwi na niewielkim wyniesieniu otoczonym rozległymi torfowiskami częściowo zmeliorowanymi i zagospodarowanymi jako łąki i użytki zielone. Celem utworzenia rezerwat jest zachowanie ginących zbiorowisk grądu częściowego oraz fragmentu dąbrowy świetlistej.

W planie ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, w części dotyczącej obszaru gminy Łomża, przewiduje się utworzenie rezerwat przyrody "Stara Łomża", położonego w strefie krawędziowej, na południowy-wschód od miejscowości Stara Łomża, o powierzchni około 30 ha. Celem utworzenia rezerwat jest ochrona bogatych florystycznie muraw z ostrożnikiem krótkołądowym.

* *Obszary NATURA 2000 – celem utworzenia sieci ekologicznej Natura 2000 jest objęcie określonych obszarów ochroną prawną o statusach dostosowanych do wymogów Dyrektywy Ptasiej 79/409/EWG i Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG:*

- *Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) NATURA 2000 „Dolina Dolnej Narwi” (PLB140014),*
- *Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) NATURA 2000 „Przełomowa Dolina Narwi” (PLB200008),*
- *Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) NATURA 2000 „Bagno Wizna” (PLB200005), wyznaczone Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133),*
- *Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (SOO) NATURA 2000 „Ostoja Narwiańska” (PLH 200024), zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r.¹*

* **Pomniki przyrody**

Na terenie gminy Łomża występuje sześć obiektów uznanych za pomniki przyrody:

- grupa 103 drzew (lipy drobnolistne) o obwodzie 160 - 370 cm i wysokości 16 - 20 m, rosnących przy Szkole Podstawowej w Konarzycach,
- aleja sosnowa w Podgórzu, w wieku 100 - 120 lat, przy drodze Łomża - Zambrów,
- aleja lipowa przy drodze Puchały - Pniewo, w wieku około 80 lat, drzewa o obwodzie 120 - 350 cm i wysokości 15 -18 m,
- aleja lipowa w Puchałach przy drodze do Milewa, w wieku około 110 lat, drzewa o obwodzie 140 - 320 cm i wysokości 18 - 21 m,
- wiąz pospolity rosnący w miejscowości Modzele Stare (przy drodze na posesji prywatnej), w wieku około 200 lat, drzewo o obwodzie 283 cm i wysokości 25 m,
- lipa drobnolistna w wieku około 300 lat, rosnąca we wsi Wyrzyki (na posesji prywatnej),

Zgodnie z aktami prawnymi (zarządzenia Wojewody Łomżyńskiego) uznającymi te drzewa za pomniki przyrody podlegają one ochronie z zakazem:

- wycinanie, niszczenie, uszkodzanie drzew, zrywanie pączków, kwiatów, liści,
- zanieczyszczanie terenu, wzniecanie ognia w pobliżu pomnika przyrody,
- umieszczanie tablic, napisów i innych znaków z wyjątkiem tych związanych z ochroną,
- wykonywanie innych czynności mogących zniszczyć pomnik przyrody.

* **Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi**

Park powołany został w 1994 roku na mocy Rozporządzenia Nr 4/94 Wojewody Łomżyńskiego z dnia 10 grudnia 1994 roku w sprawie utworzenia Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Dz. Urz. Województwa Łomżyńskiego Nr 11, poz. 99 z dnia 16 grudnia 1994 roku). Całkowita powierzchnia parku wynosi 7 353 ha, w tym 4 109 ha (56%) znajduje się w granicach gminy Łomża.

Dla obszaru Parku opracowany został plan ochrony (~~Rozporządzeniem Nr 11/99 Wojewody Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 1999 roku o zatwierdzeniu planu ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi oraz zmianie rozporządzenia w sprawie utworzenia Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego Nr 16, poz. 239 z dnia 14 maja 1999 r.),~~ *zatwierdzony Uchwałą Nr III/20/11 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego „Dolina Narwi”,²* zawierający szczegółowe ustalenia zasad jego ochrony.

* **Użytki ekologiczne**

Użytki ekologiczne zaliczane do drobno przestrzennych elementów przyrodniczych, stanowiące istotny element przyrodniczej struktury gminy. Ochrona ich stanowi ważny element całego systemu ochrony rodzimej przyrody. Na obszarze gminy utworzone zostały dwa użytki ekologiczne, znajdujące się w granicach Łomżyńskiego parku Krajobrazowego Doliny Narwi:

- Bagno Brzeziny o powierzchni 13,78 ha, położone w obrębie geodezyjnym wsi Pniewo, będące własnością Skarbu Państwa, w zarządzie Nadleśnictwa Łomża, Leśnictwo Pniewo (rozporządzenie nr 11/96 Wojewody Łomżyńskiego z dnia 4 grudnia 1996 roku w sprawie uznania niektórych

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r.

² Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r.

obszarów województwa za użytki ekologiczne),

- rzeka Łopian o powierzchni 4,98 ha położona w obrębie geodezyjnym wsi Pniewo, będąca własnością Skarbu Państwa, w zarządzie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie (rozporządzenie nr 28/02 Wojewody Podlaskiego z dnia 19 września 2002 roku w sprawie uznania naturalnych zbiorników wodnych za użytki ekologiczne).

Zasady gospodarowania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego na obszarach użytków zawierają wymienione wyżej akty prawne uznające te obiekty za użytki ekologiczne i są to między innymi:

- zakaz niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektów,
- wysypywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości,
- zaśmiecania obiektów i terenów wokół nich,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody.

Plan ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, w części parku położonej na obszarze gminy Łomża, przewiduje objęcie ochroną w formie użytków ekologicznych wszystkie starorzecza Narwi oraz jedno stanowisko występowania muraw ze skalnicą ziarenkowątą.

* **Lasy ochronne**

Na obszarze gminy Łomża lasy ochronne zajmują powierzchnię około 785 ha, w tym:

- lasy wodochronne - 136 ha,
- lasy strefy podmiejskiej (w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast powyżej 50 tys. mieszkańców) - 595 ha,
- inne formy ochrony - 54 ha.

W lasach wodochronnych należy ograniczać pozyskanie drewna oraz formy ich udostępniania dla ludności. Gospodarowanie w lasach strefy podmiejskiej powinno sprzyjać ich rekreacyjnemu wykorzystaniu.

Plan Ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, w części Parku na obszarze gminy Łomża, przewiduje status lasów ochronnych, dla wszystkich obszarów leśnych położonych w strefie dolinowej Parku.

* **Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi**

Północno-zachodnia część gminy położona jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi (rozporządzenie *Nr 11/05¹ Wojewody Łomżyńskiego Podlaskiego¹* z dnia *25 lutego 2005 r. 19 maja 1998 roku¹*) i należy do krajowego ekologicznego systemu obszarów chronionych (ESOCH). Jest to obszar o charakterze łącznikowym, istotny dla kształtowania systemu powiązań przyrodniczych w dorzeczu Narwi, w połączeniu z układami przyrodniczymi pojezierzy Mazurskich i Pomorskich oraz niziny Mazurskiej.

Zasady gospodarowania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego na tym obszarze zawiera wymienione wyżej rozporządzenie Wojewody *Łomżyńskiego Podlaskiego¹* i są to między innymi:

- zakaz zabudowy pasa terenu o szerokości 25 m od linii brzegowej rzek,
- zakaz niszczenia gleby i naturalnego ukształtowania terenu,
- zakaz zmiany stosunków wodnych z wyjątkiem zabiegów renaturalizacyjnych,
- zakaz niszczenia nor, żeremi, legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich i niszczenia jaj.

Stosowanie tych zasad gwarantuje ochronę obszaru przed degradacją przyrodniczą.

3.3.2. Sieć dolin pozostałych cieków wodnych

Dolina rzeki Łomżyczki, Strugi Lepackiej oraz małych bezimiennych cieków, jak również obniżenia terenowe (uzupełnione lasami) – elementy drobnoprzestrzenne systemu, stanowiące ciągi przyrodnicze o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznej, gospodarczej i krajobrazowej.

Podstawowym kierunkiem zagospodarowania tych obszarów jest:

- zachowanie dotychczasowych funkcji i walorów środowiska przyrodniczego,
- ochrona przed zainwestowaniem i degradacją.

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r.

Realizacja w/w kierunków zagospodarowania wymagać będzie w szczególności:

- utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania jako ciągów naturalnej zieleni łąkowo-pastwiskowej z zachowaniem lokalnych skupisk wysokiej zieleni łąkowej wraz z dopuszczeniem realizacji w ich obrębie zbiorników małej retencji wodnej,
- ustalenie zakazu wykonywania prac ziemnych naruszających w sposób istotny rzeźbę terenu i układ stosunków wodnych,
- ustalenie zakazu eksploatacji złóż torfów zalegających w dolinach i obniżeniach terenu.
- jak również wprowadzenia zakazu:
  - odprowadzania nieoczyszczonych ścieków,
  - realizacji w ich obrębie obiektów kubaturowych oraz zbiorników i rurociągów do magazynowania i transportu paliw, olejów i smarów,
  - budowy stacji paliw,
  - lokalizacji składowisk odpadów stałych i wylewisk płynnych.

3.3.3. Lasy

Zajmują 17,2% obszaru gminy i występują głównie w południowo-wschodniej części obszaru gminy w formie większych kompleksów leśnych – elementy przestrzenne systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu ponad lokalnym i funkcjach: ekologicznej, gospodarczej i krajobrazowej.

Podstawowym kierunkiem zagospodarowania obszarów leśnych jest:

- zachowanie lasów jako elementów krajobrazu naturalnego,
- prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami planów urządzenia lasów, uwzględniając zasadę powszechnej ochrony, utrzymania ciągłości użytkowania oraz dostosowania do ustalonych w planach funkcji i form użytkowania,
- szczególną ochronę powierzchni leśnych pełniących rolę lasów ochronnych,
- udostępniania i częściowego przystosowywania kompleksów leśnych do lokalnych potrzeb rekreacyjno-wypoczynkowych,
- wykonanie rekultywacji i zagospodarowania wyrobisk poeksploatacyjnych,
- powiększanie powierzchni leśnych, zalesiając grunty nieprzydatne w produkcji rolnej,
- jak również wprowadzenia zakazu:
  - przeznaczania powierzchni leśnych na cele nieleśne,
  - zabudowy z wyjątkiem urządzeń integralnie związanych z ich funkcją,
  - realizacji przebiegu urządzeń liniowych (linii elektroenergetycznych, gazociągów, ropociągów, kolektorów sanitarnych, linii telekomunikacyjnych, dróg itp.) wymagających znacznych wylesień,
  - wykonywanie melioracji trwale naruszających układ stosunków wodnych w dolinach rzecznych na obszarach leśnych,
  - lokalizacji składowisk odpadów przemysłowych i komunalnych.

3.3.4. Zieleń urządzona

Jest to zieleń ogrodów przydomowych, przykościelna, cmentarna, itp. – elementy uzupełniające system przyrodniczy gminy o znaczeniu lokalnym.

Podstawowym kierunkiem zagospodarowania jest ochrona powierzchni istniejących form zieleni urządzonej przed likwidacją, z wyjątkiem szczególnych przypadków dotyczących realizacji bardzo ważnych elementów komunikacyjnych lub infrastrukturalnych, jak również równoważenie bilansu między terenami podlegającymi intensywnej zabudowie a terenami biologicznie aktywnymi.

Realizacja ochrony istniejącej zieleni urządzonej wymagać będzie w szczególności:

- zakazu przeznaczania tych terenów na inne cele w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu,
- doboru odpowiednich, do warunków siedliskowych i przestrzennych, gatunków zieleni,
- zachowania funkcji zieleni cmentarnej łącznie z ich układem przestrzennym, fizjograficznym i przyrodniczym.

3.3.5. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

W ramach ochrony wód powierzchniowych i podziemnych zakłada się:

- uzyskanie i utrzymanie w I klasie czystości wód Narwi i przynajmniej w II klasie czystości wszystkich innych cieków na obszarze gminy,
- ochronę wód gruntowych przed zanieczyszczeniami sanitarnymi, rolniczymi i przemysł.,

Realizacja powyższych założeń wymagać będzie w szczególności:

- zachowania stref ochrony dla studni stanowiących ujęcia komunalne oraz przestrzegania zasad zagospodarowania stref ochrony pośredniej wewnętrznej i zewnętrznej, wynikających z decyzji administracyjnych ustanawiających te strefy,
- zakazu odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu oraz oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych w ilościach, które nie gwarantują utrzymania zakładanych klas czystości,
- budowy zbiorczych systemów kanalizacyjnych z oczyszczalniami ścieków lub indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- właściwego doboru terenów (skład fizyko-mechaniczny gleb, budowa geologiczna, spadki) dla rolniczego wykorzystania odchodów płynnych z ferm produkcji zwierzęcej.

3.3.6. Ochrona powietrza atmosferycznego

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego uwzględnia się następujący kierunek zagospodarowania:

- przeciwdziałanie wzrostowi zanieczyszczeń powietrza, głównie substancjami pochodzącymi z procesów energetycznych, przemysłowych oraz komunikacji samochodowej (zwłaszcza pyłów zawieszonych, dwutlenku siarki i azotu oraz ołowiu),

Realizacja powyższych założeń wymagać będzie w szczególności:

- stosowania w procesach produkcyjnych technologii przyjaznych środowisku lub instalowania urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w obiektach mogących stanowić źródła emisji zanieczyszczeń,
- stosowania proekologicznych nośników energii cieplnej (gaz, olej opałowy, energia elektryczna) – kotłownie szkolne i inne obiekty użyteczności publicznej, jak również gospodarstwa domowe,
- utrzymania obowiązku ponadnormatywnej uciążliwości zakładu w granicach własnej działki,
- przestrzegania wartości *poziomów¹* dopuszczalnych *dla niektórych substancji w powietrzu, stężeń zanieczyszczeń¹* określonych *w obowiązujących przepisach szczególnych, w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz. U. nr 87, poz. 796)¹*
- obowiązku stałego monitoringu atmosfery, jako podstawy ustalenia lokalnych, jednostkowych norm emisji zanieczyszczeń lub ich likwidacji w formie stosownych decyzji administracyjnych.

3.3.7. Ochrona ludzi i środowiska przed hałasem i wibracjami

Działania w tym zakresie powinny zmierzać w kierunku minimalizacji poziomu hałasu i wibracji, głównie, na obszarach stałego pobytu (zamieszkania) ludzi.

Realizacja powyższych założeń wymagać będzie w szczególności:

- eliminacji z obszarów zamieszkania źródeł hałasu o ponadnormatywnym natężeniu poprzez zabezpieczenia techniczne lub zmianę technologii i urządzeń,
- ograniczania ponadnormatywnego hałasu i wibracji do granic własności działek, na których zlokalizowane są ich źródła powstawania,
- uwzględniania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu wartości progowych poziomów

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r.

hałasu, zawartych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9.01.2002 roku w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz. U. Nr 8, poz. 81) określonych w obowiązujących przepisach szczególnych.¹

3.3.8. Ochrona ludzi i środowiska przed polem elektromagnetycznym ~~szkodliwym elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym~~¹

Podstawnym kierunkiem gospodarki przestrzennej w w/w zakresie jest zmniejszenie do minimum oddziaływania ~~pola elektromagnetycznego~~ ~~szkodliwego promieniowania niejonizującego~~¹ na ludzi i środowisko przyrodnicze.

Źródłem ~~pola elektromagnetycznego~~ ~~szkodliwego elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego~~¹ są przesyłowe linie elektroenergetyczne wysokich napięć. Przez obszar gminy przebiegają cztery istniejące, dwie projektowane przesyłowe linie elektroenergetyczne ~~o mocy~~¹ 110 kV oraz projektowana linia elektroenergetyczna 400 kV Narew – Ostrołęka (docelowo Narew – Łomża 400 kV oraz Łomża – Ostrołęka 2 x 400 kV)¹ i projektowana dwutorowa linia elektroenergetyczna 400 kV Ełk-Łomża oraz i stacja 400/110 kV.¹

W celu maksymalnej ochrony przed ~~polem elektromagnetycznym~~ należy: ~~promieniowaniem niejonizującym należy zachować strefy wolne od zabudowy i stałego przebywania ludności o minimalnej szerokości 20 m od osi linii.~~

- ~~zmniejszyć do minimum oddziaływanie pola elektromagnetycznego na ludzi i środowisko przyrodnicze,~~
- ~~zapobiegać zagrożeniom poprzez wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich pasów technologicznych dla linii napowietrznych:~~
  - 110 kV – po 20 m od osi linii w obie strony,
  - 400 kV – po 35 m od osi linii w obie strony,

~~W przypadku stacji 400/110 kV oddziaływanie stacji powinno zamknąć się w granicach terenu, na którym będzie zlokalizowana.~~

- ~~w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wprowadzić stosowne zakazy w obrębie pasów technologicznych oraz w obrębie terenu stacji,~~
- ~~stosować dopuszczalne wskaźniki poziomu pola elektromagnetycznego, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami szczególnymi.²~~
- ~~przestrzegać wymogów sanitarnych w stosunku do lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej oraz elektrowni wiatrowych,~~
- ~~w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wprowadzić stosowne zakazy w obrębie lokalizacji elektrowni wiatrowych.³~~

W obszarze zmiany Studium wskazuje się przebiegi istniejących sieci elektroenergetycznych średniego i wysokiego napięcia oraz projektowanych sieci elektroenergetycznych wysokiego napięcia. Na etapie planu miejscowego należy wprowadzić pasy technologiczne dla istniejących oraz projektowanych sieci elektroenergetycznych, zgodnie z wytycznymi dysponenta sieci.

3.3.9. Ochrona powierzchni ziemi

W celu ochrony powierzchni ziemi i racjonalnego wykorzystania jej walorów użytkowych w rozwoju miasta i gminy, przyjmuje się następujące kierunki zagospodarowania:

- ochronę powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniami stałymi i płynnymi,
- ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed przeznaczaniem na cele inne niż rolnicze,
- ochronę powierzchni ziemi przed negatywnymi skutkami powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych,

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r.

² Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r.

³ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XXII/114/12 Rady Gminy Łomża z dnia 10 września 2012 r.

- ochronę strefy krawędziowej doliny Narwi (skarpy) jako atrakcyjny walor krajobrazowy.

Realizacja powyższych założeń wymagać będzie w szczególności:

- likwidacji „dzikich” (nie urządzonych) składowisk odpadów,
- zachowanie dotychczasowej struktury przestrzennej gruntów rolnych i leśnych z możliwością ekologicznego jej wzbogacania (zadrzewienia śródpolne, remizy, użytki ekologiczne itp.),
- ochrony kompleksów gleb chronionych, szczególnie klas III i IV-tych oraz wszystkich innych pochodzenia organicznego przed zmianą ich przeznaczenia na cele inne niż produkcji rolnej,
- podnoszenia jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez dalszą poprawę stosunków wodnych łącznie z budową zbiorników małej retencji,
- racjonalnej eksploatacji złóż surowców mineralnych z zachowaniem wymogów ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku – ~~Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96)~~ z dnia 9 czerwca 2011 roku - ~~Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2001r. poz. 196 z późn. zm.)~~ (Dz.U. z 2019 r. 868 z późn. zm.),
- wprowadzenia zakazu zabudowy strefy krawędziowej doliny Narwi (skarpy) i zagospodarowanie jej zielenią niską, celem zahamowania procesów erozyjno-denudacyjnych naruszających stateczność skarpy,
- rekultywacji i zagospodarowaniu wyrobisk po eksploatacji surowców mineralnych,
- wprowadzenia zakazu eksploatacji złóż torfów w dolinach i obniżeniach terenowych.

3.4. Kierunki ochrony przestrzeni kulturowej

Zasoby dziedzictwa kulturowego jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru stanowią istotny element tożsamości świadczący o ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej. Podstawowym celem polityki władz gminy w tej dziedzinie powinna być ochrona oraz racjonalne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, zmiany funkcji i przeznaczenia obiektów wymagają pisemnej zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w trybie określonym przez Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 11 stycznia 1994 r. w sprawie zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach i archeologicznych prac wykopaliskowych.

Najpełniejszą ochronę obiektów dziedzictwa kulturowego przed naturalnym niszczeniem, dewastacją przez człowieka poprzez wykorzystywanie na nieodpowiednie cele lub obudowywanie innymi obiektami, można uzyskać poprzez sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Plany powinny zawierać regulacje dotyczące przeznaczenia i zagospodarowania terenów, na których znajdują się obiekty podlegające ochronie.

3.4.1. Tereny i obiekty dóbr kultury podległe ochronie prawnej

Boguszyce

- 3 krzyże, żeliwne, 1887, 1884., 1900 r.

Chojny Młode

- dwa cmentarze z I wojny światowej nr rej. A-257, A-258*
- 2 krzyże przydrożne, żeliwne, k. XIX w.

Czaplice

- układ przestrzenny wsi
- dwór, mur., około 1880 r. – szkoła
- 2 krzyże żeliwne, przydrożne, 1879, 1885 r.

Gać

- młyn wodny, drewniany, odbudowany po 1945 r.
- cmentarz z I wojny światowej nr rej. A-246*

Gielczyn

- cmentarz z okresu II wojny światowej nr rej. A-422*

Jednaczewo

- układ przestrzenny wsi

Konarzyce

- budynek szkoły, murowany, 1928 r., nr rej. A-506*
- kapliczka, murowany, 2 poł. XVIII w.

- krzyż przydrożny, żeliwny, 1884 r.

Kupiski Stare

- zespół dworski
  - a) dwór, murowany, XIX w., przebud. 1962 r.
  - b) czworak, mur., pocz. XX w.
  - c) spichlerz, koniec XIX w.
- drożnicówka „Koszarka”, mur., 1923 r.
- kapliczka mur., początek XX w.
- dom nr 39, drewn., l. 20 XX w.
- dom nr 64, drewn., l. 10 XX w.
- 2 krzyże przydrożne, żeliwne, 1886 r.

Mikołajki

- dom nr 17, drewn., 1915 r.
- dom nr 23, drewn., l. 20 XX w.
- kapliczka mur., pocz. XIX w.

Pniewo

- układ przestrzenny wsi
- dom nr 47, drewn., l. 30 XX w.
- cmentarz z okresu II wojny światowej nr rej. A-444*

Puchały

- układ przestrzenny wsi
- cmentarz przykościelny, nr rej. A-360*
- cmentarz rzymskokatolicki, nr rej. A-359*
  - a) kaplica cmentarna, mur., pocz. XX w.
  - b) kaplica cmentarna, drewn., poł. XIX w.
- dom parafialny, drewn., 4 ćw. XIX w.
- 2 aleje: lipowa Puchały-Milewo, kasztanowo-lipowa Puchały-Pniewo

Rybno

- układ przestrzenny wsi

Siemień Nadrzeczny

- układ przestrzenny wsi

Stara Łomża

- układ przestrzenny wsi
- grodzisko wczesnośredniowieczne (Gródek i dwa podgrodzia), nr rej. A-148*
- cmentarzysko wczesnośredniowieczne (Wzgórze Św. Wawrzyńca), nr rej. A-163*

Wygoda

- dom nr 2, drewn., l. 20 XX w.,
  - dom nr 22, drewn., l. 10 XX w.
  - dom nr 23 drewn., l. 20 XXw.
  - dom nr 74, drewn., l. 30 XX w.
  - dom nr 77, drewn., l. 30 XX w.
  - dom nr 93, drewn., pocz. XX w.
- * obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków)

Stanowiska archeologiczne o dużej wartości poznawczej

Jednaczewo

- 1) stanowisko nr: 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11

Stara Łomża

- 2) stanowisko I – grodzisko wpis do rej. A-148*
  - 3) stanowisko II – fundamenty kościoła, cmentarzysko wpis do rej. A-163*
  - 4) stanowisko III
- #### **Stara Łomża przy Szosie**
- 5) stanowisko IV

Boguszyce

- 6) stanowisko nr: 1, 3, 4, 6

Konarzyce

- 7) stanowisko nr: 1, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16

Gielczyn

- 8) stanowisko nr: 2, 3, 5

Pniewo

- 9) stanowisko nr: 4, 5, 8, 9, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56

Rybno

- 10) stanowisko 2

Siemień Nadrzeczny

- 11) stanowisko nr: 6, 8, 12, 15, 28, 32

Podgórze

- 12) stanowisko nr: 7, 11

Wyrzyki Stare

- 13) stanowisko 2

Lutostań

- 14) stanowisko 1, 2, 3, 4, 5

Koty

- 15) stanowisko nr: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9

Gać

- 16) stanowisko 2

Stare Modzele

- 17) stanowisko nr: 1, 2.

Jarnuty

- 18) stanowisko nr: 16,

Dłużniewo

- 19) stanowisko nr: 14,

Sierzputy Stare

- 20) stanowisko nr: 14, 15,¹

Kisiołki

- 21) stanowisko nr: 34

* obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków)

W granicach zmiany studium występują stanowiska archeologiczne ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków (zgodnie z pismem Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 6 maja 2021 r., znak Ł.5151.217.2021.ECH.). Ich charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Miejscowość	Obszar AZP	Numer stanowiska na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia
Podgórze	38-77	55	Ślad osadnictwa	XV-XVII w.
Podgórze	38-77	54	Punkt osadniczy	XV-XVII w.
Gielczyn	38-76	33	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
Konarzyce	38-76	16	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia – okres nowożytny
Konarzyce	38-76	15	Ślad osadnictwa	OWR
Łochtynowo	37-76	48	Znalezisko luźne	Neolit
Konarzyce	38-76	11	Ślady osadnictwa	OWR – okres nowożytny

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XXII/114/12 Rady Gminy Łomża z dnia 10 września 2012 r.

Boguszyce	38-76	5	Ślad osadnictwa	Średniowiecze
Grzymały Szczepan-kowskie	37-75	29	Osada	Okres nowożytny
Konarzyce	38-76	12	Osada, ślady osadnictwa	Epoka brązu – okres nowożytny
Konarzyce	37-76	37	Osady, ślady osadnictwa	Epoka kamienia – okres nowożytny
Konarzyce	38-76	17	Osada, ślady osadnictwa	Epoka brązu – wczesne średnio-wiecze

3.4.2. Kierunki i zasady ochrony konserwatorskiej

Obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków) objęte są ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na ich zachowaniu i konserwacji, wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Obiekty kulturowe (pozostałe figuruje w spisie) stanowią przedmiot zainteresowania konserwatorskiego, podlegają zachowaniu i ochronie. Prace przy obiektach kulturowych winny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Rozbiórka budynku o wartościach kulturowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach (bardzo zły stan zachowania) za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Założenia dworsko – ogrodowe

Ochrona zabytkowych założeń dworsko – ogrodowych polega na:

- zachowaniu i restauracji dworu oraz zabudowy podworskiej,
- restauracji i rekonstrukcji elementów zabytkowych terenu: układ komunikacyjny, podział funkcjonalno-przestrzenny, osie kompozycyjne i widokowe, ciek i zbiorniki wodne,
- zachowaniu i konserwacji starodrzewu,
- usunięciu elementów zniekształcających kompozycję zieleni (np. samosiewy) i odtworzeniu elementów zniszczonych (uzupełnianie nasadzeń),
- zakazie lokalizowania na terenie założenia i w jego otoczeniu inwestycji o charakterze uciążliwym – mogącym przyczynić się do zniszczenia zabytku, a także obiektów zasłaniających widok na zabytek, czy też dysharmonizujących z jego elementami,
- wszelkie prace przy zabytku oraz działalność inwestycyjna na jego terenie winne być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Cmentarze i mogiły historyczne

Ochrona cmentarzy i mogił historycznych polega na:

- wyłączeniu ich spod wszelkiej działalności inwestycyjnej, nie związanej z rewaloryzacją,
- zachowaniu i konserwacji historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarzy (nasypty, wały, układ alejowy, układ kwater i mogił),
- zachowaniu i konserwacji starodrzewu,
- zachowaniu i konserwacji zabytkowych nagrobków, krzyży oraz innych elementów małej architektury (ogrodzenia, bramy),
- usuwaniu elementów zniekształcających (np. samosiewy, wysypiska śmieci, wyrobiska),
- zakazie lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok na cmentarz, czy też dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z jego elementami.

Zabytki archeologiczne (stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków) objęte są ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na zakazie prowadzenia na terenie zabytku wszelkiej działalności inwestycyjnej nie związanej z jego rewaloryzacją. Prace przy tych obiektach oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Stanowiska archeologiczne objęte są obserwacją archeologiczną. Wszelka działalność inwestycyjna na ich terenie może być prowadzona, po uprzednim uzgodnieniu jej ze służbą konserwatorską, pod nadzorem archeologiczno – konserwatorskim. W przypadku stwierdzenia reliktywów archeologicznych prace winny być przerwane, a teren udostępniony do badań archeologicznych, których wyniki zadecydują o możliwości ich kontynuowania.

W przypadku sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego na terenach występowania stanowisk archeologicznych należy w w/w dokumencie ustalić ich ochronę wraz z zasadami ochrony.

Na terenie objętym zmianą studium znajduje się stanowisko archeologiczne (karta ewidencyjna AZP/4/38-76)). Przed przystąpieniem do eksploatacji złoża na działce nr 215 należy wykonać wyprzedzające archeologiczne badania ratownicze, na które należy uzyskać pozwolenie WKZ.¹

Na etapie opracowania planu miejscowego na terenach występowania stanowisk archeologicznych należy ustalić strefy ochronne wraz z zasadami ochrony.

Ochrona historycznych układów przestrzennych (urbanistycznych i ruralistycznych) polega na:

- zachowaniu historycznego rozplanowania układu wiejskiego i jego historycznych elementów (np: zespół kościoła, cmentarze, zespół dworski wraz z towarzyszącą im zielenią, krzyże i kapliczki przydrożne, wieś - ulicówka), historycznego układu komunikacyjnego i parcelacyjnego, a w szczególności przebiegu dróg w obecnych liniach rozgraniczających i zabudowy;
- zachowaniu otwartego charakteru historycznych placów targowych;
- kształtowaniu nowych elementów układu przestrzennego w dostosowaniu do historycznej kompozycji i dyspozycji funkcjonalno – przestrzennej układu oraz jego poszczególnych elementów;
- zachowaniu zbliżonej do historycznej skali układu;
- zachowaniu historycznych dominant wysokościowych, przestrzennych i architektonicznych (np. kościoła parafialnego i dzwonnicy, dworu)
- zachowaniu, restauracji i modernizacji technicznej zabudowy historycznej;
- dostosowaniu nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej wsi w zakresie sytuacji skali i bryły, oraz w nawiązywaniu do lokalnej tradycji budowlanej, przy lokalizacji nowych obiektów mieszkalnych i gospodarczych winna być zachowana tradycyjna dyspozycja funkcjonalno - przestrzenna zagrody;
- ochronie krajobrazu urządzonego i naturalnego związanego historycznie i przestrzennie z założeniem urbanistycznym i ruralistycznym, a także ekspozycji układu.

W ramach ochrony dóbr kultury i stanowisk archeologicznych zakłada się następujące kierunki:

- wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego stosownych ustaleń uzgodnionych ze służbami ochrony zabytków,
- ustalanie sposobu postępowania (uzgodnionego ze służbami archeologicznymi) przy wyznaczaniu w miejscowych planach terenów ze stanowiskami archeologicznymi na cele budowlane,
- ustalenie obowiązku zawiadamiania służb archeologicznych o natrafieniu na obiekty nieznanego pochodzenia podczas prowadzenia prac ziemnych,
- współpraca pomiędzy właścicielami, władzami gminy i służbami ochrony zabytków w celu utrzymania obiektów w należytych stanie i właściwego ich użytkowania.

Realizacja kierunków odbywać się będzie poprzez:

- spełnianie wymagań ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego na podstawie przepisów szczególnych,

---

¹ *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr V/17/11 Rady Gminy Łomża z dnia 31 stycznia 2011 r.*

- realizowanie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- pomoc organizacyjna i finansowa właścicielom obiektów zabytkowych,
- przedstawienie do uzgodnienia Służbom Ochrony Zabytków zakresu prac porządkowych na terenie zabytkowych cmentarzy.

3.5. Kierunki i zasady rozwoju obszarów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę

Rozwój obszarów zabudowanych oraz przeznaczonych pod zabudowę wynikać będzie:

- ze stanu zagospodarowania i wykształconych funkcji jednostek osadniczych,
- z uwarunkowań środowiska,
- z zakładanych kierunków rozwoju gminy.

Rozwój ukierunkowany będzie na podnoszenie ładów przestrzennych w kształtowaniu zagospodarowania gminy i standardów zabudowy mających wpływ na warunki życia mieszkańców, przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Racjonalne gospodarowanie dobrem publicznym jakim jest przestrzeń, musi mieć pierwszeństwo nad interesem prywatnym. Dla części terenów gminy: położonego w granicach Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (powołanego w 1994 roku Rozporządzeniem Nr 4/94 Wojewody Łomżyńskiego z dnia 10 grudnia 1994 roku) i objętej obszarem chronionego krajobrazu (Rozporządzenie Wojewody Łomżyńskiego nr 14/98 z dnia 19 maja 1998 roku), głównym kierunkiem zagospodarowania gminy jest jego ochrona oraz ustalenia dotyczące możliwości wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego. Zasady gospodarowania przestrzenią zawarte zostały w rozporządzeniach Wojewody i są nadrzędne w stosunku do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarach gdzie występują obiekty zabytkowe oraz zabytkowe układy przestrzenne wsi stosować należy ustalenia dotyczące ochrony zabytków, a realizacja nowego zagospodarowania powinna zapewniać właściwą jej ekspozycję.

W wyniku dokonanej analizy uwarunkowań na terenie gminy określone zostały **strefy zabudowy wsi z wyłączeniem terenów Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, dla których strefy i zasady zagospodarowania określa plan ochrony parku**. W granicach stref zabudowy wsi znajdują się: tereny zabudowy istniejącej, tereny przeznaczone pod zabudowę w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego i tereny wyznaczone w studium. Wskazane zostały również kierunki rozwoju układów przestrzennych.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie terenów zabudowy:

- lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej, usługowej, rzemiosła produkcyjno – usługowego oraz usług związanych z wypoczynkiem na niezabudowanych działkach w granicach wyznaczonych stref zabudowy wsi,
- przestrzeganie zasady nie rozpraszania zabudowy przez lokalizowanie nowej zabudowy zagrodowej w wyznaczonych strefach zabudowy i granicach istniejących siedlisk zabudowy kolonijnej,
- wykluczenie z granic stref zabudowy wsi obiektów, które mogą być szkodliwe dla zdrowia ludzi (np.: wysokotowarowe fermy hodowlane, uciążliwe zakłady przetwórstwa rolnospożywczego). Dopuszcza się lokalizację tych obiektów poza wyznaczonymi strefami zabudowy oraz terenem parku i chronionego krajobrazu pod warunkiem uwzględnienia:
  - zasad ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego,
  - oszczędnego korzystania z zasobów i powierzchni gruntów,
  - możliwości korzystania z istniejącej, bądź wykonania własnej infrastruktury technicznej,
- przestrzeganie zakazu przeznaczania na cele budowlane powierzchni leśnych oraz terenów o niekorzystnych dla zabudowy warunkach fizjograficznych, *a także terenów położonych w wyznaczonych obszarach farm wiatrowych¹*
- zachowanie historycznie ukształtowanych układów przestrzennych wsi i form przestrzennych ich zabudowy objętych ochroną konserwatorską,
- ochronę krajobrazu naturalnego - wzgórze, stoki wyniesień, skarpy - związanego prze-

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XXII/114/12 Rady Gminy Łomża z dnia 10 września 2012 r.

strzennie z historycznymi założeniami ruralistycznymi,

- poprawa wizerunku wsi oraz tworzenie nowych wartości kulturowych poprzez :
  - porządkowanie i utrzymanie w dobrym stanie technicznym istniejącej zabudowy i podejmowanie działań w zakresie podniesienia estetyki zagospodarowania działek budowlanych,
  - usunięcie lub odpowiednią przebudowę obiektów dysharmonizujących o obcych dla krajobrazu, otoczenia i tradycji formach oraz wprowadzanie nowych elementów krajobrazowych podnoszących estetyczne wartości tych terenów i podkreślających ich związek przestrzenny z historycznym założeniem,
  - dostosowanie nowej zabudowy do tradycji regionalnej, charakteru wsi w zakresie stosowania gabarytów zabudowy, formy zabudowy i rozwiązań konstrukcyjno- materiałowych, w tym rodzajów pokryć dachowych,
  - podporządkowanie nowych realizacji zagospodarowania ukształtowanym historycznie układom zabudowy,

Zabudowa terenów, wymagająca ustalenia:

- ich przeznaczenia,
- przebiegu nowych dróg, zagospodarowania i uzbrojenia technicznego,
- lokalnych warunków zabudowy,
- zasad podziału terenu na działki budowlane,
- oraz występuje obowiązek uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze (w przypadku przeznaczenia na takie cele gruntów, które takiej zgody nie posiadają)

może nastąpić po wcześniejszym opracowaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki i zasady zagospodarowania terenów zabudowy:

- rozwój zabudowy rolniczej, mieszkaniowej, usługowej głównie poprzez modernizację, rozbudowę i uzupełnienia istniejących struktur,
- ograniczanie lokalizacji nowej zabudowy do granic wyznaczonych w strefach zabudowy wsi,
- zachowania istniejących oczek i cieków wodnych, a także terenów zalesionych i zadrzewionych w granicach stref zabudowy wsi.
- ochrona konserwatorska układów przestrzennych wsi: Stara Łomża, Siemień Nadrzeczny, Rybno, Puchały, Pniewo, Jednaczewo, Czaplice zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale „Kierunki ochrony przestrzeni kulturowej”,
- podporządkowanie projektowania i realizacji obiektów budowlanych następującym zasadom:
  - budynki mieszkalne dwukondygnacyjne z poddaszem użytkowym,
  - kształtowania linii zabudowy przy zabudowie plombowej,
  - zachowania jednorodnego, nawiązującego do tradycji regionalnej, charakteru wsi w zakresie stosowania gabarytów zabudowy, formy zabudowy i rozwiązań konstrukcyjno – materiałowych, w tym rodzajów pokryć dachowych,
- poprawę warunków funkcjonowania istniejących gospodarstw rolnych poprzez modernizację, rozbudowę i powiększanie o niezabudowane przyległe działki,
- rozwój działalności usługowo - produkcyjnej poprzez:
  - modernizację i rozbudowę istniejących obiektów oraz realizację nowych obiektów usługowych z zakresu obsługi ludności w dostosowaniu do potrzeb w szczególności w ośrodkach Konarzyce, Wygoda, Kupiski,
  - realizację nowych zakładów produkcyjnych poza terenem Parku i chronionego krajobrazu,
  - adaptację na funkcje usługowo - produkcyjne nieużytkowanych obiektów,
  - rozwój rzemiosła nieuciążliwego w ramach istniejącej struktury osadniczej,
- rozwój funkcji turystyczno – krajoznawczo - edukacyjnej poprzez:
  - rozwój turystyki przyrodniczej, wędrowniej pieszej, rowerowej, konnej,
  - rozwój sportów: narciarstwo biegowe oraz zjazdowe - Stara Łomża,
  - rozwój usług z zakresu obsługi ruchu turystycznego,
  - realizację zabudowy lotniskowej poprzez: adaptację nieużytkowanych siedlisk rolniczych,

- w formie zespołów zabudowy lokalizowanych w strefach zabudowy wsi w szczególności w miejscowościach: Stara Łomża, Siemień Nadrzeczny,
- tworzenie bazy wypoczynku dziennego i pobytowego – we wsi Boguszyce,
  - tworzenie gospodarstw agroturystycznych na bazie istniejących gospodarstw rolnych oraz nowowznoszonych obiektów poprzez dostosowanie części zabudowy mieszkaniowej do świadczenia usług turystycznych, we wsiach położonych nad rzekami i w Parku,
  - urządzenie ogólnodostępnych terenów rekreacyjno - wypoczynkowych w rejonach określonych na rysunku studium,
  - urządzenie pól biwakowych obsługujące głównie wodny szlak Narwi oraz wędkarzy
  - urządzenie ścieżek pieszych i rowerowych z uwzględnieniem istniejących pieszych szlaków turystycznych: Stara Łomża – Siemień Nadrzeczny – Pniewo – Gać, Czerwony Bór- Podgórze - Siemień Rowy - Siemień Nadrzeczny, Siemień Nadrzeczny - Pniewo – Gać oraz istniejących ścieżek przyrodniczych: dno doliny Narwi; Pniewo - Pniewo i Koty - Bronowo.
- rozwój zaplecza obsługi transportu drogowego poprzez:
    - rozbudowę zaplecza obsługi ruchu turystycznego z usługami handlu, gastronomii, hotelarskimi oraz obsługi podróży samochodowych – lokalizacja przy drodze krajowej nr 63 we wsi Podgórze i przy drodze wojewódzkiej nr 677 na granicy z gminą Śniadowo,
    - realizacja szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych należy dążyć do budowy ciągów ścieżek związanych z terenami miasta,
    - wskazanie terenów inwestycyjnych w obszarach sąsiadujących z drogą ekspresową S61 oraz przy drogach kategorii krajowej i wojewódzkiej.

Dla obszarów zmiany Studium ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:

- a) za zgodne z ustaleniami zmiany studium uznaje się wprowadzenie nieoznaczonych na rysunku zmiany studium dróg gminnych publicznych, wewnętrznych, ciągów pieszo-jezdných;
- b) w przypadku istniejącej zabudowy, której parametry nie są zgodne z zapisami Studium, w tym je przekraczają, dopuszcza się na etapie sporządzania planu miejscowego usankcjonować obecny stan zagospodarowania, przy czym nie należy zwiększać wartości stanu istniejącego;
- c) we wszystkich terenach dopuszcza się lokalizowanie obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, (jeżeli wynika to z potrzeby zagospodarowania terenów oraz nie stoi to w sprzeczności z przepisami odrębnymi);
- d) we wszystkich terenach dopuszcza się w celu ochrony walorów przyrodniczych i środowiskowych wyznaczenie terenów zieleni naturalnej i zieleni urządzonej;
- e) granice poszczególnych terenów przedstawione na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” należy doprecyzować na etapie realizacji planu miejscowego;
- f) wzdłuż istniejących napowietrznych linii elektroenergetycznych należy na etapie planu miejscowego wyznaczyć pasy technologiczne o odpowiedniej szerokości dla danej linii elektroenergetycznej;
- g) w odniesieniu do terenów, dla których studium wprowadza zmianę przeznaczenia gruntów rolnych lub leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, a które w procedurze sporządzenia planu miejscowego nie uzyskają zgody na przeznaczenie tych gruntów na cele nierolnicze i nieleśne, dopuszcza się ich przeznaczenie w planie miejscowym na cele rolnicze lub leśne, niezależnie od ustaleń kierunków studium;
- h) w terenach objętych zmianą studium, oznaczonych symbolem KS i PU, dopuszcza się na etapie planu miejscowego wyznaczenie terenów przewidzianych do realizacji linii kolejowej na odcinku Ostrołęka-Giżycko, zgodnie z docelowo wybranym wariantem przebiegu trasy.

Główne i uzupełniające kierunki rozwoju wraz ze wskaźnikami dotyczącymi zagospodarowania i użytkowania terenu dla obszarów objętych zmianą Studium:

M - TERENY ROZWOJU ZABUDOWY MIESZKANIOWO-USŁUGOWEJ

1) Główne kierunki rozwoju:

- a) zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
- b) zabudowa usługowa, obejmująca m.in. handel, rzemiosło i usługi nieuciążliwe,
- c) zabudowa usług publicznych i prospołecznych obejmująca m.in. usługi oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, administracji, kultury oraz sportu i rekreacji;

2) Uzupełniające kierunki rozwoju:

- a) zabudowa zagrodowa, w tym agroturystyka,
- b) drogi, ciągi pieszo-jezdne, parkingi,
- c) obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej,
- d) zieleń naturalna i urządzona;

3) Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenu:

- a) maksymalna powierzchnia zabudowy – 50% działki budowlanej,
- b) minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 30% działki budowlanej;

4) Pozostałe zasady dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenu:

- a) układ i kąt nachylenia połaci dachowych – dachy płaskie, dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia połaci dachowych do 45°, do uszczegółowienia na etapie planu miejscowego,
- b) utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy i przebudowy.

U - TERENY ROZWOJU ZABUDOWY USŁUGOWEJ

1) Główne kierunki rozwoju:

- a) zabudowa usług komercyjnych i rzemiosła,
- b) zabudowa usług publicznych;

2) Uzupełniające kierunki rozwoju:

- a) zabudowa usług sportu i rekreacji,
- b) zabudowa usług obsługi ruchu turystycznego
- c) zieleń naturalna i urządzona,
- d) drogi, ciągi pieszo-jezdne, parkingi,
- e) obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej,
- f) lokale mieszkalne towarzyszące zabudowie usługowej;

3) Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenu:

- a) maksymalna powierzchnia zabudowy – 50% działki budowlanej,
- b) minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 30% działki budowlanej;

4) Zasady dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenu:

- a) układ i kąt nachylenia połaci dachowych – dachy płaskie, dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia połaci dachowych do 45°, do uszczegółowienia na etapie planu miejscowego,
- b) utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy i przebudowy.

PU - TERENY ROZWOJU ZABUDOWY OBIEKTÓW PRODUKCYJNYCH, SKŁADÓW, MAGAZYNÓW I USŁUG

1) Główne kierunki rozwoju:

- a) zabudowa obiektów produkcyjnych, składów i magazynów,

- b) zabudowa obiektów produkcyjnych wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 500 kW wykorzystujących energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną lub energię geotermalną;
- c) zabudowa usługowa, w tym związana z zapleczem socjalnym i administracyjnym obiektów produkcyjnych, składów i magazynów;

2) Uzupełniające kierunki rozwoju:

- a) zielen naturalna i urządzona,
- b) drogi, ciągi pieszo-jezdne, parkingi,
- c) obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej,
- d) lokale mieszkalne towarzyszące zabudowie o przeznaczeniu podstawowym;

3) Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenu:

- a) maksymalna powierzchnia zabudowy – 70% działki budowlanej,
- b) maksymalna powierzchnia paneli fotowoltaicznych w stosunku do powierzchni działki – 70%,
- c) minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 30% działki budowlanej;

4) Zasady dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenu:

- a) układ i kąt nachylenia połaci dachowych – płaskie, dwuspadowe, pilaste lub wklęsłe do 30 stopni, do uszczegółowienia na etapie planu miejscowego,
- b) utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy i przebudowy,
- c) nakaz realizacji zieleni izolacyjnej w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych – do uszczegółowienia na etapie planu miejscowego,
- d) lokalizowanie obiektów wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 500 kW wykorzystujących energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną lub energię geotermalną, pod warunkiem, iż strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu wyznaczone od tych obszarów zamkną się w granicach terenów oznaczonych symbolem PU,
- e) dopuszcza się wskazanie na etapie planu miejscowego terenów przewidzianych do realizacji linii kolejowej na odcinku Ostrołęka-Giżycko, zgodnie z docelowo wybranym wariantem przebiegu trasy.

3.6. Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

W zakresie usług ponadpodstawowych jak administracja finansowa, samorządowa, lecznictwo zamknięte i specjalistyczne, kultura, szkolnictwo ponadgimnazjalne i wyższe – gmina znajduje się w zasięgu oddziaływania regionalnego ośrodka rozwoju - miasta Łomży, w którym jest siedziba gminy i powiatu łomżyńskiego.

3.6.1. Edukacja

Na terenie gminy w roku szkolnym 2002/2003 funkcjonują szkoły podstawowe w następujących miejscowościach: Wygoda, Puchały, Pniewo, Podgórze, Nowe Kupiski, Konarzyce, Jarnuty, Czaplice oraz Stowarzyszenie Edukator w Lutostaniu. W wyniku reformy administracyjnej likwidacji uległy szkoły podstawowe w Modzelach Starych i Giełczynie.

Na terenie gminy Łomża brak jest szkoły gimnazjalnej. Uczniowie z całej gminy uczęszczają do gimnazjum znajdującego się w mieście Łomży.

Wychowanie przedszkolne odbywa się w oddziałach przedszkolnych przy wszystkich szkołach podstawowych.

W zakresie edukacji zakłada się następujące kierunki i zadania rozwoju:

dostosowanie bazy szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego do potrzeb zreformowanego systemu oświaty poprzez:

- dokończenie budowy budynku szkoły wraz z zapleczem sportowym w Wygodzie,

- zakończenie rozbudowy oraz modernizacji szkoły i boiska w Konarzycach,
- modernizację i remont szkoły wraz z boiskiem w Czaplicach,
- sukcesywną modernizację pozostałych szkół,
- rozwój przyszkolnej bazy sportowej (budowa pełnowymiarowych sal gimnastycznych przy szkołach podstawowych),
- organizowanie systemu dowozu dzieci do szkół.
- podnoszenie poziomu wykształcenia młodzieży poprzez:
  - zwiększenie roli i udziału liceów ogólnokształcących w systemie edukacji ponadgimnazjalnej,
  - upowszechnianie wykształcenia średniego w wyniku zwiększania liczby uczniów w technikach i liceach zawodowych,
- dostosowanie struktury systemu i profili kształcenia do zmieniającego się popytu na rynku pracy poprzez ścisłą współpracę z podmiotami gospodarczymi powiatów i regionu w zawodach poszukiwanych na rynku pracy,
- poprawę jakości i metod nauczania z wykorzystaniem nowoczesnych technik poprzez:
  - tworzenie i rozbudowę pracowni komputerowych w szkołach podstawowych,
  - tworzenie i rozbudowę pracowni językowych,
  - poprawę wyposażenia dydaktycznego.

3.6.2. Ochrona zdrowia

Na terenie gminy funkcjonuje jedna placówka leczenia otwartego – podstawowy ośrodek zdrowia w Wygodzie. Dysponuje gabinetami lekarskimi: rodzinnym, stomatologicznym i poradni dla kobiet. Ośrodek obsługuje południową część gminy. Pozostała część gminy obsługiwana jest przez placówki zlokalizowane w Łomży.

W zakresie leczenia zamkniętego i specjalistycznego gmina obsługiwana jest przez szpital i poradnie specjalistyczne w Łomży i Białymstoku.

Należy dążyć do poprawy funkcjonowania i usprawniania warunków w lecznictwie otwartym poprzez:

- modernizację ośrodka zdrowia w Wygodzie,
- utworzenie gabinetu lekarskiego i stomatologicznego w gimnazjum,
- tworzenie warunków do rozwoju instytucji lekarza domowego,
- rozwój profilaktyki zdrowotnej,
- zapewnienie mieszkańcom dostępu do specjalistycznych usług medycznych,
- rozszerzanie zakresu świadczonych usług zdrowotnych,
- stworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego dla lekarzy.

3.6.3. Opieka socjalna

W 2002 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomży obejmował pomocą społeczną 718 osób w 423 rodzinach. Pomocą objęto 7,5% mieszkańców gminy.

Dominującą przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest niepełnosprawność, ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, alkoholizm oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

W celu poprawy funkcjonowania opieki socjalnej należy dążyć do rozbudowy bazy i form opieki społecznej poprzez:

- doskonalenie działań ośrodków pomocy społecznej w zakresie pomocy środowiskowej,
- utworzenie Domu Dziennego Pobytu w Pniewie,
- utworzenie domów opieki społecznej w Pniewie,
- adaptację budynku po szkole na Dom Pomocy Społecznej w Gielczynie,
- zapewnienie opieki socjalnej dla bezrobotnych bez szans uzyskania pracy,
- wspieranie działań instytucji i organizacji zajmujących się działalnością socjalną, opieką społeczną oraz problemami uzależnień i patologii społecznych,
- tworzenie ośrodków wypoczynku, edukacji i integracji dla osób niepełnosprawnych.

3.6.4. Usługi kultury

Na terenie gminy Łomża funkcjonuje gminny ośrodek kultury w Pniewie i biblioteki w miejscowościach: Wygoda, Pniewo, Nowe Kupiski, Konarzyce i Podgórze.

Do upowszechniania kultury wykorzystane są także remizy straży pożarnej we wsiach: Gać, Stare Kupiski, Pniewo, Siemień Nadrzeczny, Podgórze, Stare Modzele, Giełczyn, Konarzyce, Czaplice, Chojny Młode, Nowe Kupiski, Jednaczewo.

Rozwój kultury następować będzie poprzez tworzenie warunków do:

- utrzymania istniejących placówek kultury zwłaszcza gminnego ośrodka kultury w Pniewie,
- dokończenia realizacji i wyposażenia punktu kulturalno-oświatowego w Podgórzu,
- utworzenia i wyposażenia placówek kulturalno-oświatowych oraz powołania zespołu tanecznego w Kupiskach, Pniewie i Podgórzu,
- właściwego wyposażenia remizo-światlic,
- modernizacji wszystkich placówek kultury, zwłaszcza gminnego ośrodka kultury w Pniewie,
- sukcesywnego zwiększania ilości podstawowych placówek kultury na terenie gminy.

3.6.5. Sport, rekreacja, wypoczynek

W gminie są następujące placówki sportowe: sale gimnastyczne w szkołach podstawowych w Nowych Kupiskach i Wygodzie oraz małe, zastępcze sale gimnastyczne w pozostałych szkołach podstawowych i boiska sportowe przy wszystkich szkołach podstawowych. Młodzież gimnazjalna korzysta z sali gimnastycznej przy gimnazjum w Łomży,

Polepszenie stanu bazy sportowej, bazy rekreacyjno – wypoczynkowej oraz warunków do rozwoju sportu i rekreacji następować będzie poprzez:

- rozwój przyszkolnej bazy sportowej i właściwego zaplecza sportowego przy wszystkich szkołach podstawowych,
- modernizację przyszkolnych boisk sportowych,
- budowę boiska w Nowych Kupiskach,
- budowę pól namiotowych w Siemieniu Nadrzecznym i Pniewie,
- zrealizowanie plaży strzeżonej w Siemieniu Nadrzecznym oraz trasy do narciarstwa biegowego w Starej Łomży nad Rzeką,
- budowę kortów tenisowych w Podgórzu i Nowych Kupiskach,
- utworzenie parku rekreacyjnego w Wygodzie,
- rozwój bazy rekreacyjno – wypoczynkowej (ścieżki rowerowe, szlaki piesze, ścieżki zdrowia),
- organizowanie imprez rekreacyjno - sportowych o charakterze masowym (festyny sportowe, rajdy turystyczne, itp.),
- rozwijanie współzawodnictwa sportowego w wyniku organizacji międzyszkolnych lig sportowych,
- wspieranie i pobudzanie społeczeństwa do aktywnych form sportowego stylu życia.

3.6.6. Mieszkalnictwo

W celu poprawy warunków zamieszkania należy tworzyć warunki do rozwoju i modernizacji budownictwa mieszkaniowego poprzez:

- przygotowanie terenów budowlanych poprzez przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów pod różne formy budownictwa oraz realizację uzbrojenia technicznego,
- realizację budownictwa socjalnego,
- rozwój przemysłu materiałów budowlanych,
- wyposażanie zabudowy mieszkaniowej w urządzenia infrastruktury społecznej (z zakresu edukacji, zdrowia, opieki socjalnej i bezpieczeństwa publicznego), technicznej i obsługi komunikacyjnej,
- tworzenie warunków lokalnych więzi społecznych poprzez realizację i uzupełnienie bazy materialnej w zakresie: kultury, sportu, rozrywki i wypoczynku zbiorowego,

- zwiększanie ładunku przestrzennego na terenach mieszkaniowych.

3.7. Kierunki rozwoju sfery gospodarczej

3.7.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Warunki naturalne rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Łomża są dobre do rozwoju rolnictwa, gdyż 44% powierzchni użytków rolnych stanowią gleby II - IV klasy, a tylko 17,6% klasy VI i VIz, zaś w gruntach ornych, dobre kompleksy przydatności rolniczej stanowią 46,6%. Korzystna także jest struktura użytków rolnych, gdyż grunty orne stanowią 70% powierzchni.

Użytki zielone, które stanowią aż 30% obszaru użytków rolnych, z których ponad 43% powierzchni stanowią kompleksy średnie mogą stanowić dobrą bazę do rozwoju produkcji zwierzęcej. Jednak wymagają one nakładów, gdyż 35% powierzchni wymaga zmeliorowania oraz modernizacji melioracji.

Natomiast grunty orne, w większości dobrej jakości predysponowane są do produkcji roślinnej o wysokiej wydajności, w szczególności roślin przemysłowych oraz pastewnych do rozwoju produkcji zwierzęcej.

Ogólny wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 52,5 pkt, wobec 52,1 pkt dla powiatu łomżyńskiego i 55,0 pkt dla województwa.

Rolnictwo stanowi podstawę gospodarki gminy i ze względu na konieczność dostosowania się do nowych uwarunkowań gospodarki rynkowej i wymogów Unii Europejskiej wymaga ciągłych przemian.

Procesy te mają zapewnić właściwe wykorzystanie ziemi, zasobów pracy, środków technicznych, zmniejszeniu kosztów produkcji i jej dostosowania do potrzeb rynku, poprawie jakości produktów i ich dostosowania do norm unijnych przy spełnieniu wymogów ochrony środowiska.

Ważną sprawą jest umiejętne wykorzystanie instrumentów finansowych, prawnych i edukacyjnych Unii Europejskiej, zarówno w okresie przedakcesyjnym w różnych programach przystosowawczych, jak i w okresie przynależności do struktur.

Aby osiągnąć powyższe cele należy przyjąć następujące kierunki działań:

- właściwe wykorzystanie naturalnych warunków użytkowych rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez:
  - dalszy rozwój produkcji zwierzęcej w zakresie chowu bydła mlecznego i trzody chlewnej w kierunku nowoczesnych metod,
  - wydzielenie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej pod zalesienia lub zmiany sposobu użytkowania na inne cele,
  - zapobieganie degradacji użytków rolnych i urządzeń melioracyjnych,
  - ograniczenie przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne gruntów wysokich klas bonitacyjnych, w szczególności zmeliorowanych użytków rolnych.
- poprawa warunków do rozwoju produkcji rolniczej, poprzez:
  - meliorację użytków zielonych na obszarze 1487 ha, w pierwszej kolejności w dolinie rzeki Bódky oraz modernizację istniejących urządzeń melioracyjnych a także budowę zbiornika małej retencji o funkcji ogólnogospodarczej zgodnie z „Programem małej retencji wodnej do roku 2015 we wsi Mikołajki o powierzchni 0,30 ha,
  - budowę i modernizację dróg rolniczych zapewniających właściwą obsługę i wykorzystanie użytków rolnych z możliwością wykorzystania środków celowych,
  - poprawę struktury agrarnej gospodarstw rolnych w zakresie powiększania ich powierzchni i polepszenia rozłogu poprzez scalenia i wymiany gruntów,
  - rekultywację i zagospodarowanie terenów zdegradowanych i zdewastowanych na cele rolnicze lub leśne,
- tworzenie warunków do dalszego rozwoju produkcji rolnej, poprzez:
  - rozwój gospodarstw specjalistycznych w celu dostosowania jakości wytwarzanych produktów do norm unijnych i innych rynków zagranicznych przy zachowaniu zasad ochrony środowiska naturalnego,
  - zwiększenie produktywności gospodarstw w wyniku wprowadzania nowoczesnych i efektywnych sposobów gospodarowania zarówno w produkcji roślinnej jak i zwierzęcej oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników w zakresie technik gospodar-

- rowania, rachunkowości i zarządzania,
- poprawę wyposażenia gospodarstw w infrastrukturę techniczną z wykorzystaniem środków pomocowych,
- tworzenie warunków do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, poprzez:
  - rozwój rolnictwa ekologicznego połączonego z agroturystyką jako działalności uzupełniającej działalność podstawową związaną z prowadzeniem gospodarstw rolnych w szczególności dla małych gospodarstw położonych w atrakcyjnych terenach, przede wszystkim w granicach Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi,
  - utrzymanie i dalszy rozwój istniejących zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego, zwłaszcza w ośrodkach już wykształconych (Podgórze, Stare Kupiski, Nowe Kupiski, Stare Chojny),
  - wspieranie rozwoju nowych zakładów przetwórczych o małej i średniej skali produkcji,
  - tworzenie rezerw terenowych i wykorzystanie istniejących pustostanów pod rozwój działalności gospodarczej celem tworzenia miejsc pracy na obszarach wiejskich,
  - wielokierunkowy rozwój edukacji w zakresie podjęcia działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich,
  - wszechstronną pomoc podmiotom i osobom podejmującym działalność gospodarczą w zawodach pozarolniczych,
  - rozwój drobnej wytwórczości, rzemiosła regionalnego i innej uzupełniającej działalność podstawową związaną z prowadzeniem gospodarstwa rolnego,
  - **wydobywanie kopalin z udokumentowanych złóż kopalin,**
- rozwój usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa poprzez:
  - organizowanie grup producenckich, spółdzielni i innych form samoorganizowania się rolników celem obniżenia kosztów produkcji, łatwiejszego zbytu surowców rolnych,
  - wspieranie rozwoju nowoczesnych instytucji obsługi rolnictwa w zakresie doradztwa prawnego, ekonomicznego i podatkowego,
  - uaktywnienie współpracy lokalnych władz samorządowych i innych instytucji działających na rzecz środowiska wiejskiego w zakresie pozyskania środków na rozwój infrastruktury, przedsiębiorczości i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy,
  - poszerzenie wiedzy społeczności wiejskiej dotyczącej integracji z Unią Europejską.

TERENY ROLNICZE

- 1) **Główny kierunek rozwoju** – tereny użytków rolnych, w tym grunty orne, łąki, pastwiska, sady i stawy hodowlane oraz zieleń łąkowa obejmująca naturalną otulinę cieków wodnych;
- 2) **Uzupełniające kierunki rozwoju:**
  - a) zalesienia,
  - b) obiekty i urządzenia melioracji wodnych,
  - c) wolnostojące urządzenia fotowoltaiczne lokalizowane na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
  - d) drogi zapewniające obsługę komunikacyjną gruntów rolnych i leśnych.
- 3) **Zasady dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenu:**
  - a) utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy i przebudowy,
  - b) zachowanie zadrzewień w celu urozmaicenia krajobrazu gminy,
  - c) utrzymanie istniejących systemów melioracji.

3.7.2. Leśnictwo

Lasy, wraz z terenami rolnymi, wodami powierzchniowymi i terenami zabudowy, stanowią główny element powierzchniowy i krajobrazowy zagospodarowania gminy. W celu podnoszenia ekologicznych, krajobrazowych, klimatycznych i gospodarczych funkcji lasów, należy przede wszystkim:

- utrzymać istniejące powierzchnie leśne oraz poddać zalesieniu tereny o małej przydatności

- dla produkcji rolnej,
- ograniczyć przeznaczenie lasów na cele nieleśne jedynie do przypadków wymagających realizacji celów publicznych związanych z budową infrastruktury liniowej,
- przestrzegać zasad prawidłowego gospodarowania zasobami leśnymi (pozyskiwanie drewna w najstarszych klasach wieku i na niewielkich powierzchniach).

TERENY LASÓW I ZADRZEWIEŃ

- 1) **Główny kierunek rozwoju** – lasy i zadrzewienia;
- 2) **Uzupełniające kierunki rozwoju:**
  - a) budynki i obiekty służące gospodarce leśnej zgodnie z przepisami odrębnymi,
  - b) użytki rolne,
  - c) drogi zapewniające obsługę komunikacyjną gruntów rolnych i leśnych;
  - d) **Zasady dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenu** - tereny te poza możliwością lokalizacji zabudowy wynikającej z uzupełniających kierunków rozwoju powinny być wyłączone z lokalizowania nowej zabudowy, przy czym nie dotyczy to utrzymania i rozbudowy istniejącej zabudowy oraz obiektów służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, przy zachowaniu zgodności z przepisami odrębnymi.

3.7.3. Działalność produkcyjno-usługowa

Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej stanowi podstawowy warunek poprawy sytuacji, zwłaszcza na rynku pracy. Należy podejmować odpowiednie działania, które będą sprzyjały rozwojowi tego typu działalności. Należą do nich:

- utrzymanie i rozwój istniejących zakładów pracy,
- zagospodarowanie niewykorzystanych obiektów,
- racjonalne wykorzystanie istniejącego majątku produkcyjnego, zasobów surowców i kwalifikowanych kadr,
- tworzenie miejsc pracy na wsi – (zakłady usługowe, przetwórstwo spożywcze),
- popieranie i stymulowanie przedsiębiorczości lokalnej,
- opracowanie ofert lokalizacyjnych dla nowych inwestorów,
- wykorzystanie lokalnych rezerw siły roboczej,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o własną bazę surowcową,
- tworzenie nowych zakładów produkcyjnych w oparciu o wykorzystanie miejscowych surowców (rolne, drzewne, mineralne),
- *eksploatacja udokumentowanych lokalnych zasobów kruszywa naturalnego¹*
- rozszerzanie zakresu usług turystycznych w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe,
- promocja gminy.

3.7.4. Turystyka

Wysoka jakość przyrodniczych walorów północnej części obszaru gminy - obszar Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi, wzbogaconych licznymi elementami kulturowymi, stwarzają korzystne warunki do intensywniejszego wykorzystania tych obszarów dla potrzeb turystyki.

Dalsze turystyczne wykorzystanie walorów środowiskowych należy ukierunkować na:

- promocję przyrodniczych i kulturowych walorów Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi,
- wysoką jakość (estetyczną i ekologiczną) nowopowstających obiektów turystycznych - również domów letniskowych,
- optymalizowanie wielkości nowych obiektów turystycznych w stosunku do uwarunko-

---

¹ *Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr V/17/11 Rady Gminy Łomża z dnia 31 stycznia 2011 r.*

wań środowiska przyrodniczego,

- rozwoju bazy agroturystycznej, szczególnie w miejscowościach położonych w granicach oraz sąsiedztwie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi,
- ochronę przed zanieczyszczaniem wód Narwi innych cieków wodnych, w celu możliwości turystycznego i rekreacyjnego ich wykorzystania,
- ochronę innych elementów środowiska przyrodniczego użytkowanych turystycznie,
- utrzymanie istniejących szlaków turystycznych oraz urządzenie ścieżek rowerowych wzdłuż dróg: Łomża - Siemień Nadrzeczny - Pniewo, Łomża - Giełczyn - rezerwat Dębowe Góry (gm. Zambrów) - Podgórze - Siemień Nadrzeczny i Łomża - Jednaczewo - Szablak - Nowogród.

3.8. Kierunki rozwoju komunikacji

3.8.1. Sieć drogowa

Gmina Łomża leży w centralnej części Ziemi Łomżyńskiej po lewej stronie Narwi, przylegając od strony południowej do węzła komunikacyjnego i obszaru miasta Łomży. Najważniejszymi drogami gminy są i pozostaną w przyszłości odcinki dróg krajowych:

- droga ekspresowa S61 (częściowo zrealizowana, częściowo w budowie), stanowiąca fragment drogi międzynarodowej Via Baltica,
  - Łomża - Zambrów – odcinek drogi nr 63 Pisz - Kolno - Kisielnica - Łomża - Zambrów - Siedlce, o klasie funkcjonalnej ~~kierunkowo Gp~~ *G (główna)¹* i docelowo *S klasy GP¹* jako połączenie z drogą ekspresową Warszawa - Białystok nr S8 w rejonie obejścia Zambrowa,
  - Łomża - Ostrołęka - Warszawa - drogi krajowej nr S61 Warszawa - Łomża - Grajewo - Augustów, o klasie funkcjonalnej kierunkowo Gp i docelowo S,
- oraz odcinki dróg wojewódzkich o klasie funkcjonalnej kierunkowo - Gp:
- Łomża - Śniadowo - Ostrów Mazowiecka (dojazd w kierunku Warszawy) nr 677,
  - Łomża - Nowogród - (Olsztyn) nr 645,
  - Łomża - Mężenin - (dojazd do drogi nr S8 i dalej w kierunku Białegostoku) nr 679.

Docelowy układ drogowy uzupełniają odcinki dróg powiatowych o znaczeniu lokalnym i odcinki ważniejszych dróg gminnych pokazane na planszy studium.

Gmina Łomża jest położona bezpośrednio przy ważnych drogach tranzytowych o charakterze drogi międzynarodowej, międzyregionalnej oraz na trasie ruchu turystycznego i rekreacyjnego. W rejonie Łomży zbiega się 6 ważnych kierunków tranzytowych co powoduje, że Łomża jest ważnym węzłem drogowym i jednocześnie ważną przeprawą drogową przez rzekę Narew. Z powyższego względu dotychczasowe plany zagospodarowania przestrzennego rezerwowały trasę obejścia Łomży w ciągu drogi nr 61 po wschodniej stronie w postaci obwodnicy o długości ok. 10 km z odejściem w kierunku Zambrowa, Ostrowi Mazowieckiej i w kierunku Ostrołęki. Układ docelowych dróg tranzytowych w rejonie Łomży pokazano jako element nadrzędny na planszy kierunków. Rozwiązania projektowe i funkcjonalne systemu transportowego gminy powinny być dostosowane do ww. układu dróg i obwodnic węzła łomżyńskiego.

Teren gminy jest położony na skraju Narwi, co ma i będzie miało w przyszłości istotny wpływ na ukształtowanie układu komunikacyjnego regionu. Na terenie miasta Łomży istnieją dwa mosty przez Narew. Docelowo przewiduje się realizację trzeciego mostu na trasie projektowanej obwodnicy Łomży. Na terenie gminy nie występują inne przeprawy przez rzekę poza lokalnym, gospodarczym promem w rejonie wsi Rakowo (teren gminy Piątnica).

Należy zauważyć, że gmina Łomża (tereny poza miastem) nie jest ośrodkiem ruchotwórczym i wobec tego w przyszłości będzie występować stosunkowo duża równowaga między lokalnymi potrzebami i uwarunkowaniami lokalnego systemu transportowego. Konflikty komunikacyjne będą występować wyłącznie w związku z ruchem tranzytowym. Drogi wylotowe z Łomży mimo, że będą dawać dobre połączenia komunikacyjne z siecią drogową kraju będą w obszarach przebiegu przez wsie uciążliwe. Drogi krajowe i częściowo drogi wojewódzkie będą wymagały na te-

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r.

renie gminy Łomża wyłączenia z ruchu lokalnego, rolniczego i będą wymagały ograniczenia w obsłudze terenów przyległych.

Przebieg drogi nr 61 transportem ciężarowym oraz jej wysoka ranga jako ważnej drogi międzynarodowej, turystycznej i wakacyjnej została w ostatnim czasie dostrzeżona. Podjęto szereg decyzji zmierzającej do pełnej modernizacji drogi i dostosowania nawierzchni do obciążeń powyżej 100 KN/oś.

Wpływ ~~przyszłej zrealizowanej~~ drogi ekspresowej Warszawa – Białystok ~~projektowanej~~ przez teren województwa podlaskiego jako połączenia z krajowym i europejskim systemem dróg ruchu szybkiego ~~będzie jest~~ dla terenu gminy pośredni, ale stosunkowo istotny poprzez połączenia drogowe Łomża – Zambrów i Łomża – Ostrów Mazowiecka.

Należy się też liczyć ze stałym wzrostem uciążliwości przebiegu głównych dróg tranzytowych przez teren gminy. ~~Na terenie gminy przewiduje się budowę części odcinka obwodnicy Łomży, która na podstawie dotychczasowych studiów przebiegać będzie poza fortami na nową przeprawę mostową powyżej ostatnio zrealizowanego mostu na wylocie ul. Sikorskiego w Łomży. Dalej przebieg obwodnicy Łomży będzie przecinał drogę nr 63 (węzeł lub skrzyżowanie o częściowo ograniczonych relacjach), dalej będzie przecinał obecną „szosę do Mężenina” tj. drogę nr 679 (główny węzeł drogowy w rejonie Łomży z odejściem obwodnicy w kierunku drogi nr 61 do Ostrołki poprzez ulicę Poznańską) i dalej do drogi nr 677 z obejściem wsi Konarzyce. Przebiegi dróg tranzytowych pokazano jako elementy nadrzędne na planszy diagnozy.~~ Obwodnice i obecne przebiegi dróg nr 61 i nr 63 będą też ważnymi drogami rekreacyjnymi obciążonymi ruchem letnim i turystycznym. W sieci drogowej gminy należy rezerwować teren pod obwodnicę Łomży wykluczając jej obudowywanie i zainwestowanie inne niż rolnicze.

Na rysunku planszy kierunków systemu transportowego gminy pokazano poza problematyką dróg krajowych i wojewódzkich, sieć dróg powiatowych i gminnych zgodnie z podziałami administracyjnymi i funkcjonalnymi. Docelowo należy przewidywać następujące klasy dla ww. dróg i odpowiadających im odcinków ulic (wg Rozporządzenia MTiGM z 03.03.1999 r.):

- drogi powiatowe – klasa Z lub L (wg projektu sieci),
- drogi gminne – klasa D lub L (wg projektu sieci).

Oprócz dróg tranzytowych i lokalnych na terenie wsi gminnych występują drogi oraz ulice wewnętrzne (dojazdy gospodarcze i dojazdy na terenach zamieszkania), a także drogi zakładowe, które nie podlegają analizie w ramach studium.

Ustala się następujące parametry projektowe i urbanistyczne odcinków dróg i ulicznaczonych na rysunku „Kierunków” dla elementów podstawowego układu komunikacyjnego gminy i określonych symbolami klas wg Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. U. Nr 43, poz.430):

1) oznaczenie – „S” – docelowy ciąg drogi nr 61 i 63

- a) *funkcja* – droga ekspresowa, odcinki włączone do krajowego układu dróg ruchu szybkiego,
- b) *podstawowe parametry projektowe* – szerokość jezdni dla $V_p=100$ km/h – 8 m (min. 7,0 + opaski 2 x 0,5m i utwardzone pobocza), dla rozwiązania docelowego, dwujezdniowego 2 x 7,50 m + utwardzone pobocze awaryjne,
- c) *szerokość w liniach rozgraniczających* – minimalna, etapowo dla ciągu jednojezdniowego 30 m, docelowo minimum 40 m dla dwóch jezdni dwupasmowych i 50 m dla odcinków dwóch jezdni trzypasmowych z poszerzeniami w rejonach węzłów,
- d) *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* – wykluczony, tylko przez węzły i zjazdy na tereny MOP, projektowane zapewnienie obsługi przez dojazdy i drogi zbiorcze gospodarcze.

2) oznaczenie – „Gp” – kierunkowo klasa ciągów dróg krajowych 61 i 63 (szczególnie na odcinku Łomża - Zambrów po realizacji obwodnicy Łomży), klasa przewidywana docelowo dla drogi wojewódzkiej nr 677;

- a) *funkcja* – droga i ulice główne ruchu przyspieszonego,
- b) *podstawowe parametry projektowe* – szerokość jezdni – 8 m (min.7,0 + opaski 2 x 0,5m), na skrzyżowaniach zalecane poszerzenia 11 - 9 m, na obszarach zabudowy chodniki wydzielone od jezdni zielenią lub barierami ochronnymi szerokości min. 2,0 m, prędkość projektowa $V_p=100-60$ km/h zależnie od obszaru,

- c) *szerokość w liniach rozgraniczających* – minimalna 30 m, zalecana przy istniejącej szerokości powyżej 30 wg stanu istniejącego,
- d) *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* – na terenie zainwestowanym „wyjątkowo dopuszczany lub w pełni ograniczony do zjazdów na drogi zbiorcze”, zalecane zapewnienie obsługi przez zjazdy łączone i przez dojazdy zbiorcze oraz na terenach nie zainwestowanych – całkowicie ograniczony lub czasowo dopuszczony do przypadków szczególnych, a docelowo zapewnienie dojazdów poprzez sieć dróg dojazdowych, zbiorczych.

3) oznaczenie – „G” – klasy dróg wojewódzkich

- e) *funkcja* – droga i ulice główne odpowiadające ciągom drogowym,
- f) *podstawowe parametry projektowe* – szerokość jezdni – 8 m (min. 7,0 + opaski 2 x 0,5m), na skrzyżowaniach zalecane poszerzenia, na obszarach zabudowy chodniki wydzielone od jezdni zielenią lub barierami ochronnymi szerokości min. 2,0 m, prędkość projektowa $V_p=80-60$ km/h zależnie od obszaru,
- a) *szerokość w liniach rozgraniczających* – minimalna 25 m, zalecana przy istniejącej szerokości powyżej 25 wg stanu istniejącego,
- g) *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* – na terenie zainwestowanym „wyjątkowo dopuszczany lub w pełni ograniczony do zjazdów na drogi zbiorcze”, zalecane zapewnienie obsługi przez zjazdy łączone i przez dojazdy zbiorcze oraz na terenach nie zainwestowanych, a docelowo zapewnienie dojazdów poprzez sieć dróg dojazdowych, zbiorczych

4) oznaczenie – „Z”

- a) *funkcja* – ulice i drogi zbiorcze – istniejące i kierunkowe przebiegi dróg powiatowych,
- b) *podstawowe parametry projektowe* – szerokość jezdni – min. 7 m, (na skrzyżowaniach zalecane 9 m), na obszarach gęstej zabudowy chodniki wydzielone od jezdni zielenią lub barierami ochronnymi szerokości min. 2,0 m, prędkość projektowa $V_p=60-40$ km/h,
- c) *szerokość w liniach rozgraniczających* – minimalna 20 m, zalecana przy istniejącej szerokości powyżej 20 wg stanu istniejącego,
- d) *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* – na terenie zainwestowanym „częściowo ograniczony”, zalecane zapewnienie obsługi przez zjazdy łączone i przez dojazdy zbiorcze oraz na terenach nie zainwestowanych – ograniczony do przypadków uzasadnionych.

5) oznaczenie – „L”

- a) *funkcja* – ulice i drogi lokalne w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r (Dz.U. Nr 43, poz.430),
- b) *podstawowe parametry projektowe* – szerokość jezdni – min. 7 m, zalecane poszerzenia zjazdowe i zatoki parkingowe (na skrzyżowaniach zalecane 9,0-12,0 m), chodniki wydzielone od jezdni zielenią lub przykrawężnikowe szerokości min. 2,5 m, prędkość projektowa $V_p = 50$ km (prędkości eksploatacyjne wg ustaleń administracji ruchem drogowym – na terenach miejskich 60 km/h),
- c) *szerokość w liniach rozgraniczających* – minimalna 12m , zalecana 15m i wg stanu istniejącego przy szerokości powyżej 15 m lub więcej,
- d) *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* – na terenie zainwestowanym – dopuszczalna obsługa przyległych działek oraz stopień obsługi, ograniczony w miejscach niebezpiecznych i o słabej widoczności ”.

Lokalne układy dróg i ulic wiejskich wymagają realizacji dogodnych połączeń z układem zewnętrznym, podstawowym poprzez budowę dróg i ulic dojazdowych „D” o szerokościach jezdni min 5,5 m z izolowanym ruchem pieszym i rowerowym przy szerokości w liniach rozgraniczających minimum 10 m (zalecane szerokości 12- 15 m).

Administracja dróg wojewódzkich wymaga dodatkowo, aby zostały spełnione następujące parametry i standardy dla dróg wojewódzkich:

- wymagana klasa „G” wg rozporządzenia MTiGM z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. U. Nr 43, poz.430) z włączeniami dróg bocznych klasy nie niższej niż „L” (wyjątkowo „D”) w terenie zabudowanym nie mniej niż 500 m (wyjątkowo nie mniej niż 400 m) i poza terenem zabudowanym nie mniej niż 800 m (wyjątkowo nie mniej niż 600 m),
- ograniczenie ilości zjazdów na tereny przyległe do minimum (zapewniać dojazdy z dróg niższych klas szczególnie w wypadkach stref nowej zabudowy),
- wymagane szerokości pasa drogowego odcinków ulic (na terenie zabudowanym) w ciągu dro-

- gi „G” – min. 25 m dla przekrojów jezdni jednoprzestrzennej dwupasowej (1x2) i więcej w wypadku odcinków jezdni wielopasowych (2x2) lub (2x3),
- wymagane szerokości pasa drogowego na terenie niezabudowanym w ciągu drogi „G” – min. 25 m dla przekroju (1x2) i min 35 m dla przekroju (2x2),
  - w rejonie skrzyżowań, w wypadku gdy nie ma możliwości zapewnienia obsługi komunikacyjnej z dróg bocznych (w sposób bezkonfliktowy w stosunku do ruchu na drodze wojewódzkiej), nie należy lokalizować usług i innych obiektów publicznych,
  - obiekty budowlane przy drodze wojewódzkiej należy lokalizować poza pasem drogowym w odległości od krawędzi jezdni nie mniejszej niż 8,0 m na terenach zabudowanych i nie bliżej niż 20 m na terenach niezabudowanych (wg art. 43.1 ustawy o drogach publicznych z 21 marca 1985 r. (tekst jednolity Dz. U. 71 z dnia 29 sierpnia 2000)). Obiekty przeznaczone na stały pobyt ludzi powinny też uwzględniać wymagania ochrony przed niekorzystnymi oddziaływaniami dróg (uciążliwości akustyczne, emisji spalin i wibracje),
  - nowoprojektowane obiekty budowlane przeznaczonych na stały pobyt ludzi powinny być lokalizowane w odległości zapewniającej ochronę przed niekorzystnym oddziaływaniem dróg – odległość tą należy określać na podstawie natężeń ruchu pojazdów oraz wynikających z tego uciążliwości, w wypadku braku specjalistycznych opracowań zaleca się lokalizować ww. obiekty w odległości od krawędzi jezdni 30 m dla budynków jednokondygnacyjnych i 40 m dla budynków wielokondygnacyjnych,
  - wody opadowe z pasa drogowego wymagają wstępnych oczyszczeń w separatorach, zastosowania osadników itp., projektowania systemów odwadniających z odprowadzaniem wód do zbiorników retencyjno-odparowujących, odprowadzeń do cieków naturalnych lub rozsączenia poprzez sprawny drenaż podziemny (projekty modernizacji drogi lub terenów przyległych wymagają odpowiednich opracowań gospodarki wodami opadowymi). Zarząd Dróg Wojewódzkich wymaga też opracowywania w rejonie dróg „programów odwodnienia” wskazujących przebiegi kanałów zbiorczych, określających podstawowe parametry urządzeń odwadniających, zlewnie wód i wskazujące konkretne miejsca odbioru wód z pasa drogowego.

Wszystkie powyższe kierunki działań planistyczno-gospodarczych w zakresie kształtowania systemów transportowych muszą uwzględniać rachunek ekonomiczny i efektywność możliwych do poniesienia nakładów budżetowych lub pozabudżetowych (fundusze rozwojowe itp.) zarówno w aspekcie skutków docelowych jak i efektów krótko etapowych.

Podstawowym problemem w zakresie rozwoju systemu transportowego gminy jest eliminacja konfliktów między ruchem tranzytowym i turystycznym a funkcjami gminy oraz dostosowanie parametrów systemu (standardy, nośności konstrukcji jezdni, stopień bezpieczeństwa itp.) do potrzeb gospodarczych gminy. Istotnym zagadnieniem jest docelowa izolacja ruchu na drodze wojewódzkiej od ruchów rolniczych i pieszych w obszarach wsi. Z punktu widzenia gminy zadaniem modernizacji systemu transportowego jest zapewnienie nieograniczonego warunkami klimatycznymi dojazdu do ośrodków zamieszkania i głównych obszarów gospodarczych.

KS - TEREN DROGI EKSPRESOWEJ S61

- 1) **Kierunek rozwoju** – teren drogi ekspresowej S61;
- 2) **Zasady i wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenu** – do ustalenia na etapie planu miejscowego, w uzgodnieniu z zarządcą drogi.
- 3) **Realizacja drogi ekspresowej**, w tym ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym związane z budową oraz użytkowaniem drogi, w zgodzie z decyzją Wojewody o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej dla poszczególnych odcinków drogi ekspresowej S61.
- 4) **Dopuszcza się wskazanie na etapie planu miejscowego terenów przewidzianych do realizacji linii kolejowej na odcinku Ostrołęka-Giżycko**, zgodnie z docelowo wybranym wariantem przebiegu trasy.

3.8.2. Komunikacja kolejowa

Przez gminę do miasta Łomża przebiega nie zelektryfikowana, trzeciorzędowa, jednotorowa linia

kolejowa PKP. Linia ta pełni obecnie wyłącznie funkcje bocznicę towarowej. Torowiska i urządzenia kolejowe są w średnim stanie technicznym. Są one obecnie utrzymywane w minimalnym, niezbędnym zakresie co daje przyszłą możliwość zwiększenia roli i funkcji transportu kolejowego. W niniejszym opracowaniu uznaje się celowość i konieczność adaptacji obecnej funkcji i istniejących obecnie urządzeń kolejowych na terenie gminy.

Zdaniem projektantów należy zabiegać o adaptację ww. linii kolejowej do przyszłych potrzeb gminy i Łomży. Możliwości przywrócenia komunikacji osobowej mogą być związane z tzw. „autobusem kolejowym” tj. lekkim zestawem spalinowym mogącym obsługiwać trasy małej intensywności ruchu przy zachowaniu dużo lepszych parametrów ekonomicznych eksploatacji niż tradycyjne zestawy kolejowe.

Przez obszar gminy Łomża, w tym obszar przedmiotowej zmiany studium, przebiegają cztery warianty projektowanej linii kolejowej odc. Ostrołęka – Giżycko. Na etapie realizacji planu miejscowego, w skali umożliwiającej dokładne odwzorowanie zasięgu planowanej inwestycji, należy wskazać tereny przewidziane pod realizację docelowej linii kolejowej.

3.8.3. Transport ciężki i tranzyt

Teren gminy leży po północnej stronie transeuropejskiego korytarza tranzytowego, drogi nr S8 (Warszawa – Białystok), ~~która będzie dostosowana do klasy „S” i ruchu KR-6 i nacisków 115 KN/oś.~~ W obszarze gminy w południowej części do użytku oddano fragment drogi ekspresowej S61, natomiast odcinek od drogi krajowej nr 61 w kierunku północnym jest na etapie realizacji. Udział ciężkiego tranzytu w ruchu na terenie gminy jest stosunkowo duży i jest związanego z ww. korytarzem oraz ruchem na drogach nr 61 i 63. Drogi te tworzą ciąg równoległy do drogi „Via Baltica” i mogą przejmować część ruchu międzynarodowego. Także ciąg drogi wojewódzkiej nr 677 jest istotnym dla ruchu ciężkiego połączeniem od Warszawy (obwodnica drogi nr S8 Ostrowi Mazowieckiej) poprzez Łomżę do Suwałk. Główne drogi gminy Łomża powinny być dostosowywane do nacisków minimum 100 KN/oś a docelowo do nacisków 115 KN/oś. W rejonie Łomży istnieje potencjalne zapotrzebowanie na funkcje obsługi podróżnych. Funkcja ta jest już obecnie zrealizowana w miejscowości Wygoda i Chojny gdzie są wybudowane stacje paliw, mały motel i obiekty gastronomiczne z parkingami dla samochodów ciężarowych i dla ruchu turystycznego. Obiekt w Chojnach może być odpowiednio do potrzeb rozbudowywany.

Przy modernizacji dróg krajowych i drogi wojewódzkiej nr 677 należy izolować tereny zamieszkania leżące wzdłuż ciągów tranzytowych od ujemnych wpływów komunikacji takich jak nadmierne natężenie hałasu, wibracje i spaliny oraz należy zabezpieczyć ruch pieszy i lokalny od kolizji z ruchem tranzytowym.

3.8.4. Ścieżki rowerowe rekreacyjne

Zakłada się docelową konieczność realizacji systemu wydzielonych ścieżek rowerowych przez wsie, do terenów zieleni i na odcinkach dróg wylotowych z Łomży wszędzie tam gdzie występować będzie ruch rowerowy przy nasilonym ruchu pojazdów samochodowych. Oprócz wydzielonych ścieżek rowerowych projektuje się ciągi rekreacyjne i dalekobieżne ścieżki rowerowe związane z zagospodarowaniem doliny Narwi i okolic Łomży. W szczególności projektuje się ciąg rekreacyjno- rowerowy wzdłuż lewego brzegu Narwi na całym obszarze gminy Łomża.

3.9. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

3.9.1. Zaopatrzenie w wodę

Zbiorowymi wodociągami o długości około 134 km, w oparciu o 7 ujęć i stacji wodociągowych na terenie gminy i 2 poza jej terenem, objęte są 40 wsie. Do zwodociągowania pozostała jedynie nieliczna zabudowa kolonijna.

Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w wodę jest zapewnienie ciągłości dostawy wody mieszkańcom gminy, o jakości zgodnej z obowiązującymi normami sanitarnymi, w ilości pokrywającej pełne potrzeby poprzez modernizację istniejących ujęć oraz rozbudowę sieci przesyłowej.

Realizacja w/w kierunku na terenie gminy wymagać będzie następujących działań:

- Siemień Nadrzeczny, Podgórze i Bacze Suche,
- wyłączenia z eksploatacji ujęcia i stacji wodociągowej w Starej Łomży Przy Szosie oraz

włączenie sieci wodociągowej poprzez pompownię wody do wodociągu grupowego „Siemień” - dokumentacja techniczna w opracowaniu,

- sukcesywną rozbudowę sieci wodociągowej na obszarze całej gminy wraz z postępującym zainwestowaniem terenu.

3.9.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Rozwiązanie gospodarki ściekowej oparte na zbiorczym systemie odprowadzenia ścieków posiadają wsie: Mikołajki i Stare Kupiski. Wieś Mikołajki posiada własną oczyszczalnię ścieków, natomiast ścieki sanitarne ze wsi Stare Kupiski są odprowadzane poprzez przepompownię i kanał tłoczny do sieci miejskiej w Łomży. Planowane jest objęcie siecią kanalizacji sanitarnej zabudowy wsi Bożenica i Nowe Kupiski z włączeniem do istniejącej sieci w Starych Kupiskach według opracowanej dokumentacji technicznej z 2001 roku.

Ścieki sanitarne z pozostałego obszaru gminy odprowadzane są głównie do zbiorników bezodpływowych z przeznaczeniem do wywożenia na oczyszczalnię ścieków w Łomży.

Podstawowym kierunkiem w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków jest:

zapewnienie normatywnych standardów cywilizacyjnych w tym zakresie, ograniczenie wielkości odprowadzanych ładunków zanieczyszczeń do wód powierzchniowych.

Realizacja w/w kierunków wymagać będzie wykonania następujących zadań:

- skanalizowanie wsi Bożejewo i Nowe Kupiski z włączeniem do istniejącej sieci w Nowych Kupiskach według opracowanej dokumentacji technicznej,
- objęcie scentralizowanym systemem odprowadzenia ścieków wsi Konarzyce (ze względu na wielkość wsi, zwartość zabudowy oraz lokalizację usług dla ludności) z odprowadzeniem poprzez przepompownię do sieci miejskiej i do oczyszczalni w Łomży,
- objęcie scentralizowanym systemem odprowadzenia ścieków wsi położonych w Łomżyńskim Parku Krajobrazowym Doliny Narwi i jego otulinie (zgodnie z przyjętym w planie zagospodarowania województwa podlaskiego, priorytetem realizacyjnym zbiorczych systemów kanalizacji sanitarnej w obszarach przyrody objętych ochroną lub ich obrzeżach),
- objęcie scentralizowanym systemem odprowadzenia ścieków wsi położonych w strefie ochrony pośredniej ujęcia wody dla Łomży - Podgórze i Giełczyn (zgodnie z przyjętym w planie zagospodarowania województwa podlaskiego, priorytetem realizacyjnym zbiorczych systemów kanalizacji sanitarnej w obszarach położonych w strefie ochrony pośredniej ujęć wody)
- rozwiązanie odprowadzenia ścieków we wszystkich pozostałych wsiach w postaci indywidualnych przyzagrodowych oczyszczalni ścieków.

Na obszarach o zabudowie rozproszonej oraz kolonijnej, gdzie nieracjonalna wydaje się budowa systemów scentralizowanych, należy stosować rozwiązania indywidualne. Nie znaczy to jednak możliwości zastosowania zbiorowego odprowadzenia ścieków, jeżeli pozwolą na to środki finansowe. Podjęcie decyzji dotyczącej budowy oczyszczalni ścieków wymagać będzie dokonania każdorazowo wyznaczenia lokalizacji w trybie planowania przestrzennego. Zbiorniki szczelne bezodpływowe należy traktować jedynie jako rozwiązanie przejściowe.

3.9.3. Zaopatrzenie w gaz

Istniejący system gazociągów wysokiego ciśnienia na terenie naszego województwa pozwala na bezpośrednie zaopatrzenie w gaz przewodowy gminy Łomża. Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia stanowiący odgałęzienie w kierunku Łomży o średnicy 200 mm od gazociągu relacji Białystok - Rembelszczyzna o średnicy 250 mm.

Zaopatrzenie w gaz, zarówno miasta i gminy następuje poprzez nowoczesną, wybudowaną w 1996 r., stację redukcyjno-pomiarową I-go stopnia, o wydajności 9-12 tys. m³/d. Sieć gazowa średniego ciśnienia o długości około 3,5 km doprowadzona jest do wsi Stara Łomża Przy Szosie, gdzie jest 40 odbiorców.

Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w gaz jest zapewnienie możliwości dostaw gazu ziemnego do wszystkich miejscowości w gminie.

Priorytety zaopatrzenia wsi w gaz przewodowy to:

- miejscowości o największym zadeklarowanym przez mieszkańców zapotrzebowaniu na gaz,

w tym położonych najbliższej stacji redukcyjno – pomiarowej i tworzących zwarte ciągi liniowe,

- miejscowości, gdzie przewiduje się duże odbiory gazu na potrzeby ciepłownictwa i urządzeń obiektów komunalnych.

Podstawowym warunkiem budowy nowych gazociągów jest kryterium opłacalności i efektywności inwestycji.

3.9.4. Zaopatrzenie w ciepło

Podstawowe kierunki rozwoju ciepłownictwa to sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energii zmniejszających zanieczyszczenie środowiska. Ekologizacja nośników energii powinna być wprowadzana w pierwszej kolejności w obiektach użyteczności publicznej takich jak np. szkoły i urzędy.

Główne zadania w zakresie rozwoju ciepłownictwa to:

- zmniejszanie zużycia ciepła poprzez termorenowację budynków o złych warunkach termizolacyjnych, propagowanie stosownych dociepleń budynków i wykorzystywanie nowych rozwiązań w technice grzewczej,
- wprowadzanie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych zwiększających efektywność, ułatwiających obsługę i zmniejszających koszty eksploatacji (dotyczy w szczególności sprawności kotłów i ich automatyzacji),
- propagowanie i wykorzystywanie czystych ekologicznie odnawialnych źródeł energii.

3.9.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Podstawowym kierunkiem rozwoju systemu elektroenergetycznego jest dostarczanie energii elektrycznej odbiorcom o normatywnym standardzie jakościowym i ilościowym oraz dostosowanie systemu do potrzeb odbiorców poprzez wykonanie następujących zadań:

- adaptację istniejących urządzeń elektroenergetycznych: linie napowietrzne 110 kV oraz 15 kV, stacje transformatorowe 15/0,4 kV oraz sieć napowietrzna i kablowa nn, zwracając przy tym uwagę na konieczność zachowania *odpowiednich pasów technologicznych stref ochronnych*¹ od istniejących i projektowanych linii napowietrznych 400 kV,¹ 110 kV i 15 kV do istniejących i projektowanych obiektów kubaturowych,
- budowę linii napowietrznych 110 kV relacji Łomża - Śniadowo, Łomża - Piątnica - Ełk,
- modernizację linii zasilających 15kV Łomża - Nowogród z odgałęzieniem do Jednaczewa, Łomża - Śniadowo, Gielczyn, Kossaki, Podgórze oraz dawnej linii napowietrznej 30kV Łomża- Wygoda - Zambrów,
- modernizację urządzeń elektroenergetycznych we wsi Stara Łomża p/Szosie,
- remont i modernizacja części sieci komunalno - oświetleniowych nn na terenie gminy,
- budowę nowej sieci elektroenergetycznej (SN, stacje transformatorowe 15/0,4kV, linie nn) na terenach przewidzianych do zainwestowania,
- *budowę 23 elektrowni wiatrowych zlokalizowanych w południowej części gminy. Program rozwoju energetyki odnawialnej opartej o wykorzystanie wiatru obejmuje grunty następujących wsi: Dłużniewo, Boguszyce, Mikołajki i Czaplice oraz Andrzejki, Stare Chojny, Jar-nuty i Stare Sierzputy,*²
- *budowę linii napowietrznej 400 kV Narew – Ostrołęka, (docelowo Narew – Łomża 400 kV oraz Łomża – Ostrołęka 2 x 400 kV),*³
- budowę dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV Ełk-Łomża,
- *budowę stacji 400/110 kV „Łomża”.*

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r.

² Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XXII/114/12 Rady Gminy Łomża z dnia 10 września 2012 r.

³ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r.

Zmniejszenie uciążliwości urządzeń systemu elektroenergetycznego dla otoczenia zakłada się poprzez wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich pasów technologicznych oraz określenie ich przeznaczenia i warunków zagospodarowania¹.

Opracowywane dokumenty planistyczne dotyczące przebiegu linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Ełk-Łomża muszą uwzględnić wszystkie skrzyżowania i zbliżenia trasy linii z istniejącymi i projektowanymi elementami infrastruktury technicznej oraz drogami publicznymi przy zachowaniu przepisów odrębnych w tym zakresie. Projekt linii elektroenergetycznej 400 kV Ełk-Łomża musi uwzględniać w szczególności:

- przebieg istniejącej drogi DK 63 (klasy G) oraz projektowanej DK63 (klasy GP),
- parametry techniczno-eksploatacyjne dla powyższych dróg,
- zlokalizowanie słupów w odległości, co najmniej 25 m od krawędzi jezdni drogi krajowej,
- odległość projektowanych słupów linii 400 kV pod krawędzi drogi krajowej powinna być równa co najmniej ich wysokości,
- zakaz lokalizowania urządzeń liniowych, wzdłuż pasów drogowych, poza terenem zabudowy w odległości mniejszej niż 5 metrów od granicy pasa drogowego,
- normatywny kąt skrzyżowania (zbliżony do kąta prostego) planowanej linii z projektowanym przedbiegiem drogi krajowej,
- przecięcie drogi lub usytuowanie wzdłuż drogi w taki sposób, aby nie ograniczała możliwości przebudowy lub remontu drogi,
- odległość przewodów fazowych od nawierzchni jezdni projektowanej i istniejącej DK 63, w miejscach skrzyżowań linii z tą drogą nie powinna być mniejsza niż odległość wysokości skrajni pionowej drogi + 1,0 m.

3.9.6. Gospodarka odpadami

~~Gmina Łomża posiada nowo wybudowane składowisko odpadów stałych, zlokalizowane w obszarze gminy Śniadowo – wspólne dla dwóch gmin. Jest to obiekt spełniający wymogów sanitarno-ekologicznych określonych dla składowisk odpadów stałych.~~

Gospodarka odpadami w zakresie terenów objętych zmianą Studium jak i całego obszaru gminy Łomża opiera się o Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Opadów w Czartorii.

Działania w zakresie gospodarki odpadami powinny zmierzać do:

- stworzenie systemu gromadzenia i wywozu odpadów na składowisko, gwarantującego ochronę środowiska przyrodniczego przed zanieczyszczeniem oraz umożliwiającego odzysk (recycling) surowców wtórnych, w drodze selekcji odpadów u ich wytwórców lub na składowisku gminnym, jak również systemu zbytu odzyskanych surowców,
- bezwzględne przestrzegania obowiązujących przepisów odnośnie gromadzenia odpadów na składowiskach, w celu eliminowania uciążliwości i zagrożeń wynikających z jego funkcjonowania.

3.9.7. Telekomunikacja

Dostosowanie systemu telekomunikacyjnego do potrzeb mieszkańców zakłada się poprzez:

- *utrzymanie istniejących urządzeń telekomunikacyjnych w dobrym stanie technicznym,*
- *lokalizację sieci telekomunikacyjnych zarówno w tradycyjnych, jak i w nowych technologiach, w tym budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej,*
- *objęcie terenu gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemami sieci internetowych: wojewódzkiej i krajowej,*
- *rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych), stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie.*
- *dopuszcza się lokalizację inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej, jeżeli*

taka inwestycja jest zgodna z przepisami szczególnymi.¹

Przez obszar zmiany studium (w obrębie ewidencyjnym Dłużniewo i Jarnuty) przebiega Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej. Wskazuje się potrzebę utrzymania SSPW, której celem jest zwiększenie dostępu do Internetu dla instytucji publicznych, przedsiębiorstw i mieszkańców obszarów peryferyjnych zagrożonych „wykluczeniem cyfrowym”.

3.10. Ochrona przeciwpożarowa i obrona cywilna

W gospodarce przestrzennej gminy należy stosować następujące zasady służące zabezpieczeniu potrzeb obrony cywilnej i ochrony przeciwpożarowej.

W zakresie obrony cywilnej:

- w rejonach budownictwa wielorodzinnego należy przewidzieć rezerwę terenów pod budowle ochronne (schrony, ukrycia, szczeliny),
- w budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej, mieszkalno – usługowych i mieszkalnych należy na etapie sporządzania planów realizacyjnych przewidzieć schrony i ukrycia,
- w rejonie budownictwa jednorodzinnego należy przewidywać ukrycia typu II wykonane w budynkach przez mieszkańców we własnym zakresie w okresie podwyższonej gotowości obronnej Państwa,
- bez względu na typ zabudowy należy zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na osobę/dobę). Odległość studni od budynków mieszkalnych powinna wynosić najwyżej 800 m,
- istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych,
- oświetlenie zewnętrzne (ulice, zakłady pracy) należy przystosować do zaciemnienia i wygaszenia,
- należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń poprzez systemy alarmowe przyjmując promień słyszalności do 300 m,
- układ projektowanych i modernizowanych dróg powinien spełniać następujące warunki:
  - szerokość ulicy powinna umożliwić ewentualne zagruzowanie,
  - powinny być połączenia z traktami przelotowymi zapewniające sprawną ewakuację ludności w okresie zagrożenia,
  - należy wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z niebezpiecznymi środkami chemicznymi,
- *wszelkie projektowane na obszarze gminy obiekty o wysokości równej i większej od 50 m npt oraz każdorazowo przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę należy zgłaszać do Sił Powietrznych RP,²*
- przy opracowaniu miejscowych planów wsi w skali 1:1 000 należy na przedsięwzięcia obrony cywilnej wykonać aneks do planu,
- należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej nie dopuszczając do ich likwidacji,
- wszelkie plany zagospodarowania przestrzennego należy przed ich uchwaleniem uzgadniać z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej należy:

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r.

² Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r.

- dążyć do utrzymania istniejących obiektów Straży Pożarnej,
- w terenach zabudowanych na sieci wodociągowej zabezpieczyć odpowiednią ilość hydrantów do celów ochrony przeciwpożarowej,
- zabezpieczyć drogi pożarowe dla obiektów przemysłowych i usługowych.

W obszarach zmiany Studium dla terenów zabudowy usługowej należy na etapie planu miejscowego przewidzieć rezerwę terenów pod budowlę ochronne, uwzględnić studnie awaryjne a także zabezpieczyć system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń – zgodnie z przepisami odrębnymi.

3.11. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu filar ochronny

Na terenie gminy występują złoża kopalin ~~pospolitych~~ – kruszywa naturalnego, głównie piaski, piaski kwarcowe, piasek ze żwirem w złożach o statusie (MIDAS Złoża kopalin):

- ~~złoża eksploatowane – Bacze Suche dz. 115, Kupiski Nowe II,~~
- ~~złoża eksploatowane okresowo - Kupiski Nowe II,~~
- ~~złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo - Grzymały Szczepankowskie, Kupiski, Kupiski Nowe dz. 970, Podgórze II, Stare Modzele 5, Podgórze III, Kisiółki,~~
- ~~złoża, z których wydobywanie zostało zaniechane - Bacze Suche, Kupiski Nowe III, stare Modzele I, Stare Modzele II, Stare Modzele III,~~
- ~~złoża zagospodarowane – Boguszyce,~~
- ~~złoża, z których brak danych skreślone z bilansu zasobów – Chojny Stare, Gać, Kraska, Podgórze, Stare Modzele, Stare Modzele IV,~~
- ~~złoża rozpoznane wstępnie – Podgórze,~~
- ~~udokumentowane złoża kopalin: Kupiski Nowe II, Kupiski Nowe, Kupiski Nowe II dz. 970, Kupiski Nowe III, Stare Modzele I, Stare Modzele II, Stare Modzele III, Stare Modzele IV, Stare Modzele 5, Podgórze, Podgórze II, Bacze Suche dz. 115, Grzymały Szczepankowskie, Podgórze III (część działek nr 32 i 33), Kisiółki (Kisiółki – część działek nr 1/4 i 3/3, Konarzyce – części działek nr 667/2, 669/2, i 671/3 Boguszyce – części działek nr 305/1 i 305/2).~~

Obszary górnicze o statusie „aktualny” zostały ustanowione w złożach:

Bacze Suche dz. 115,

~~Bacze Suche~~

Kupiski Nowe II

Boguszyce Pole A1,

Boguszyce Pole A2.

Dla terenów udokumentowanych złóż kopalin i obszarów górniczych objętych zmianą Studium i wskazanych na rysunku Studium ustala się kierunek zagospodarowania - eksploatacja kopalin. Zasady zagospodarowania określone zgodnie z przepisami odrębnymi do uwzględnienia m.in. w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planach zagospodarowania złoża obejmują:

- wyznaczenie pasów ochronnych dla terenów sąsiednich nie objętych eksploatacją zgodnie z przepisami odrębnymi,
- zakaz zabudowy, za wyjątkiem realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych, urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją, przetwarzaniem i produkcją kopalin, przy czym obiekty te po zakończeniu eksploatacji powinny zostać usunięte,
- dostosowanie sposobu zagospodarowania terenu do potrzeb prowadzonej działalności i w sposób nie powodujący zagrożenia bezpieczeństwa na terenach sąsiednich,
- wykonanie rekultywacji terenu po wyeksploatowaniu kruszyw w oparciu o ustalony kierunek i warunki przeprowadzenia rekultywacji.

Ponadto zasady obejmują:

- określenie warunków zachowania bezpieczeństwa powszechnego (zagrożenia wodne, osuwiskowe, pożarowe),
- spełnienie wymogów dotyczących ochrony środowiska (optymalna gospodarka złożem).

Ochrona złóż surowców mineralnych będzie polegać na:

- a) prowadzeniu eksploatacji złóż w sposób gospodarczo uzasadniony oraz przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i maksymalnej ochronie walorów krajobrazowych,
- b) racjonalnym gospodarowaniu złóż,
- c) rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Dla złóż znajdujących się w granicach otuliny Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (złoża Podgórze II, Stare Modzele III, IV, 5) zakres eksploatacji należy ograniczyć do wydobywania 20000m³ rocznie.

Na terenach eksploatacji powierzchniowej i górniczych nie występują zagrożenia osuwiskowe i wodne.

3.12. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Rekultywacji wymagają zdegradowane elementy środowiska przyrodniczego:

- wyrobiska poeksploatacyjne (zaniechana eksploatacja) m.in. w miejscowościach Bacze Suche, Stare Modzele.

4. KIERUNKI POLITYKI PLANISTYCZNEJ

4.1. Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe

Stosownie do artykułu 13 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, Nr 41, poz. 412 z późniejszymi zmianami) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo, gdy:

- ☐ przepisy szczególne tak stanowią (obowiązek przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu przestrzennego powstaje po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie przepisu szczególnego),
- ☐ dla obszaru, na którym przewiduje się realizację programów wojewódzkich służących realizacji ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych oraz programów zawierających zadania rządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych (obowiązek przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu powstaje po upływie 3 miesięcy od dnia ustalenia warunków wprowadzenia zadania rządowego lub zadania samorządu województwa do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego),
- ☐ na obszarze gminy przewidywane jest zadanie dla realizacji lokalnych celów publicznych na podstawie uchwały Rady Gminy (z wyjątkiem zadań związanych z budową urządzeń infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego). Zadaniem dla realizacji celów publicznych jest każda działalność państwa lub właściwej jednostki samorządu, gdy wymagane jest ustalenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu i jest w całości lub części finansowana z budżetu państwa lub samorządu,
- ☐ dla obszarów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikającą z zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej,
- ☐ dla obszarów, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe ze względu na istniejące uwarunkowania (obowiązek przystąpienia do sporządzenia planu powstaje po upływie dwóch miesięcy od dnia złożenia wniosku o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu),
- ☐ dla obszaru, na którym przewiduje się budowę obiektów handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 1.000 2000m²- w gminach o liczbie mieszkańców do 20.000.

4.1. Obszary, dla których obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynika z przepisów szczególnych

W świetle obowiązujących przepisów na terenie gminy Łomża mogą wystąpić obszary, dla któ-

rych obowiązek ten wynika z:

- **art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 3.02.1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych** (Dz.U. Nr 16 poz. 78 z późniejszymi zmianami), gdzie przeznaczenie gruntów na cele nierolnicze i nieleśne dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
W związku z tym przepisem decyzję o przestąpieniu do sporządzenia planów miejscowych, dla terenów rolnych przeznaczonych pod zabudowę nie związanych z gospodarką rolną lub leśną, należy podejmować każdorazowo po zaistnieniu potrzeb i możliwości w tym zakresie,
- **art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku – Prawo geologiczne i górnicze** (Dz.U. Nr 27, poz. 96 z późniejszymi zmianami) dla obszarów (terenów górniczych) związanych z wydobywaniem kopalin pospolitych,
- **art. 104 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku - Prawo geologiczne i górnicze** (~~t.j. Dz.U. z 2016r., poz. 1131~~) (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 868 z późn. zm.) - jeżeli w wyniku zamierzonej działalności określonej w koncesji przewiduje się istotne skutki dla środowiska dla terenu górniczego bądź jego fragmentu można sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,
- **art. 13 a ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 października 1991 r.** (Dz. U. z 2001 roku Nr 99, poz. 1079) - dla parku krajobrazowego sporządza się plan ochrony, który ustanawia wojewoda w drodze rozporządzenia, ustalenia zawarte w tym planie są wiążące dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Ustanowienie planu ochrony zobowiązuje gminę do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru objętego planem ochrony lub dokonania zmian w obowiązującym planie miejscowym, w terminie jednego roku od dnia wejścia w życie aktu ustanawiającego plan ochrony. Koszt sporządzenia lub zmiany planu miejscowego obciąża budżet państwa.

Wnioski do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z planu ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, dla obszaru położonego w granicach Parku:

- uporządkowanie gospodarki ściekowej, szczególnie w miejscowościach położonych na skraju doliny Narwi. Odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków bytowych do wód doliny jest niedopuszczalne i szkodliwe dla przyrody Parku,
- wszystkie formy nowego budownictwa należy lokalizować w obrębie istniejących terenów wiejskiego zainwestowania lub w bezpośrednim ich sąsiedztwie. w przypadku szczególnie uzasadnionych – rozwój Łomży – można dopuścić zabudowę na innych gruntach pod warunkiem że zabudowa nie może mieć charakteru osiedlowego – działki powyżej 2500 m² i w układzie szeregowym,
- dostosowanie nowej zabudowy do architektury regionu (wysokość dwie-trzy kondygnacje (w tym poddasze użytkowe) – u podnóża skarpy dwie kondygnacje, dachy dwuspadowe z pokryciem dachówką ceramiczną lub materiałami dachówkopodobnymi),
- wprowadzenie zakazu pozyskiwania kruszyw naturalnego ze skarp i dna doliny wyznaczają kopalnie udokumentowanych złóż kruszywa,
- wprowadzenie zakazu zasypywania doliny celem poszerzania bądź tworzenia nowych siedlisk pod zabudowę,
- wprowadzenie zakazu lokalizacji ferm bezściółowych i ferm zwierząt futerkowych w strefie zalewowej,
- wprowadzenie zakazu rozlewania gnojowicy, w tym także rolniczego jej wykorzystywania w części zalewowej i krawędziowej obszaru Parku,
- uwzględnienie ustaleń obowiązujących w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej, archeologicznej, krajobrazowej i przyrodniczej.

4.2. Obszary, dla których sporządzenie planu miejscowego może być obowiązkowe ze względu na istniejące uwarunkowania

Opracowania planów miejscowych dla obszarów leżących w granicach zwartej zabudowy wsi i ewentualnych innych terenów powinny być podejmowane przez władze sukcesywnie, w zależności

od pojawiających się potrzeb, (bądź zmiany funkcji) i koniunktury inwestycyjnej.

W celu usprawnienia realizacji w zagospodarowaniu przestrzennym przewiduje się opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

W celu uszczegółowienia planu gminy przewiduje się opracowanie miejscowych planów o odpowiednim stopniu uszczegółowienia, umożliwiającemu podział geodezyjny na działki budowlane, drogi dojazdowe wraz z rozmieszczeniem urządzeń infrastruktury technicznej występuje dla terenów określonych w „Studium”, jako przeznaczone pod zabudowę produkcyjno-usługową, budownictwo mieszkaniowe i zagrodowe oraz dla obszarów objętych strefą ochrony konserwatorskiej. W pierwszej kolejności należy przystąpić do opracowania we wsiach: Stare Kupiski, Podgórze, Stara Łomża, teren pomiędzy Parkiem a granicą miast Łomża. Problematyka planu powinna obejmować pełny zakres ustaleń przewidziany przez ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym. Rysunki powinny zostać opracowane w skali 1:1000.

Dla obszarów położonych w trzech wyznaczonych strefach dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oznaczone symbolem P1, P2 i P3 będą sporządzane sukcesywnie w zależności od potrzeb inwestycyjnych i powinny określać:

a) lokalizację elektrowni wiatrowych, z uwzględnieniem w szczególności:

- *określenia szczegółowych zasad i warunków wynikających z ochrony zabudowy i środowiska przyrodniczego,*
- *wymaganych odległości od projektowanej drogi ekspresowej nr 61 wynoszącej minimum 1,5 razy wysokość piasty wirnika od poziomu terenu plus promień wirnika;*
- *wymaganych odległości od istniejących linii 15 kV tzn wzdłuż trasy linii wyznaczyć pas techniczny o szerokości 25 m (os symetrii pasa technicznego wyznaczają słupy linii), w którym w dowolnym stanie pracy siłowni wiatrowej nie może znaleźć się jakiegokolwiek element siłowni wiatrowej (w szczególności łopaty siłowni),*
- *wymaganych odległości od projektowanej linii 400 kV, dla której przewidziano pas technologiczny o szerokości 70 m (35 m w obie strony od osi linii), wynoszącej nie mniej niż trzykrotna szerokość długości średnicy koła ($3 \times D$) zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej,*
- b) zasady obsługi komunikacyjnej (zapewnione wyłącznie z dróg niższej kategorii niż krajowa) oraz zasady infrastruktury technicznej, w tym również wyznaczenie terenu dla realizacji urządzenia elektroenergetycznego umożliwiającego odbiór energii elektrycznej z farm wiatrowych,*
- c) ograniczenia w zagospodarowaniu terenów położonych w zasięgu oddziaływania elektrowni wiatrowych, w tym zakazu zabudowy,*
- d) zasady i warunki zagospodarowania zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.*

Zgodnie z przepisami odrębnymi:

- a) elektrownie należą do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i wymagają przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć,*
- b) obiekty o wysokości równej i większej od 50 m npt każdorazowo przed wydaniem pozwolenia na budowę wymagają zgłoszenia do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP.¹*

Niezależnie od wyżej wymienionych obszarów, opracowanie planów miejscowych dla nowych struktur osiedleńczych powinny być podejmowane przez władze sukcesywnie, w zależności od pojawiających się potrzeb i koniunktury inwestycyjnej.

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XXII/114/12 Rady Gminy Łomża z dnia 10 września 2012 r.

5. ZADANIA DLA REALIZACJI CELÓW PUBLICZNYCH

5.1. Polityka przestrzenna państwa i samorządu województwa

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym studium ma określić obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki zawartej w ustaleniach strategii województwa, zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego. W planie tym ustala się obszary, na których przewiduje się realizację zadań rządowych oraz samorządu województwa wpisanych do wojewódzkiego rejestru. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest obecnie w trakcie opracowania.

Realizacja zamierzeń zawartych w "Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju" (przyjętej przez Sejm 17 listopada i opublikowanej w Monitorze Polskim Nr 26 poz. 432) dokonuje się poprzez programy zawierające zadania rządowe i wojewódzkie. Warunkiem zatwierdzenia tych programów jest zapewnienie środków finansowych.

Zgodnie z art. 61 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym wojewoda sporządza i prowadzi rejestr wojewódzki, w którym zamieszone są zadania rządowe i samorządu województwa.

Umieszczenie zadania rządowego lub zadania samorządu wojewódzkiego w rejestrze wojewódzkim jest podstawą podjęcia negocjacji z Wójtem Gminy w sprawie wprowadzenia zadań do realizacji ponadlokalnych celów publicznych do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

5.2. Zadania i programy

Na terenie gminy występują zadania o charakterze ponadlokalnym i regionalnym:

☐ ~~obwodnica miasta Łomży w ciągu drogi wojewódzkiej nr 677,~~

- urządzenia melioracyjne i zbiorniki małej retencji,
- linie 110 kV o kierunku Łomża - Piątnica i Łomża - Śniadowo,
- linia 400 kV Narew – Ostrołęka (docelowo Narew – Łomża 400 kV oraz Łomża – Ostrołęka 2 x 400 kV),¹
- dwutorowa linia 400 kV Ełk – Łomża,
- stacja 400/110 kV „Łomża”,¹
- gazociąg wysokiego ciśnienia o kierunku do Piątnicy, Śniadowa, Miastkowa i Nowogrodu,
- realizacja drogi ekspresowej S61.

Lista (niezrealizowanych) inwestycji publicznych zgłoszonych do „Strategii rozwoju województwa podlaskiego”:

- adaptacja szkoły na mieszkania wraz z przydomową oczyszczalnią ścieków oraz zmiana ogrzewania na olejowe,
- budowa boisk,
- budowa kanalizacji ścieków w Starej Łomży, Konarzyce i Giełczyn,
- budowa pól namiotowych w Siemieniu i Pniewie,
- budowa punktu kulturalno-oświatowego w Podgórzu (w trakcie realizacji),
- budowa szkoły wraz z zapleczem sportowym w Wygodzie (w trakcie realizacji),
- budowa ścieżki zdrowia w Kupiskach,
- budowa wodociągów, dróg, telefonizacja i oczyszczalni przyzagrodowych na terenie gminy Łomża,
- Dom Dziennego Pobytu w Pniewie,
- Dom Pomocy Społecznej w Giełczynie,
- Korty Tenisowe w Podgórzu i Kupiskach,
- modernizacja gminnego Ośrodka Kultury w Pniewie,
- modernizacja istniejącej sieci drogowej i budowa nowej,
- budowa plaży strzeżonej w Siemieniu nad Narwią,
- remont szkoły i budowa boiska w Czaplicach,

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r

- rozbudowa i modernizacja szkoły i boiska w Konarzycach,
- rozbudowa sieci gazu średniego ciśnienia i realizacja przyłączy gazowych,
- rozbudowa zaplecza sportowego w szkołach,
- rozwój przedsiębiorczości lokalnej,
- stworzenie korzystnych warunków do inwestowania,
- trasa do narciarstwa biegowego,
- tworzenie instytucji do przechowywania żywności produkowanej w regionie,
- utworzenie parku rekreacyjnego,
- utworzenie Punktu Informacji Turystycznej,
- utworzenie świetlicy socjoterapeutycznej,
- utworzenie Urzędu Skarbowego,
- utworzenie w Gimnazjum gabinetu stomatologicznego i lekarskiego,
- wspieranie gospodarstw produkujących mleko najwyższej jakości,
- wspieranie rolnictwa wiedzą ekspertów,
- utworzenie domów opieki społecznej w Pniewie i Lutostani,
- wyposażenie świetlic OSP.

Zadania ujęte w „Programie wojewódzkim na lata 2001 – 2003”:

W ramach modernizacji systemu transportowego w Obszarze Funkcjonalnym Zachodnim:

- „Przebudowa odcinka drogi wojewódzkiej Nr 677 Łomża - Ostrów Mazowiecka od km 4+285 do km 24+051”, projekt zgłoszony przez Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku.

W ramach rozwoju kultury i dziedzictwa kulturowego:

- „Rewitalizacja zabytkowej zabudowy drewnianej wsi podlaskiej”, projekt zgłoszony przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W programie znalazły się też zadania w ramach wsparcia bazy ekonomicznej kraju:

- „Utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracji wodnych podstawowych” projekt zgłoszony przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku. Zadanie obejmuje teren województwa podlaskiego. Realizacja zadania pozwoli na poprawę warunków produkcji rolnej,
- „Budowa informatycznego systemu wspomagania zarządzania województwem przez administrację samorządową” projekt zgłoszony przez Urząd Marszałkowski. Zadanie obejmuje teren całego województwa i realizacja zapewni elektroniczny system łączności dla jednostek samorządu terytorialnego,
- „Program wspierania restrukturyzacji zatrudnienia na obszarach wiejskich województwa podlaskiego”, projekt zgłoszony przez Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku.

5.3. Zasady współpracy z obszarami sąsiednimi

Współpraca w dziedzinie przedsięwzięć publicznych dotyczyć będzie w szczególności:

- komunikacji w zakresie:
  - utrzymania ciągłości korytarza dla budowy obwodnicy miasta Łomża,
  - ochrony korytarza obwodnicy oraz obecnego przebiegu przed obudowaniem i nowymi włączeniami komunikacyjnymi,
  - utrzymania systemu dróg i jednoczesnych działaniach konserwatorsko - modernizacyjnych na drogach łączących jednostki osadnicze,
- infrastruktury technicznej w zakresie:
  - elektroenergetyki:
    - utrzymania przebiegu i budowy linii elektroenergetycznych 110 i 15 kV,
    - budowy linii 110 kV od RPZ 1 (na terenie miasta Łomża) w kierunku Piątnicy,
    - budowy dwutorowej linii 400 kV Ełk – Łomża,
    - budowy linii 400 kV Narew – Ostrołęka (docelowo Narew – Łomża 400 kV oraz Łomża –

- Ostrołęka 2 x 400 kV),*
- *budowy stacji 400/110 kV „Łomża”,¹*
- zaopatrzenia w gaz: utrzymania w studiach gmin przebiegu gazociągu wysokiego ciśnienia,
- melioracji: utrzymanie ciągłości systemów melioracyjnych.
- ochrony systemu ekologicznego i rozwoju rekreacji w zakresie:
  - utrzymania ciągłości korytarzy ekologicznych - dolin rzek i lasów poprzez ich ochronę przed zabudową,
  - podejmowanie wspólnych przedsięwzięć rozwojowych w dziedzinie infrastruktury społecznej, budowy szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych.

6. UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ PRZYJĘTYCH w zmianie STUDIUM

Gmina Łomża posiada zasobne w kruszywa naturalne warstwy geologiczne. Przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze wymagają ujawnienia w Studium obszarów udokumentowanych złóż kopalin posiadających zatwierdzoną dokumentację geologiczną. Także wydobywanie kopalin ze złóż jest możliwe jeśli nie naruszy sposobu wykorzystania nieruchomości ustalonego w Studium. Eksploatacja kopalin wpisuje się w cele rozwoju gminy w zakresie tworzenia warunków do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

7. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU zmiany STUDIUM

Dla terenów udokumentowanych złóż kopalin (Kupiski Nowe II, Kupiski Nowe, Kupiski Nowe II dz. 970, Kupiski Nowe III, Stare Modzele I, Stare Modzele II, Stare Modzele III, Stare Modzele IV, Stare Modzele 5, Podgórze, Podgórze II, Bacze Suche dz. 115, Grzymały Szczepankowskie, Podgórze III i Kisiółki) i obszarów górniczych objętych zmianą Studium i wskazanych na rysunku Studium ustala się kierunek zagospodarowania - eksploatacja kopalin.

8. UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ PRZYJĘTYCH w zmianie STUDIUM

W związku z realizacją drogi ekspresowej S61 przecinającej gminę Łomża w zmianie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zaktualizowano jej przebieg oraz wskazano nowe tereny inwestycyjne, mające na celu przyciągnięcie potencjalnych inwestorów do gminy. Uzupełniając w dokumencie zmiany Studium wskazano tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, tereny rolnicze oraz tereny lasów. Zmiana dokumentu Studium umożliwi w kolejnych krokach realizację planów miejscowych dla terenów inwestycyjnych. Przyciągnięcie inwestorów do gminy wpłynie pozytywnie na rozwój gospodarczy gminy, rynek pracy oraz budżet gminy (zwiększenie wpływów z tytułu podatków).

9. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU zmiany STUDIUM

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wprowadza nowe tereny inwestycyjne w północnej, zachodniej i południowej części gminy, przy czym część z nich zlokalizowana jest przy drodze ekspresowej S61 (częściowo zrealizowanej, częściowo w budowie), pozostała część przy drogach publicznych kategorii krajowej czy wojewódzkiej. Uzupełniając w dokumencie Studium wskazano tereny umożliwiające realizację zabudowy usługowej czy mieszkaniowej. Dla wszystkich terenów budowlanych objętych zmianą Studium w tekście Kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wskazano niezbędne wskaźniki urbanistyczne do wykorzystania na etapie realizacji planu miejscowego. Ponadto w tekście Kierunków wskazano zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszarów docelowo objętych planami miejscowymi. Zmiana studium umożliwia również realizację inwestycji w odnawialne źródła energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW wykorzystujących energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną lub energię geotermalną.

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XVIII/101/12 Rady Gminy Łomża z dnia 16 maja 2012 r

10. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Przy opracowaniu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża” posłużono się następującymi materiałami źródłowymi:

- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża opracowany przez WBPP w Łomży w 1993 roku,
- Wykaz zabytków i obiektów kulturowych sporządzony przez Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Białymstoku - Delegatura w Łomży,
- Przyroda województwa łomżyńskiego pod redakcją Aleksandra W. Sokołowskiego - Łomża, 1997,
- Opracowanie fizjograficzne ogólne dla planu zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża opracowane przez "Geoprojekt" Warszawa, 1982,
- Stan środowiska województwa podlaskiego - WIOŚ w Białymstoku 1999 rok,
- Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych stałych na terenie województwa łomżyńskiego gmina Łomża,
- Plan urządzenia Gospodarstwa Leśnego Nadleśnictwa Łomża na lata 2000 - 2009,
- Mapy glebowo-rolnicze,
- Program małej retencji w województwie łomżyńskim - Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, Falenty, 1997,
- Waloryzacja agroekologiczna obszaru Zielone Płuca Polski - IUNG Puławy, 1994,
- Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego z 1996 roku,
- Wykaz gruntów sporządzony przez Starostwo Powiatowe w Łomży,
- Ewidencja obszarów zmeliorowanych Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku,
- Materiały Rejonu Energetycznego w Łomży,
- Materiały Wodociągów Wiejskich Spółka z o.o. w Łomży,
- Dane urzędu statystycznego w Łomży i w Białymstoku,
- Mapa topograficzna gminy w skali 1 : 25 000,
- Wykaz wniosków do studium sporządzony przez Urząd Gminy w Łomży,
- *Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Łomża,*
- *Opracowanie ekofizjograficzne dla strefy dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych¹*

oraz **opracowaniami wyższej rangi:**

- Projekt „Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łomżyńskiego” - opracowany przez WBPP w Łomży w 1998 roku;
- „Strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski - zapis tezy” opracowana pod kierunkiem prof. dr hab. Elżbiety Wysockiej w styczniu 1999 roku,
- Koncepcja Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET - Polska,
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010 sporządzona przez Zarząd Województwa Podlaskiego w sierpniu 2000 roku wraz z poprzedzającymi materiałami diagnostycznymi.

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża uchwalona uchwałą nr XXII/114/12 Rady Gminy Łomża z dnia 10 września 2012 r.

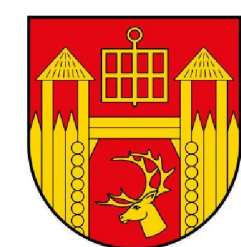

- Legenda do zmiany studium (podjętej Uchwałą nr XLII/383/23 z dnia 28 lutego 2023 r.):**
- Granice obszarów zmiany studium
Granica gminy Łomża
- Kierunki zagospodarowania:**
- H Tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej
  - U Tereny rozwoju zabudowy usługowej
  - PU Tereny rozwoju zabudowy obiektów produkcyjnych, składów, magazynów i usług
  - KS Teren drogi ekspresowej S61
  - Tereny lasów i zadrzewień
  - Tereny rolnicze
- Środowisko przyrodnicze:**
- Cieki wodne
  - Granica Obszaru Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi
  - Granica otuliny Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego
  - Strefa ochrony ujęcia wód podziemnych
  - Granica Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi
  - Specjalny Obszar Ochrony Siedlak Natura 2000 Czoja Narwińska
  - Korytarz ekologiczny
- Dziedzictwo kulturowe:**
- Stanowiska archeologiczne - punktowe
  - Stanowiska archeologiczne - powierzchniowe
- Infrastruktura techniczna:**
- Linia elektroenergetyczna najwyższych napięć
  - Linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia
  - Linie elektroenergetyczne średniego napięcia
  - Projektowana linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia
- Infrastruktura komunikacyjna:**
- Droga krajowa
  - Drogi wojewódzkie
  - Drogi powiatowe
  - Drogi gminne
  - Projektowana droga ekspresowa S61
  - Linia kolejowa
- Pozostałe:**
- Elektrownia wiatrowa
  - Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej
  - Strefa ochronna od elektrowni wiatrowej
  - Złóża kruszywa naturalnego
  - Obszar szczególnego zagrożenia powodzią Q=1%
  - Grunty mogące wymagać zmiany przeznaczenia na cele nierzemnicze i nieleśne
  - Obszary na których zamierzane będą urządzenia wytworczące energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW

Załącznik Nr 4
do Uchwały Nr XLII/383/23
Rady Gminy Łomża
z dnia 28 lutego 2023 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

SKALA 1 : 25 000

1 0 1 2 3 4 5 km

USTALENIA DOTYCZĄCE ZMIANY STUDIUM

granicę opracowania zmiany studium na podstawie Uchwały nr VII/60/19 Rady Gminy Łomża z dnia 30 maja 2019 r.

Załącznik Nr 4
do Uchwały Nr XXVIII/176/2017
Rady Gminy Łomża
z dnia 30 marca 2017 r.

RADA GMINY ŁOMŻA
ul. R. C. Skłodowskiej 1 a
18-400 Łomża
tel. 216-51-62

ZALĄCZNIK NR 2

DO UCHWAŁY NR IV/18/02

RADY GMINY ŁOMŻA

Z DNIA 30.12.2002 r.

PRZEWODNICZĄCY RADY
inż. Andrzej Szabłowski
podpis: [podpis]

załącznik nr 2
do Uchwały nr XLII/383/23
Rady Gminy Łomża z dnia 28 lutego 2023 r.

USTALENIA DOTYCZĄCE ZMIANY STUDIUM

granicę opracowania zmiany studium na podstawie Uchwały nr VII/60/19 Rady Gminy Łomża z dnia 30 maja 2019 r.

ZMIANA STUDIUM

Załącznik Uchwały Nr XXII/114/12 Rady
Gminy Łomża z dnia 10.09.2012 roku

LEGENDA DO ZMIANY STUDIUM

GRANICA OBSZARU ZMIANY STUDIUM

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Obszary farm wiatrowych, dla których ustalono kierunek i sposób zagospodarowania przestrzennego

Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia nieuwzględnionych uwag wniesionych do projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża

Lp.	Data wpływu uwagi	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres zgłaszającego uwagi	Treść uwagi	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy uwaga	Ustalenia projektu studium dla nieruchomości, której dotyczy uwaga	Rozstrzygnięcie wójta w sprawie rozpatrzenia uwagi		Rozstrzygnięcie Rady Gminy załącznik do uchwały nr XLII/383/23 z dnia 28 lutego 2023 r.		Uwagi
						uwaga uwzględniona	uwaga nie-uwzględniona	uwaga uwzględniona	uwaga nie-uwzględniona	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	09.01.2023 r.	Osoba fizyczna	Ujęcie działki w Studium..., przeznaczenie działek pod mieszkalnictwo z usługami	dz. nr 282/2, obręb Podgórze	Tereny rolnicze		✓		✓	Działka nr 282/2 sąsiaduje bezpośrednio z terenem PU, na którym zlokalizowane są zakłady produkcyjno-usługowe, w tym m.in. ubojnia zwierząt. Wprowadzenie nowych terenów mieszkaniowych w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących zakładów, które mogą być źródłem uciążliwości dla terenów mieszkaniowych, jest wykluczone ze względu na konflikty społeczne oraz

										niedogodności, jakie mogą generować istniejące zakłady.
2.	11.01.2023 r.	Osoby fizyczne – uwaga zbiorowa	Odstąpienie od projektu zmiany obszaru pomiędzy ul. Polną i Bocianią w teren przemysłowy, w miejscowości Podgórze	Obszar pomiędzy ulicą Polną, a ul. Bocianią w miejscowości Podgórze	<p>Tereny rolnicze,</p> <p>PU - Tereny rozwoju zabudowy obiektów produkcyjnych, składów, magazynów i usług, obszary na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW</p>		✓		✓	<p>Teren PU wyznaczony w zmianie studium (miejscowość Podgórze, między ul. Polną i Bocianią) obejmuje tereny produkcyjno-usługowe, w tym m.in. teren istniejącego zakładu ubojni zwierząt. Przedmiotowa zmiana studium umożliwi również inwestycję w odnawialne źródła energii w tym obszarze, chociażby na potrzeby wewnętrzne istniejących w tym terenie zakładów. Odstąpienie od realizacji zmiany studium w omawianym obszarze, może zostać odebrane jako działanie w celu ograniczenia swobody działalności gospodarczej. Powyższe ograniczenie może znów zostać potraktowane jako naruszenie art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi „<i>Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny</i>”. Biorąc pod uwagę powyższe, wyznaczenie terenu PU wraz z obszarem przewidzianym pod rozbudowę istniejących zakładów (od strony ul. Bocianiej) jest w tym obszarze uzasadnione gospodarczo i ekonomicznie.</p>

3.	12.01.2023 r.	Osoby fizyczne – uwaga zbiorowa	Odstąpienie od projektu zmiany obszaru pomiędzy ul. Polną i Bocianią w teren przemysłowy, w miejscowości Podgórze	Obszar pomiędzy ulicą Polną, a ul. Bocianią w miejscowości Podgórze	<p>Tereny rolnicze,</p> <p>PU - Tereny rozwoju zabudowy obiektów produkcyjnych, składów, magazynów i usług, obszary na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW</p>		✓	✓	<p>Teren PU wyznaczony w zmianie studium (miejscowość Podgórze, między ul. Polną i Bocianią) obejmuje tereny produkcyjno-usługowe, w tym m.in. teren istniejącego zakładu ubojni zwierząt. Przedmiotowa zmiana studium umożliwi również inwestycję w odnawialne źródła energii w tym obszarze, chociażby na potrzeby wewnętrzne istniejących w tym terenie zakładów. Odstąpienie od realizacji zmiany studium w omawianym obszarze, może zostać odebrane jako działanie w celu ograniczenia swobody działalności gospodarczej. Powyższe ograniczenie może znów zostać potraktowane jako naruszenie art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi „<i>Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny</i>”. Biorąc pod uwagę powyższe, wyznaczenie terenu PU wraz z obszarem przewidzianym pod rozbudowę istniejących zakładów (od strony ul. Bocianie) jest w tym obszarze uzasadnione gospodarczo i ekonomicznie.</p>
4.	12.01.2023 r.	Osoby fizyczne – uwaga zbiorowa	Odstąpienie od projektu zmiany obszaru pomiędzy ul. Polną i Bocianią w teren	Obszar pomiędzy ulicą Polną, a ul. Bocianią w miejscowości Podgórze	<p>Tereny rolnicze,</p> <p>PU - Tereny rozwoju zabudowy obiektów</p>		✓	✓	<p>Teren PU wyznaczony w zmianie studium (miejscowość Podgórze, między ul. Polną i Bocianią) obejmuje tereny</p>

			przemysłowy, w miejscowości Podgórze		produkcyjnych, składów, magazynów i usług, obszary na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW					produkcyjno-usługowe, w tym m.in. teren istniejącego zakładu ubojni zwierząt. Przedmiotowa zmiana studium umożliwi również inwestycję w odnawialne źródła energii w tym obszarze, chociażby na potrzeby wewnętrzne istniejących w tym terenie zakładów. Odstąpienie od realizacji zmiany studium w omawianym obszarze, może zostać odebrane jako działanie w celu ograniczenia swobody działalności gospodarczej. Powyższe ograniczenie może znów zostać potraktowane jako naruszenie art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi „ <i>Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny</i> ”. Biorąc pod uwagę powyższe, wyznaczenie terenu PU wraz z obszarem przewidzianym pod rozbudowę istniejących zakładów (od strony ul. Bocianie) jest w tym obszarze uzasadnione gospodarczo i ekonomicznie.
5.	12.01.2023 r.	Osoby fizyczne – uwaga zbiorowa	Odstąpienie od projektu zmiany obszaru pomiędzy ul. Polną i Bocianią w teren przemysłowy, w miejscowości Podgórze	Obszar pomiędzy ulicą Polną, a ul. Bocianią w miejscowości Podgórze	Tereny rolnicze, PU - Tereny rozwoju zabudowy obiektów produkcyjnych, składów, magazynów i usług, obszary na których rozmieszczone będą urządzenia		✓		✓	Teren PU wyznaczony w zmianie studium (miejscowość Podgórze, między ul. Polną i Bocianią) obejmuje tereny produkcyjno-usługowe, w tym m.in. teren istniejącego zakładu ubojni zwierząt. Przedmiotowa zmiana studium

					wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW					umożliwi również inwestycję w odnawialne źródła energii w tym obszarze, chociażby na potrzeby wewnętrzne istniejących w tym terenie zakładów. Odstąpienie od realizacji zmiany studium w omawianym obszarze, może zostać odebrane jako działanie w celu ograniczenia swobody działalności gospodarczej. Powyższe ograniczenie może znów zostać potraktowane jako naruszenie art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi „ <i>Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny</i> ”. Biorąc pod uwagę powyższe, wyznaczenie terenu PU wraz z obszarem przewidzianym pod rozbudowę istniejących zakładów (od strony ul. Bocianie) jest w tym obszarze uzasadnione gospodarczo i ekonomicznie.
6.	12.01.2023 r.	Osoby fizyczne – uwaga zbiorowa	Odstąpienie od projektu zmiany obszaru w teren przemysłowy	Obszar objęty zmianą Studium... u zbiegu ulic: Szerokiej, Zawadzkiej i Łomżyńskiej	PU - Tereny rozwoju zabudowy obiektów produkcyjnych, składów, magazynów i usług, obszary na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW		✓		✓	Obszary objęte zmianą studium w miejscowości Podgórze obejmują m.in. tereny u zbiegu ulic Szerokiej, Zawadzkiej i Łomżyńskiej. Są to tereny na których wyznaczono tereny PU (z możliwością realizacji urządzeń odnawialnych źródeł energii). Tereny te stanowią dogodną lokalizację dla przyszłościowych terenów

									<p>inwestycyjnych, jakie m.in. w tej części gminy wyznaczono w ramach przedmiotowej zmiany studium. We wskazanych miejscach dopuszcza się realizację urządzeń OZE, w tym m.in. farm fotowoltaicznych. Zawirowania na rynku energetycznym wymuszają na gminach wyznaczanie terenów, na których możliwa będzie realizacja urządzeń OZE. Istotnym jest również fakt, iż omawiane tereny sąsiadują bezpośrednio z drogą krajową oraz drogą wojewódzką. W niedalekiej odległości powstał łącznik umożliwiający dojazd (z pominięciem miasta Łomża) z terenów PU do drogi ekspresowej S61. Od miejscowości Podgórze tereny wyznaczone zmianą studium dzieli odległość ponad 500 m. Powyższe uwarunkowania oraz dogodna lokalizacja stwarzają potencjalne szanse rozwoju w kierunku jaki został wskazany w zmianie studium. Zainwestowanie w przyszłości tychże terenów znacznie zwiększy wpływy do budżetu Gminy Łomża z tytułu podatków od nieruchomości, budynków, budowli, ponadto zwiększy się liczba miejsc pracy. Biorąc pod uwagę potrzebę wyznaczania terenów inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów,</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

										wskazanie ww. obszarów jest zasadne i wpisuje się w instytucję tzw. władztwa planistycznego gminy.
7.	12.01.2023 r.	Osoby fizyczne – uwaga zbiorowa	Odstąpienie od projektu zmiany obszaru w teren przemysłowy	Obszar objęty zmianą Studium... u zbiegu ulic: Szerokiej, Zawadzkiej i Łomżyńskiej	PU - Tereny rozwoju zabudowy obiektów produkcyjnych, składów, magazynów i usług, obszary na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW		✓		✓	Obszary objęte zmianą studium w miejscowości Podgórze obejmują m.in. tereny u zbiegu ulic Szerokiej, Zawadzkiej i Łomżyńskiej. Są to tereny na których wyznaczono tereny PU (z możliwością realizacji urządzeń odnawialnych źródeł energii). Tereny te stanowią dogodną lokalizację dla przyszłościowych terenów inwestycyjnych, jakie m.in. w tej części gminy wyznaczono w ramach przedmiotowej zmiany studium. We wskazanych miejscach dopuszcza się realizację urządzeń OZE, w tym m.in. farm fotowoltaicznych. Zawierania na rynku energetycznym wymuszają na gminach wyznaczanie terenów, na których możliwa będzie realizacja urządzeń OZE. Istotnym jest również fakt, iż omawiane tereny sąsiadują bezpośrednio z drogą krajową oraz drogą wojewódzką. W niedalekiej odległości powstał łącznik umożliwiający dojazd (z pominięciem miasta Łomży) z terenów PU do drogi ekspresowej S61. Od miejscowości Podgórze tereny wyznaczone zmianą studium

										dzieli odległość ponad 500 m. Powyższe uwarunkowania oraz dogodna lokalizacja stwarzają potencjalne szanse rozwoju w kierunku jaki został wskazany w zmianie studium. Zainwestowanie w przyszłości tychże terenów znacznie zwiększy wpływy do budżetu Gminy Łomża z tytułu podatków od nieruchomości, budynków, budowli, ponadto zwiększy się liczba miejsc pracy. Biorąc pod uwagę potrzebę wyznaczania terenów inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów, wskazanie ww. obszarów jest zasadne i wpisuje się w instytucję tzw. władztwa planistycznego gminy.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Załącznik Nr 6 do uchwały Nr XLII/383/23

Rady Gminy Łomża

z dnia 28 lutego 2023 r.

Zalacznik6.xml

Dane przestrzenne, o których mowa w art. 67a ust. 3 i 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.) ujawnione zostaną po kliknięciu w ikonę

Uzasadnienie

Projekt zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża, zwany dalej „zmianą studium”, został sporządzony w następstwie podjętej Uchwały Nr XXV/206/21 Rady Gminy Łomża z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża, zmienionej Uchwałą Nr XXIX/235/21 Rady Gminy Łomża z dnia 30 listopada 2021 r. Zmiana studium obejmuje łącznie obszary o powierzchni ok. 1032 ha, w ramach których dokonano aktualizacji przebiegu drogi ekspresowej S61 oraz wyznaczenia terenów inwestycyjnych (produkcyjno-usługowych) zlokalizowanych przy projektowanych węzłach drogowych, jak również w pozostałych częściach gminy, gdzie wyznaczono tereny produkcyjno-usługowe oraz mieszkaniowe. Zmiana studium została wyszczególniona w tekście jednolitym dokumentu kolorem fioletowym, natomiast na mapach studium granicę obszarów objętych zmianą wyznacza linia przerywana w kolorze niebieskim (z czarnym tłem).

W ramach przeprowadzonej procedury planistycznej dokonano aktualizacji uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy w zakresie obszarów objętych zmianą studium oraz opracowano kierunki zagospodarowania przestrzennego dla przedmiotowych obszarów. Na potrzeby zmiany studium wykonano dokument pt. „Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy Łomża” wraz z bilansem terenów przeznaczonych pod zabudowę (zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

Studium zostało sporządzone z zachowaniem wymogów proceduralnych określonych w ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r., poz. 503 ze zm.) wraz z uzyskaniem wszystkich niezbędnych, wymaganych prawem uzgodnień formalnych.

Zgodnie z art. 11 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r., po podjęciu przez Radę Gminy Łomża Uchwały Nr XXV/206/21 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża, zmienionej Uchwałą Nr XXIX/235/21 Rady Gminy Łomża z dnia 30 listopada 2021 r., dotrzymano toku formalnego poprzez:

- ogłoszenie w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzenia studium, określając formę, miejsce i termin składania wniosków,

- zawiadomienie na piśmie o podjęciu uchwały o przystąpieniu do studium instytucji i organów właściwych do uzgadniania i opiniowania projektu,

- opracowanie tekstu i rysunku zmiany studium wraz z prognozą oddziaływania na środowisko,

- uzyskanie od Gminnej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej pozytywnej opinii o sporządzanym dokumencie,

- wystąpienie o opinie dotyczące przyjętych rozwiązań zgodnie z art. 11 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,

- dokonanie uzgodnień projektu zgodnie z art. 11 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w ramach wystąpienia otrzymano odmowę uzgodnienia od Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (data wpływu po wyznaczonym w wystąpieniu terminie tj. po upływie 30 dni),

- projekt zmiany studium skorygowano, w tym zmniejszono zasięg terenów produkcyjno-usługowych w miejscowości Podgórze, utrzymując tym samym w obecnym użytkowaniu tereny rolnicze przez które przebiega korytarz ekologiczny,

- dokonano uzgodnienia projektu zmiany studium z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska,

- ogłoszenie o wyłożeniu projektu zmiany studium do publicznego wglądu i wyłożenie projektu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu w terminie od 28 listopada 2022 r. do 20 grudnia 2022 r. i zorganizowanie dyskusji publicznej nad przyjętymi w projekcie rozwiązaniami w dniu 7 grudnia 2022 r.,

- wyznaczenie w ogłoszeniu terminu, w którym osoby prawne i fizyczne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej mogą wnosić uwagi dotyczące projektu - do dnia 12 stycznia 2023 r.,

-w wyznaczonym terminie składania uwag wpłynęło 7 uwag do projektu zmiany studium, część z uwag to protesty zbiorowe mieszkańców wsi Podgórze, Siemień-Rowy, Siemień-Nadrzeczny, Zawady, Gielczyn (dotyczące wyznaczenia terenów produkcyjno-usługowych), uwagi te nie zostały uwzględnione przez Wójta Gminy Łomża,

-przedstawienie Radzie Gminy Łomża projekt zmiany studium do uchwalenia.

Projekt zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża jest zgodny Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego. Podjęcie niniejszej uchwały stanowi wyraz woli Rady Gminy Łomża względem kształtowania przestrzeni na terenie gminy, w tym przygotowania terenów inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów i mieszkańców. Powyższe wpisuje się w instytucję tzw. władztwa planistycznego gminy i jest przejawem racjonalnego gospodarowania przestrzenią gminy.

Przyjąć zatem należy, iż uchwała w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łomża czyni zadość zarówno oczekiwaniom inwestorów jak również obowiązującym przepisom prawnym, a jej podjęcie przez Radę Gminy Łomża jest zasadne.